

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

JUDr. Eva Ondřejová, LL.M.

Ochrana osobnosti v kontinentálním pojetí a common law

Protection of personal rights in continental system and common law

Disertační práce

Školitel autora disertační práce: prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Katedra občanského práva

31.5.2016

Prohlašuji, že předloženou disertační práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

JUDr. Eva Ondřejová, LL.M.
autor disertační práce

Děkuji panu profesorovi JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc. za poskytnutí cenných rad a podpory při vypracování práce. Děkuji panu profesorovi JUDr. Luboši Tichému, CSc. za poskytnutí cenných rad a zdrojů k právní komparaci. Děkuji panu profesorovi Robinovi Callender Smithovi za poskytnutí odborných konzultací k anglickému právnímu řádu. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

1	Předmluva	9
2	Úvod	10
3	Teoretická koncepce ochrany osobnosti v common law	13
4	Ochrana důstojnosti	15
4.1	Subjekty ochrany	16
4.2	Znevažující charakter užitých tvrzení.....	17
4.3	Identifikace osoby	18
4.4	Uveřejnění	19
4.5	Subjekt odpovědnosti za neoprávněný zásah	20
4.6	Obrana.....	21
4.6.1	Důkaz pravdy a souhlas.....	21
4.6.2	Kritika	22
4.6.3	Privilegia	22
4.6.4	Fair comment	24
4.7	Prostředky ochrany	24
4.8	Malicious (injurious) falsehood	26
4.9	Ochrana dobré pověsti právnických osob	28
4.10	The Defamation Act 2013	29
5	Ochrana soukromí	32
5.1	Breach of confidence	33
5.2	Misuse of private information	35
5.3	Obrana.....	37
5.3.1	Veřejný zájem na zveřejnění informací soukromé povahy	37
5.3.2	Sportovci jako společenské vzory	38
5.3.3	Osoby veřejně činné.....	39
5.4	Prostředky nápravy	40
5.5	Peněžité odškodnění za nemajetkovou újmu	42
5.6	Account of profits.....	42
5.7	Vztah samoregulačního orgánu k otázce soukromí a veřejného zájmu	42
5.8	Inflicting mental suffering.....	43
6	Ochrana proti harassmentu	45
6.1	Obecná definice	45
6.2	Civilní tort	47
6.3	Předběžné opatření.....	48
6.3.1	Anonymita.....	50
6.4	Obrana.....	50
6.5	Oprávněný zásah.....	51
6.6	Královská rodina	52

6.7	Paparazzi	53
7	Ochrana osobních údajů	54
7.1	Regulátor	57
7.2	Článek 32 DPA.....	58
7.3	Užití žaloby	59
8	Ochrana podoby	61
8.1	Passing off	61
8.2	Image rights	62
8.3	Paparazzi a královská rodina.....	64
8.4	Autorské právo	65
8.5	Ochrana podoby dětí.....	68
8.6	Vliv judikatury Evropského soudu pro lidská práva	70
9	Prostředky nápravy	71
9.1	Náhrada nemajetkové újmy.....	71
9.2	Výše náhrady nemajetkové újmy	71
9.2.1	Závažnost obvinění	71
9.2.2	Rozsah a vliv rozšíření	72
9.2.3	Dopad publikace	72
9.2.4	Míra a povaha žalobcovy pověsti.....	73
9.2.5	Chování stran	73
9.3	Zvýšená náhrada škody – <i>aggravated damages</i>	74
9.3.1	Jednání ve vztahu k publikaci.....	75
9.3.2	Zlý úmysl	75
9.3.3	Obrana u soudu.....	76
9.3.4	Jednání při řízení	76
9.3.5	Další publikace difamačních tvrzení.....	76
9.3.6	Pověst žalobce.....	77
9.4	Punitivní náhrada	77
9.5	Zmírnění či snížení náhrad	80
9.5.1	Tvrzení částečné pravdy.....	80
9.5.2	Relevantní informace z minulosti	80
9.5.3	Žalobcovo jednání.....	81
9.5.4	Žalobcův výslech	81
9.5.5	Omluva	82
9.5.6	Dobrá víra.....	82
9.5.7	Předchozí satisfakce.....	82
9.6	Symbolické zadostiučnění.....	83
9.6.1	Prostředek k určení práva	83
9.6.2	Porušení smluvních závazků.....	84
9.6.3	Neunesení důkazního břemene	85
9.6.4	Specifické žaloby na ochranu osobnostních práv	85
9.6.5	Náhrada jako morální odsouzení	86
9.6.6	Sankce za protiprávní jednání	88

9.6.7	Výše náhrady.....	88
9.7	Náhrada škody	89
9.8	Předběžné opatření.....	91
9.8.1	Super-injunction.....	93
9.8.2	Předběžná opatření u harassmentu.....	94
9.9	Statement in open court.....	94
9.10	Summary judgement	95
9.11	Omluva	95
10	Etická samoregulace	96
10.1	The Press Complaints Commission	97
10.2	The Independent Press Standards Organisation	97
10.3	Editorský kodex.....	98
11	Ochrana osobnosti na internetu	103
11.1	Odpovědnost ISP.....	103
11.2	Odpovědnost jednotlivců	107
12	Trestní právo – exkurz	109
13	Procesní právo	112
13.1	Porotní systém	112
13.2	Příslušnost soudu	114
13.3	Žaloba.....	116
13.3.1	Identita žalovaného subjektu.....	116
13.3.2	Předběžná otázka.....	117
13.4	Rozhodnutí	119
13.5	Náklady řízení	120
14	Severní Irsko a Skotsko	122
14.1	Severní Irsko	122
14.2	Skotsko	123
15	Země Commonwealth	126
15.1	Austrálie	126
15.1.1	Ochrana cti a důstojnosti	126
15.1.2	Injurious falsehood	129
15.1.3	Ochrana online.....	130
15.1.4	Ochrana soukromí.....	132
15.1.5	Právo na podobu	133
15.2	Nový Zéland	134
15.2.1	Ochrana cti a důstojnosti	134
15.2.2	Ochrana soukromí.....	136
15.2.3	Právo na podobu.....	138
15.2.4	Harassment	139
15.3	Kanada	139
15.3.1	Ochrana cti a důstojnosti	139
15.3.2	Ochrana soukromí.....	143

15.3.3	Právo na podobu	145
16	Irsko.....	145
16.1	Ochrana cti a důstojnosti.....	145
16.2	Ochrana soukromí.....	148
16.3	Právo na podobu	149
17	USA.....	149
17.1	Právo na čest a důstojnost.....	149
17.2	Právo na soukromí v USA.....	153
17.3	Right of publicity	155
18	Ochrana osobnosti v českém právním řádu.....	162
18.1	Místo českého právního řádu v kontinentálním systému práva.....	162
18.2	Právní základy ochrany osobnosti člověka.....	163
18.3	Všeobecné osobnostní právo	164
18.3.1	Všeobecné osobnostní právo v objektivním smyslu	164
18.3.2	Všeobecné osobnostní právo v subjektivním smyslu	167
18.3.3	Třídění	168
18.3.4	Povaha.....	169
18.4	Subjekty osobnostních práv.....	170
18.5	Omezení všeobecného osobnostního práva	172
18.5.1	Souhlas	172
18.5.2	Zákonné licence podle občanského zákoníku	173
18.6	Předmět.....	174
18.7	Právo na jméno	174
18.8	Právo na podobu	175
18.9	Právo na projevy osobní povahy	177
18.10	Právo na soukromí.....	178
18.11	Právo na důstojnost, čest a vážnost.....	179
18.12	Právnícké osoby	180
18.13	Prostředky ochrany.....	180
18.13.1	Peněžité zadostiučinění	183
18.13.2	Předběžná opatření.....	185
18.13.3	Bezdůvodné obohacení.....	187
18.13.4	Zproštění občanskoprávních sankcí	187
18.14	Ochrana osobnosti na internetu	188
18.15	Ochrana osobnosti v trestním právu.....	190
19	Komparativní srovnání	191
19.1	Recepce práva.....	191
19.2	Dopad judikatury ESPL na common law a na český právní řád.....	192
20	Závěr.....	195
21	Shrnutí.....	203
22	English Summary.....	205

23	Anotace	207
24	Abstract	207
25	Zdroje	208
26	Judikatura	216
27	Zákony/Statutes.....	223
28	Použité zkratky.....	225
29	Klíčová slova	226

1 Předmluva

První a dosud jediná ucelená odborná studie k ochraně osobnosti v anglickém právu byla vydána v roce 1905 a pochází z pera Václava Boučka.¹ V Právnických rozhledech z roku 1905 k prvnímu číslu vydal obsáhlou osmdesátiosmistránkovou přílohu k *Ochraně cti dle práva anglického*. Sto deset let starý exemplář první komparativní studie ochrany osobnosti v anglickém právním řádu může posloužit nejen jako vhled do tehdejší právní úpravy, ale i společnosti, která je určující pro vývoj práva. Díky tomuto autentickému popisu práva a společnosti lze učinit závěry nejen o konzistentnosti právní úpravy v anglickém právu, ale i o předmětu a účastnících sporu, kteří právo utváří a mění, a okolnostech, které vedou ke změnám v právní praxi.

I přes více než století se platná legislativa v oblasti ochrany cti zásadně nezměnila a nezměnila se ani podstata lidských sporů. Žalobci se převážně rekrutují z osob veřejně činných a veřejně známých. Předmětem sporu jsou nadále pomlavy, milostné aféry a soukromá tajemství. Ani omezené možnosti přístupu k soudu v common law se v čase nezměnily, neboť je soudní ochrana doposud kvůli finanční náročnosti nedostupná. Ochrana cti hrála a doposud hraje klíčovou roli v ochraně osobnostních práv, resp. jednotlivých dílčích osobnostních statků. S ohledem na další mezník ve vývoji komunikačních technologií a s vyspělostí a otevřeností společnosti však dochází k zásahům do soukromí, do osobních údajů, do podoby, jejichž ochranu anglické právo neznalo, a na které se ochrana cti nemůže vztahovat. Ochrana dalších atributů je tak judikatorně dotvářena a právo reaguje na nové prostředky komunikace.

Následující výklad uceleně provede současnou úpravou osobnostních práv v zemích systému common law a v závěru odkáže na historické srovnání s odkazem na uvedenou odbornou publikaci.

¹ Václav Bouček (1869–1940) byl český advokát a český a československý politik, spoluzakladatel realistické strany a České strany pokrokové, blízký přítel Tomáše Masaryka a poslanec Revolučního národního shromáždění Republiky československé za Československou stranu pokrokovou. Vystoupil jako obhájce T. G. Masaryka v roce 1906 proti žalobě 306 katechetů pro urážku na cti a v roce 1901 hájil rovněž úspěšně básníka Josefa Svatopluka Machara. V letech 1901 až 1906 vydával Právnické rozhledy, kde publikoval řadu článků.

2 Úvod

Předmětem komparace této práce je právní institut ochrany osobnosti, který je zkoumán z pohledu dílčích institutů, ze kterých se ochrana osobnosti skládá. Jedná se o komparaci institucionální s cizím prvkem, neboť se srovnává právo různých států, resp. systémů, a to v common law a v kontinentálním právu, jehož je český právní řád představitelem.

Angloamerický právní systém vznikl v Anglii a byl původně nazýván systémem common law. Anglické právo platí ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska s výjimkou Skotska a s některými odchylkami v Severním Irsku. Anglický právní systém se cestou kolonizace rozšířil na další území, nejvýznamnější jsou Spojené státy, kde se právní systém od anglického značně odchýlil. V důsledku toho se systém common law ve svém celku často, a to zejména v Americe, nazývá právním systémem angloamerickým (*Anglo-american law*) a třídí se v podsystémy práva anglického a práva USA. Do okruhu práva anglického patří, i přes rozdíly, právo kanadské, právo australské, právo novozélandské a právo dalších zemí Britského společenství a Britských ostrovů.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska je považováno za unitární stát. Přes unitární charakter Spojeného království jeho právní řád, kromě ústavy, není jednotný. Rozlišuje se anglické právo a skotské právo (*Scots law*). Skotské právo je od anglického práva platného na ostatním území království, výrazně odlišné. Odlišné je i právo tzv. Britských ostrovů (*British Islands*). Země Britského společenství národů převzaly z větší části anglické nepsané právo, které zachovaly, ale postupně přijímaly psané ústavy.²

Předmětem této komparace v systému common law je především anglický právní řád, jako hlavní představitel common law. Nastíněny jsou hlavní rozdíly ve skotském právu a právu Severního Irska. Exkurz do práva na ochranu osobnosti v Austrálii, na Novém Zélandu a v Irsku pak ukáže na prolínání a ovlivňování těchto právních řádů. Pro srovnání jsou nastíněny hlavní principy ochrany osobnosti v USA a Kanadě. S ohledem na rozsah práce a malý vliv indického okruhu a práva ostatních států, které vznikly dekolonizací britského impéria, na kontinentální právo, ponechávám jejich srovnání stranou, byť země patřící do

² KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-089-3, str. 163.

okruhu anglického práva, jako je Tanzánie, Jihoafrická republika, Malta nebo Indie, hrají roli při ovlivňování anglických soudů.

Představitelem kontinentálního systému práva je český právní řád a jeho všeobecná úprava osobnostních práv.

Srovnávací metodou se porovnávají instituty podobné a srovnatelné, tedy se srovnávají pojmy mající obdobný obsah a rozsah. V anglickém právu však mnohdy komparace právních pojmů s názvem odpovídajícím kontinentálnímu nelze nalézt a je nutno abstrakcí dojít k pojmu obecnému – *tertium comparationis*.³ Požadavek pro aplikaci srovnávací metody je srovnatelnost institucí, tedy elementární požadavek, aby comparatum a comparandum bylo překlenuto nějakým *tertium comparationis*.⁴ Některé anglické výrazy nelze adekvátně přeložit do češtiny, byť je jejich předmět podřaditelný pod společný obecný pojem. S tímto ohledem budu u některých pojmů nadále po jejich vysvětlení užívat anglických výrazů, neboť správné porozumění právnímu výrazu je klíčové pro pochopení dané problematiky.

Cílem této práce není pouhé popisné srovnání, ale srovnání s cílem získání vědeckých poznatků a zhodnocení pro praxi. K praktickým cílům lze počítat i její význam pro interpretaci právních předpisů a srovnávání, které může vést ke sbližování či ke sjednocování interpretace obsahově podobných ustanovení zákona. Zvláštní význam přitom má judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

Metodou analyticko-deskriptivní a komparativní předloží disertační práce rozbor právní úpravy ochrany osobnosti v common law za současného srovnání s úpravou v kontinentálním pojetí – v českém právním řádu, z hlediska hmotněprávního i procesněprávního, včetně poukázání na prolínání některých institutů v obou jurisdikcích a vzájemného ovlivňování, které rovněž probíhá prostřednictvím judikatury Evropského soudu pro lidská práva, když tyto právní řády a jejich odlišnou právní úpravu sbližuje tím, že určité právní aspekty přejímá. Dále bude užita metoda teleologická, historická, systematická, logická.

³ Ibid., str. 6.

⁴ Ibid., str. 38.

Po teoretické koncepci ochrany osobnostních práv práce předkládá zevrubnou úpravu jednotlivých dílčích aspektů osobnosti, kam patří důstojnost a čest s nejpropracovanější ochranou – *defamation*. Dále je předmětem výkladu soukromí, podoba a projevy osobní povahy a konečně na významu nabývající osobní údaje. Život a zdraví jako základní aspekt práva na duševní a tělesnou integritu není součástí předmětu komparace této práce, neboť jsou v pojetí common law chráněna jako základní práva, která se neřadí mezi ochranu osobnosti v kontinentálním pojetí. Nadto by tato oblast s ohledem na rozsah a přesah do jiných odvětví práva přesahovala rámec disertační práce. Výklad dále pokračuje předložením možných prostředků nápravy, které common law systém umožňuje. Zvláštností tohoto systému je důraz na mimoprávní instrumenty ochrany zabezpečované samoregulačními orgány. Pro správné pochopení hmotněprávní úpravy je nutné se seznámit s procesní úpravou, zejména se soudním systémem a zvláštnostmi soudního řízení. S ohledem na rostoucí vliv internetového prostředí na životy lidí je v rámci výkladu věnován prostor ochraně osobnosti na internetu a s tím související ochrana zabezpečovaná prostřednictvím trestního práva. Konsekvence moderních technologií a komunikačních systémů tkví v tom, že informace se šíří mnohem rychleji a šířeji než dříve. Osoba, která se tak stane v hledáčku médií, je bezbranná vůči tomu, aby zabránila dalšímu šíření. Rozsah zveřejnění je v porovnání s dalšími druhy médií nesrovnatelný, neboť nelze jeho dopad určit přesně a reálná škoda nelze být změřena. Tuto skutečnost je nutno brát v potaz při stanovování odpovědnosti a nápravy. Výklad systému common law obsahuje exkurz do skotské enklávy a dalších zemí Commonwealthu a USA, kde je předmětem výkladu úprava základních dílčích osobnostních práv s důrazem na zvláštnosti jednotlivých právních úprav a jejich přesah. V právu americkém je věnován zvláštní prostor právu na ochranu majetkových aspektů osobnosti.

Práce se dále věnuje úpravě ochrany osobnosti v českém právním řádu jako představiteli kontinentálního systému práva. Vlastní komparativní srovnání shrnuje poznatky z předchozích kapitol a představuje zásadní rozdíly a podobnosti obou právních řádů. Poslední kapitola nastiňuje ovlivňování těchto dvou právních systémů v institutu ochrany osobnosti prostřednictvím Evropského soudu pro lidská práva a recepce práva.

Závěr práce shrnuje předloženou úpravu v obou právních systémech a nabízí možná řešení de lege ferenda.

3 Teoretická koncepce ochrany osobnosti v common law

„Vím dobře, jaké nevýhody má právo nekodifikované, avšak výhoda jeho spočívá zase v tom, že pružnost umožňuje jeho správcům, aby je přizpůsobovali měnícímu se stavu společnosti lidské, potřebám a zvykům věku, ve kterém žijeme, a vyvarovali se tak nesrovnalostem a nespravedlnosti, která je toho následkem, není-li zákon více ve shodě s požadavky a zvyklostmi a zájmy onoho pokolení, pro něž ho má býti užito. Náš zákon o libelu v mnohých kusech sám postupně se vyvinul ve svou poměrně uspokojující a ustálenou formu. Naprostá svoboda těch, kdo veřejně posuzují konání a pohnutky mužů veřejně působících, uznána byla teprve v nedávné době. O vládě, ministrech a státních hodnostářích, o členech parlamentu, soudcích a jiných veřejných funkcionářích dnes co den uveřejňují se kritiky, které ještě před půl stoletím bývaly by předmětem žalob nebo ex officio vedených trestních vyšetřování a bývaly by uveřejňovatele nebo pisatele stály buď pokutu, buď vězení. Kdo by pochyboval, že zisk z těchto změn mělo jen obecnstvo. Wason v Walter (1868)“⁵

Britská právní úprava ochrany osobnosti není založena na teorii jednotného všeobecného osobnostního práva, tak jako je tomu v českém právním řádu. Ochrana jednotlivých dílčích osobnostních práv je zakotvena v odvětví „tort law“⁶ a uplatňována pomocí speciálních žalob. Anglické common law nemá obecný pojem náhrady škody obdobný českému pojetí. Podle common law vzniká odpovědnost za způsobenou škodu, tj. povinnost ji nahradit tehdy, byla-li škoda způsobena specifickým způsobem, který je právem uznaným jako důvod vzniku odpovědnosti za škodu. Takovým důvodem je tort. Jednotlivé torty jsou různého původu a pocházejí z různé doby. *Trespass* patří mezi nejstarší specifické torty. Samo slovo *trespass* nemá rovněž, podobně jako slovo *tort*, český ekvivalent a je lexikálně nepřeložitelné. Jeho význam plyne z definice, která je mu dávana v common law samém, kde je charakterizován jako přímé a násilné porušení práva, které se dělí podle předmětu útoku na *trespass to the person*, *trespass to goods*, *trespass to land*. Proti osobě směřuje zejména *defamation*, která se svým obsahem zhruba rovná urážce na cti a pomluvě a má dvě formy. S ohledem na nutnost ochrany dalších atributů osoby vznikají nové torty na ochranu soukromí či podoby. Ten, kdo je deliktem zasažen ve svých právech, se může bránit specifickými žalobami, a to tak, aby bylo zakázáno pokračování v deliktu, aby byly odstraněny jeho následky, a aby byla

⁵ BOUČEK, Václav. *Ochrana cti dle anglického práva*. Právní rozhledy č. 1. Příloha. 1905.

⁶ Volně přeloženo jako právo občanskoprávních deliktů, popř. soukromoprávní odpovědnost za mimosmluvní porušení práva. Vzhledem k neexistenci vhodného českého ekvivalentu a specifičnosti institutu tortu ponechávám „tort law“ bez překladu.

kompenzována způsobená újma. Tort je slučitelný s trestným činem, je tedy možné se dopustit skutku kvalifikovaného jako tort a zároveň jako trestný čin.⁷

Výrazné rozdíly v ochraně osobnostních atributů se projevují v kořenech, z jakých ochrana pochází, zda z common law nebo equity. Počátky common law sahají do Anglie 12. století. Postupně common law nahradilo dosavadní partikulární práva a stalo se právem obecným pro celou Anglii. Common law bylo právem, které aplikovaly královské soudy, vycházející z tzv. writů. Aby bylo možné soudní jednání zahájit, musel být případ zařazen pod některý z writů⁸. V případě sporů, pro které neexistoval writ, rozhodovaly kancléřské soudy, které je rozhodovaly podle „spravedlnosti“, tedy equity. Vztah equity a common law byl vyjádřen zásadou „*Equity follows the law*“. Ke sjednocení soudnictví, nikoli však ke sjednocení common law a equity jako různých systémů práva došlo v 19. století zákony *The Judicature Acts*. Přes sjednocení soudnictví common law a equity zůstaly odlišnými právními systémy, k nimž přistupuje právo zákonné.⁹ Obecné zásady právní se zejména uplatňují jako interpretační pravidla a zčásti i přímo normativně.

Pro pochopnutí precedenčního práva je nutno se blíže seznámit se soudním systémem. Civilní spory, zejména torty, rozhoduje Queen's Bench Division (panuje-li panovník King's Bench Division. Jako odvolací soud slouží Court of Appeal. Proti rozhodnutí Court of Appeal byl výjimečně připuštěn opravný prostředek, o němž rozhodovala Sněmovna lordů (*House of Lords*). Působnost ve věcech ochrany osobnosti na sebe převzal The Supreme Court jako nejvyšší soudní instance. Třetí instance není přístupna každému a o povolení rozhoduje Court of Appeal.

Základní premisou této práce je, že v anglickém právu je stejně tak chráněna osobnost člověka a jeho atributy, jako je tomu v právu kontinentálním. Pozitivní právní úprava základních společenských vztahů může být různá v různých státech, ale principy, na nichž spočívá, jsou obdobné.

⁷ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. Beckovy právnické učebnice, str. 187 n.

⁸ Volně přeloženo jako privilegium, žaloba, soudní příkaz.

⁹ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. Beckovy právnické učebnice, str. 166.

4 Ochrana důstojnosti¹⁰

Navzdory své důležitosti a staleté tradici v anglickém common law urážka na cti a důstojnosti – tzv. *defamation* – nemá svou zákonnou definici a její hranice jsou vytvářeny judikaturou. Hlavní principy a charakteristiky moderního pojetí *defamation* byly vytvářeny v 16. a 17. století, nicméně ty navazovaly na dlouholetý vývoj na britském kontinentě. Již první anglosaské zákony – Zákon dvanácti desek – trestaly difamační výroky. Následně začaly vrchnostenské soudy za tento přečin přiznávat náhradu škody. Tato cesta ochrany cti však byla přerušena vytvořením přečinu *scandalum magnum*, který nepřiznával náhradu škody. Všechny ostatní difamační spory nespádající do kategorie *scandalum magnum* byly řešeny před církevními soudy.¹¹ Teprve v 16. století soudy common law převzaly agendu církevních soudů. Století osmnácté znamenalo rozdělení *defamation* na *libel* a *slander* a přineslo definici skutkové podstaty *libel* tak, jak ji známe dnes.¹² *Defamation* je způsobena veřejně učiněným tvrzením objektivně způsobilým snížit čest a důstojnost osoby. Pro stanovení *defamation* je nicméně nutné splnit následující předpoklady: 1) skutková tvrzení a užitá slova musí být zneucťující, 2) tvrzení musí vést k identifikaci dané osoby, 3) tvrzení musí být veřejně učiněna a konečně za 4) musí způsobit alespoň jeden z těchto negativních následků: a) staví žalobce do opovržením hodné, nenáviděním hodné pozice nebo výsměchu, b) zapříčiní vyhýbání se žalobci, anebo za c) sníží žalobce v očích běžného, rozumně smýšlejícího člověka.¹³

Defamation má dvě formy, tzv. „*libel*“ a „*slander*“. Rozlišujícím kritériem je podoba, v jaké bylo tvrzení učiněno. Zatímco „*libel*“ je způsobena uveřejněním znevažujících skutečností v trvalé formě, obvykle písmem; „*slander*“ je uskutečněna v přechodné formě, obvykle ústně. Většina žalob pro urážky na cti a důstojnosti spadá pod kategorii „*libel*“. Bez větších potíží lze knihy, noviny, časopisy zařadit do trvalé podoby písemných projevů, nicméně i slovní projev během vysílání či divadelního představení je dostatečně trvalý k tomu, aby byl podřazen pod „*libel*“. Test trvalosti není kategoricky určen, i ručně napsaná pohlednice je považovaná za trvalý záznam skutečnosti. Anglické soudy postupně rozšířily „*libel*“ i na

¹⁰ Blíže ONDŘEJOVÁ, Eva. *Ochrana cti a důstojnosti v britském právu*. Právní rozhledy, č. 11/2012, ISSN 1210-6410.

¹¹ HOLDSWORTH, William Searle, GOODHART, A a Harold Greville HANBURY (eds.). *A history of English law*. 7th ed. London: Methuen & Co., 1966., str. 333-378.

¹² Pro přesnost doplňuji, že úprava anglického práva na ochranu cti a důstojnosti se nevztahuje na Skotsko, které má vytvořený zvláštní systém tortů. Skotská právní úprava obsahuje prvky jak kontinentální úpravy, tak common law.

¹³ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 374-375.

karikatury, sochy, obrázky či nápisy na zdi¹⁴ a dále se přizpůsobují s rozvojem elektronické komunikace.

Důsledky rozlišování těchto dvou kategorií jsou podstatné z hlediska procesního. V anglickém právu je „*libel*“ žalovatelná *per se*, a žalobce tudíž nemusí dokazovat způsobení škody, zatímco žalobce v „*slander*“ musí unést důkazní břemeno stanovením škody a její příčinné souvislosti s uveřejněným tvrzením. Ochrana osobnosti je založena na objektivním principu odpovědnosti. U porušení práva na čest a důstojnost common law nevyžaduje zavinění.

Common law striktně rozlišuje mezi defamation a ostatními druhy odpovědnostních deliktů. Defamation upravuje pouze výroky, které jsou dehonestující a nepravdivé, jimiž je způsobena újma na cti a důstojnosti. Tzv. „*trade libel*“ – záměrné uvedení nepravdivých tvrzení – upravuje poškození pověsti nikoli fyzických osob, ale produktu fyzické či právnické osoby.¹⁵

Přestože je defamation občanskoprávní delikt, je nutné připomenout, že ochrana cti a důstojnosti osob se vytvořila z trestněprávní ochrany ve formě „*criminal libel*“¹⁶. Trestné činy ve formě „*sedition libel*“, jejímž účelem byla ochrana veřejného pořádku před buřičstvím, dále „*blasphemous libel*“, která chránila před rouháním, a „*defamation libel*“, urážka na cti proti veřejné osobě, byly zrušeny pro obsolentnost a rozpor se svobodou projevu v roce 2010.¹⁷

4.1 Subjekty ochrany

Podat žalobu na ochranu cti a důstojnosti je oprávněna žijící fyzická osoba a nezaniklá právnická osoba včetně neziskových organizací. Naopak vládní instituce, místní samosprávné celky, politické strany a státní podniky toto právo nemají. Nutno zdůraznit, že právo podat žalobu nemají ani osoby blízké.

Podle tradičního principu common law do cti a důstojnosti zesnulé osoby nelze zasáhnout, neboť tyto hodnoty její smrtí zanikají. Zásah do cti zesnulé osoby neopravňuje vykonavatele

¹⁴ *Monson v Tussauds Ltd* [1894] 1 QB 671.

¹⁵ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library. ISBN 9781847034922. S. 2, 1.11, str. 18.

¹⁶ Ve známém rozsudku *de Libellis Famosis* z roku 1606 byly popsány dvě formy trestného činu urážky na cti, a to proti fyzické osobě za specifických podmínek a proti veřejné osobě. Judikatura Star Chamber – zvláštního trestního tribunálu – stála za vývojem principů novodobého občanskoprávního deliktu defamation. Ibid 27.

¹⁷ Section 73 of the Coroners and Justice 2009, section 79 of the Criminal Justice and Immigration Act 2008.

její vůle k podání žaloby. Příbuzní nejsou rovněž aktivně legitimováni, ledaže by výrok zasáhl jejich osobnostní práva. To odráží zásadu, že žaloba o náhradu škody může být podána jen osobou, která škodu/újmu utrpěla. Jestliže byla žaloba podána ještě za života zesnulé osoby, vykonavatel vůle pokračuje v řízení. Obdobně odpovědnost za zásah do cti a důstojnosti nezaniká smrtí škůdce, ale žaloba pokračuje proti vykonavateli vůle. Zásadním důvodem pro toto pojetí a odmítnutí postmortální ochrany je ochrana svobodné a otevřené debaty nad historickými událostmi. Dalším důvodem pro odmítnutí je premisa, že zemřelá osoba již reputaci nemá. A dále že smrtí poškozené osoby se stává nemožné pro žalovaného uplatnit důkaz pravdy prostřednictvím jejího výsledku. Konečně by postmortální ochrana zabránila informování o historických událostech. Je zde také veřejný zájem na odhalování trestných činů. Dalším důvodem k odmítnutí je doba, po kterou by ochrana působila, neboť nelze stanovit přesný okamžik, kdy k zásahu došlo. Opětovný návrh na zavedení postmortální ochrany byl odmítnut.¹⁸

4.2 Znevažující charakter užitých tvrzení

K ustanovení defamation je zapotřebí prokázat, že daný výrok je dehonestující. Ke stanovení míry zneuctění se užívá standardu pravděpodobného vnímání běžného, rozumného, nezaujatého pozorovatele (*ordinary, reasonable, fair-minded reviewer*), jímž je v praxi porota či soudce.¹⁹ Obvyklý a vlastní smysl (*natural and ordinary meaning*) výroku rovněž posuzuje soudce. Zamýšlený smysl autora výroku je irelevantní. Slova nesmí být žádným způsobem zkreslována tak, aby byl vyvozen pohrdavý význam. Za průměrně smýšlejícího příjemce výroku rovněž nelze považovat člověka, který hledá skandál nebo čte mezi řádky, rovněž nelze přihlížet k příslušnosti k určité skupině ve společnosti²⁰. V případě novinových článků nelze tvrzení vytrhnout z kontextu celého článku²¹. Naopak nelze ani difamující tvrzení zhojit čtenářsky pozitivním článkem ve stejném vydání novin²². Dalším aspektem stanovení obvyklého a vlastního smyslu tvrzení je určení kategorie příjemce tvrzení. Je-li článek obsahující difamující tvrzení určen pro satiru, lze očekávat jistou míru nadsázky.

¹⁸ Rozprava byla otevřena v souvislosti s vyšetřováním případu J. Savile a jeho obvinění ze znásilnění desítek dívek. Postmortální ochranou by nebylo možno reagovat na obvinění ze znásilnění za dobu jeho života.

¹⁹ V případě *Berkoff v Birchall* [1996] 4 All ER 1008 herec Steven Berkoff podal žalobu za uveřejnění článku, v němž byl popsán jako šeredně ošklivé monstrum. Porota byla rozdělena na ty, kteří dehonestující charakter slov ve výroku neviděli, neboť dle jejich názoru nedošlo k útoku na čest a důstojnost, ale na fyzický zjev. Většina nakonec dovodila snížení cti a důstojnosti na základě toho, že jakožto herce tento výrok mohl poškodit před publikem a je tedy nutno brát v úvahu povahu povolání člověka. Srov. *Winyard v Tatler Publishing* – článek o ošklivé kosmetičce.

²⁰ *Godsmith v Bhoyrul* [1998] QB 459.

²¹ *Charleston v Newsgroup Newspapers* [1995] 2 All ER 313.

²² *Cruise v Express Newspapers* [1998] EMLR 780.

Význam článku je tedy určen smyslem samotným, nikoliv jak mu příjemci rozuměli²³. Některá slova či tvrzení mohou obsahovat i druhotný význam, a mohou být tudíž difamující – tzv. „*innuendo*“ nastane tehdy, když část příjemců tvrzení zná fakta, která mohou přispět k deformaci významu tvrzení²⁴. Přestože skrytý význam daného tvrzení může být nezamýšlený, objektivní odpovědnost defamation nepřipouští tuto obranu²⁵. Žalobu pro pomluvu však lze podat i za nepravdivá tvrzení, která nejsou difamující. V případě *Magnati v Morris* žalobkyně podala žalobu za tvrzení, že nebyla prostitutkou. I taková žaloba je možná, zejména tehdy, pokud je pověst a komerční využití osoby založeno na tom, že byla prostitutkou. Podala ji doktorka Brooke Magnanti, známá pod pseudonymem Belle de Jour. Ta je autorkou úspěšného blogu *Diary of a London Call Girl*, který mapoval jednu etapu jejího života, když si jako studentka doktorského studia přivydělávala jako luxusní prostitutka (rok 2003 a 2004). V roce 2005 navázala na úspěšnost blogu vydáním bestselleru *Intimní dobrodružství jedné londýnské prostitutky*. Následoval populární televizní seriál. V roce 2009 odhalila svou totožnost. V příběhu figuroval i její kamarád a bývalý přítel, jehož identita byla po medializaci prozrazena. Owen Morris, příslušník RAF, tak v roce 2013 podal žalobu pro pomluvu a zásah do soukromí, neboť publicita knihy mu zničila profesionální kariéru, když byl ze služby propuštěn. V rámci sporu tvrdí, že Brooke Magnanti v inkriminované době neprovozovala prostituci. Ta podala protižalobu, neboť tvrzení, že nebyla prostitutkou, může v případě, že je její úspěch vybudován na tomto příběhu, velmi uškodit její pověsti a dalšímu komerčnímu využití jejího jména²⁶.

4.3 Identifikace osoby

Dalším předpokladem pro podání žaloby pro urážku cti a důstojnosti je spojení daného výroku se žalobcem. Zřejmým příkladem bude identifikace žalobce pomocí jména, ale i přezdívky²⁷. Jak bylo výše řečeno, identifikace žalobce může záležet na určité konkrétní

²³ *Charleston v Newsgroup Newspapers* [1995] 2 All ER 313.

²⁴ V případě *Cassidy v Daily Mirror* [1929] 2 KB 331 Daily Mirror otiskl fotografii, na níž stál muž, vlastník dostihového koně, a mladá žena. Fotografie byla opatřena titulkem „Pan MC, dostihový vlastník, a Slečna X, jejichž zasnoubení bylo právě ohlášeno. Fotografie sama o sobě nebyla difamující. Žalobkyně byla ale manželka vyfotografovaného muže, jež utrpěla škodu na cti tím, že okolí, které si přečetlo noviny, se domnívalo, že nejsou manželé a že spolu pouze žili, což bylo v roce 1929 nepřijatelné společenské chování. Soud dovodil defamation i přesto, že tvrzení neobsahovala dehonestující slova a pravdivé okolnosti byly známy pouze úzkému okruhu lidí.

²⁵ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 378-384.

²⁶ Spor je ke dni 1.5.2016 projednáván v Edinburghu.

²⁷ Server www.holy-molly.co.uk je webová stránka obsahující pomluvy a nepodložené domněnky o známých osobnostech. Pro vyhnutí se odpovědnosti za defamation osoby nejsou jmenovány a sami čtenáři mohou hádat, o kterou celebritu se jedná.

informaci o žalobci, kterou zná pouze omezený okruh lidí. Test pro předpoklad identifikace byl formulován v případě *Knupffer v London Express*²⁸, kde byl publikován článek o ruských profašistických emigrantech. Žalobce, ruský emigrant žijící v Londýně, se cítil být osobně dotčen. Je nutné zkoumat, zda užitá slova mohou vést osoby obeznámené se žalobcem k domněnce, že se o žalobce jedná, či zda výrok o skupině osob odkazuje na každého člena skupiny. V praxi tedy záleží na velikosti skupiny pro určení, zda pouhým faktem, že osoba do skupiny náleží, se jím zároveň identifikuje. V případě *Hulton v Jones*²⁹ se žalobce jmenoval stejně jako postava ve smyšleném příběhu. Odvolací soud stanovil test, zda rozumně smýšlející čtenář mohl vědět, že se jedná o reálnou, nebo smyšlenou postavu. Tento test byl zmírněn v případě *Kerry O'Shea v MGN Ltd and Free4Internet.net Ltd*³⁰. Na webových stránkách zaměřených na erotické služby se objevil inzerát s fotografií ženy podobající se žalobkyni. Soud shledal, že ačkoliv mohly být osoby uvedeny v omyl, co se týče souvislosti žalobkyně s danou činností, inzerát spadá pod ochranu svobody projevu zakotvenou v článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).³¹

4.4 Uveřejnění

Konečně posledním předpokladem k úspěšnému uplatnění žaloby je publikace daného difamačního tvrzení, jinými slovy sdělení tvrzení nejméně jedné osobě. Výrok musí být uveden ve srozumitelné formě³². V současné době je defamation modifikován novým prostředím internetu. Judikatura na ni reagovala postupným upravováním pravidel pro stanovení publikace. V případě *Rindos v Hardwick*³³ soudce stanovil peněžité zadostiučinění na základě předpokladu dvaceti tří tisíc přihlášených uživatelů webových stránek. Předpoklad čtenářů na základě přihlášených uživatelů byl vzhledem k technologickým inovacím webových stránek překonán a nahrazen technicky zjiřitelnou čteností na základě rozkliknutí článku³⁴. Odpovědnost za uveřejnění nenastává, bylo-li tvrzení uveřejněno bez vědomí původce³⁵. Obecně platí, že každé znovuzveřejnění zakládá důvod k žalobě a od okamžiku republikace běží promlčecí lhůta dvanácti měsíců. Poprvé se toto pravidlo objevilo v případě

²⁸ [1944] AC 116.

²⁹ [1910] 1 KB 331. Autoři měli prokázat vyšší míru opatrnosti.

³⁰ [2001] EMLR 40.

³¹ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 384–388.

³² V případech *Jones v Davers* (1596) Cro Eliz 496, *Price v Jenkins* (1601) Cro Eliz 865 žalobci spor prohráli, neboť difamační dopis byl ve francouzštině, již žalobci neovládali.

³³ No 1994 of 1993, Western Australian Court 31, March 1994.

³⁴ *Buddhist Society of Western Australia v Bristle* [2000] WASCA 210.

³⁵ *Pullman v. William Hill* [1891] 1 QB 524 vztahující se k uveřejnění dopisu, který byl získán krádeží.

*Duke of Brunswick v Hamer*³⁶, v němž vévoda poslal svého sluhu pořídit kopii novin, ve kterých o něm vyšel před 17 lety difamační článek. Po pořízení kopie z archivu došlo k novému uveřejnění článku. Toto pravidlo vícečetného uveřejnění (*multiple publication rule*) se uplatňovalo i v případech defamace na internetu, což vyústilo k podání žalob pro rozpor se svobodou projevu³⁷. Argumentem proti tomuto pravidlu byly obavy z neomezené odpovědnosti šířitelů informací na internetu, ať už v podobě internetových archivů novin, či blogů. Evropský soud pro lidská práva neshledal rozpor s článkem 10 Úmluvy a přes návrhy implementovat americký koncept prvního uveřejnění³⁸ a zkrácení promlčecí doby *multiple publication rule* přetrvávalo do přijetí The Defamation Act 2013³⁹.

Aktuální otázkou jsou přeshraniční spory pro urážku na cti a důstojnosti způsobené na internetu. Při stanovení jurisdikce a aplikace práva vyvstává otázka stanovení místa uveřejnění. Jestliže se obě dvě strany nacházejí v Evropské unii, uplatní se nařízení Brusel I⁴⁰. V případě *Shevill v Press Alliance*⁴¹ byla žalobkyní britská studentka pracující ve Francii. Francouzské noviny ji obvinily z praní špinavých peněz, podle nařízení Brusel I mohla žalovat jak v místě svého bydliště, tak v každém členském státě, ve kterém byl difamační článek uveřejněn.⁴² Je-li jedna strana sporu mimo Evropskou unii, užije se pravidel mezinárodního práva soukromého.⁴³ Nicméně je na určení soudce, zda v daném případě existuje spojení s příslušnou jurisdikcí, a co se týče internetu, kde a kým byl materiál stáhnut a zhlédnut⁴⁴.

4.5 Subjekt odpovědnosti za neoprávněný zásah

Na straně žalovaných může vystupovat celá řada subjektů. U editorů, autorů článku a vydavatelů není odpovědnost problematické určit, naproti tomu u poskytovatelů internetových služeb a bloggerů je situace komplikovanější. Osoby, jež nejsou editory, autory

³⁶ [1849] 14 QB 185.

³⁷ *Berezovsky v Michaels* [2001] 1 WLR 1004, *Louchansky v Times* [2002] 2 WLR 640.

³⁸ US Restatement of Torts 1976 – vydání knihy, časopisu, vysílání programu v rádiu, televizi je jedno uveřejnění.

³⁹ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 395.

⁴⁰ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

⁴¹ [1995] ECR I-415.

⁴² Nejnovější mezinárodní defamace spor je *Martinez v Mirror Newspaper Limited*, C-161/10 rozhodnuto Soudním dvorem Evropské unie dne 25. 10. 2010, který pravidlo v případě *Shevill* potvrzuje. Blíže kap. 13.2.

⁴³ Murray, Andrew (2013) *Information technology law: the law and society* Second, Oxford University Press, Oxford, UK. ISBN 9780199661510, str. 135–145.

⁴⁴ *Berezovsky v Michaels* [2001] 1 WLR 1004.

a vydavateli, se mohou dovolat obrany tzv. *innocent dissemination*, tedy šíření informací bez vědomí o tom, že tvrzení obsahuje difamační výrok. Příkladem jsou knihovny, prodejci novin, archivy. Elektronické archivy mají speciální postavení a byly předmětem rozhodování Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu k anglické úpravě povinností a odpovědnosti v případě *Times Newspapers Ltd proti Spojenému království* (č. 1 a 2)⁴⁵. Soud konstatoval, že internetové archivy spadají pod ochranu čl. 10 Úmluvy. Přispívají významnou měrou k uchování a zpřístupnění zpráv, jedná se o důležitý zdroj pro vzdělání a historický výzkum, zejména vzhledem k tomu, že je veřejně přístupný a bezplatný. Zatímco primární funkcí tisku v demokratické společnosti je působit jako hlídací pes demokracie, má i sekundární funkci při uchovávání a zpřístupňování archivů pro veřejnost, které obsahují zprávy, které již byly uveřejněny. Důležitým aspektem této úlohy je vedení elektronických zpravodajských archivů. Požadavek na vložení poznámky o probíhajícím soudním řízení nebo o výsledku rozsudku by nebylo nepřiměřené opatření, a tudíž nebylo v rozporu s čl. 10 Úmluvy. Naopak úplné odstranění napadeného článku z archivu novin by bylo nepřiměřené. Soud souhlasil se závěry národních soudů v tom, že jejich úloha není přepisovat historii tím, že by nařídili odstranit z veřejné databáze všechny stopy po publikaci, kterou bylo neoprávněně zasaženo do osobnostních práv. Oprávněný zájem veřejnosti na přístup do veřejných internetových archivů je chráněn čl. 10 Úmluvy.

4.6 Obrana

4.6.1 Důkaz pravdy a souhlas

Defamation staví na vyvratitelné domněnce, že daný výrok je difamační. Absolutní obranou je důkaz pravdy. Prokázat pravdivost tvrzení však není vždy jednoduché, neboť přípustnost důkazů závisí na uvážení soudce. Nicméně každá jednotlivost výroku nemusí být pravdivá. Žalobce musí být přesvědčen o pravdivosti tvrzení, musí unést důkazní břemeno, tedy mít důkazy připraveny nejpozději ke dni soudního řízení. V případě *Moss v Channel 5 Broadcasting*⁴⁶ bylo nicméně připuštěno, že ospravedlnění může být prokázáno důkazy, které se objevily až po publikaci difamačního tvrzení. Další z přesvědčivých obran je souhlas žalobce s publikací tvrzení. Souhlas musí být explicitní a informovaný o účelu publikace.

⁴⁵ Stížnost č. 3002/03 a 23676/03; [2009] EMLR 14 ze dne 10. 3. 2009.

⁴⁶ 3. 2. 2006 Modelka K. Moss zažalovala Channel 5 za dokumentární film o svém údajném drogovém incidentu, modelka se následně za své chování veřejně omluvila v celostátním bulvárním deníku Daily Mirror. Tato omluva byla použita jako dodatečný důkaz.

4.6.2 Kritika

Další, byť omezená obrana, je věcná kritika, jakožto právo každého vyjádřit svůj názor na věc veřejného zájmu, ať je jakkoliv zaujatý, či přehnaný. Hranice mezi tvrzením a názorem není ostrá. Žalovaný nemusí přesvědčit soudce, že jeho názor je správný, ale argumenty musí být založeny na pravdě či vysoké míře pravděpodobnosti pravdivosti v době uveřejnění. Rovněž je žalovaný povinen prokázat, že se jedná o věc veřejného zájmu. Posledním předpokladem úspěšnosti obrany založené na věcné kritice je absence zlého úmyslu.

4.6.3 Privilegia

Specifickou obranu představují tzv. absolutní a kvalifikované privilegia (*absolute and qualified privilege*)⁴⁷. Absolutní obrana představuje ochranu tvrzení difamujících i učiněných se zlým úmyslem, učiněných během soudního řízení kterýmkoliv účastníkem. Tato ochrana se vztahuje rovněž na zprávy ze soudního řízení vydané současně s probíhajícím řízením⁴⁸. Parlamentní privilegium má své kořeny v článku 9 *Bill of Rights*⁴⁹, chránící členy horní i dolní komory britského parlamentu před trestněprávní jakožto občanskoprávní odpovědností za projev učiněný na půdě parlamentu. V případě *Prebble v Television New Zealand*⁵⁰ bylo privilegium rozšířeno na ochranu před řízením vedeným poslancem proti obvinění v souvislosti s jeho činností v parlamentu⁵¹. Aktuální otázkou v souvislosti s užitím parlamentního privilegia v praxi je jeho zneužití k porušení soudního zákazu zveřejnění informací o určité osobě – tzv. *injunctions*⁵². V březnu 2011 byl v průběhu parlamentní debaty jmenován fotbalista Ryan Giggs v souvislosti se získáním soudního zákazu uveřejnění jakékoliv informace o jeho mimomanželském vztahu s modelkou Imogen Thomas. Nadto se soudní zákaz vztahoval i na informaci, že R. Giggs o soudní zákaz požádal – tzv. *superinjunction*. Poslanec, který jméno zveřejnil, se tak mohl dopustit pohrdání soudem, obvinění vzneseno nebylo⁵³.

⁴⁷ Tzv. parliamentary privilege se v části literatury neřadí pod skupinu absolute privilege, nýbrž se považuje za samostatnou třetí skupinu.

⁴⁸ U týdenních či měsíčních magazinů se tato doba na nezbytnou dobu prodlužuje.

⁴⁹ Listina práv z roku 1689.

⁵⁰ [1995] 1 AC 321.

⁵¹ V roce 1994 poslanec Nel Hailton podal žalobu proti The Guardian, jenž otiskl článek obviňující jej z braní úplatků od Mohammeda Fayed. Soud nepřipustil vznést u soudu důkazy související s jeho činností právě na základě parlamentního privilegia. Novela Defamation Act z roku 1996 umožnila poslanci zřeknout se privilegia.

⁵² Procesní institut nejbližší předběžnému opatření v českém právním řádu.

⁵³ Dle vyjádření předsedy nejvyššího soudu - Master of Rolls House of Lords by nebylo jisté v případě kolize parlamentního privilegia a pohrdání soudem, jak by se soudce k případu postavil. Na obhajobu uveřejnění poslanec Hemming uvedl, že jméno R. Giggse bylo uveřejněno a kolovalo na sociálních sítích a média, na která se injunction vztahovala, tak byla znevýhodněna.

Na rozdíl od absolutního privilegia se kvalifikované privilegium neuplatní tam, kde žalobce zveřejnil difamující článek se zlým úmyslem. Důkazní břemeno prokázání úmyslu leží na žalobci. Otázka existence zlého úmyslu je otázkou skutkovou a subjektivní, obvyklý a vlastní smysl výroku je posuzován objektivně. Příloha 1 k Defamation Act 1996 stanovuje typy výroků, které jsou chráněny automaticky (zpráva ze soudního řízení) nebo podléhající doplnění či vysvětlení (výňatky ze zpráv)⁵⁴. Výroky, které byly učiněny k obraně před difamujícím tvrzením, jsou chráněny, pokud nepřekročily přiměřenou obranu⁵⁵.

Hranice kvalifikovaného privilegia byly stanoveny v případě *Reynolds v Times*⁵⁶. Albert Reynolds, předseda vlády Irské republiky, zažaloval *the Sunday Times* za článek, jímž byl obviněn ze zneužití pravomocí veřejného činitele. Tato obvinění vedla k pádu vlády. Soud se zabýval otázkou vztahu povinnosti médií sdělovat veřejnosti informace ve veřejném zájmu a odpovědností za pravdivost a přesnost tvrzení. Pro kvalifikované privilegium byl stanoven demonstrativní výčet doplňujících faktorů, které by měly být brány v úvahu při jejím stanovení. Prvním z nich je závažnost obvinění. Čím závažnější obvinění je, tím více byla veřejnost dezinformována a difamovaná osoba poškozena, pokud tvrzení není pravdivé. Dále povaha informace a uvážení, do jaké míry je předmětný problém záležitostí veřejného zájmu. Za třetí zdroj informace, někteří šířitelé informace nemají přímou znalost události. Někteří mají vlastní důvody rozmělnit informaci anebo jsou placeni za své příběhy. Za čtvrté vynaložené úsilí a konkrétní kroky k ověření pravdivosti informace. Za páté status informace. Obvinění již může být předmětem vyšetřování, které vyžaduje ohledy. Za šesté naléhavost záležitosti. Zprávy jsou často komoditou podléhající rychlé zkáze. Za sedmé zda byl žádán komentář od stěžovatele (žalobce). Ten může mít informace, kterými jiní nedisponují nebo které nesdělili. Oslovení stěžovatele (žalobce) nemusí být vždy nutné. Za osmé zda médii šířené sdělení obsahovalo podstatu události viděné očima stěžovatele (žalobce). Za deváté tón sdělení šířeného médii. Původce mediálně šířené informace může iniciovat diskusi nebo vyšetřování. Nemusí prezentovat obvinění jako sdělování faktu. A za desáté okolnosti zveřejnění včetně jeho načasování⁵⁷. Rozhodujícím kritériem je nicméně stanovení veřejného

⁵⁴ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 409–412.

⁵⁵ *Turner v MGM* [1950] 1 ALL ER 307 analogie k trestnímu právu.

⁵⁶ [1998] 3 ALL ER 961, [1999] 4 ALL ER 609, HL.

⁵⁷ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 412–415.

zájmu. Tzv. Reynoldsova privilegia byla potvrzena v dalším stěžejním rozhodnutí ve věci *Flood v Times Newspapers Ltd*⁵⁸.

4.6.4 Fair comment

Další obranou je hodnotící úsudek. Praktický příklad obrany „*fair comment*“ („*honest opinion*“ dle čl. 3 The Defamation Act 2013) lze demonstrovat na případě *McEvoy v Michael*⁵⁹, kde žalobce i žalovaný jsou místními politiky. Žalobce za Labour party, žalovaný za konzervativce. Řízení se týkalo letáku, který žalovaný distribuoval a zveřejnil na svých webových stránkách, v němž tvrdil, že žalobce je pokrytec, neboť kritizoval výdaje Labour party, ale jeho výdaje je převyšují. Rovněž byl kritizován za to, že i přesto, jaký má plat, požívá státní benefity, jako je příspěvek na dítě. Parodujícím způsobem byl vyobrazen s připodobněním Harpagona. Soud uzavřel, že to, že žalovaný vyobrazil žalobce jako člověka toužícího po penězích, který požívá státní benefity, ještě neznamená zásah do jeho pověsti, neboť to byly výroky pravdivé a nebylo v nich uvedeno, že benefity požívá neoprávněně. Kritika není pomluvou a chráněn je nejen obsah vyjádření, ale rovněž forma⁶⁰.

4.7 Prostředky ochrany⁶¹

Primární nápravou u defamation je peněžité odškodnění za nemajetkovou újmu. Další ochranou je získání tzv. *injunction* a konečně přiznání morální satisfakce ve formě omluvy před soudem tzv. *statements in open court* či tiskové omluvy.

Žaloby na ochranu cti a důstojnosti jsou v první instanci projednávány před porotou. Tato skutečnost je považována za faktor, který přispívá k nekonzistentnosti rozhodování o výši náhrady. Odvolací soudy mohou změnit přiznanou náhradu, pokud shledají, že částka je nepřiměřená.⁶² Přestože soudy vydávají směrnice s návodem pro stanovení výše odškodnění a faktory, které by měly být brány v úvahu, rozdíly přetrvávají.⁶³

⁵⁸ [2012] UKSC 11.

⁵⁹ [2014] EWHC 701 (QB).

⁶⁰ Viz. *Oberschlick proti Rakousku*, stížnost č. 20834/92 ze dne 1. 7. 1997 a *Jersild proti Dánsku*, stížnost č. 36/1993/431/510 ze dne 22. 8. 1994.

⁶¹ Blíže kapitola 9.

⁶² V případě *Rantzen v Mirror Group Newspapers* [1993] 3 WLR 953 odvolací soud shledal náhradu ve výši 250 000 liber v nepoměru k újmě, kterou žalobce utrpěl a snížil ji na 110 000 liber.

⁶³ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 421–422.

Odškodnění se zvyšuje – tzv. *aggravated damages*, jedná-li se o případy, v nichž žalovaný jednal se zlým úmyslem poškodit žalobce v očích veřejnosti. Další přitěžující okolností je dosah a rozsah difamujícího tvrzení, v případě tisku množství čtenářů, opakované uveřejnění.

Anglické common law umožňuje rovněž přiznat punitivní náhradu – tzv. *punitive/exemplary damages* – v případě, že žalobce jednal s úmyslem se difamačním jednáním obohatit. V případě *Cassel v Broom*⁶⁴ Cassel vydal knihu s nepravdivými údaji o žalobci, čímž zvýšil atraktivitu a prodej knihy. House of Lords rozhodl přiznat kompenzaci 10 000 liber a punitivní náhradu ve výši 25 000 liber.

Ačkoliv maximální výše přiznané náhrady byla judikaturou stanovena na 200 000 liber⁶⁵, anglické soudy přiznávají úspěšné straně rovněž náklady řízení, které se pohybují ve stejné výši jako peněžité odškodnění. Konečná suma za difamační tvrzení je tedy vysoká.

Žalobce může kromě získání finanční satisfakce žádat o vydání soudního zákazu uveřejnění difamujícího tvrzení ve formě *injunction*. Zákaz se vztahuje jak na již uveřejněné tvrzení, tak i na jeho republikaci. Při úvaze o udělení zákazu soud musí vzít v úvahu svobodu projevu a pečlivě uvážít, zda nepřevažuje veřejný zájem na uveřejnění daného tvrzení. Předběžná opatření ve sporech na ochranu cti a důstojnosti jsou udělována zřídka. Vymáhání tohoto zákazu je problematické ve vztahu k neomezenému šíření informací na internetu, především na sociálních sítích, či ve vztahu k blogerům.

Doplňkem peněžité satisfakce je morální zadostiučinění. K očištění dobrého jména slouží uveřejnění opravy⁶⁶ nebo poskytnutí přiměřené omluvy. Velmi rozšířenou morální satisfakcí je omluva před soudem tzv. *statement in open court*. Slouží jako součást mimosoudního vyrovnání mezi stranami sporu. Atraktivní je ze dvou důvodů, za prvé omluva slouží jako důkaz o tom, že tvrzení bylo nepravdivé, a za druhé, jedná-li se o celebrity, ostatní média mají přístup k uveřejnění omluvy, a tudíž se jí dostane více mediální pozornosti, než když je uveřejněna pouze žalovanou stranou.

⁶⁴ [1972] 2 WLR 64523.

⁶⁵ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 423.

⁶⁶ Nabídnutí přiměřené opravy může sloužit jako obrana v případném soudním sporu. Podmínkou je, že žalovaný nevěděl, že tvrzení je nepravdivé a dehonestující.

4.8 Malicious (injurious) falsehood

Tort defamation je doplněn tortem „*malicious falsehood*“, kterému neodpovídá český překlad a je definován jako zveřejnění nepravdivého tvrzení, které je schopno způsobit poškozenému újmu. Tvrzení tedy není difamující, ale nepravdivé. Mezi příklady patří spory, kdy se uveřejní nepravdivá informace, že obchodník zbankrotoval, což má za následek, že jej zákazníci přestanou vyhledávat, nebo obchodník vydává cizí zboží za své, nepravdivě informuje o povaze a kvalitě zboží. V tomto ohledu lze spatřovat podobnost s nekalosoutěžní praktikou a překrývá se s tortem *passing off*. Malicious falsehood vyžaduje, aby nepravdivé tvrzení bylo učiněno se zlým úmyslem, zpřístupněno třetí osobě, a aby tímto jednáním mohl žalobce utrpět újmu.

Tvrzení může být učiněno ústně či písemně nebo jen falešným dojmem.⁶⁷ Na žalobci leží důkazní břemeno, aby prokázal, že tvrzení je nepravdivé. Tvrzení má většinou negativní dopad na obchod žalobce, v případě *Ratcliffe v Evans*⁶⁸ bylo o žalobci tvrzeno, že přestal podnikat, což vedlo k odlivu zákazníků. Nicméně pokud je nepravdivé tvrzení učiněno se zlým úmyslem, nezáleží na předmětu tvrzení ani na oblasti, jež byla zasažena. V jednom z nejstarších případů *Sheperd v Wakeman* z roku 1662⁶⁹ žalovaný o žalobkyni prohlásil, že je vdaná, a tím přišla o nabídku k sňatku. Tento tort byl shledán jako jediná možná žaloba v případě *Kaye v Robertson*⁷⁰, v němž byl rozhovor a žalobcova fotografie, pořízené z nemocnice, kde se léčil z těžkého poranění hlavy způsobeného autohavárií, bez jeho souhlasu publikovány. Tort se nevztahuje na tvrzení, která nemají souvislost s žalobcem nebo jeho majetkem.⁷¹

Subjektivní stránka – úmysl jako základní náležitost tortu je naplněn tehdy, pokud žalovaný věděl, že tvrzení je nepravdivé, nebo byl lehkomyšlný, resp. nedbal, zda tvrzení je pravdivé, či nepravdivé. Samotná nedbalost nestačí.⁷² Obranou je „*honest belief*“ - víra v pravdivost tvrzení, která však nesmí být v rozporu se zjevnou nemožností tvrzení, zájmy žalovaného či účelem žalovaného žalobce poškodit.⁷³

⁶⁷ *Wilts United Dairies v Robinson and Sons* [1958] R.P.C. 94.

⁶⁸ [1892] 2 Q.B. 524, *Joyce v Motor Surveys Ltd* [1948] Ch. 252.

⁶⁹ 1 Sid. 79.

⁷⁰ [1991] FSR 62.

⁷¹ Blíže k případu kap. 5.1.

⁷² *Shapiro v La Motta* (1940) 40 T.L.R. 39 a 201, *McDonalds Hamburgers v Burgerking Ltd.* (1986) F.S.R. 45.

⁷³ *Grees Ltd v Pearman and Corder Ltd* (1922) 39 R.P.C. 406.

K podmínce prokázání újmy postačí prokázat obecnou škodu, nikoliv speciální, neboť v mnoha případech ji nelze přesně vyčíslit.⁷⁴ Není nutné prokázat speciální škodu, bylo-li tvrzení zveřejněno v písemné nebo jinak permanentní formě nebo slova zamýšlela způsobit majetkovou škodu žalobci v oblasti jeho podnikání.⁷⁵ Duševní útrapy nejsou považovány za speciální škodu, nicméně je žalobce oprávněn k její náhradě za stejných podmínek jako u defamation, a to i ve formě aggravated damages. Aggravated damages jsou přiznány z důvodu jednání žalované strany v průběhu jednání, pokud na příklad chtěla při soudním procesu vydírat či očernit žalobce.⁷⁶

Skutková podstata *defamation* a *malicious falsehood* se v některým sporech překrývají. V případě *Joyce v Sengupta*⁷⁷ bylo předmětem sporu tvrzení, že žalobce odcizil královské rodině důvěrnou korespondenci a prodal ji novinám. Jednalo se jak o difamující, tak i o nepravdivé tvrzení. Malicious falsehood je širší než defamation tím, že se nezabývá povahou žalobce, užší v tom smyslu, že u defamation žalobce neprokazuje nepravdivost, tedy nepravdivé difamující výroky lze žalovat i bez důkazu o zlém úmyslu. Malicious falsehood není naplněn při pouhé ztrátě dobré pověsti, poškození reputace, ale je nutné prokázat majetkovou škodu. Dalším rozdílem je to, že malicious falsehood není projednáván před porotou. Lze podat žalobu pro obě skutkové podstaty tortů, přičemž, pokud žalovaný nabídne kompenzaci za jednu z nich, druhé řízení je zastaveno.⁷⁸ Těchto skutkových podstat lze užít i na ochranu právnických osob. V případě *Tesla Motors Limited and another v British Broadcasting Corporation*⁷⁹ žalobce Tesla Motors jako výrobce elektroaut zažaloval pro defamation a zároveň pro malicious falsehood výrobce pořadu Top Gear za tvrzení uvedená při testování jejich modelů Roadster. V pořadu bylo mimo jiné uvedeno, že elektroauto je dobrá myšlenka, ale není funkční v reálném životě. Nadto bylo auto testováno v extrémních podmínkách a moderátorem pořadu bylo konstatováno, že na rozdíl od deklarovaných 200 km dojede pouze 50 km na jedno nabití. Společnost tvrdila, že výrok o tom, že auto ujede méně kilometrů, je difamující, neboť navozuje dojem, že společnost chtěla klamat zákazníky ohledně počtu ujetí kilometrů na jedno nabití. Malicious falsehood spatřovali v tom, že moderátoři show úmyslně nechali auto vybit, aby mohli ukázat, že jako vybité není schopno

⁷⁴ *Ratcliffe v Evans* [1892] 2 Q.B. 524, *Joyce v Sengupta* [1993] 1 W.L.R. 337.

⁷⁵ *Fielding v Variety Inc.* [1967] 2 Q.B. 841.

⁷⁶ *Khodoparast v Shad* [2000] 1 W.L.R. 618.

⁷⁷ [1993] 1 W.L.R.337.

⁷⁸ *Tesco Stores Ltd v Guardian News and Media Ltd* [2009] E.M.L.R. 5.

⁷⁹ [2013] EWCA Civ 152.

pojezdu, čímž způsobili majetkovou škodu odlivem objednávek aut. Soud shledal, že význam slov užitých v show nenaznačoval, že by Tesla Motors klamala spotřebitele ohledně ujetých kilometrů, protože ti si museli být vědomi, že extrémní podmínky, v jakých bylo auto testováno v show, neodpovídá běžnému užití na silnici. Pro malicious falsehood nebyl shledán dostatek důkazů k prokázání škody. Soud se tak odmítl žalobou zabývat.⁸⁰

4.9 Ochrana dobré pověsti právnických osob

Podat žalobu je oprávněna právnická osoba včetně neziskových organizací. Naopak vládní instituce, místní samosprávné celky, politické strany a státní podniky toto právo nemají. Žalobu nemohou podat ani orgány veřejné správy. Tento princip vyplývá z případu *Derbyshire County Council v Times Newspapers Ltd*⁸¹. Tato konstrukce byla předmětem rozhodování v případech společností, které nejsou sice veřejné, ale jsou financovány z veřejných zdrojů. V případě *Meadows Care Ltd a Pathfinders Childcare Ltd v Rochdale Council*⁸² dvě soukromé pečovatelské služby podaly žalobu pro pomluvu proti Rochdale Council a místnímu radnímu, který prohlásil, že dávat zranitelné mladistvé do soukromé péče, kde jejich bezpečnost není zabezpečena, je riskantní. Tato poznámka byla reakcí na případ, kdy bylo devět mužů odsouzeno za sexuální obtěžování nezletilých dívek v Rochdale. Meadows Care Ltd a Pathfinders Childcare Ltd podaly žalobu, kterou se domáhaly náhrady škody a nemajetkové újmy za veřejně učiněná prohlášení, která je mohla spojit s tím, že jejich místa jsou nebezpečná a ničí životy bezbranným dětem. Na základě těchto prohlášení došlo k tomu, že některé místní rady přestaly umísťovat děti do jejich zařízení, čímž byla způsobena škoda 400 000 liber. Na základě principu, ukotveného v případě *Derbyshire v Times Newspapers*, veřejné instituce nemohou žalovat na ochranu své cti. V daném případě se jednalo o soukromé instituce, které však získávaly značné prostředky z veřejných zdrojů. Soud konstatoval, že když byl rozsudek *Derbyshire* vydán, neexistovaly modely financování soukromých společností z veřejných prostředků či fondů. Tento princip by tak měl být vztažen i na tyto soukromé společnosti. Nicméně, jedná-li se o společnosti, jejichž existence je z větší části závislá na zisku, bylo by proto zcela v rozporu s účelem principu, aby mohla být na základě nepravdivých tvrzení společnost zničena, neboť by se nemohla bránit. Společnostem tak byla přiznána aktivní legitimace ve sporu.

⁸⁰ S odkazem na případ *Jameel v Dow Jones & Co Inc* ([2005] EWCA Civ 75).

⁸¹ [1993] AC 534.

⁸² [2014] EWHC 1226.

Pro ochranu dobré pověsti společnosti platí stejná pravidla jako u defamation fyzických osob. Za společnost jedná pověřená osoba, která se domáhá náhrady majetkové i nemajetkové újmy. Kritéria pro přiznání zadostiučinění jsou obdobná. Lze se domáhat zákazu zveřejňování nepravdivých tvrzení. V případě *Ontumulus v Collett*⁸³ turecká jachtingová společnost a německá jachtingová společnost žalovaly ve Velké Británii žalované osoby za odeslání pěti e-mailů, které měly být přečteny ve Švýcarsku a Německu. Soudce Tugendhat konstatoval, že jedinou podmínkou, resp. břemenem tvrzení pro žalobce je unesení faktu, že má pověst, do které je možné zasáhnout, resp. je ji možno poškodit. Není tedy třeba dokazovat dobrou pověst, ta se obecně nepresumuje. V případě *QRS v Beach*⁸⁴ žalobce, partner advokátní kanceláře, podal rovněž za společnost žalobu proti žalovanému, který zveřejňoval difamační tvrzení na svých webových stránkách, kde obviňoval žalobce z korupce, zanedbání péče o klienta a nezodpovědnosti. Žaloba byla úspěšná, neboť se obvinění neprokázala a žalobce získal permanentní zákaz zveřejňování jakýchkoliv nepravdivých tvrzení ze strany žalovaného.

4.10 The Defamation Act 2013

Zákon byl přijat dne 25. dubna 2013 a je platný a účinný na území Anglie a Walesu. Některá ustanovení jsou platná a účinná i ve Skotsku, nikoliv však v Severním Irsku. Obecně je považován za zákon, který prvně v historii posouvá ochranu svobody projevu nad ochranu pověsti a přináší několik zásadních změn. Pro potřeby definice, co je difamační, byla vložena nová podmínka, a to závažná újma. Tvrzení tak není difamační, pokud publikace nemůže způsobit závažnou újmu na pověsti žalobce nebo ji ohrozit. Nebyla tedy vytvořena nová definice defamation, ale nová další podmínka. Pokud nebude způsobena závažná újma a toto tvrzení nesníží žalobce v očích průměrně rozumně smýšlejících osob ve společnosti nebo závažně neovlivní přístup ostatních vůči žalobci, žaloba je odmítnuta. Pokud žalobce nepožívá dobré pověsti nebo jsou zde pochybnosti, že má dobrou pověst či zda by vůbec mohla být ohrožena, nejedná se o defamation. Dále žalobce musí prokázat, že ho publikace v místě jeho působnosti může poškodit, tedy že je na určitém místě známý. Pouhý vulgární útok, lidový útok, hrubá kritika nemohou naplňovat znaky defamation. Co se týče právnických osob, dobrá pověst společnosti podnikající za účelem zisku nemůže být závažně poškozena, pokud neprokáže, že byla způsobena majetková škoda nebo ohrožen majetkový zisk. Kritéria pro naplnění závažnosti tvrzení, resp. postup vedoucí k jejímu zjištění ve

⁸³ [2013] EWHC 980 (QB).

⁸⁴ [2014] EWHC 3057.

smyslu nového zákona byl poprvé popsán v případě *Uppal v Endemol UK Ltd & Ors*⁸⁵. Žalobkyně, bývalá Miss „Indie“ Velké Británie, se zúčastnila reality show Big Brother. Další soutěžící ji v průběhu pobytu ve vile několikrát urazili, když např. uváděli, že měla na stole epilátor, nebo když komentovali způsob jejího pojídání cereálií s mlékem rukou. Žalobkyně zažalovala producenty soutěže, že ji neochránili před zásahem do její cti a důstojnosti, když z výroků, které zazněly na její adresu, dovodila, že jimi chtěli naznačit, že má sníženou inteligenci, že je promiskuitní, a že její sociální inteligence je snižena z důvodů jejího indického původu. Soud se věnoval dvěma základním otázkám, jaký byl smysl slov a zda byla schopna dotknout se cti a důstojnosti závažným způsobem. Smysl tvrzení se dle rozsudku *Jeynes v News Magazines Limited*⁸⁶ určuje dle rozumnosti, tedy jak by rozumně smýšlející člověk výrok posuzoval. Nadto nelze vytrhnout jednotlivý výrok z kontextu proneseného. Co se týče závažnosti zásahu, tedy závažnosti difamace, v případě *Berkoff v Burchill*⁸⁷ soud konstatoval, že difamační je i výrok, který vydá osobu k posměchu, nicméně je nutno rozlišit mezi posměchem vůči osobě a obecnou zábavou.⁸⁸ V daném případě soud neshledal, že by výroky byly difamační, a žalobu odmítl. Určování významu slov a jeho závažnosti se stává předběžnou otázkou, a tedy i dalším způsobem, jak žalobu odmítnout bez jejího projednávání.⁸⁹

Další změnou prošly obrany žalobce. Obrana spočívající v ospravedlnění (*justification*) byla nahrazena zákonnou obranou pravdy. Co se týče obrany komentáře (*fair comment*), ta byla nahrazena obranou *honest opinion*. Dle zákona je tvrzení komentářem nebo výrazem názoru. Člověk může zastávat a vyjadřovat názor, pokud zde existují určitá fakta a tato fakta mu byla známa a neměl pochybnosti o tom, že se jedná o nepravdivá tvrzení v době jejich zveřejnění.

Velká Británie nemá záruku svobody tisku ani slova. Lord Leveson z roku 2012 ve své zprávě navrhoval, aby byla vládou přijata legislativa, která by svobodu projevu zaručila.⁹⁰ Tomu bylo vyhověno a do čl. 4 The Defamation Act 2013 byla vložena obrana publikace věci veřejného zájmu. Podmínkou obrany je, že tvrzení či jeho část se týká věci veřejného zájmu a žalovaný oprávněně a rozumně předpokládal, že se jedná o věc veřejného zájmu. Tato obrana

⁸⁵ [2014] EWHC 1063 (QB).

⁸⁶ [2008] EWCA Civ 130.

⁸⁷ [1996] 4 All ER 1008.

⁸⁸ Potvrzeno v případě *Thornton v Telegraph Media* [2010] 1 WLR 1985. *Thornton v Telegraph Media Group Ltd* [2010] EWHC 1414 (QB), kde bylo stanoveno, že tvrzení musí mít míru vážnosti.

⁸⁹ Bliže kapitola 13.3.2. Např. *RBOS Shareholders Action Group Ltd v News Group Newspapers Ltd* [2014] EWHC 130 (QB) [18] a *Johnston v League Publications* [2014] EWHC 874 (QB) [1].

⁹⁰ Bliže k samoregulaci kap. 10.

se vztahuje na skutková tvrzení i komentáře. Obrana common law známá jako *Reynolds defence* byla zrušena. Zákonná úprava tak rozšiřuje obranu common law. Na rozdíl od Reynoldsovy obrany nestanovuje zákonná úprava kritéria k ohodnocení veřejného zájmu, způsobu a rozumného jednání žalované strany. Nicméně se doposud užívaná Reynoldsova kritéria a pravidla etického kodexu dají vztáhnout i na interpretaci zákonné úpravy. Obrana se vztahuje rovněž na publikaci v online prostředí.

Zákon byl dále upraven pro potřeby moderních komunikačních médií, a to z toho důvodu, že je dnes možné pro každého člověka stát se vydavatelem a je tedy potřeba stanovit míru jeho odpovědnosti. Byl vložen článek 5, který upravuje odpovědnost provozovatelů internetových služeb (dále také „ISP“). Provozovatelé internetových služeb jsou vyňati z odpovědnosti za obsah, pokud postupují dle zákonem stanovených kroků, a to kontaktovat autora tvrzení bezodkladně poté, co obdrží upozornění na závadnost (notifikaci), otázat se autora, zda bude rozporovat či bránit se odstranění tvrzení, a pokud ano, tak získat jeho kontaktní údaje. Předloží-li autor do sedmi dnů veškeré své kontaktní údaje, ISP je oprávněn obsah na svém serveru ponechat. Pokud autor v přiměřeném čase neodpoví nebo neposkytne své identifikační údaje, musí ISP sám tvrzení odstranit. Notifikace má obsahovat kromě formálních náležitostí identifikaci stěžovatele a obsahu, a také zdůvodnění, v čem je tvrzení difamující a ve smyslu případu *Thornton v Telegraph Media Group*⁹¹ určit povahu a vážnost újmy, která mu byla tvrzením⁹² způsobena.

⁹¹ [2010] EWHC (QB) 1414.

⁹² Např. postem, tweetem.

5 Ochrana soukromí

Anglický právní řád dosud nevytvořil specifickou žalobu pro porušení práva na soukromí, což vede ke stále neuzavřeným debatám, zda ve Velké Británii existuje právo na soukromí. Velká Británie byla vázána Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod od roku 1966. Mezinárodněprávní základ úpravy práva na respektování soukromého a rodinného života je explicitně zakotven v čl. 8 Úmluvy⁹³ a potvrzen Listinou základních práv Evropské unie.⁹⁴ Praktické důsledky pro vymáhání těchto práv však nastaly až přijetím Human Rights Act 1998 (dále jen HRA)⁹⁵ s účinností od roku 2000. Common law do této doby ochranu soukromí zabezpečoval pomocí specifických žalob v rámci oblasti „*defamation law*“, chránící čest a důstojnost fyzických osob, čímž byla jejich ochrana limitována, a pomocí „*law of confidence*“⁹⁶, starobylého práva vycházejícího z principů equity.⁹⁷ Anglické právo tak chránilo soukromé zájmy fyzických osob prostřednictvím roztržité právní úpravy instituty, které pro jejich ochranu nebyly explicitně určeny. Přijetím HRA se právo „*law of confidence*“ vyvinulo tak, že nyní zabezpečuje ochranu před neoprávněným využitím soukromých skutečností, a to v podobě „*misuse of private information*“⁹⁸, jež koresponduje s čl. 8 Úmluvy.

Zásah do práva na soukromí má řadu podob, ať už se jedná o zásah do obydlí, komunikace, či zásah do rodinného života spolu s právem na vytváření a rozvíjení vztahů ve společnosti či práva na soukromí ve formě neoprávněného zpřístupnění soukromých skutečností třetím subjektům.

⁹³European Convention on Human Rights 1950, Cmd. 8969

1) Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2) Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

⁹⁴ 2007/C 303/01 Vztah Listiny k Úmluvě je upraven v čl. 52 tak, že jsou-li v listině obsažena práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá Úmluva.

⁹⁵ Zákon obsahující základní lidská práva a svobody zakotvené v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Cílem zákona je umožnit soudům aplikaci prostředků nápravy obsažené v Úmluvě a občanům se domoci těchto práv u britských soudů.

⁹⁶ Právo na ochranu důvěrných vztahů. Vzhledem k neexistenci vhodného českého ekvivalentu ponechávám „*law of confidence*“ bez překladu.

⁹⁷ Equity je jeden ze dvou pramenů soudcovského práva vedle common law. Dle equity, tedy podle spravedlnosti se rozhodovalo ve sporech, v nichž neexistovaly „*writs*“ (žalobní důvody vytvořené v rámci common law). Více ⁹⁷ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. Beckovy právnické učebnice, str. 166–167.

⁹⁸ Zneužití osobních informací.

5.1 Breach of confidence

V rámci klasického práva „*law of confidence*“ měla žaloba pro porušení důvěry „*breach of confidence*“ základ ve stanovení především smluvního vztahu mezi dvěma osobami, v jehož rámci byla sdělena důvěrná informace. Záměrem byla ochrana zneužití různých druhů vztahů, od obchodních (obchodní tajemství) přes státní tajemství po skutečnosti soukromé povahy jednotlivce nebo skupiny lidí. Domoci se nápravy bylo možné nejen proti osobě, již byla důvěrná informace sdělena, ale i vůči třetím osobám, které získaly informaci s vědomím její důvěrnosti. I při rozšíření na osoby mimo důvěrný vztah musel žalobce unést důkazní břemeno ve stanovení povědomí třetí osoby o důvěrné povaze informace. Žaloba tedy závisela na třech předpokladech, za první důvěrnosti informace, za druhé na vztahu žalobce a žalovaného, který byl vázán povinností zachovat důvěrnost informace, a za třetí na neoprávněném využití či odhalení důvěrné informace, a tím porušení povinnosti důvěry.

„*Breach of confidence*“ tedy poskytovalo ochranu tomu, co odpovídá povaze práva na soukromí, avšak vzhledem k požadavku ustanovení důvěrného vztahu, v limitovaném rozsahu. Jako jeden z nejstarších případů, v němž se „*breach of confidence*“ vztahuje na aspekt soukromí, se uvádí *Thompson v Stanhope* z roku 1774, v němž se žalobce domáhal zákazu publikace soukromé korespondence lorda Chesterfielda se svým synem.

Případ, který započal širší vývoj užití „*law of confidence*“ na ochranu soukromí, pochází z roku 1849 a týká se královské rodiny. Kresby královny Viktorie zachycené princem Albertem měly být publikovány žalovaným Strangem, který kopie těchto intimních kreseb⁹⁹ získal neoprávněně. Princ Albert podal návrh na zákaz publikace těchto kreseb, jenž byl postaven právě na žalobním důvodu pro porušení práva na zachování důvěry. Soud návrhu vyhověl s odůvodněním, že tyto kresby byly určeny pouze pro soukromé účely v rámci manželského vztahu, nebyly zpřístupněny veřejnosti a nadto byly získány neoprávněně. Soud rozhodl, že bylo porušeno žalobcovo právo na zachování důvěry a rovněž autorské právo.¹⁰⁰ Jedná se o první případ, ve kterém byl důvěrný vztah mezi žalobcem a žalovaným založen na manželském svazku, nikoli na smlouvě či zaměstnaneckém vztahu, který byl pro „*law of confidence*“ příznačný.

Potvrzením vývoje „*breach of confidence*“ ve smyslu odklonu od striktního formalismu požadavku na vztah žalobce a žalovaného byl případ *Duchess of Argyll v Duke of Argyll*

⁹⁹ Roz. kresby zachycující rodinné prostředí, děti a volné chvíle královské rodiny.

¹⁰⁰ *Prince Albert v Strange* 41 ER 1171, 1 McN & G 2 [1849] EWHC Ch J20, (1849) 2 DeGex & Sim 652.

z roku 1964¹⁰¹, ve kterém Margaret, vévodkyně z Argyll, podala návrh na soudní zákaz zveřejnění materiálů ze svého osobního života a intimních detailů o svém manželství. Uveřejnit tyto informace hodlal její manžel, vévoda z Argyll, v magazínu *The People*. Soud návrhu vyhověl s odůvodněním, že povinnost zachovávat důvěrnost informací sdělených vyplývá ze vztahu explicitně nebo implicitně. Důvěrná povaha vztahu mezi manželi je natolik základní a zásadní, že není potřeba ji výslovně vyjadřovat.¹⁰² Dalším potvrzením vývoje k ochraně důvěrnosti partnerského vztahu slouží případ *Stephens v Avery* z roku 1988, v němž bylo konstatováno, že odhalení mimomanželského lesbického vztahu požívá ochrany důvěry, neboť intimní vztah dvou lidí předpokládá vzájemnou důvěru.

Soudy tak začaly chránit soukromé informace, včetně intimních, s odkazem na vztah důvěry, která je imanentní vztahům, z nichž tyto skutečnosti vychází. Žaloby, jejichž předmětem byla ochrana těchto skutečností, ale v nichž byl žalobní důvod explicitně vyjádřen tak, že došlo k porušení soukromí, byly automaticky odmítány, neboť soudy byly rezistentní vůči vytvoření samostatného tortu pro porušení soukromí. I přes odklon od striktního vnímání vztahu, založeného na formálním výslovném vyjádření důvěrného vztahu, žaloba pro porušení důvěrných informací zůstávala omezeným institutem k ochraně intimních skutečností.¹⁰³ Ilustrací této právní situace může sloužit případ *Kaye v Robertson*¹⁰⁴. Žalobce, herec Gordon Kaye zažaloval *The Sunday Sport* za publikaci rozhovoru a fotografií, pořízených z nemocnice, kde se léčil z těžkého poranění hlavy způsobeného autohavárií. Kaye se domáhal zákazu publikace těchto fotografií. Odvolací soud potvrdil zamítavý rozsudek ve vztahu k porušení soukromí. Bylo konstatováno, že neexistuje žalobní důvod pro porušení práva na soukromí a žaloba byla posuzována v rámci existujících žalob pro *defamation*, *malicious falsehood*¹⁰⁵ a *passing off*¹⁰⁶. Odvolací soud konstatoval, že použití materiálu způsobem, ze kterého není zřejmé, že žalobce nedal souhlas, je neoprávněné, klame veřejnost, a tudíž

¹⁰¹ (1964) [1967] Ch 302.

¹⁰² APLIN, Tanya Frances a Francis GURRY. Gurry on breach of confidence: the protection of confidential information. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199297665. 1.01-1.16, 19.29.

¹⁰³ SMITH, Robin Callender, Freddie Starr ate may privacy:OK!, Queen Mary Journal of Intellectual Property, Vol. 1 No.1, March 2011, str. 53–72.

¹⁰⁴ [1991] FSR 62.

¹⁰⁵ Záměrné uvedení nepravdivých údajů.

¹⁰⁶ Tort, sloužící k ochraně před zneužitím osobnostních atributů, především ke komerčnímu využití.

naplňuje znaky záměrného uvedení nepravých údajů. Nicméně dle soudu nedošlo k porušení práva na soukromí.¹⁰⁷

5.2 Misuse of private information

The Human Rights Act 1998 stanovil soudům povinnost přizpůsobit common law tak, aby zabezpečilo ochranu práv fyzických osob vyplývajících z čl. 8 Úmluvy. Přijetím HRA tak došlo k převratnému vývoji „*law of confidence*“. Předpokladem pro žalobu pro porušení důvěry nadále přestal být rozhodný vztah mezi dotčenými osobami, ale povaha informace. Jinými slovy, skutečnost se nestane důvěrnou tím, že byla v rámci důvěrného vztahu sdělena druhé osobě, nýbrž týká-li se některého aspektu privátního života. Judikaturou tak byl vytvořen nový žalobní důvod „*misuse of private information*“, který upravuje odpovědnost za neoprávněné zpřístupnění – zneužití soukromých informací, které dosahuje intenzity zásahu do práva na soukromí. Tort misuse of private information je naplněn i tehdy, když se jedná o informace, které jsou osobní povahy, ale nejsou pravdivé. V případě *McKennitt v Ash*¹⁰⁸ soud konstatoval, že otázkou pro stanovení tortu misuse of private information není, zda je tvrzení pravdivé, ale zda se týká osobní informace. V případě *P v Quigley*¹⁰⁹ byl přiznán permanentní zákaz zveřejňování knihy, ve které by žalobce byl, byť ve fikci, znázorněn jako sexuální deviant.

V rozhodnutí *Campbell v MGN Ltd.* byl předestřen dvoustupňový test pro stanovení odpovědnosti, předně žalobce musí unést důkazní břemeno ve stanovení důvodného očekávání soukromí ve vztahu k dané informaci. Podaří-li se žalobci prokázat soukromou povahu informace, včetně důvodného očekávání její důvěrnosti, je soud povinen zabývat se obranou žalovaného, tedy důvody k ospravedlnění zveřejnění informace, jako je veřejný zájem. V rámci tohoto tortu jsou tak obsažena dvě základní práva, a to právo na soukromí a právo na svobodu projevu, zakotvená v čl. 10 Úmluvy. Hranice pojetí soukromí je utvářena judikaturou, nicméně některé oblasti jsou uznávány *prima facie* – zdraví, sexuální aktivity, vztahy a finance. Vymezení pojetí soukromí s ohledem na vyvíjející se společenskou percepci a vývoj nových komunikačních technologií je v zorném poli justice i zákonodárského sboru. Vyřešení této otázky je ponecháno na rozhodování soudců. Stanoviskem společné komise parlamentu pro soukromí z března 2012 byl odmítnut návrh na uzákonění definice

¹⁰⁷ GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). Media law and practice. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 234–239.

¹⁰⁸ [2006] EWCA Civ 1714; [2008] QB 73.

¹⁰⁹ [2008] EWHC 1051 (QB).

soukromí vzhledem k neustálému společenskému vývoji ve vnímání tohoto pojmu. Skutečnosti veřejně známé nejsou již soukromé, je-li však soukromá informace získaná nezákonným zásahem do soukromí osoby uveřejněna, je její znovuuveřejnění zásahem do soukromí, přestože je již v *public domain*.¹¹⁰

Výše uvedený vývoj „*law of confidence*“ a vytvoření nového žalobního důvodu pro zneužití soukromých informací vděčí několika případům. *Douglas and ors v Hello! Ltd*¹¹¹, žalobci Michael Douglas, Catherine Zeta-Jones společně s OK! Magazínem podali návrh na předběžný zákaz publikace neoprávněně pořízených fotografií ze své svatby konkurenčním magazínem Hello! Žalobci postavili žalobu na třinácti žalobních důvodech, mezi něž patřil „*breach of confidence*“, tedy porušení důvěry, které si byl Hello! vědom, dále na neoprávněném užití soukromých informací a porušení práva na soukromí. Sněmovna lordů ve svém rozsudku potvrdila, že fotografie požívala důvěrnosti, neboť svatba je ze své podstaty soukromá životní událost. Nadto byla důvěrnost dovozena z práva žalobce na kontrolu nad danou informací, zde fotografií. Přestože anglické právo neuznává právo na podobiznu a pro ochranu před komerčním využitím aspektů osobnosti, jako je jméno či podobizna, využívá jiné instituty, *breach of confidence* je možné užít, jedná-li se o skutečnost využitou pro komerční účely, jejíž předmět je soukromé povahy. V případě *Campbell v MGN Ltd*¹¹² deník *The Mirror* otiskl článek o drogové závislosti Naomi Campbell doplněný fotografiemi modelky vycházející ze dveří protidrogové léčebny. Přestože článek neobsahoval detailní informace o místě terapie, z fotografie bylo možno odvodit, kde se léčebna nachází. Nadto byly snímky pořízeny tajně z velké vzdálenosti. V žalobě Campbell nárokovala náhradu za nemajetkovou újmu za „*breach of confidence*“ a za zásah do soukromí v podobě neoprávněného zveřejnění osobní informace. Soud se při posuzování neoprávněnosti užití soukromé informace rozhodoval na základě výše uvedeného dvoustupňového testu. Tedy zda fakt, že se lečí z drogové závislosti, je soukromé povahy a Naomi Campbell důvodně očekává soukromí ve vztahu k této skutečnosti a zda veřejný zájem převyšuje nad ochranou soukromí. Soud dovodil, že modelčíným veřejným popřením drogové závislosti informace o jejím léčení pozbyly soukromou povahu, a tím ztratila důvodné očekávání zachování soukromí. Veřejný zájem byl shledán v odhalení jejího pokrytectví. Nicméně fotografie, která byla tajně pořízena a jež zachycuje místo jejího léčení, znamenala citelný zásah do soukromí. Konečně

¹¹⁰ CLAYTON, Richard a Hugh TOMLINSON. *Privacy and freedom of expression*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 9780199579730, str. 14–18.

¹¹¹ [2003] EWHC 786 (Ch); [2003] 3 All ER 996; [2003] EMLR 641.

¹¹² [2004] UKHL 2, appeal [2002] EXCA Civ 1373.

v případě *Murray v Express Newspapers plc and anor*¹¹³ byly „breach of confidence“ a „misuse of private information“ aplikovány i na případy neoprávněného zveřejnění fotografií, které mají soukromou povahu, nicméně jsou pořízeny na veřejném prostranství. V tomto případě spisovatelka J. K. Rowlingová, matka ročního Davida Murrayho, úspěšně zažalovala *The Sunday Express* za otištění série fotografií, na nichž je na procházce v ulicích Edinburghu spolu s manželem a kočárkem. Na tomto případě lze demonstrovat stále se vyvíjející hranice pojetí soukromí a rovněž vliv judikatury Evropského soudu pro lidská práva.¹¹⁴ Převratným ve vztahu k pojetí *misuse of private information* se stalo rozhodnutí *Vidal-Hall v Google Inc.*¹¹⁵ z roku 2014, kde soud konstatoval, že se jedná o tort.¹¹⁶

5.3 Obrana

5.3.1 Veřejný zájem na zveřejnění informací soukromé povahy

Právo na ochranu soukromí se často střetává s právem na svobodu projevu. V takovém případě je soud povinen pečlivě zvážit, zda nepřevažuje veřejný zájem na uveřejnění dané skutečnosti. Tento požadavek je uzákoněn v čl. 12 HRA. Kritéria pro stanovení testu proporcionality jsou však především vytvářena judikaturou a souvisí s postupným vývojem pojmu soukromí a jeho ochrany. Kategorie osob, u nichž je hranice pro stanovení soukromé a intimní sféry odlišná, zahrnuje osoby veřejně známé a osoby veřejně činné. Limity určení soukromí, konfrontovaného se svobodou projevu, byly stanoveny v následujících případech.

Dosud nejcitelnějším zásahem bulvárních médií do práva na soukromí ve Velké Británii je případ prezidenta FIA *Maxe Mosleyho*.¹¹⁷ V březnu 2008 deník *News of the World* otiskl článek o jeho sadomasochistických orgiích s pěti prostitutkami. Článek byl o to kontroverznější, že obsahoval obvinění, že tyto orgie měly nacistickou tematiku. Článek byl doplněn fotografiemi z videa, které bylo tajně nahráno jednou ze zúčastněných prostitutek. Video a fotografie byly zpřístupněny na webových stránkách NotW. Max Mosley podal návrh na zákaz publikace uvedeného videa a fotografií a požadoval po vydavatelství peněžitou náhradu za nemajetkovou újmu za zásah do soukromí dle čl. 8 a „breach of confidence“. Dle žalované NotW veřejný zájem na uveřejnění tkvěl v tom, že se prezident FIA zúčastňuje aktivit s nacistickou tematikou. Orgie měly představovat prohlídku vězňů

¹¹³ *David Murray v Express Newspapers plc and Big Pictures (UK) Limited* [2007] EWHC 1908 (Ch).

¹¹⁴ Věc *Von Hannover* [2004] EMLR 379; (2005) 40 EHRR 1, *Von Hannover*, Stížnost č. 40660/08 a 60641/08.

¹¹⁵ Blíže str. 57.

¹¹⁶ Blíže str. 54 kap. 7.

¹¹⁷ *Max Mosley v News Group Newspapers Limited* [2008] EWHC 1777 (QB).

koncentračního tábora, nadto bylo poukázáno na minulost rodičů Maxe Mosleyho, kteří měli za války blízký vztah k nacistické ideologii. Dle NotW měla mít veřejnost dostatek informací k tomu, učinit si informovaný závěr o vhodnosti setrvání Maxe Mosleyho na jeho pozici. Přestože zákaz publikace byl odmítnut s odůvodněním rozsáhlé dostupnosti videa na internetu a ve sdělovacích prostředcích, Maxi Mosleymu byla přiznána peněžitá satisfakce v rekordní výši 60 000 liber (k přiznání zvýšené náhrady „*aggravated damages*“ dále) a náhrada soudních nákladů. Soud konstatoval, že došlo k citelnému zásahu do nejintimnější sféry žalobcova života. Soud dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že tyto aktivity obsahovaly nacistické prvky, a proto odmítl jakýkoliv veřejný zájem na publikaci těchto informací.

5.3.2 Sportovci jako společenské vzory

Popularitu fotbalu a zájem o fotbalový svět potvrzují i soudní spory vrcholových fotbalistů Velké Británie, které vyústily ve vydání několika stěžejních rozsudků. Primární otázkou bylo stanovení rozsahu práva na soukromí pro sportovce. V případě *A v B Plc.*¹¹⁸ se žalobce neúspěšně domáhal zabránění publikace informace o svém mimomanželském vztahu. Odvolací soud se vyjádřil k postavení veřejně známých osob, kdy osoba veřejně známá má právo na respektování soukromí a soukromého života, ve svém postavení ovšem musí očekávat a přijmout, že bude více pod dohledem médií. I nepodstatné skutečnosti vztahující se k této osobě mohou nabývat významu pro čtenáře, a tedy tato pozice s sebou nese větší nároky na standardy chování, neboť za určitých okolností se může tato osoba stát příkladem společnosti – *role model*. Od uvedeného judikátu se neodklonily ani případy posledních let. V soudním sporu vedeném *Rio Ferdinandem proti MGN Limited*¹¹⁹ stál soud před otázkou, zda článek o fotbalistově soukromém životě, mimomanželském poměru¹²⁰, je odůvodněn faktem, že žalobce byl v době uveřejnění informace kapitánem anglické reprezentace. Soudce Nicol postavil zamítavý rozsudek na dvou důvodech. Předně tím, že titul kapitána reprezentace s sebou nese i odpovědnost vůči společnosti, neboť ta ho vnímala jako symbol morálních hodnot.¹²¹ Tudíž zde byl zájem veřejnosti na utváření si úsudku o vhodnosti Ferdinandova

¹¹⁸ [2002] EWCA Civ 337; [2003] Q.B. 195.

¹¹⁹ *Rio Ferdinand v MGN Limited* [2011] EWHC 2454 (QB).

¹²⁰ The Sunday Mirror otiskl informace o jeho 13letém mimomanželském vztahu na základě informací, které deníku poskytla jeho milenka za cenu 16 000 liber.

¹²¹ Ke stejnému závěru došel soudce Tugendhat v případě *Goodwin v NGN* [2011] EWHC 1437, v němž konstatoval, že veřejný zájem na odhalení sexuálního života vrcholových sportovců může být odůvodněn rozporom hodnot, které mají představovat, a povinnostmi, které mají dodržovat, se skutečnostmi odůvodňujícími

obsazení v této pozici, a to s ohledem na to, že v kapitánství nahradil Johna Terryho, který byl odvolán kvůli své mimomanželské aféře. Druhým důvodem byl fakt, že se sám Rio Ferdinand v médiích prezentoval jako příkladný otec rodiny, který se narozením svých dětí změnil ve vzorného manžela. Veřejný zájem byl tudíž spatřován v odkrytí pokrytectví Ferdinandových mediálních výroků. Již zmíněný John Terry se rovněž domáhal soudního zákazu uveřejnění soukromých informací týkajících se jeho mimomanželského poměru s partnerkou týmového spoluhráče. Soud návrh zamítl s odůvodněním, že se John Terry snažil spíše chránit svou reputaci nežli soukromí, a to z důvodu odvrácení negativní publicity, která by měla dopad na sponzorské smlouvy.¹²² Konečně třetí významný případ, týkající se sportu, představuje *Ryan Giggs*, který se snažil soudní cestou zabránit publikaci článku o svém mimomanželském vztahu s modelkou Imogen Thomas.¹²³ Řízení bylo zpočátku anonymizováno.¹²⁴ Soudce Tugendhat nicméně žalobě nevyhověl s odůvodněním, že NGN otiskla článek, který nejmenoval žalobce, a soud neshledal důvody domnívat se, že NGN disponovala dalšími soukromými informacemi, které by dále chtěla zveřejnit.

5.3.3 Osoby veřejně činné

Pro stanovení hranice soukromí u osob veřejně činných, především politiků, judikatura vyžaduje vyšší práh zásahu. Zásada, že voliči mají být informováni o faktech, které mohou být důležité pro jejich rozhodování o volbě konkrétního politika, byla potvrzena v mnoha případech.¹²⁵ Osoby veřejného zájmu mají právo na soukromý život, ale musí akceptovat a očekávat, že i sebetriviálnější detail z jejich života může být pro voliče zásadní. Rovněž jejich chování podléhá vyšší míře očekávání společenských standardů. Případem, v němž soud potvrdil zásadu, že osobou veřejného zájmu je i partnerka politika a i ta je povinna strpět zásah kritiky, je *Trimingham v Associated Newspapers*.¹²⁶ Magazín *The People* v roce 2010 uveřejnil reportáž o nemanželském poměru poslance Christophera Huhna se svou asistentkou Carinou Trimingham, která v té době byla v registrovaném partnerství.¹²⁷

zpochybnění těchto hodnot. Nicméně, sportovci nejsou osobami veřejně činnými, tak jako je to u politiků, tudíž standardy pro posuzování veřejných povinností a odpovědnosti jsou nižší.

¹²² *Terry v Persons Unknown* [2010] EWHC 119 (QB).

¹²³ *Ryan Giggs (CTB) v NGN and Imogen Thomas* [2012] EWHC 431 (QB). Imogen Thomas se snažila prodat příběh o jejich vztahu. V rámci soudního řízení uzavřela mimosoudní dohodu s Ryanem Giggsem, že o vztahu nebude dále veřejnost informovat.

¹²⁴ Tato anonymizace proslula především tím, že se minul její účinek. Jméno Ryan Giggse kolovalo na sociálních sítích, až byl jmenován ve sněmovně poslancem Hemmingem.

¹²⁵ *A v B plc.* [2002] EWHC Civ. 337; [2003] Q.B. 195.

¹²⁶ [2012] EWHC 1296 (QB).

¹²⁷ Civil partnership.

Následně tisk otiskl sérii článků, ve kterých popisoval jejich vztah, včetně odkazu na její lesbickou minulost a maskulinní vzezření. Soud žalobu pro zásah do soukromí zamítl s odůvodněním, že si žalobkyně byla vědoma, že jejím novým partnerem je přední představitel politické scény – a nadto, že jejich vztah je mimomanželský. Bylo proto důvodné očekávat, že veřejnost bude mít zájem o informace o jejich soukromém životě. V situaci, v níž osoba veřejně činná má poměr s osobou v registrovaném partnerství, je poukázání na její lesbickou minulost a komentování vzhledu oprávněné užití faktů a komentáře. Dalším příkladem toho, že osoby blízké osobě veřejně činné musí očekávat zvýšený zájem veřejnosti je případ sedmnáctiletého Jonathana Spelmana, syna ministryně životního prostředí, jenž neuspěl s návrhem na zákaz publikace informací týkajících se jeho drogové závislosti.¹²⁸

5.4 Prostředky nápravy

Povaha žaloby na porušení důvěry „*breach of confidence*“ je důležitá z praktického hlediska ve vztahu k potenciálním prostředkům nápravy. Z historického pohledu se jedná o právo vycházející z equity a odpovídá tomu možnost nápravy ve formě *injunctions*.¹²⁹ Ve vztahu k náhradě za nemajetkovou újmu je třeba se pro úplnost zmínit o vztahu ochrany práva na soukromí a ochrany cti a důstojnosti jakožto nejstaršího a nejpropracovanějšího institutu, na jehož judikáty strany ve sporech na ochranu soukromí odkazují.

Zásah do cti a důstojnosti vzniká uveřejněním nepravdivé informace o fyzické osobě. Obranou žalovaného je prokázat pravdivost tvrzení, která je primární obranou ve sporech na ochranu cti a důstojnosti. Avšak nemajetková újma vzniká nejen uveřejněním nepravdivého tvrzení, ale rovněž zásahem do osobního života, potažmo soukromí a rodinného života, jehož následky přetrvávají. Z praktického hlediska je pro žalobce velmi obtížné prokázat předpoklady pro stanovení „*defamation*“.¹³⁰ Přestože u zásahů do práva na soukromí jsou přiznávány nižší náhrady za nemajetkovou újmu než u defamation, výhodou je možnost získání předběžného opatření ve formě zabránění publikace soukromé informace. Vzhledem ke komplikovanosti pojetí osobnostních práv ve Velké Británii žalobci uplatňují vícero žalobních důvodů. Kromě žaloby pro zneužití soukromých informací „*misuse of private information*“ je kombinace složena z porušení důvěry „*breach of confidence*“, neoprávněného

¹²⁸ *Spelman v Express Newspapers* [2012] EWHC 239 (QB).

¹²⁹ Procesní institut nejbližší předběžnému opatření v českém právním řádu.

¹³⁰ 1) skutková tvrzení a užitá slova musí být zneuctvující, 2) tvrzení musí vést k identifikaci dané osoby, 3) tvrzení musí být veřejně učiněna a konečně za 4) musí způsobit alespoň jeden z těchto negativních následků: a) staví žalobce do opovržením hodné, nenávidění hodné pozice nebo výsměchu, b) zapříčiní vyhýbání se žalobci, anebo za c) sníží žalobce v očích běžného, rozumně smýšlejícího člověka.

zveřejnění osobních údajů dle zákona o ochraně osobních údajů¹³¹ a konečně ochrany cti a důstojnosti „*defamation*“. Existují čtyři skupiny případů vztahu *defamation* a ochrany soukromí. 1) případy, v nichž se tyto dva instituty vůbec neprolínají, kde informace nemá difamující charakter; 2) kde se prolínají, ale *defamation* není primární újmou; 3) kde se prolínají, jednání však bylo nezákonné, ačkoliv bylo osobní či soukromé (případ Naomi Campbell), 4) kde se prolínají, informace je dobrovolná, ostudná, osobní, sexuální či finanční, ale ne nezákonná (případ Max Mosley).¹³² Český právní řád chápe právo na ochranu soukromí jako právo širší a základní, neboť při zásahu zejména do občanské cti a důstojnosti či do práva na jméno a podobu se může zároveň jednat o zásah do práva na ochranu soukromí. Rovněž v čl. 8 Úmluvy soukromí a čest a důstojnost spadá v jedno, neboť se jedná o dva aspekty osobního života. Anglické právo takto tyto instituty nechápe, a přestože jedním zásahem může dojít k zásahu do obou těchto aspektů osobního života, jsou posuzovány odděleně a rovněž náprava je odlišná.

V anglickém právu existují dva stěžejní druhy nápravy, jednak předběžná opatření *injunction*, sloužící k zabránění publikaci soukromých informací, a dále náhrada za morální újmu *damages*, která může být navýšena, nastanou-li přitěžující okolnosti. Alternativně lze vymáhat „*account of profits*“, tedy navrácení zisku. Nejčastější formou *injunction* jsou tzv. anonymizované *injunction*, jež zabraňují publikaci jmen osob, o nichž má tisk v úmyslu uveřejnit soukromé informace. Jednou z podmínek pro získání tohoto opatření je unést důkazní břemeno ve stanovení pravděpodobnosti úspěchu v řízení.¹³³ Tzv. *super-injunction* je forma předběžného opatření, jímž se zabraňuje uveřejnění soukromých informací o navrhovateli a rovněž informací o tom, že takové opatření vůbec existuje. Tento institut je nejcitelnějším zásahem do práva na svobodu a práva na spravedlivý proces, neboť se navrhovatel může domáhat takového opatření proti neurčitému počtu osob a nemusí je o takovém návrhu informovat. I přes ojedinělé použití tohoto institutu byla tato forma opatření silně kritizovaná a její uplatňování bylo omezeno.

¹³¹ The Data protection Act 1998.

¹³² MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, str. 685–720.

¹³³ ZUCKERMAN, A. *Zuckerman on civil procedure: principles of practice*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2006, str. 296–316.

5.5 Peněžitě odškodnění za nemajetkovou újmu

Náhrada nemajetkové újmy je samostatným prostředkem nápravy, a tudíž nevyžaduje současné uplatňování předběžného opatření ve formě zákazu publikace, např. i z důvodu, že intimní skutečnosti již byly masivně medializované. Tímto mají podobnou povahu jako náhrada nemajetkové újmy u defamation. „*Aggravated damages*“ – zvýšená náhrada nemajetkové újmy je přípustná tam, kde zásah a chování žalovaného nabylo takové intenzity, že přispělo k vážnější újmě. Co se týče exemplární/punitivní náhrady škody, soud ji v případě *Mosley v NGN* odmítl přiznat, neboť by tento institut byl v rozporu s čl. 10 Úmluvy a mohl by vytvářet tzv. *chilling efekt* ve sféře investigativní a politické žurnalistiky. Soudce Eady J odmítl zavést punitivní náhradu škody do civilních sporů, neboť funkcí náhrady v civilním řízení je kompenzovat, nikoliv trestat. Konečně, v rámci odůvodnění soudce Eady J konstatoval, že pojmy soukromí a veřejný zájem jsou natolik vágní, že nelze s jistotou určit, zda osoba, v tomto případě editor vydání, v době uveřejnění věděla, že informace je soukromá, a tedy jednala protiprávně. Vyvrátil tak argument, který odkazoval na podobnost s *defamation*, v níž jsou exemplární/punitivní náhrady škody přiznávány např. za situace, kdy editor věděl, že se jedná o nepravdivá tvrzení.¹³⁴

5.6 Account of profits

Navrácení zisků plynoucích z neoprávněného zneužití soukromých informací je institut, který je možno použít v rámci „*breach of confidence*“. V praxi se ovšem vzhledem k problematičnosti stanovení výše zisku neužívá. Při stanovení zisků plynoucích z reklamy by bylo možné užít průměrných hodnot čtenosti, avšak je těžké stanovit, nakolik se neoprávněným zásahem žalovaný obohatil. Nicméně ani v případě *Douglas v Hello!* a *Max Mosley* nebyly *account of profits* požadovány.¹³⁵ Situace, za které by žalobce ztratil práci v důsledku zveřejnění soukromých informací, dosud nebyla řešena v rámci *account of profits*, obrana je poskytována prostředky v rámci institutu neoprávněného propuštění nebo skrze instituty různých forem diskriminace.

5.7 Vztah samoregulačního orgánu k otázce soukromí a veřejného zájmu

Ochranu soukromí vedle zmíněných institutů zabezpečuje samoregulace tisku, a to prostřednictvím IPSO (dříve Press Complaint Commission), nezávislého orgánu složeného

¹³⁴ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, str. 952, 717–719.

¹³⁵ APLIN, Tanya Frances a Francis GURRY. *Gurry on breach of confidence: the protection of confidential information*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 20.01–20.15.

z odborníků a editorů. Editorský etický kodex obsahuje explicitně povinnost chránit právo na soukromí. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, zdraví, obydlí a korespondence, včetně digitální komunikace. Editoři poskytují zdůvodnění pro zásah do soukromého života učiněného bez souhlasu dotčené osoby. Zřetel je brán na dobrovolné zpřístupňování informací stěžovatelem. Je nepřijatelné pořizovat fotografie na soukromých místech stěžovatele a bez jeho souhlasu. Soukromá místa jsou pro účely kodexu veřejná nebo soukromá místa, kde stěžovatel důvodně očekává soukromí. V anglickém právu neexistuje ze zákona právo na odpověď. Tento prostředek satisfakce poškozené osoby je možné uplatnit prostřednictvím stížnosti u IPSO. Jakmile komise dospěje k rozhodnutí, že uveřejněná skutečnost porušila právo na soukromí stěžovatele, souhlasí-li s tím, jsou navržena řešení ve formě uveřejnění opravy nebo omluvy, omluvný dopis editora, čestné prohlášení daných novin, že se zdrží republikace předmětných informací.¹³⁶

5.8 Inflicting mental suffering

K další možnosti ochrany soukromí, slouží tort „*inflicting mental suffering*“ - způsobení duševních útrap, jehož užití není doposud obsolentní, o čemž svědčí případ *OPO v MLA*¹³⁷. Žalovaný, úspěšný pianista James Rhodes, napsal autobiografickou knihu *Instrumental*, ve které mimo jiné popisuje sexuální zneužívání, jemuž byl vystaven ve škole. Tyto události popsal uměleckým stylem proto, aby dodal odvalu ostatním, kteří byli či jsou stejně postiženi, a aby promluví o své minulosti a útrapách, které měly devastující důsledky v jejich osobním i pracovním životě. Žalovaný má syna, který se svou matkou bydlí v zahraničí. Syn trpí tzv. Aspergerovým syndromem, dysgrafií a dyspraxií. Dva psychologové podali odborný posudek, že publikace knihy, která odkrývá otcovo zneužívání, by mohla mít negativní dopady na psychiku syna. Syn tak podal návrh na předběžné opatření zákazu publikace knihy. První argument syna, a to že kniha odkrývá osobní informace, byl odmítnut, neboť to byly informace o soukromí otce, nikoliv navrhovatele. Druhý argument syna spočíval v tom, že tato publikace by znamenala porušení povinnosti rodiče starat se o dítě s řádnou péčí, tento argument byl rovněž odmítnut. S třetím argumentem o tom, že publikace by vedla k tortu *inflicting mental suffering* navrhovatel uspěl, neboť soud s odkazem na případ *Wilkinson v Downton* z roku 1897¹³⁸ dal navrhovateli za pravdu. V případě *Wilkinson v Downton* žalovaný řekl žalobkyni, že její muž utrpěl vážnou nehodu.

¹³⁶ Blíže kapitola 10.

¹³⁷ [2014] EWCA Civ 1277.

¹³⁸ [1897] QB 57.

Z této zprávy se žena nervově zhroutila. Soud jí přiznal náhradu nemajetkové újmy za způsobenou psychickou újmu. Soud uzavřel, že ačkoliv informace v knize jsou pravdivé a nejsou adresovány přímo navrhovateli, při zveřejnění této knihy by se k navrhovateli dostaly a způsobily by mu duševní újmu. S ohledem na to, že v daném případě mělo být poměřováno právo syna s právem na svobodu projevu dle HRA, navrhovatel měl ustanovit pravděpodobnost výhry sporu vyšší než padesát procent. Soud v daném případě ale tuto pravděpodobnost nevyžadoval, neboť měl za to, že v případě zveřejnění, již informace nebude možné vzít zpět a újma by tak byla způsobena. Nejvyšší soud vyhověl žalovanému a předběžné opatření zákazu publikace knihy zrušil.¹³⁹ Nejvyšší soud podal vysvětlení k tortu způsobení duševních útrap *inflicting mental suffering* a vypořádal se s autoritou případu *Wilkinson v Downton* a kolizí se svobodou projevu. Nejvyšší soud podal historický výklad daného tortu v souvislosti s případem *Wilkinson v Downton*. Bylo konstatováno, že pro naplnění tohoto tortu je zapotřebí stanovit tři podmínky. Za prvé jednání, za druhé fyzickou či duševní újmu a za třetí příčinnou souvislost. Pro naplnění první podmínky je zapotřebí slov nebo jednání, které je namířeno přímo proti žalobci a není ničím omluvitelné. V daném případě měl Nejvyšší soud za to, že odvolací soud pochybil, neboť kniha byla určena pro širokou veřejnost. Pokud je kniha věnována synovi, neznamená to, že by byla určena k tomu, aby ji četl. Nadto nebylo poměřováno legitimní očekávání žalovaného, když je oprávněný veřejnosti vyjádřit pravdu způsobem, jakým chce. Právo na svobodu projevu zahrnuje právo vyjádřit pravdu. Je těžké stanovit případy, kdy by projev, který není nepravdivý, urážející či jinak zneužívající, mohl zapříčinit odpovědnost za tort, kterým by bylo zasaženo do osobního bezpečí třetích osob. Právo na projev pravdy je ospravedlněním *per se*. Co se týče druhé podmínky stanovení újmy, fyzické či psychické, soud má za to, že duševní újma nezahrnuje pouze způsobení duševní poruchy, ale i těžký stres a útrapy. Ke třetí podmínce – žalobce musí mít v úmyslu tuto újmu svým jednáním způsobit. Úmysl musí být v každém jednotlivém případě zkoumán a není presumován. Nejvyšší soud má za to, že tort má své místo v právním řádu i soudobé společnosti a není nutné jej zrušit. Je však nutné stanovit přesné hranice mezi tortem a svobodou projevu a zúžit dopad tortu tak, aby byla zachována právní jistota. Každý jednotlivý případ je odlišný svým skutkovým stavem, a proto by se právo mělo jako doposud vyvíjet charakteristickým způsobem pro common law, a to díky precedentům.

¹³⁹ *OPO v MLA* [2015] UKSC 32.

6 Ochrana proti harassmentu

6.1 Obecná definice

Zákon na ochranu proti obtěžování a sledování¹⁴⁰ - The Protection from Harassment Act 1997 (dále jen „PHA“), je jednou z dalších možností ochrany v rámci ochrany osobnosti. Zákon patří mezi antistalkingovou legislativu, která má kořeny v zákonu proti domácímu násilí. Opět to byly osoby veřejně známé, které zákon prostřednictvím podaných žalob začaly užívat za účelem, který nebyl při přijetí zamýšlen.¹⁴¹

Zákon je kombinací trestních a civilních sankcí pro jednání, které má stejný základ. Zákon byl novelizován v průběhu času, ale jeho vývoj je především ovlivněn judikaturou, která rozšířila působnost zákona na jednání, která zákonem nebyla předvídána. Předmětem zákona jsou jednání, která zahrnují stalking ve formě sledování, kvalifikovaného sledování, obsahujícího obavy z násilí a sledování, které způsobí vážný stres a obavy. Do první kategorie dále patří spory mezi sousedy a spory na pracovišti. Do druhé kategorie patří jednání, které vede ke kampani vůči dotčené osobě, nebo jednání, které vyvíjí tlak na druhé, aby něco konali proti osobě poškozené. Osoba je odpovědná za stalking poté, co její jednání naplňuje znaky harassmentu, jak je stanoveno v PHA. Osoba musí vědět, že její jednání je harassmentem, nemusí však být srozuměna s tím, že naplňuje rovněž stalking. Dle čl. 1 PHA se osoba nesmí dopouštět jednání, které za a) vede k harassmentu (obtěžování) druhé osoby a za b) o kterém ví nebo by měla vědět, že vede k obtěžování druhé osoby. K prokázání, zda toto mohla vědět či měla vědět, slouží test „reasonable person“ – tedy původce jednání toto mohl vědět, pokud každá rozumná osoba v dané situaci mohla vědět, že se dopouští harassmentu. Jednání je nutné učinit nejméně dvakrát v případě odpovědnosti trestní, jednou postačí u odpovědnosti civilněprávní.

Nebezpečné sledování (stalking) je zde od nepaměti, zejména jsou jím ohroženy známé osobnosti, ale i královská rodina. Stalking ne ve smyslu paparazzi sledování byl předmětem řízení pod PHA u řady britských soudů. Teprve v roce 2009 došlo k prvnímu užití této legislativy ve spojení s ochranou soukromí. Média nebo společnosti, které najímají fotografy, se mohou stát odpovědnými dle tohoto zákona. V říjnu 2009 královská rodina vydala upozornění pro média a fotografy, že pokud budou fotografováni nebo jinak bude narušována

¹⁴⁰ Pro přesnost budu nadále užívat promiscue užívat harassment pro obtěžování a stalking pro sledování.

¹⁴¹ SCOTT, Andrew. Flash Flood or Slow Burn? Celebrities, Photographers and Protection from Harassment (2009), Media & Arts Law Review 14 (4), 397–424.

jejich dovolená na soukromém panství v Sandrinhamu a Balmoralu, bude podána žaloba pro zásah do soukromí, ale i pro harassment dle PHA, neboť již v minulosti k tomuto narušení došlo, když fotografové užívali fotoaparáty s teleobjektivy.¹⁴²

Stalking zahrnuje sledování osoby, zejména ve formě kontaktování, pokusů o kontakt, zveřejňování informací o dotčené osobě nebo informací, které pocházejí od dotčené osoby, monitorování internetu, e-mailů a jiných forem elektronické komunikace, sledování domu nebo jiných míst, kde se dotyčný může nacházet, vniknutí na pozemek dotčené osoby apod. Při trestní odpovědnosti hrozí pachateli trest odnětí svobody do šesti měsíců nebo peněžitá pokuta do výše 5 000 liber. Kvalifikovaná skutková podstata pak zahrnuje způsobení obavy z násilí a z násilného jednání. Zákon dále obsahuje možnost uložení zákazu, kterým se zakáže nebo omezí pachatel v dalším jednání, které by naplňovalo podstatu harassmentu.

Zákon umožňuje vydání zakazujících opatření (*Restraining orders*), která mohou mít povahu i předběžného zákazu. Otázka přiměřenosti zákazu (*restraining orders*) ve vztahu k čl. 10 Úmluvy byla předmětem rozhodování v případě *R v Debnath*.¹⁴³ Žalované bylo zakázáno, aby zveřejňovala jakékoliv informace o muži, který byl předmětem jejího zájmu, ať už tyto informace jsou pravdivé, nebo ne. Žalovaná strávila s poškozeným jednu noc, myslela si, že se od něj nakazila pohlavní nemocí, přestože jí vůbec netrpěla. Započala vůči němu kampaň, v jejímž rámci mu rozbila auto, zaregistrovala na ho na stránky gay porna, obvinila ho ze sexuálního harašení a obtěžovala jeho snoubenku množstvím e-mailů. V odvolání proti uloženému zákazu uvedla, že tak široký zákaz by byl v rozporu s čl. 10 Úmluvy. Odvolací soud konstatoval, že je nutné zohlednit, zda zákaz je proporcionální a nezbytně nutný. V daném případě sloužil k ochraně oběti, která je pod dlouhodobou šikanou ze strany žalované, když žalovaná byla již dvakrát odsouzena pro harassment. I zákaz zveřejňování pravdivých informací je proporcionální, protože sleduje jejich ochranu do budoucna, když zde není žádný veřejný zájem na publikaci informací tohoto druhu. V porovnání se zásahy do práv poškozeného a jeho snoubenky je zákaz minimálním omezením osoby a jejího práva na svobodu projevu. Na rozdíl od případu *Debnath* ve věci *R v Puddick* a *R v Fredrics* žalovaný zřídil webové stránky, kam umístil informace o vztahu bohatého milionáře se svou manželkou. Dle soudu pouhé zřízení webové stránky není jednáním směřujícím

¹⁴² V roce 2000, když královna zlomila krk bažantovi, v roce 2009 když Kate Middleton hrála o Štědrém dnu tenis. Za tyto fotografie byla uhrazena náhrada nemajetkové újmy na charitativní účely. Fotografie nebyly publikovány ve Velké Británii, ale byly prodány do USA.

¹⁴³ [2005] EWCA Crim 3472.

k harassmentu dle zákona a bylo by omezením čl. 10 Úmluvy, pokud by žalovaný nemohl publikovat informace, které jsou založeny na reálných faktech. V případě *Fredrics* soud rovněž neuznal odpovědnost žalovaného pro harassment, kdy jako učitel hudby na Kensington University zřídil webovou stránku se jménem tajemníka školy, na které publikoval satirické obvinění úředníků a pracovníků školy z nečestného jednání. Soud konstatoval, že materiál dostupný na daném serveru je ve veřejném zájmu.

Harassment ve formě kyberstalkingu nabývá na intenzitě a má mnoho podob, od sledování aktivit osoby na internetu, krádeže identity, poškození jména a pověsti až po elektronické sabotáže a e-kampaně. V roce 2012 nebyly tyto útoky kryty PHA¹⁴⁴, nyní jsou novináři, blogeři a jednotlivci upozorňováni dle PHA.

6.2 Civilní tort

Dle čl. 3 PHA je poškozená osoba oprávněna žalovat dle zvláštního tortu a požadovat náhradu újmy a rovněž, kde je naléhavý právní zájem, žádat o vydání předběžného opatření (*injunction*). To je základní rozdíl mezi trestní a civilní odpovědností. Civilní řízení je rychlejší a nadto stačí prokázat pouze jedno neoprávněné jednání. Pokud bude poškozený požadovat vydání RO zákazu, jeho nedodržení vede automaticky k trestní odpovědnosti. Paralelní odpovědnost civilní a trestní není vyloučena. V případě *Turner v Microsoft* z roku 2000 se soud vyjádřil, že PHA slouží k ochraně před stalkingem a antisociálním jednáním mezi sousedy a rasovému harašení, ne k represivním soudním řízením. Nicméně elektronická komunikace a nové technologie přinesly nutnost zabývat se ochranou práv a PHA tomuto účelu mohla nejlépe posloužit. V případě *CBL v Person Unknown*¹⁴⁵ žalobce vlastnil twitterový účet, na který mu začaly přicházet výhrůžky, že bude zveřejněna jeho sexuální orientace, jeho intimní zájmy, a že toto zveřejnění bude mít citelný dopad na jeho rodinu a děti. Soud toto jednání posoudil jako harassment, neboť docházelo k zasílání velkého množství tweetů a pohrůžka se týkala intimních údajů ze života žalobce. Tweety jsou tedy způsobilé k zásahu a mohou dle povahy a rozsahu vést k civilní odpovědnosti dle PHA.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Např. Nicola Brookes, fanynka jednoho z účastníků X Factoru, napsala na svůj facebookový profil podporu a následně byla obětí trollingu, když někdo zneužil její profil a označil ji za drogově závislou prostitutku.

¹⁴⁵ [2011] EWHC 904 (QB).

¹⁴⁶ [2011] EWHC 904 (QB). Ve věci Abu Qatada a jeho rodiny byl zákaz užít k zabránění kampani před jeho domem a domem pronajímatele.

¹⁴⁶ Srov. *Lord McAlpine v Sally Bercow* [2013] EWHC 981 (QB).

Společnou odpovědnost lze přiznat nejen osobě, která je původcem harassmentu, ale i společnosti, která zaměstnance, který se dopustil harassmentu, zaměstnává. Tento princip byl potvrzen v případě *Majrowski v Guy's and St. Thomas's NHS Trust*¹⁴⁷. Pokud jde o nové užití PHA proti novinářům, společnou odpovědnost tak lze odvodit u mediálních domů nebo u soukromých agentur, které si fotografa najmou.

6.3 Předběžné opatření

V případě *Merlin Entertainments LPC & others v Peter Cave*¹⁴⁸ čtyři společnosti a několik fyzických osob podnikajících v organizování běžeckých soutěží v parku požadovaly zákaz publikace informací, které žalovaný uveřejňoval na svých stránkách v rámci kritické kampaně proti nebezpečnosti běhů. Soud užil test z případu *Majrowski v Guy's and St Thomas' NHS Trust*¹⁴⁹, kde soud dospěl k názoru, že otravnost, naštvaní, nebo dokonce prostředky, které slouží k rozrušení, nastávají v životě každého člověka a ten se s nimi musí naučit žít. Soud má stanovit kritéria, za kterých je již toto jednání za hranicí a pro nebezpečnost neakceptovatelné. Překročení této hranice je pak trestným činem nebo je možné požadovat civilní sankci dle PHA. Základním elementem pro udělení předběžného opatření zákazu jednání odpůrce, potažmo žalovaného, je stanovení podmínky, že jednání vede k vážné újmě a stresu žalobce, a dále, že žalobce prokáže vysokou pravděpodobnost úspěchu ve sporu. V daném případě soud odmítl návrh na paušální zákaz komunikace žalovaného vůči žalující společnosti. Žalovaný provedl audit bezpečnosti v zábavním parku, který patřil žalobci. Jeho závěry byly kritické vůči bezpečnosti zábavního parku. Poté co mu žalobce nezaplátil a žalovaný zbankrotoval, začal zasílat velké množství varovných e-mailů zaměstnancům i majitelům společnosti. Žalobce tvrdil, že obvinění jsou difamující, žalovaný ale v průběhu řízení o věci samé chtěl užít obranu důkazu pravdy, za této situace není možné rozhodnout předběžným opatřením o zákazu komunikace, to by bylo v rozporu s pravidlem ustanoveným v případě *Bonnard v Perryman*¹⁵⁰. Je nutné rozlišit mezi harassmentem a silnou kritikou. Co se týče podmínky stanovení pravděpodobnosti úspěchu ve sporu, pravidlo vychází z případu *Cream Holdings Ltd v Banerjee*¹⁵¹.

¹⁴⁷ [2006] UKHL 34.

¹⁴⁸ [2014] EWHC 3036 (QB).

¹⁴⁹ [2006] UKHL 34.

¹⁵⁰ [1891] 2 Ch 269.

¹⁵¹ [2004] UKHL 44.

V případě *Brand & Anor v Szilvia (aka Sylvie) Berki*¹⁵² soud vyhověl žalobcům a permanentně zakázal žalované jakékoliv zveřejňování informací o žalobcích. Skutkový stav případu byl následující. Žalovaná jako masérka byla najatá Jamminou Khan pro Russella Branda, se kterým měla v dané době intimní vztah. Poté co žalovaná přijela do Khanina domu, žalobce odmítl její služby. Žalované bylo i přesto zapláceno a byla dovezena zpět domů. Mezi žalobci a žalovanou je spor o to, co se mělo udát v domě. Žalovaná kontaktovala média s tím, že jim podávala informace o údajném trestním jednání ze strany žalobců, a to napadení, výhrůžky vůči žalované. Tato obvinění byla uveřejněna v celostátních denících, na twitterovém účtu žalované, kde žádala, aby žalobci byli ve jménu spravedlnosti trestně stíháni. Žalobci získali předběžné opatření zákazu publikace informací o návštěvě žalované v jejich domě a kontaktování žalobců, a to na základě *anti-harassment injunction*. Tu je možné získat tehdy, pokud žalobce prokáže vysokou pravděpodobnost výhry sporu. Podle PHA jednání naplňuje znaky harassmentu tehdy, pokud rozumně uvažující osoba považuje jednání za harassment a toto jednání způsobuje stres a obavy ze strany žalobců. Soud dospěl k závěru, že je zde vysoká pravděpodobnost, že žalovaná bude v jednání pokračovat, neboť kontaktovala média, poslance, premiéra, UNICEF, založila webové stránky. Jednalo se o soustavnou kampaň proti žalobcům. Žalovaná věděla či měla vědět, že toto jednání naplňuje znaky harassmentu. Její jednání nenaplňovalo výjimku stanovenou PHA, kterou je zejména zabránění nebo odhalení trestného činu.

Ve věci *Howlett v Holding*¹⁵³ soud žalovanému nařídil předběžným opatřením zákaz létání s bannery a plakáty, na kterých se negativně vyjadřuje o žalobkyni, dále shazování letáků v okolí místa bydliště žalobkyně a sledování žalobkyně soukromými detektivy. Žalobkyně byla místní aktivistka, která vystoupila proti návrhům společnosti, ve které byl žalovaný činný. Tato kampaň z jeho strany trvala čtyři roky. Soud konstatoval, že se žalovaný nemůže odkazovat na své právo svobody projevu, neboť jeho hranice překračuje a jeho jednání je harassmentem ve smyslu PHA. Pokud měl za to, že žalobkyně porušuje zákon, měl se obrátit na příslušné orgány, ne svá obvinění shazovat letadlem v okolí bydliště a přelétávat nad jejím domem. Jeho jednání tak soud nepovažoval za rozumné, žádný rozumně smýšlející člověk by se takto nechoval.

¹⁵² [2014] EWHC 2979 (QB).

¹⁵³ [2001] EWCA Civ 1233.

¹⁵³ [2006] EWHC 41 (QB); *ZAM v CF* (QB).

6.3.1 Anonymita

V případě *ZAM v CFW*¹⁵⁴ soud vydal předběžné opatření zákazu publikace a poskytl účastníkům anonymizaci případu na základě kombinace ochrany proti harassmentu a defamation. Soud konstatoval, že uveřejnění tak hrubých a difamujících obvinění, zejména obvinění z pedofilie a zneužití postavení ve finančním sektoru, by mělo za následek harassment, neboť by publikace způsobila pozdvižení, rozrušení a stres, což jsou prvky harassmentu. Co se týče anonymizace, k té bylo přistoupeno z důvodu vydírání ze strany žalovaných a neposkytnutí žádné obrany v soudním řízení žalovanou stranou. Toto byl první případ, kdy anonymizace byla použita na základě harassmentu, avšak v souvislosti s vydíráním (*blackmail*), což je jeden z důvodů pro anonymizaci v soudních řízeních pro tort defamation.

6.4 Obrana

V případě *Hayes v Willoughby*¹⁵⁵ Nejvyšší soud rozhodoval o rozsahu obrany proti odpovědnosti za tort, kdy jednání žalovaného bylo činěno pro účely odhalení či ochrany před trestným činem. Nejvyšší soud konstatoval, že obrana může být úspěšná jenom tehdy, když žalovaný rozumně předpokládal a věřil, že je jeho jednání činěno za tímto účelem. Příklad se týkal žaloby vlastníka společnosti, u které žalovaný před propuštěním pracoval. Žalobce byl žalovaným obviněn z mnoha nezákonných jednání, např. z podvodu, zpronevěry či kráčení daně, a tato obvinění byla zasílána policii a příslušným státním orgánům. Rovněž žalovaný získal důvěrné informace o zdraví manželky žalobce, které rozesílal jejímu zaměstnavateli a lékařům. Soudy konstatovaly, že jednání žalovaného naplnilo znaky harassmentu, jelikož se jednalo o jednání, které zapříčinilo stres, znepokojení a strach žalobce. Žalovaný tvrdil, že toto jednání činil s úmyslem chránit společnost a objasnit trestné činy žalobce. Soud konstatoval, že ačkoliv se žalovaný mohl domnívat, že žalobce spáchal tyto trestné činy, jednání mělo skončit v červnu 2007 poté, co byla ukončena správní řízení a žalobce nebyl shledán vinným ze žádného závažného jednání. V této fázi jednání žalovaného přesáhlo limity rozumného jednání. Nejvyšší soud rozhodl, že racionalita, tedy rozumná víra a předvídatelnost jednání, je podmínkou pro naplnění obrany proti odpovědnosti za tort. Jednání tedy nesmí překročit meze, které by i člověk, který je veden dobrou vírou, nemohl nerozpoznat, protože pak by obrana byla natolik široká, že by pouhá existence víry, jakkoliv

¹⁵⁴ [2011] EWHC 299.

¹⁵⁵ [2013] UKSC 17.

nepodložené, mohla ohrozit potrestání jednání, které je v rozporu s účelem zákona.¹⁵⁶ Racionalita by měla být hodnocena na základě objektivních standardů. Vyžaduje dobrou víru a logické spojení mezi důkazy a rozhodnutím k jednání.

6.5 Oprávněný zásah

V případě *Trimingham v Associated Newspapers*¹⁵⁷ magazín *The People* v roce 2010 uveřejnil reportáž o nemanželském poměru poslance Christophera Huhna se svou asistentkou Carinou Trimingham, jež v té době byla v registrovaném partnerství. Následně tisk otiskl sérii článků, ve kterých popisoval jejich vztah, včetně odkazu na její lesbickou minulost a maskulinní vzezření. Soud žalobu pro zásah do soukromí zamítl s odůvodněním, že si žalobkyně byla vědoma, že jejím novým partnerem je přední představitel politické scény, navíc že jejich vztah je mimomanželský. Co se týče harassmentu, soud s odkazem na případ *Thomas v News Group Newspapers Ltd* dospěl k názoru, že je nutné si položit následující otázky, zda byla žalobkyni způsobena újma jednáním – publikací šedesáti pěti článků, zda žalovaný mohl předvídat, že újmu způsobí, a zda jednání bylo odůvodněné a ke všem otázkám doplňující, zda žalobkyně byla pouze soukromá osoba, nebo osoba veřejná. Soud konstatoval, že jednání nenaplnňuje znaky obtěžování ani sledování ve smyslu zákona PHA, neboť bylo zasazeno do kontextu článku, který se vždy týkal jejího milence Christophera Huhna a vždy po jeho veřejném vystoupení. Jmenování žalobkyně tak bylo až druhotné. Co se týče druhé podmínky, že jednání není odůvodněné a může tak způsobit stres žalobkyni, ta nebyla naplněna, neboť jak už i v odůvodnění zamítnutí zásahu do soukromí bylo uvedeno, jednání nebylo schopno do osobnosti zasáhnout, neboť jsou informace pravdivé a žalobkyně je veřejná osoba, která musí snést vyšší míru kritiky.

Ve věci *Thomas v NGN*¹⁵⁸ deník *The Sun* publikoval článek, který informoval o degradování dvou seržantů na londýnské policejní stanici, kteří byli svou kolegyní afrického původu nahlášeni pro nevhodné poznámky na somálského žadatele o azyl. Noviny následně otiskly sérii dopisů čtenářů, kteří paní Thomas napadali a identifikovali, což vedlo k zaslání několika rasistických dopisů k ní domů a její obavě o práci a život. Soud balancoval právo dle čl. 8 a 10 Úmluvy a dospěl k závěru, že noviny, byť vykonávaly svobodu projevu, publikací série

¹⁵⁶ Viz. *Majrowski v Guy's and St. Thomas's NHS Trust* [2007] 1 AC 224 [30]. 5 (QB).

¹⁵⁷ [2011] EWHC 476 (QB).

¹⁵⁷ [2012] EWHC 1296 (QB).

¹⁵⁸ [2006] UK.

rasově orientovaných článků mohly a měly předpokládat, že povedou k rasistické reakci ze strany čtenářů a tím způsobí žalobkyni stres. Zda mohlo vydavatelství předpokládat, že se dopouští harassmentu se mohlo určit dle toho, zda důsledek mohl být rozumně předpokládán. Svoboda projevu může být omezena pro národní bezpečnost a k ochraně veřejného pořádku, kam dle soudu harassment patří.

V irském případě *Fulton v Sunday Newspapers Ltd*¹⁵⁹ se zkoumal vztah oprávněnosti publikace se zásahem do soukromí, ale i obavy o bezpečnost. Soud v daném případě konstatoval, že publikace informací o nelegální činnosti žalobce a jeho spojení s UVF jsou natolik veřejným zájmem, že by bylo v rozporu s čl. 10 Úmluvy omezovat možnost jejich zveřejnění pro investigativní účely.

6.6 Královská rodina

Od roku 2009 královská rodina vydává každoroční varování médiím a fotografům, aby nedocházelo k harassmentu při soukromých aktivitách členů královské rodiny. Svou žádost palác opírá o PHA s upozorněním, že užije ochranu trestní i civilní. Pozice královny z hlediska procesního je problematická, neboť její suverenita, jako monarchovi, neumožňuje svědčit ve vlastním případě. V případě *R v Mylius (1911)* byl Edward Frederick Mylius obžalován pro pomluvu, neboť vydal článek v protimonarchistickém deníku *The Liberator*, ve kterém tvrdil, že král George V. je bigamista, neboť před svatbou s královnou Mary byl již ženat a měl tři děti. Manželku opustil, protože se měl stát přímým nástupcem na trůn a potřeboval manželku s původem. Winston Churchill tehdy králi poradil, aby byl Mylius obžalován pro pomluvu, protože by v daném případě nemusel podávat svědectví, a tedy se mohl případně vyvarovat křivé výpovědi. Královna nemusela svědčit ani v případě *R v Burrell (2002)*, v němž byl Paul Burrell obviněn z krádeže věcí princezny Diany. Varování neobsahuje, zda se bude jednat o odpovědnost civilní, nebo trestní, lze se domnívat, že by ESPLP neumožnil odsuzující rozsudek pouze na základě písemné svědecké výpovědi královny. Nelze tedy po procesní stránce určit, jak by soudní řízení probíhalo.

¹⁵⁹ [2014] NIQB 35.

¹⁵⁹ [2001] EW.

6.7 Paparazzi

Velké množství případů na ochranu proti harassmentu směřuje vůči paparazzi, kdy žalobci pochází z řad osob veřejně známých či veřejně činných. V roce 2008 Sienna Miller uzavřela mimosoudní narovnání s *Big Pictures Agency* po kampani, kdy fotografové čekali před jejím domem, nebezpečně ji pronásledovali autem a honili při venčení psů. Úspěšný v soudním sporu byl Hugh Grant v případě jeho přítelkyně *Ting Lang Hong v XYZ*¹⁶⁰, kterou pronásledovali fotografové v porodnici, při odjezdu z porodnice a hlídkovali před domem, jen aby získali fotografie dcery Hughu Granta. Soud vydal předběžné opatření zákazu pořizování jakýchkoliv soukromých fotografií jí a dětí, pokud k tomu nevysloví souhlas. V případě *Styles v Photographer AAA and others* Harry Styles dosáhl permanentního zákazu fotografování, pronásledování v autě a na motorce, sledování, postávání a čekání v okruhu padesáti metrů od místa bydliště, monitorování jeho pohybu a získávání fotografií. Co se týče královské rodiny, v říjnu 2013 Kate Middleton a v listopadu 2013 princ Harry prostřednictvím *Clarence House* požádali, aby média nezveřejňovala jejich fotografie pořízené při běžných aktivitách (nakupování na Oxford Street, výlet do Nandos). Zajímavým je případ pouličního umělce známého pod jménem Banksy, který byl zachycen fotografy při práci. Brání se zveřejnění s tím, že by ztratil komerční hodnotu své osobnosti, kdyby jeho identita byla odhalena.

Zákon tak umožňuje zabránit sledování, telefonování, získávání přístupu k třetím osobám, nechtěnému fotografování, ale i vstupování na cizí pozemky. Jedná se o legislativu, která stojí samostatně a lze ji užít na široké spektrum činností. Zejména mladší členové královské rodiny mohou využít zákazů, které poskytuje civilní, ale i trestní řízení dle zákona.

¹⁶⁰ [2011] EWHC 2995 (QB).

7 Ochrana osobních údajů

The Data Protection Act 1998 (dále jen „DPA“) je jediný britský zákon, který speciálně upravuje osobní informace a soukromí s tím související. Osoby veřejně známé byly průkopníky užití této zákonné ochrany v soudních řízeních. Mezi první patřili Naomi Campbell, Michael Douglas nebo David Murray, nicméně se domohli zadostiučinění ve výši pouhých 50 liber. Odkaz na zákon byl učiněn jednou větou. Od té doby uplynulo deset let a zákon na ochranu osobních údajů se stává jedním z instrumentů pro ochranu osobnosti, zejména soukromí. Zákon definuje, co je osobní údaj, citlivý údaj, zpracovatel osobních údajů, správce osobních údajů. Za citlivý údaj dle čl. 2 DPA je považována informace o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických názorech, náboženství a filozofickém přesvědčení, členství v odborových organizacích, zdravotním a duševním stavu, sexuální životě, odsouzení za trestný čin, subjektu údajů. Pro zpracování a shromažďování je nutný výslovný souhlas, příp. lze údaje zpracovat na základě zákonem stanovených výjimek. Zpracováním osobních údajů se dle čl. 2 DPA se rozumí jakákoliv operace nebo soustava operací s osobními údaji, ať už manuální, nebo automatizovaná, zejména shromažďování, ukládání, organizace, uložení, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, konzultace, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace. Subjektem údajů je člověk, který je předmětem osobního údaje. Správcem je osoba, která sama nebo s jinou osobou určuje účel a formu zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracovatelem je osoba, která na základě pověření správcem zpracovává osobní údaje bez kontroly a užití těchto dat. DPA v čl. 8 obsahuje principy pro zpracování osobních údajů, kam patří zejména stanovení účelu, pro který jsou osobní údaje shromažďovány a zpracovávány. Osobní údaje musí být přesné, relevantní, aktuální, mají být uchovávány jen po nezbytnou dobu pro daný účel a mají být zpracovávány v souladu s právy subjektu údajů. Mezi práva subjektů údajů patří přístup k informacím, právo na omezení nebo zákaz zpracování a shromažďování dle čl. 14 DPA, náhrada za způsobenou újmu a výmaz, znepřístupnění, zničení osobních údajů. Každý subjekt práv má přístup a kontrolu nad svými údaji a právo na náhradu způsobené újmy v případě, jsou-li údaje zpracovávány neoprávněně. Základní práva jsou zakotvena v čl. 7 DPA, který umožňuje subjektu požadovat po zpracovateli nebo správci informaci, jaké údaje jsou o něm shromažďovány. Čl. 13 zákona je základem pro náhradu způsobené újmy. Výjimkou z tohoto pravidla je čl. 32 zákona, který umožňuje zpracování údajů bez souhlasu subjektu pro novinářské účely. V případě *Steinmetz and others v Global Witness Limited* žaloval bilionář

Benny Steinmetz neziskovou organizaci, která získala Nobelovu cenu, za odmítání zpřístupnění údajů dle čl. 7 DPA. Soud rozhodl, že nezisková organizace, která se zabývá záležitostmi veřejného zájmu, podléhá stejnému režimu jako novinářské organizace.

V případě *Douglas* v roce 2003 soud konstatoval, že DPA dává možnost kompenzace na základě čl. 13, nicméně nepřiznal vyšší zadostiučinění než nominální ve výši 50 liber. Obdobně postupoval soud v případě *Murray v Express Newspapers and Big Pictures*¹⁶¹, kdy je dle jeho názoru nutno zákonnou dikci vykládat tak, že se jedná o náhradu materiální škody, a odmítl náhradu škody s odkazem na zanedbatelnou tržní hodnotu dat, která byla zneužita. Odvolací soud tento názor nesdílel, strany se však dohodly mimosoudně. Ještě v případě *Quinton v Peirce & another*¹⁶² soud konstatoval, že je v rozporu s účelem zákona interpretovat jeho rozsah tak, že poskytuje paralelní náhradu za publikaci informací, které nebyly ani difamační, ani úmyslně nepravdivé. V případě *Desmond v. Foreman*¹⁶³ soudce Tugendhat potvrdil možný souběh žaloby pro pomluvu a zároveň žaloby vyplývající z DPA. K rozsudku nicméně nedošlo, neboť se strany mimosoudně dohodly.

Teprve s rozsudkem ve věci *Vidal-Hall v Google Inc.*¹⁶⁴ došlo ke změně chápání DPA a ochrany, kterou zákon poskytuje. Skutkový stav případu je tento: tři žalobci užívali počítače od Applu v období od července 2011 do února 2012, přičemž jako prohlížeč byl nastaven Safari. Podstata žaloby spočívala v tom, že žalovaná společnost shromažďovala informace o užívání internetu žalobci prostřednictvím cookies, tzv. *the Browser Generated Information*, a to bez jejich vědomí a souhlasu. Žalovaná strana rozeznala, když prohlížeč vyslal BGI, a tyto informace uchovávala a komerčně využívala k prodeji pro reklamní účely a služby, což umožňovalo reklamním agenturám zobrazit cílenou reklamu pro žalobce. Toto jednání umožňovalo třetím osobám získání osobních údajů, ačkoliv žalovaná společnost veřejně deklarovala, že sledování a uchovávání BGI není povoleno, pokud osoba nevyjádří explicitní souhlas.

Žalobci podali žalobu pro *misuse of private information, breach of confidence* a porušení DPA. Co se týče *misuse of private information* a *breach of confidence*, žalobci namítali zásah do jejich důstojnosti, autonomie a integrity. Za zásah do osobních údajů pak dle čl. 13 DPA

¹⁶¹ [2007] EWHC 1908 (Ch), odvolací soud [2008] EWCA 446.

¹⁶² [2009] EWHC 912.

¹⁶³ [2012] EWHC 1900 (QB).

¹⁶⁴ [2014] EWHC 13 (QB).

žádali náhradu újmy za strach a rozrušení. Žalobci nežádali náhradu materiální škody. Odvolací soud potvrdil rozhodnutí první instance, že žalovaná strana spadá do jurisdikce anglických soudů. Odvolací soud se pak vyjádřil ke třem zásadním otázkám:

1. Zda je *misuse of private information* tort

Odvolací soud s odkazem na judikaturu ve věci *Campbell v MGN*, *Douglas v Hello!*, *OBG Ltd v Allen*, *McKennitt v Ash*, *Imerman v Tchenguiz*¹⁶⁵ konstatoval, že žaloby pro breach of confidence a misuse of private information leží na rozdílných základech a chrání rozdílné zájmy. První chrání utajované nebo tajné informace, druhá soukromí. Nelze odkazovat na historické pojetí vyplývající z The Judicature Act 1873, které rozlišovalo mezi soudy common law a ekvity (*The Court of Chancery*). Z těchto důvodů nic nebrání tomu považovat misuse of private information za tort, nikoliv pouze za *equitable wrong*¹⁶⁶, nejedná se o nový žalobní nárok, ale o již stávající, jen se správným označením podstaty.

2. Co se rozumí pod pojmem náhrady škody v čl. 13 DPA, zvláště zda je možné odčinit nemateriální újmu

Díky čl. 13 DPA uvádí, že ten, kdo je poškozen jednáním, které je v rozporu s DPA, má právo na náhradu. Ten, komu byla způsobena újma, je oprávněn k náhradě, pokud mu byla za a) způsobena rovněž majetková škoda nebo za b) jednání se týkalo zpracování údajů pro speciální účely (zpravodajské, umělecké, vědecké). Nicméně pojetí újmy jen jako majetkové škody by bylo v rozporu se směrnicí 95/46/EC, ze které DPA vychází a s odkazem na rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci *Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion*¹⁶⁷, škoda zahrnuje rovněž nemajetkovou újmu.

3. Je BGI osobní údaj

Dle čl. 1 DPA jsou osobní údaje data, která se vztahují k žijící osobě, která může být identifikovaná z těchto dat nebo i z informací, které již zpracovatel údajů má k dispozici.¹⁶⁸

¹⁶⁵ [2010] EWCA Civ 908; [2011] Fam 116.

¹⁶⁶ K rozdílu mezi tort a equitable wrong blíže 1. John C. P. Goldberg & Benjamin C. Zipursky, Torts as Wrongs, 88 TEX. L. REV. 917, 919 (2010).

¹⁶⁷ SA C-106/89 [1990] ECR I-4135.

¹⁶⁸ [2014] EWHC 13 (QB).

¹⁶⁸ Dle *Durant v Financial Services Authority* [2003] EWCA Civ 1746 osoba může být identifikovaná přímo nebo nepřímo. Dle *Common Services Agency v Scottish Information Commissioner* [2008] UKHL 47 je osobním údajem i anonymizovaný údaj, pokud z jiných okolností, např. způsobu zpracování, lze anonymizaci rozšifrovat.

Soud konstatoval, že BGI je osobní údaj, neboť pro účely ochrany osobních údajů jsou za osobní data považovány všechny informace, které mohou člověka identifikovat. I když BGI nejmenuje člověka, identifikuje jej. Dle čl. 8 Listiny základních práv Evropské unie má každý právo na ochranu údajů osobního charakteru, které se ho týkají.¹⁶⁹ Tato ochrana je samostatně stojícím právem a tím, že je Listina pro Velkou Británii závazná již od roku 2009, je ochrana osobních údajů samostatně žalovatelné právo. Rozsudek ve věci *Google proti Španělsku*¹⁷⁰ pak jednoznačně ukotvuje povinnost zpracovatelů údajů vymazat z internetové historie osobní údaje, informace dotýkající se osoby a jejího soukromí. Pracovní skupina Article 19 vydala instrukce, jak k těmto datům přistupovat a o která data se má jednat. Co se týče práva být zapomenut, stěžejním případem je *Max Mosley proti Googlu* a dále *Hegglin v Person(s) Unknown & Anor*¹⁷¹, kdy hongkongský podnikatel s vazbou na Velkou Británii požadoval po Google Inc., aby materiály, které byly hrubé vůči jeho osobě, byly staženy, resp. se neobjevovaly ve výsledcích vyhledávání nebo na webových stránkách kontrolovaných Googlem. Věc skončila mimosoudně v listopadu 2014 díky výši odhadu nákladů řízení, které činily 2,36 milionu liber.

7.1 Regulátor

Information Commissioner (dále jen „Komisař“) je dle DPA a Freedom of Information Act 2000 (dále jen „FOIA“) – zákona o svobodném přístupu k informacím příslušný k výkonu dohledu nad dodržováním zákona na ochranu osobních údajů. Ještě v roce 2002 v operaci *Motorman*, která se týkala vyšetřování propojení novinářů a složek policie a soukromých detektivů, komisař do řízení nevstoupil. Kritiku si komisař vysloužil v případě *Law Society and others v Kordowski*¹⁷², v němž se Law Society a společnosti, které jsou jimi reprezentovány, bránily, aby jejich jména byla uveřejněna na seznamu žalovaného s označením „advokáti z pekla“. Komisař odmítl intervenovat, byť soud konstatoval, že je zde prostor pro užití čl. 53 DPA pro nezákonné zpracovávání údajů. Komisař může pro ochranu osobních údajů zahájit řízení a uložit civilní peněžitou pokutu. Dle čl. 55 DPA je nezákonné získání a zpřístupnění osobních údajů trestný čin s pokutou až do výše 5 000 liber.

¹⁶⁹ S těmito údaji musí být nakládáno čestně, pouze k přesně danému účelu a na základě souhlasu dotyčné osoby či na základě jiného legitimního opodstatnění uvedeného v zákoně. Každý člověk má právo na přístup k údajům shromážděným o jeho osobě a na jejich zpřesnění.

¹⁷⁰ Rozsudek Soudního dvora EU *Google Spain SL a Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) a Mario Costeja González*. Věc C-131/12 ze dne 13. 5. 2012.

¹⁷¹ [2014] EWHC 2808 (QB) a v Google 2798. Bližší kap. 11.

¹⁷² [2011] EWHC 3182 (QB).

Dle Levesonovy zprávy může ochrana podle DPA sloužit lépe ochraně osobnostních práv, protože je předvídatelnější, detailní a propracovanější a chrání lépe práva a jejich konkurující práva, čímž snižuje potenciální rizika, nejistotu a náklady na soudní řízení.

7.2 Článek 32 DPA

Zpracování osobních údajů pro zvláštní účely je vyňato, jestliže se za a) zpracování týká novinářského, uměleckého nebo vědeckého materiálu, za b) správce odůvodněně předpokládá, že uveřejnění je ve veřejném zájmu a za c) správce odůvodněně věří, že dodržení zákona je v souladu se zvláštním účelem. Zda je splněna podmínka odůvodněnosti a přiměřenosti zpracovávání ze strany správce, rozhoduje soulad s kodexem chování subjektu. Tato praxe je v souladu s čl. 10 Úmluvy, podle něhož musí být novinářům a médiím umožněno zpracovávat údaje o osobách bez toho, aniž by jejich aktivity, jako je shromažďování zpráv, vyšetřování a zveřejnění, byly znemožněny nebo omezovány zákonem. Interpretace článku 32 DPA byla předmětem interpretace v případě *Campbell a Douglas*. Za citlivé osobní údaje jsou za určitých okolností považovány fotografie člověka. Tyto údaje lze užít jedině se souhlasem nebo pro zvláštní účely. Soudy se ztotožnily s tím, že fotografie Naomi Campbell vycházející z protidrogového centra jsou údaje, které se týkají jejího fyzického a duševního zdraví a jako takové jsou citlivými údaji. Stejně tak fotografie ze svatby spadá do osobní sféry a není zde legitimní veřejný zájem na jejich zveřejnění. V obou případech byly dle DPA přiznány náhrady nemajetkové újmy, byť v symbolické výši. Rozhodnutí, zda je zvláštní účel a podmínky dle čl. 32 DPA naplněny, náleží komisaři, který rozhodne o této otázce, věc je dále projednána v soudním řízení. Pokud určí, že soudní řízení bude pokračovat na bázi nedržení podmínek pro výjimku dle čl. 32 DPA, mohou se média odvolat k *Information Rights Tribunal*. Nadále ze strany soudů přetrvává odmítání zabývat se otázkou ochrany osobních údajů a je volena cesta ochrany soukromí přes Human Rights Act.

Ve věci *Gulati & others v MGN*¹⁷³ se osm celebrit domáhalo náhrady nemajetkové újmy za zásah do jejich soukromí neoprávněným odposlechem ze strany deníků *The Daily Mirror* a *The Sunday Mirror*. Soud jim dohromady přiznal rekordních 1,2 milionu liber. Žalobci byli odškodněni z důvodu zásahu do soukromí zveřejněním osobních údajů, ale i neoprávněným shromažďováním a odposlechy, a to za zásah do citů, stres a zásah do důstojnosti. Výše neodrážela jen hloubku zásahu, ale i formu. U každé osoby bylo zvlášť hodnoceno, zda došlo

¹⁷³ [2015] EWHC 1482 (Ch).

k publikaci neoprávněné informace, kolikrát k ní došlo, jaké měla publikace následky nejen v rovině osobní a pracovní, ale zda ovlivnila i další osoby z okruhu žalobce, tedy zda způsobila např. odcizení se dvou lidí na základě toho, že se navzájem podezírali z odkrývání osobních informací. Za těchto podmínek byla zvažována aggravated damages, tedy zvýšená náhrada, trval-li zásah delší dobu či byl znásoben použitím nejen skrytých odposlouchávacích zařízení, ale i sledováním soukromými detektivy.

7.3 Užití žaloby

DPA žalobu mohou jednotlivci užít k ochraně své pověsti jako doplňkovou ochranu vedle tradičních forem vindikace. V případě *The Law Society and others v Rick Kordowski*¹⁷⁴, známém jako „*Solicitors from Hell*“, byl Rick Kordowski žalován na základě zákona na ochranu před harassmentem dle PHA a také za porušení DPA s tím, že žalovaný byl zpracovatelem a správcem osobních i citlivých údajů dle zákona DPA, přičemž zpracování a uchovávání se dělo neoprávněně a v rozporu se zákonem. Do tohoto případu soudy posuzovaly žaloby dle DPA stejně tak jako komisař jako instrument, který nemá sloužit jako paralelní náhrada v žalobách na ochranu osobnosti, ať už v defamation, nebo soukromí.

V případě *Quinton v Peirce & Cooper*¹⁷⁵ byl žalobce kandidátem konzervativní strany, který zažaloval svého protikandidáta z liberálně demokratické strany za šíření nepravdivých a zkreslených údajů na letácích, které distribuoval voličům. Ačkoliv informace uvedené v letáku spadají pod osobní údaje, jejich zpracování nezakládalo porušení zákona a nebylo neproporcionální tak, aby nenaplnilo podmínky dané zákonem. Soud konstatoval, že DPA nemůže sloužit jako institut ochrany tam, kde nejsou naplněny podmínky pro defamation nebo jiné žaloby k ochraně před zásahem do osobnostních práv. Od případu Kordowski se přístup soudu k DPA změnil v tom, že v některé situaci mohou být DPA žaloby nejvhodnější.

Ochrana osobních údajů byla rovněž užita jako argumentace v případě *Desmond v Foreman & Ors*¹⁷⁶, ve kterém se jednalo o žalobu bývalého středoškolského učitele. Ten byl propuštěn ze svého zaměstnání na základě obvinění ze sexuálně nevhodného chování vůči žákům poté, co se v průběhu šetření tohoto incidentu zjistilo, že v roce 2011, v jeho dřívějším zaměstnání, byl zadržen pro podezření ze spáchání trestného činu znásilnění, ale nebyl obviněn. Fakt, že

¹⁷⁴ [2011] 3185 (QB).

¹⁷⁵ [2009] EWHC 912 (QB).

¹⁷⁶ [2012] EWHC 1900 (QB).

byl zatčen, ale následně plně rehabilitován, neboť byl nevinný, neměla škola od státních orgánů k dispozici. Desmond podal žalobu pro defamation a porušení DPA a také zákona na ochranu lidských práv HRA na základě toho, že komunikace mezi ředitelem školy a státními úřady k jeho osobě a případu byla nekompletní a zcela v rozporu se skutečností. Uvedená nesprávná informace způsobila negativní následky, které se promítly v pracovním, ale i rodinném životě žalobce. Soud konstatoval, že čl. 1 DPA explicitně uvádí mezi osobní údaje rovněž vyjádření názoru o určité osobě. Tedy nevhodná komunikace o takovém údaji může porušit ustanovení zákona a je tak rovněž difamační. Tento případ mění pojetí DPA, kdy žaloba na ochranu osobních údajů není sekundárním nástrojem, ale naopak se tento nárok počítá jako primární a defamation hraje podpůrnou roli při stanovení možností nápravy vyplývající z ochrany dle DPA.

Základními rozdíly mezi žalobou dle DPA a klasickými instituty, jako je defamation, jsou následující oblasti. Náhrada nemajetkové újmy je naproti klasické defamation velmi nízká, pokud se podává stížnost ke komisaři, pak žalobce, zde stěžovatel, nezískává zcela žádnou náhradu. V případě defamation má žalobce prekluzivní lhůtu jeden rok od publikace, aby započal soudní řízení, žaloba na ochranu osobních údajů má prekluzivní lhůtu pětiletou, lze ji tedy užít i poté, co lhůta pro podání žaloby pro defamation již uběhla. Pokud jde o anonymní publikace, není možné podat žalobu pro defamation proti neznámému člověku, v takovém případě bude nutno požádat a získat nařízení k získání identity žalovaného, tzv. *Norwich Pharmacal disclosure order*¹⁷⁷, což je velmi komplikované, neboť je nutno splnit více požadavků, kdežto u nařízení k zajištění identity žalovaného dle DPA podmínky pro *Norwich Pharmacal order* nejsou vyžadovány. Již od roku 1891 je na základě případu *Bonnard v Perryman*¹⁷⁸ ustanoven v případě defamation princip, dle kterého nelze získat předběžné opatření, pokud žalobce v dobré víře ukáže úmysl se žalobě bránit. Namísto toho u žalob dle DPA je širší možnost pro získání předběžného opatření, lze tedy okamžitě zakázat další zpracování údajů, je-li jejich zpracovávání v rozporu s DPA. Takto byla ochrana osobních údajů a žádost o předběžné opatření užita v případě *Sunderland Housing Company & Another v Baines & others*¹⁷⁹, kde předběžné opatření bylo vydáno pro zákaz dalšího šíření údajů na anonymní webové stránce.

¹⁷⁷ Blíže kap. 13.3.1

¹⁷⁸ [1891] 2 Ch 269).

¹⁷⁹ [2006] EWHC 2359 (QB).

8 Ochrana podoby

Image rights, tedy ochrana podoby v evropském pojetí, není v anglickém právním řádu zakotvena. Pokud se jedná o ochranu majetkového aspektu podoby jako osobnostního atributu, pak je ochrana poskytována prostřednictvím řady neucelených ustanovení v rámci autorského a patentového zákona z roku 1988¹⁸⁰, dále pak prostřednictvím zákona o ochranných známkách z roku 1994¹⁸¹. Tento zákon je široce užíván osobami veřejně známými, které si registrují ochranné známky zahrnující slova, design, ale i příjmení a celá jména či pseudonymy. Problémem této ochrany je, že ochranné známky se vztahují pouze na specifické druhy zboží a služeb.¹⁸² Ochrana je poskytována rovněž prostřednictvím deliktního práva, a to zejména tortem pro pomluvu či urážku na cti - *defamation*¹⁸³. Aplikaci výše uvedeného lze ukázat na příkladu amatérského golfisty, který byl využit k reklamním účelům, čímž mohlo dojít k jeho záměně za hráče profesionálního. Tím utrpěla jeho pověst. Z dalších deliktů se jedná o velmi využívaný institut tzv. *passing off*, jehož nejprůhodnější překlad by odpovídal zneužití ochranné známky. Tradičně byl *passing off* užíván k ochraně podnikatelů před zneužitím jejich produktů nebo služeb. Je vyžadováno, aby zde byla pověst žalobce, dále aby zde došlo k využití, které vede k záměně. Problematika tohoto deliktu spočívá v tom, že tito soutěžitelé musí působit ve stejné oblasti. Tak např. švédská popová skupina ABBA nemohla chránit své jméno a podobu na produktech, jako je oblečení či povlečení. Zlom nastal v případě *Irvine*. Tímto rozhodnutím byla narušena koncepce společného pole působení a *passing off* se stává nástrojem k ochraně před zneužitím osobnostních atributů v reklamě.

8.1 Passing off

Tort „*passing off*“ patří spolu s *malicious falsehood* mezi torty chránící proti nekalé soutěži, kdy žalovaný zneužívá něčí obchodní aktivity.¹⁸⁴ V případě *Sim v H. J. Heinz Co. Ltd.*¹⁸⁵ se žalobce bránil neoprávněnému užití svého charakteristického hlasu v televizní reklamě na produkt žalovaného. Žalobce tvrdil, že jeho hlas je součástí jeho obchodního potenciálu a jako takový je jeho zbožím. Soud v daném případě rozšířil pojetí *passing off* i o osobnostní

¹⁸⁰ Copyright, Designs and Patent Act 1994.

¹⁸¹ Trade Marks Act 1998.

¹⁸² Tedy pokud Catherine Zeta Jones zaregistruje svou značku pouze na služby zábavního průmyslu, nemůže se domáhat jejího zneužití v průmyslu potravinářském.

¹⁸³ *Tolley v Fry* [1931] AC 333.

¹⁸⁴ DEAKIN, S, Angus Charles JOHNSTON a B MARKESINIS. Markesinis and Deakin's tort law. 6th ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 0199286574, str. 816.

¹⁸⁵ [1959] 1 WLR 313.

aspekty, jako je hlas, vzhled, podoba. Nicméně návrh na předběžné opatření zákazu dalšího uveřejňování zamítl s odůvodněním, že zde nebylo společné pole působnosti žalobce a žalovaného. Obrat nastal v případě *Irvine v Talksport*¹⁸⁶, v němž bývalý jezdec formule 1 Eddie Irvine zažaloval rádio Talksport poté, co byla jeho podobizna neoprávněně užita k propagační kampani komerčního rádia. Talksport rádio užilo nesouvisející Irvinovu fotografii tak, že držel mobilní telefon s nápisem „Talk Radio, pokryli jsme ho“. Irvine nedal souhlas s užitím své podoby a úspěšně se domáhal náhrady škody na základě klamavé reklamy s argumentem, že Talksport klamal kampaní tím, že užil jeho podoby k podpoře svého produktu. Irvine uspěl na základě passing off, tedy obraně proti užití jeho jména a podoby jako neregistrované ochranné známky. Poprvé v rozsudku soud uznal, že známí sportovci mají majetkové právo ve využití svých práv ke své podobě. Tento rozsudek se sice nepřibližuje rozsahu uznání *right of publicity*, jak je uplatňováno v USA, ale znamená zdůraznění komerční hodnoty sportovních celebrit, a tím i výstrahu pro možné porušitele této hodnoty.¹⁸⁷ Opětovně však soud připomněl v případě *Rihanna*¹⁸⁸, že ačkoliv jinde ve světě existuje právo na podobu, samostatné právo tohoto druhu v anglickém právním řádu neexistuje a známé osobnosti nemohou kontrolovat reprodukci svých podob. Tato otázka nespadá ani do ochrany soukromí. Celebrity mohou kontrolovat distribuci fotografií, ke kterým mají autorská práva. V daném případě se zpěvačka Rihanna bránila reprodukci své podoby (fotografii nezávislého fotografa) na tričkách produkovaných společností Topshop. Topshop měl licenci na užití od fotografa, ale ne svolení od Rihanny. Žaloba byla úspěšná prostřednictvím passing off. V případě *Douglas v Hello*¹⁸⁹ byl vznesen žalobní nárok pro porušení práva na podobu. Právo na podobu bylo odmítnuto, neboť dle soudu fotografie ze svatby představovaly informace chráněné nikoliv proto, že nesly podoby Douglasů či jejich soukromí, ale protože to byla informace, která měla komerční hodnotu. K těmto fotografiím měli Douglasovi veškerá práva a náležela jim kontrola nad jejich užitím pro jejich důvěrnost.

8.2 Image rights

K podobě na fotografiích se soud vyjádřil v případě *Rocknroll v NGN*¹⁹⁰. Žalobce Edward Rocknroll je od roku 2012 manželem herečky Kate Winslet. Případ se týkal fotografie, na

¹⁸⁶ [2003] EWCA Civ 423.

¹⁸⁷ HAYNES, R., Footballers Image Rights in the New Media Age, Stirling Media Research Institute, University of Stirling, European Sports Management Quarterly, Vol. 7, 2008, str. 361–374

¹⁸⁸ *Fenty v Arcadia Group Brands* [2013] EWHC 2310 (Ch).

¹⁸⁹ [2007] UKHL 21.

¹⁹⁰ [2013] EWHC 24 (Ch).

které je zcela nahý, pořízené na párty v roce 2010 jiným hostem na této akci – Jamesem Popem. Ten fotografii umístil na své facebookové stránky s 1500 přáteli a téměř po dobu dvou let byla dostupná pro celou veřejnost. V lednu 2013 deník *The Sun* žalobce upozornil, že fotografii hodlá zveřejnit s tím, že vypixeluje choulostivá místa. Žalobce podal předběžné opatření, aby zabránil publikaci, kterému bylo vyhověno. Žalobce argumentoval, že očekával soukromí při pořízení fotografie, dále že zveřejnění fotografie nepřinese nic k debatě o veřejném zájmu a publikace mu pouze způsobí morální újmu a stres pro jeho ženu a její dospívající děti. Žalovaná strana tvrdila, že fotografie byla v public domain a ukazuje na jednání, které s ohledem na to, že je žalobce veřejná osoba, může být předmětem legitimní kritiky.

Soud konstatoval, že se žalobce díky vztahu s herečkou stal osobou veřejného zájmu, není jí však v právem slova smyslu. I osoby veřejného zájmu však požívají soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy.¹⁹¹ I přesto, že žalobcovo předchozí manželství bylo provázeno incidenty, není to legitimní důvod pro označení žalobce za pokrytce, neboť jeho předchozí jednání nesouvisí s předmětnou fotografií – na rozdíl od skutkového stavu v případě *Ferdinand v MGN Limited*, kde soud konstatoval, že jisté jednání ze soukromí žalobce je uveřejnitelné z důvodu odhalení pokrytectví osoby.¹⁹²

Co se týče public domain, tato námitka může být uplatněna, pokud již ze soukromí nezbývá nic, co by mohlo být chráněno, viz případ *McKennitt v Ash* a *Green Corns v Claverley*. To zde nelze seznat, neboť se již na facebookovém účtu autora fotografie nenachází a nejsou zde důkazy k tomu, že fotografie byla natolik veřejně šířena, že by byla k nalezení ve vyhledávacích na internetu. K nalezení je, pouze pokud bude dotčený na fotografii upozorněn. Je nutné vzít v úvahu, že párty byla pouze pro rodinné příslušníky a přátele. Žalobce dal souhlas k pořízení fotografie, ale ne již k jejímu šíření. I kdyby předběžný zákaz sloužil k zamezení zhlédnutí byť minimem lidí, bude účelné.

Podle soudu neexistuje žádný veřejný zájem na publikaci fotografie. Sám žalobce uvádí, že jeho jednání, zachycené na fotografii, bylo výrazem jeho nevyspělosti a bláznovství, nicméně nebylo to nic, co by bylo nezákonné. S odkazem na *Mosley v News Group Newspapers Ltd*¹⁹³ lze uzavřít, že předmětné fotografie jsou zajímavé jen pro svou perverznost a mohou umožnit

¹⁹¹ Viz. případ *McKennitt*, který měnil závěry v případě *A v B plc* [2003] QB 195.

¹⁹² [2011] EWHC 2454 (QB).

¹⁹³ [2008] EWHC 687 (QB).

jiným bavit se na cizí účet. Načasování publikace navíc může evokovat dojem, že se jedná spíše o pouhou snahu saturovat potřebu veřejnosti nahlížet do soukromí slavných než přinést podnět k debatě o veřejném zájmu. Nadto pokud by došlo k publikaci v tak čteném deníku, jako je *The Sun*, fotografie by se mohla dostat k dětem Kate Winslet, což by mohlo vést k jejich újmě ve škole a ve vztahu k žalobci.

8.3 Paparazzi a královská rodina

Příslušníci královské rodiny jsou považováni za celebrity *per se*, které poutají pozornost po staletí. Mezi mediálně známé patří případy datující se na začátek století, zejména případ *Le Strange*¹⁹⁴. Mediální zásahy do soukromí se však zintenzivnily s princeznou Dianou. V roce 1982 *The Sun* a *The Daily Star* uveřejnily fotografie princezny Diany v bikinách, když byla v pátém měsíci těhotenství. Nebyly podniknuty žádné kroky, neboť se na tyto případy neuplatnilo breach of confidence a nebyly prostředky, které by zabránily neoprávněnému pořizování fotografií. V roce 1993 *The Mirror* uveřejnil fotografie princezny Diany z tělocvičny, v níž majitel fitness centra nainstaloval skryté kamery. Princezna Diana žalovala pro breach of confidence, žalovaný namítal, že žalobkyně cvičila před oknem a nebyla v soukromí. Případ byl urovnán mimosoudně.

Každoročně královská rodina zasílá varovné dopisy médiím s žádostí, aby bylo jejich právo na rodinný život a soukromí respektováno v případech, jako je dovolená či rodinná slavnost. S ohledem na velký zájem o děti prince Williama královská rodina zaslala předžalobní výzvu týkající se těchto dětí¹⁹⁵ mediálním domům a navrhla veřejnou debatu k danému problému.

Vévoda z Cambridge spolu s vévodkyní vyjádřili svoji vděčnost britským mediálním organizacím za nezveřejňování neautorizovaných fotografií svých dětí. Nicméně paparazzi čím dál více překračují meze ve svém pozorování, sledování a následném tajném focení prince George, aby mohli fotografie prodat mezinárodním mediálním společnostem, které jsou ochotny jim za to zaplatit. Jeden z takových zneklidňujících a velmi častých případů se přihodil minulý týden. Fotograf si vypůjčil auto a zaparkoval zvenčí dětského koutku na diskrétním místě. Byl nejen ukryt za ztmavenými okny, ale také si uvnitř auta z prostěradel vyhotovil úkryt s občerstvením, které mu mělo vystačit na celý den sledování, doufaje, že nafotí prince George. Policie ho odhalila, jak leží v kufru auta a pokouší se skrz malý otvor nafotit fotografie pomocí dlouhé čočky. Nasazování takových taktik, aby si vydělali

¹⁹⁴ Blíže str. 36.

¹⁹⁵ Jason Knauf, Communications Secretary, Kensington Palace ze dne 14. 8. 2015.

na fotografiích dvouletého chlapce, je samozřejmě velmi znepokojující. A jelikož dělají kromě fotografování i jiné věci, snaží se tím evokovat dojem, že už neprovádějí žádné sledování. Jde o riskantní záležitost pro všechny, kteří se nachází v takovémto zvýšeném bezpečnostním prostředí. Hlavní obavou je, že není možné vždy tak rychle rozlišit mezi člověkem, který pouze fotí, a člověkem, který má v zájmu nějaké bezprostřednější zlo.

Britské mediální domy jednotně dodržují výše uvedenou žádost a nezveřejňují žádné neautorizované fotografie. I bez zásahu soudní moci se tak královské rodině daří na území Velké Británie kontrolovat právo na podobu svých dětí. Mimo území, zejména v USA, však k jejich zveřejnění dochází. Zejména v USA se pro silnou ochranu svobody projevu královská rodina zneužití své osoby soudně nebrání.

8.4 Autorské právo

Ve výše uvedeném případě *Rocknroll v NGN*¹⁹⁶ se jednalo nejen o spor o povahu fotografií, kdy soud konstatoval, že fotografie citelně zasahují do soukromého a intimního života žalobce bez toho, že zde byl veřejný zájem, jde však i o otázku autorského práva, kdy *The Sun* neměl oprávnění autora k užití těchto fotografií. Žaloby na základě porušení autorského práva k nosičům informací jsou tak další alternativou k ochraně podoby a soukromí.

Copyright, Designs and Patents Act 1988 (dále jen „CDPA“) je základním předpisem k ochraně autorských práv ve Velké Británii. Autorské právo je považováno za majetkové, vztahuje se zejména k dílům literárním, dramatickým, hudebním a uměleckým, dále k hudebním nahrávkám, filmům.¹⁹⁷ Rozsah ochrany závisí na povaze díla. Autor má kromě majetkových práv¹⁹⁸ rovněž právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být dílo užito, zda a jak má být uvedeno jeho autorství¹⁹⁹, a dále právo na nedotknutelnost svého díla. Dílo a autorské právo k němu může být licencováno, prodáno. Mezi výjimky z autorskoprávní ochrany patří užití pro účely kritiky a zpravodajství²⁰⁰, mimovolní užití v uměleckém díle, hudebním díle či filmu.²⁰¹ Speciálně je upravena výjimka pro situaci, kdy autor vyhotoví autorské dílo, např. fotografii pro osobní či domácí účely, a tedy není oprávněn sdělit tato díla

¹⁹⁶ [2013] EWHC 24 (Ch).

¹⁹⁷ Čl. 1 CDPA.

¹⁹⁸ Čl. 2 CDPA.

¹⁹⁹ Čl. 77 CDPA.

²⁰⁰ Čl. 30 CDPA.

²⁰¹ Čl. 31 CDPA.

veřejnosti.²⁰² Další výjimkou je obrana veřejným zájem. Veřejný zájem se tak musí poměřovat s autorským právem.²⁰³

Porušení autorského práva může vyvstat v situacích, kdy osoby veřejně známé prodávají exkluzivní příběhy určitému vydavatelskému domu. V případě *Douglas v Hello* se jednalo rovněž o rovinu autorskoprávní ve vztahu k uvedeným fotografiím, které byly zveřejněny konkurenčním magazínem. V případě *Associated Newspapers Group plc v New Group Newspapers Ltd.*²⁰⁴ *The Daily Mail* získal autorská práva k dopisům zesnulé vévodkyně a vévody s Windsoru a otiskl je. *The Sun* získal kopie a začal je rovněž publikovat s tím, že se jedná o skutečnosti současného i historického veřejného zájmu. Soud argumentaci odmítl s tím, že obsah dopisů byl natolik nedůležitý, že v něm nelze seznat veřejný zájem. Před přijetím HRA nebyly soudy nakloněny přiznávat veřejnému zájmu stejnou či větší váhu než autorskému právu. V případě *Hyde Park Properties v Yelland*²⁰⁵ byly užity fotografie pocházející z videozáznamu z vily otce Dodiho Al Fayed, kde byla zachycena princezna Diana a Dodi Al Fayed před osudnou nehodou. Fotografie měly vyvrátit některé dohady o zapojení otce Dodiho Al Fayed do pronásledování, k němuž téhož dne došlo. Soud konstatoval, že ke sdělení této informace nemuselo být nutně porušeno autorské právo k záznamu. Změna přístupu k obraně veřejným zájmem nastala v případě *Ashdown v Sunday Telegraph*²⁰⁶. *The Sunday Telegraph* uveřejnil značnou část tajné nahrávky Paddyho Ashdowna, bývalého předsedy Liberálně demokratické strany. Soud konstatoval, že veřejný zájem převážil nad jeho soukromím a autorským právem k nahrávce, avšak nebylo nutné publikovat nahrávku celou, pouze několik extraktů k tomu, aby byla demonstrována autenticita. Nadto soud konstatoval, že veřejný zájem se musí vztahovat k tématu současnému a aktuálnímu.

Pokud jde o hodnocení aktuálních událostí, kritiku, review nebo zpravodajství, autoři nemohou úspěšně žalovat porušení autorského práva. Příkladem je *Pro Sieben Media AG*

²⁰² V případě *Trimingham v Associated Newspapers* [2012] EWHC 1296 (QB) byly pořízeny soukromě kamarádem fotografie ze svatby. Prodejem kopií těchto fotografií tisku došlo k porušení tohoto specifického práva na ochranu soukromí.

²⁰³ Čl. 171 odst. 3 CDPA. Odkaz na čl. 10 Úmluvy.

²⁰⁴ [1986] RPC 515.

²⁰⁵ RPC (1999) 116 (18) 655-672.

²⁰⁶ [2001] EWCA Civ 1142; [2001] 4 All ER 666; [2001] 3 WLR 1368.

v *Carlton Television*²⁰⁷. Spor spočíval v tom, že v recenzi byly užity části z rozhovoru určeného pro jinou televizi.

Užití autorského práva k ochraně primárně soukromí lze demonstrovat na příkladu *HRH The Prince of Wales v Associated Newspapers*²⁰⁸. *The Mail on Sunday* zamýšlel publikaci princových deníků vztahujících se k jeho návštěvě Hongkongu v roce 1997. Tyto deníky tisku poskytl bývalý zaměstnanec královské rodiny. Princ Charles docílil předběžným opatřením zákazu publikace, když noviny neprokázaly veřejný zájem na jejich uveřejnění. Byť některé části se vztahovaly ke státní návštěvě, většina obsahu neměla žádnou relevanci pro veřejnost. Přestože noviny argumentovaly, že se jedná o zneužití ochrany poskytované autorským právem, když princ Charles neměl v úmyslu komerčně své deníky užít, byl tento argument zamítnut.

V případě *RockNRoll v NGN* byly stanoveny podmínky pro test proporcionality mezi veřejným zájmem a ochranou autorského díla. Jestliže se střetne autorské právo s právem na svobodu projevu, nelze autorské právo vymáhat, pokud by se zcela popřel výkon práva na svobodu projevu. Předběžné opatření zákazu lze použít jen za striktního pravidla vycházejícího z *defamation*, a to tedy za podmínky, že žalobce prokáže vysokou pravděpodobnost úspěchu. Chráněno má být dílo samotné, tedy fotografie, a bylo by neproporcionální zabránit zveřejnění popisu fotografie.²⁰⁹ I když se zde jednalo o fotografie z Facebooku, který si ve svých podmínkách užívání vyhrazuje exkluzivní licenci pro užití všech fotografií, které byly na Facebook umístěny, *The Sun* nepožádal o souhlas či licenci společnost Facebook. Test proporcionality ve vztahu k autorskému právu a právu na svobodu projevu je tak nutno provádět za podmínek, které vyslovil rovněž Evropský soud pro lidská práva v rozhodnutí *Ashby Donald a ostatní proti Francii*²¹⁰.

Image rights se však dostává do anglického právního řádku nepřímo i prostřednictvím rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, blíže srov. případ *Martinez*, a to ačkoliv doposud právo na podobu jako samostatné právo nebylo uznáno. Příklady možné ochrany si anglický právní řád může vypůjčit ze skotské úpravy, tak jako se tomu dělo prostřednictvím rozsudku Nejvyššího soudu, jímž bylo vytvořeno nové právo, což se stalo např. u odpovědnosti za nedbalost prostřednictvím případu *Donoghue v Stevenson*. Na ostrově Bailiwick Guernsey,

²⁰⁷ [1999] 1 WLR 605.

²⁰⁸ No. 3 (CA) [2006] EWCA Civ 1776.

²⁰⁹ Princip odvozen z rozhodnutí *Theakston [2002] EWHC 137 (QB)*.

²¹⁰ Stížnost č. 36769/08 ze dne 10. 1. 2013.

který spadá pod správu Velké Británie a jsou zde závazné rozsudky Velké Británie, se zavedlo právo na podobu a jako jediná země umožňuje registraci podoby jako formu duševního vlastnictví.

8.5 Ochrana podoby dětí

V případech, kde jsou předmětem sporu fotografie dětí, je žalovanými stranami namítáno, že omezení svobody projevu povede k vytvoření práva na podobu. Tento argument byl odmítnut ve známém případě J. K. Rowlingové. Ta byla zachycena fotografy na procházce se svým nezletilým synem v kočárku. Na fotografiích však syna nebylo možno rozpoznat. Soud žalobě vyhověl, nikoliv však za zásah do práva na podobu.

V případě *Wellers & Ors v Associated Newspapers Limited*²¹¹ však poprvé soud naznačil, že právo na podobu (*image right*) ve Velké Británii existuje. Poprvé bylo chráněno právo na podobu vztahující se k obličeji. *The Mail Online* zveřejnil článek s titulkem „Rodinný den“, kde byly ukázány fotografie Paula Wellera a některých z jeho dětí při nakupování a odpočinku v kavárně v Santa Monice v Los Angeles. První dítě na fotografiích byl Dylan Weller (16), který byl ale na fotografiích mylně označen jako Hannah Weller, manželka Paula Wellera. Ostatní děti na fotografiích byly desetiměsíční dvojčata John Paul a Bowie, synové Paula a Hannah Wellerových. Všechny tři děti podaly žalobu v zastoupení svého otce.

Ve zmiňovaném článku bylo sedm fotografií, z nichž některé ukazují kromě jiných věcí také zcela jasně tváře Dylana a dvojčat. Žalobci tvrdili, že tváře dětí měly být rozmazány, a žalobou se domáhali odškodnění za zneužití osobních údajů a za porušení zákona o ochraně osobních údajů dle DPA. Článek byl stažen hned následující den kvůli mylnému označení Dylana za Hannah Weller.

Soud konstatoval, že žalobci mohli legitimně očekávat soukromí, neboť se jednalo o dovolenou. Bylo však nutno vážit právo na soukromí a právo vydavatele na uveřejnění fotografií (srov. *Murray v Express Newspapers plc*)²¹². Soud by měl posuzovat každý jednotlivý případ individuálně s ohledem na skutkové okolnosti případu, jednání žalobců a žalovaných, absenci souhlasu, povahu žalobců či účel zveřejnění. Soud dospěl k závěru, že v obdobných případech se pohlíží jinak na dospělého člověka a jinak na děti. Děti by měly

²¹¹ [2014] EWHC 1163 (QB).

²¹² [2008] EWCA Civ 446, [35, 40].

být chráněny před dotěrnou pozorností médií, zvláště když dítě mohlo rozumně předpokládat, že nebudou pořizovány jeho fotografie na veřejných místech, přičemž osoba, která obstarala pořizování fotografií, věděla, že by dítě nebo jeho zástupce mohli mít proti pořizování fotografií námitky. Rozumné očekávání soukromí dítětem by však mohlo být ovlivněno činnostmi jeho rodičů (srov. *AAA v Associated Newspapers Ltd*²¹³). Soud došel k závěru, že fotografie byly pořízeny a publikovány v případě, kdy Dylan, John Paul a Bowie mohli rozumně očekávat soukromí, neboť byli na soukromém rodinném výletě s otcem. Na fotografiích byly zachyceny jejich tváře, jeden z hlavních znaků osobnosti²¹⁴, a dále byly tváře identifikovány příjmením. To, co bylo řečeno různými členy rodiny v rozhovorech nebo publikováno na sociálních sítích ve vztahu k dětem (tweety a fotografie poskytované matkou dětí, reklamní kampaň jednoho z dětí), neovlivňuje rozumné očekávání soukromí ze strany dětí. Absence předchozích stížností od rodičů Wellerových pak nepředstavuje souhlas se zveřejněním fotografií v této věci. Fotografie byly navíc pořízeny za velmi zneklidňujících okolností (pro Dylana), o čemž *The Mail Online* neměl konkrétní znalosti, nicméně podle soudu to měl žalovaný poznat.

V otázce vyváženosti se soud zabýval pěti kritérii: a) zda fotografie sloužily jako příspěvek k diskusi ve veřejném zájmu; b) jak známá je dotyčná osoba a předmět zprávy; c) předchozí chování dotyčného; d) obsah, forma a důsledky zveřejnění; e) okolnosti, za kterých byly fotografie pořízeny. Publikování fotografií tváří dětí a rozsah emocí, které byly zobrazeny, a jejich identifikace příjmením byly pro případ rozhodující, přestože podle kalifornského práva by bylo legitimní. Zveřejnění fotografií v tomto případě nepřispělo k žádné debatě ve veřejném zájmu a ani zájem na prosperujícím novinářském průmyslu zde nepřevyšuje zájmy dětí. Žalobcům bylo přiznáno odškodnění za zveřejnění obličejů dětí dohromady 10 000 liber.

Veřejný zájem však převládá v případě ochrany nad zachováním zákonnosti a stanovením trestní odpovědnosti pachatelů. V případě *JR 38 for Judicial Review*²¹⁵ Nejvyšší soud rozhodoval spor čtrnáctiletého dítěte proti severoirskému vydavatelství ve věci zveřejnění jeho podoby v deníku. Jeho fotografie byla pořízena z kamerového systému, který jej zachytil při výtržnostech v Londýně v roce 2010. Soud žalobu zamítl s tím, že fotografie byly užity za účelem identifikace pachatelů výtržností, dítě jakožto žalobce nemohlo očekávat soukromí při událostech, při nichž se aktivně podílelo na trestné činnosti. Odkaz na čl. 8 Úmluvy byl

²¹³ [2013] EWCA Civ 554.

²¹⁴ Reklos proti Řecku [2009] EMLR 16.

²¹⁵ [2015] UKSC 42.

odmítnut s odůvodněním, že i kdyby dítě požívalo ochrany stanovené čl. 8 Úmluvy, je zde převažující právo policie na identifikaci pachatele. Právo na podobu, resp. soukromí zde nebylo porušeno.

8.6 Vliv judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Právo na podobu obsažené v čl. 8 Úmluvy je potvrzeno v mnoha rozhodnutích Evropského soudu pro lidská práva. V případě *Giorgi Nikolaishvili proti Gruzii*²¹⁶ soud konstatoval, že osobní život zahrnuje elementy, které souvisí s jeho právem na podobu. Užití fotografií bez souhlasu dotčené osoby je tak porušením jeho práva ukotveného v čl. 8 Úmluvy. Detailně se k obsahu práva na podobu vyjádřil soud v případě *Reklos a Davourlis proti Řecku*²¹⁷. Dle soudu *právo na podobu tvoří klíčový atribut osobnosti, ukazuje jedinečné osobní znaky a odlišuje jednu osobu od druhé. Právo na ochranu podoby je tak základním komponentem lidského vývoje a zahrnuje právo na kontrolu užití podoby. Právo na kontrolu zahrnuje možnost odmítnout publikaci fotografií, obsahuje rovněž odmítnutí nahrávání, reprodukce podoby. Základem kontroly je nutnost získat svolení od dotčené osoby. Rozsah této ochrany je široký a ochrana není přiznána, jen když se týká osobní či intimní sféry člověka.* V případě *Von Hannover proti Německu* (č. 2)²¹⁸ intervenoval britský tisk se stanoviskem, že není třeba vytvořit právo na podobu jako samostatně stojící právo. Velký senát argument odmítl s tím, že právo na podobu je základním osobnostním právem všech jednotlivců.

Stát má pozitivní odpovědnost k ochraně práva na podobu nejen pouze ve sporech mezi jednotlivci a státem, ale i mezi jednotlivci navzájem. Anglické právo je tak povinno aplikovat čl. 8 Úmluvy, včetně ochrany podoby, v případech sporů svých občanů. Užití fotografií, např. médií či jednotlivci, je tak postižitelné a člověk má právo na satisfakci. Tak jako se *misuse of private information* začalo v důsledku čl. 6 HRA aplikovat v anglickém právním řádu, lze očekávat i přijetí konceptu práva na podobu dle německého, francouzského či amerického vzoru, který je aplikován Evropským soudem pro lidská práva.

²¹⁶ Potvrzeno rovněž v případě *Khuzhin proti Rusku*.

²¹⁷ Stížnost č. 1234/05 ze dne 15. 1. 2009.

²¹⁸ Stížnost č. 40660/08 a 60641/08 ze dne 7. 2. 2012.

9 Prostředky nápravy

9.1 Náhrada nemajetkové újmy

Účelem peněžité náhrady za nemajetkovou újmu je žalobce odškodnit, kompenzovat mu způsobenou újmu, nikoli trestat. Trest je oblast zájmu trestního práva. Nicméně tort zásahu do cti a důstojnosti - defamation, za určitých specifických okolností dovoluje v odškodnění přiznat i složku zvýšenou (aggravated) či punitivní (exemplary, punitive).

Kompenzace se dělí na obecnou a speciální. Žalobce, který ve sporu uspěje, je oprávněn k udělení obecné náhrady. Ta jej kompenzuje za zásah do citů a měla by být přiměřená k újmě, kterou žalobce utrpěl, a to ne větší, než je nezbytné k poskytnutí adekvátní kompenzace a znovunapravení reputace. Výše se může pohybovat od nominální přes značnou. Tam, kde je žalobce schopen prokázat konkrétní škodu, se jedná o kompenzaci speciální, která je založena na klasickém vztahu odpovědnosti za škody, kam je řazen i ušlý zisk. Praktické dopady rozdílu mezi obecnou a speciální kompenzací je nejen procesní uplatnění, ale rovněž zdanění. Zatímco obecná náhrada za nemajetkovou újmu nepodléhá zdanění, ze speciální kompenzace se odvádí daň z příjmu.

Náhrada za nemajetkovou újmu nastupuje tehdy, jestliže nestačí omluva ani element ospravedlnění. Náhrada reflektuje míru zásahu do cti či citů a může s poukazem na přiznanou sumu demonstrovat, že se tvrzení nezakládají na pravdě. Je možné získat náhradu za vytrpěnou bolest, ponížení či ostudu způsobenou difamačním tvrzením.²¹⁹

9.2 Výše náhrady nemajetkové újmy

Výše náhrady závisí na řadě faktorů, které vymezila judikatura. Mezi ně patří:

9.2.1 Závažnost obvinění

Základní pravidlo je, že čím blíže se urážka týká žalobcovy integrity, profesní cti, důstojnosti, loajálnosti a dalších základních atributů osobnosti, tím závažnější následek způsobí. Obvinění, která nezahrnují závažné morální obvinění, ale která zapříčiní, že se lidé žalobci vysmívají nebo se mu vyhýbají, jsou považována za difamační, avšak obecně se náhrada za nemajetkovou újmu přiznává v nižší míře. V případě *John v the Sunday Mirror*²²⁰ deník obvinil hudebníka Eltona Johna z toho, že trpí bulimií, když drží bizarní diety spočívající

²¹⁹ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, str. 820–900.

²²⁰ [1996] 2 All ER 35.

v tom, že jídlo pouze žvýká, ale nepolyká. Toto nařčení bylo motivováno tím, že byl na večírku viděn, jak rozžvýkané jídlo vyplivuje do ubrousku. Ačkoliv soud shledal, že obvinění bylo difamační (nadto zveřejněné na titulní straně), dovolací soud dovodil, že článek nemohl zasáhnout do žalobcovy integrity nebo poškodit dobrou pověst žalobce jako umělce. Porotou přiznané zadostiučinění ve výši 75 000 liber bylo sníženo na 25 000 liber.

9.2.2 Rozsah a vliv rozšíření

Přestože tort pro urážku na cti a důstojnosti je naplněn sdělením urážlivého sdělení byť i jen jedné třetí osobě, u publikace v tisku či jiném médiu je nutno brát v úvahu umístění a prominenci sdělení a kvantitu a kvalitu recipientů. V případě *Kiam v Neil*²²¹ byl žalobce v článku obviněn z insolvence. Ačkoliv krátce nato deník otiskl omluvu, která byla mnohem prominentnější než původní zpráva, rozsah a vliv *The Sunday Times* odůvodňoval přiznání zadostiučinění. Nicméně, i tam, kde je cirkulace minimální, je důležitým faktorem možnost ovlivnění recipientů.²²²

9.2.3 Dopad publikace

Důkazní břemeno k prokázání újmy spočívá na žalobci. Blízký okruh lidí, kteří by mohli svědčit, však většinou nevěří obviněním, a tak je nepravděpodobné, že by o žalobci smýšleli ve zlém. Jestliže však byl žalobce diskriminován, zneužit nebo vyčleněn, má to značný význam pro stanovení náhrady. Je tedy nutné zkoumat, jak se ostatní v důsledku difamačního tvrzení k žalobci chovali. Jestliže dopad difamační publikace pociťují osoby od žalobce odlišné (většinou rodinní příslušníci), je takovýto důkaz přípustný, pokud je žalobce zasažen tím, co se těmto osobám děje.

Platí zásada, že čím otrlejší osoba žalobce je, tím menší je jeho úspěch unést tvrzení o zásahu do pocitů, jedná se tak o ty, kteří se běžně soudí, či politiky. Aby žalobce získal náhradu za nemajetkovou újmu, musí prokázat, že se újma stala zásahem do cti a důstojnosti a že měla příčinnou souvislost se zásahem. V případě *Sutcliffe v Pressdram*²²³ žalobkyně, manželka Yorkshirského vraha, byla obviněna, že se obohacuje poskytováním rozhovorů, přičemž těží z manželova obvinění. Tři měsíce od publikace byl spáchán útok na žalobkynin dům a tato událost měla být porotou zkoumána, zda souvisí s publikací difamačních tvrzení. Příčinná

²²¹ [1996] E.M.L.R.493; *The Times*, July 26, 1996, C.A.

²²² *Gorman v Mudd*, 1995, unreported.

²²³ [1991] 1 Q.B. 153.

souvislost a blízkost vztahu jednání (*remoteness*) vyvstává při otázce, zda žalobce může požadovat satisfakci po žalovaném i za republikaci třetími osobami.²²⁴

9.2.4 Míra a povaha žalobcovy pověsti

Je presumováno, že žalobce má dobrou pověst.²²⁵ Míra této dobré pověsti se liší a je na žalovaném, aby poskytl důkazy k prokázání, že žalobce dobré pověsti nepožívá. Poroty tíhnou k tomu, že známým osobám přiznávají vyšší zadostiučinění než u běžných občanů, ačkoliv mají díky svému postavení více prostředků k vyvrácení difamačních tvrzení.

9.2.5 Chování stran

Svým chováním před nebo po zveřejnění difamačního tvrzení je žalovaný schopen buď snížit, nebo zvýšit případnou náhradu nemajetkové újmy. Tam, kde žalobce zapříčinil nebo se spolupodílel či jinak zavinil příčinu k publikaci difamačních tvrzení, bude náhrada přizpůsobena, mitigována.

Při určení výše náhrady je relevantní porovnání s výší v předchozích obdobných sporech. Vzhledem k nejednotnosti rozhodování porot a excesům došlo k postupnému sjednocování judikatury. V případě *Rantzen v Mirror Group Newspapers*²²⁶ a *John v MGN*²²⁷ byla stanovena kritéria, která má porota brát v úvahu. Spadají sem zejména předchozí odškodnění přiznaná odvolacím soudem. Odvolací soud je autorita, která má oprávnění snížit excesivní výše, aniž by musel provádět nové dokazování či nařizovat jednání.

Další korekcí je porovnání s výší kompenzace za újmu způsobenou na zdraví. Nejedná se o přesné srovnání, neboť v případech ochrany cti a důstojnosti jsou přítomny i další prvky kompenzace, např. dle soudu tam, kde zásah cílí na žalobcovu živnost a profesi, je nutno k tomu přihlídnout, i když žádná materiální škoda nevznikla. V případě *Jones v Pollard*²²⁸ se jednalo o vážné ochrnutí, kdy maximální částka se pohybovala okolo 200 000 liber. Soudce konstatoval, že není možné, aby ani ve výjimečných případech zásahu do cti a důstojnosti tato částka přesáhla výši za tak závažný stav, jakým je ochrnutí.

²²⁴ *Slipper v BBC* [1991] 1 Q.B. 283. Zda BBC jako zpracovatel televizního dokumentu, který se žalobce dotkl, odpovídá i za recenze tohoto pořadu v celostátních denících.

²²⁵ *Cornwall v Richardson* (1825) Ry. & M. 305.

²²⁶ [1994] Q.B. 670.

²²⁷ [1997] Q.B. 586.

²²⁸ [1997] E.M.L.R. 233.

Pokud žalobce nepožaduje náhradu škody nebo speciální náhradu, maximální výše kompenzační náhrady za nemajetkovou újmu se pohybuje okolo 200 000 liber, a to pouze ve zvlášť závažných případech. Příkladem je *Campbell v NGN Ltd*²²⁹ a *Lillie and Reed v Newcastle City Council*²³⁰, v nichž se jednalo o obvinění z pedofilie.

Přestože zákonná úprava nevyžaduje, aby žalobní návrh obsahoval výši zadostiučinění, žalovaný je oprávněn navrhnout přiměřenou částku žalobci ještě před jednáním. Rovněž je oprávněn navrhnout přibližnou částku nebo akceptovatelné rozmezí, což bude zásadní, bude-li v odvolání žalovaná strana namítat excesivní výši přiznané náhrady. Žalobce je oprávněn činit návrh před řízením v žalobě a měnit jej během řízení.

9.3 Zvýšená náhrada škody – *aggravated damages*

Zvýšená náhrada za nemajetkovou újmu je přiznávána tam, kde žalovaný svým jednáním zesílí zásah do žalobcových práv.²³¹ Na první pohled se může jevit, že *aggravated damages* v sobě obsahují prvek punitivní, trestající náhrady škody, avšak principiálně se jedná o případy, kdy se jednáním žalovaného navyšuje náhrada škody sloužící k zadostiučinění. Stále se tedy jedná o náhradu nemajetkové újmy, jejíž funkce je kompenzační. Prvek, o který je náhrada zvýšena, je poměr vyššího, tedy závažnějšího zásahu do pocitů žalobce. Jednání žalovaného, jeho motivy, úmysl a průběh sporu jsou okolnosti, které porota bere v úvahu při stanovení zvýšené náhrady za nemajetkovou újmu. Rovněž zohledňuje neučinění pokusu o poskytnutí omluvy nebo její odmítnutí. V případě *Rantzen v MGN (1986)* bylo pevně stanoveno, že neučinění omluvy je přitěžující okolností, přestože obrana žalované spočívala v ospravedlnění. Vrchní soud v Austrálii však judikoval, že pokud omluva snižuje újmu, její absence ji logicky nemůže zvýšit.²³² Dalším prvkem je opakování pomluvy. Žalovaný neodpovídá za další publikace, které nebyly žalobou namítány. V případě *Collins Steward Ltd. v Financial Times Ltd.*²³³ však bylo stanoveno, že žalovaný je odpovědný za další publikace třetích osob, jestliže je to z podstaty článku odůvodněné.

Hranice mezi kompenzační náhradou a zvýšenou je v teoretické rovině řešitelný snáze než v praxi. Tam, kde se na straně žalované jednalo o úmyslný skutek, je zvýšená náhrada na

²²⁹ [2002] EWCA 1143, CA.B. 586.

²²⁹ [1997] E.M.L.R.

²³⁰ [2002] EWHC 1600, QB.

²³¹ K hodnocení chování před i po publikaci, včetně chování během soudního řízení *Praed v Graham (1889)* 24 QBD 53.

²³² *Carson v John Fairfax* (1993) 178 C.L.R. 44. Cf.

²³³ [2005] EWHC 262 QBD; [2006] E.M.L.R. 5.

místě. Pouhá nedbalost nestačí. V kontextu defamation i absence omluvy a obrana založená na ospravedlnění s sebou nese okolnosti přitěžující. V praxi se však nezkoumá pouze úmysl – *state of mind* žalovaného, ale zhodnocuje se míra zásahu do citů žalovaného. V irském zákoně na ochranu cti a důstojnosti se zvýšená náhrada přiznává, jestliže žalovaný zvýšil zásah do žalobcovy cti, pověsti.

Je tak možné spíše hovořit o náhradě nemajetkové újmy za ztížených okolností, což se ukazuje vhodné i z toho důvodu, že přestože není požadováno, aby náhrady byly požadovány odděleně, tedy náhrada kompenzační a zvýšená, je to vhodné. V případě *Campbell v MGM*²³⁴ bylo požadováno, aby zvýšená náhrada byla žádána odděleně, a aby byly uvedeny okolnosti k jejímu udělení.

I kdyby byl k uplatnění zvýšených náhrad škody vyžadován úmysl, stále se jedná o kompenzační náhradu, neboť se zkoumá způsob, jakým byla újma žalobci způsobena, motiv a jednání žalovaného. Zvýšená náhrada přetrvává i v jurisdikcích, které zrušily exemplární náhradu. Zvýšená náhrada v sobě obsahuje trestající element, nicméně trestání není jejím účelem jako u exemplární náhrady.²³⁵

Mezi přitěžující okolnosti, které vyplynuly z judikatury, patří zejména:

9.3.1 Jednání ve vztahu k publikaci

Nevhodné nebo nestandardní, nečestné jednání ve vztahu k publikaci přichází v úvahu u médií. Jako příklad slouží nedostatek ověření faktů před publikací, nesprávná citace žalobcovy odpovědi, otištění tvrzení přes upozornění, že se jedná o nepravdivá tvrzení, užití lži, lsti, podplácení k získání materiálu, neoprávněný zásah do soukromí. Jako příklad slouží případ *Kiam*²³⁶, v němž *The Sunday Times* neučinily řádné kroky k ověření, zda je žalobce v úpadku.

9.3.2 Zlý úmysl

Zlý úmysl je relevantní, jestliže je obrana postavena na kvalifikovaném privilegiu, fair commentu a nabídce uvedení tvrzení na pravou míru. Nicméně žalobce může zlý úmysl

²³⁴ [2002] EWHC 499 QB.

²³⁵ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, str. 820–900.

²³⁶ [2002] EWCA Civ 43; [2003] QB 281; [2002] 2 All ER 219; [2002] 3 WLR 1036.

použit jako přitěžující faktor při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy. Prokázání zlého úmyslu spočívá na žalobci.

9.3.3 Obrana u soudu

Jestliže žalovaný tvrdí, že uveřejněná tvrzení jsou opodstatněná, a je připraven je hájit u soudu, nese to s sebou možnost dalšího negativního dopadu na žalobce, neboť jestliže bylo difamující tvrzení uveřejněno v jednom deníku, informace o soudním řízení budou kryty dalšími sdělovacími prostředky, což zvýší zásah do žalobcových práv, pocitů a nákladů vynaložených na ospravedlnění.

Příkladem je případ *Smith v Houston*²³⁷, v němž došlo k urážce na cti a důstojnosti ve formě *slander*, tedy ústně mezi dvěma doktory. Obvinění se sexuálního harašení slyšelo pouze devět osob v ordinaci. Spor nebyl vyřešen mimosoudně a dostal se před soud. V té době v tisku probíhala kampaň k sexuálnímu harašení v souvislosti s jinými případy, tento případ byl tak rovněž medializován, což vedlo k přiznání vyšší náhrady nemajetkové újmy.

Jednání, které má za cíl žalobce odradit od soudního sporu, vytrvalé tvrzení opaku, zdlouhavý a nepřátelský výslech a nabubřelá řeč k porotě jsou faktory zvyšující výši náhrady, jak bylo stanoveno v případě *Galloway v Telegraph Group Ltd*²³⁸.

9.3.4 Jednání při řízení

Cokoliv, co vyjde při řízení najevo a co prohloubí zásah do žalobcových práv, je způsobilé zvýšit náhradu nemajetkové újmy. Rovněž odmítnutí omluvy nebo odmítnutí stažení obvinění je přitěžujícím faktorem za situace, kdy žalovaný je obeznámen s tím, že to, co publikoval, se nezakládá na pravdě.

9.3.5 Další publikace difamačních tvrzení

Jestliže žalovaný zveřejní další difamační tvrzení na adresu žalobce, jedná se o přitěžující okolnost.²³⁹ Alternativou je také podat samostatné žaloby. Pokud ale následná tvrzení odkazují na informace, které jsou předmětem sporu, je nutné prokázat nepravdivost těchto tvrzení. Žalobce se může zprostit odpovědnosti prokázáním pravdivosti následných tvrzení či tvrzení předcházejících předmětnému článku. Tam, kde žalovaný pokračuje v publikaci po

²³⁷ 1993.

²³⁸ [2004] EWHC 2786 (QB); [2005] EMLR 115. Rovněž jde-li o důkaz pravdy, který je nedůvodný. Jestliže se obrana spočívá na lži - *Applause Store Productions Ltd v Raphael* [2002] EWHC 499 QB. 1993.

²³⁹ *Pearson v Lemaitre* (1843) 5 M. & Gr. 700.

podání žaloby s účelem odstrašit žalobce od pokračování v soudním řízení, se jedná o závažnou přitěžující okolnost.

9.3.6 Pověst žalobce

V případě *Cairns v Modi*²⁴⁰ byl žalobce úspěšným novozélandským kriketovým hráčem, byl kapitánem národního týmu a působil i jako trenér. Na začátku roku 2010, kdy měla startovat nová Indian Premier League (dále jen IPL), okomentoval vrchní představitel soutěže příspěvek na Twitteru o tom, proč bylo Cairnsovo jméno odstraněno z výběru hráčů. Řekl, že to bylo kvůli dřívějšímu ovlivňování zápasů a že k ovlivňování zápasů mají nulovou toleranci. Toto tvrzení se ještě ten den objevilo na internetu v článku s titulkem: „V IPL není pro Chrise Cairnse místo“. Žalovaný žádal, aby žaloba nebyla projednána z důvodu, že tweet nepředstavuje žádný skutečný zásah, který by byl žalovatelný s odkazem na případ *Jameel (Youssef) v Dow Jones & Co Inc*²⁴¹. Argument byl odmítnut a po proběhlém řízení soud konstatoval, že čím závažnější jsou obvinění a čím závažnější mohou mít důsledky, tím silnější důkazy musí být nabídnuty. Žalovaný neposkytl žádné jednoznačné důkazy o tom, že by byl žalobce zapojen do ovlivňování zápasů, a soud přiznal žalobci náhradu nemajetkové újmy. Při určování výše bylo přihlédnuto k povaze cti hráče a závažnosti obvinění pro jeho budoucí kariéru, včetně rozsahu zveřejnění, který sice nebyl nikterak velký, a odškodnění by proto mělo být sníženo, ale s ohledem na pověst žalobce jako profesionálního sportovce bylo stejně závažné²⁴². Rovněž s ohledem na způsob vytrvalé a urputné obrany žalovaného před soudem s odkazem na princip stanovený v případě *Rantzen v Mirror Group Newspapers*²⁴³ byla satisfakce zvýšena o 20 %, a to z výchozí částky 75 000 liber na 90 000 liber.

9.4 Punitivní náhrada

Exemplární nebo také punitivní (exemplary damages, punitive damages) náhrady mají žalovaného potrestat za protiprávní jednání.²⁴⁴ Přiznání těchto náhrad je však limitováno vzhledem k tomu, že jsou formou trestního trestání, které nemá v civilním právu místo.²⁴⁵ V rámci oblasti defamation, tedy zásahu do ochrany cti a důstojnosti se jedná o tyto případy:

²⁴⁰ [2012] EWHC 756 (QB).

²⁴¹ [2005] QB 946.

²⁴² *Purnell v Business F1 Magazine* [2008] 1 WLR 1.

²⁴³ [1994] QB 670.

²⁴⁴ Blíže KOZIOL, Helmut, WILCOX Vanessa (eds.). *Punitive Damages: Common law and Civil Law perspectives*, Springer, Wien-New York, 2009.

²⁴⁵ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, 9.14–9.15, str. 282–286, Exemplary damages – 9.16–9.22

- a) žalovaný úmyslně pomluvil žalobce ať ve formě libel, nebo slander, a to za účelem zisku

Jestliže žalovaný věděl, že tvrzení jsou difamační, ale věřil, že existuje obrana pro uveřejnění, nezveřejnil tvrzení úmyslně ani nedbalostně. Při stanovení nedbalosti soud zkoumá, zda vydavatel měl poctivý motiv a víru v pravdivost tvrzení. Přestože nelze přesně vyčíslit, nakolik publikace zvýšila obrát žalované strany, žalobce by měl být schopen prokázat, že k tomu došlo, např. i nepřímo poukazem na to, že článek byl uveřejněn na titulní straně viz *Manson v Associated Newspapers Ltd*²⁴⁶. Při zkoumání subjektivní stránky žalovaného ji soud dovozuje ze skutkového stavu. Stanovení zavinění musí být jednoznačně prokázáno, neužije se principu pravděpodobnosti. Jedná se tedy o obdobu se zkoumáním subjektivní stránky pachatele v trestním právu. Jestliže jsou tyto podmínky splněny, exemplární náhrada je přiznána, pouze pokud kompenzační nestačí k potrestání žalovaného. Výše má být stanovena jako minimum k dosažení účelu. Je nutné zkoumat poměry obou účastníků a přihlížet k obrátu žalovaného. Jednání žalovaného bylo učiněno s vědomím, motivem, že potenciální ekonomická výhoda převáží nad finančním postihem.

- b) žalovaný zastává veřejný úřad a jednal represivně, svévolně či protiústavně

Tyto osoby jsou především vládní úředníci, úředníci ve státní správě, samosprávě, policie. Jestliže tedy tato osoba zveřejní difamační tvrzení ve výše uvedené formě, je v rámci defamation žalobce oprávněn k náhradě exemplary damages. Delikt je spáchán osobou zastávající veřejný úřad, jež jedná represivně, svévolně či protiústavně. Není teoreticky vyloučeno, že se toto nebude vztahovat na defamation v případě, jestliže je zneužita veřejná moc, nebo tam, kde úředník osobu pomluvil prostřednictvím prostředků veřejné moci.

Smyslem exemplárních náhrad je potrestat žalovaného za úmyslné spáchání civilního deliktu, nejsou dostupnou sankcí ve smluvním právu ani ve většině tortů, především v tortu misuse of private information nemá místo. Co se týče defamation, je jejich užití kontroverzní, přestože nejde zaměnit funkci kompenzační za trestající, je mezi nimi součinnost. Do rozhodnutí *Rookes v Barnard*²⁴⁷ nebylo rozlišeno mezi zvýšenou náhradou a exemplární, její použití rozhodnutí omezilo na výše uvedené situace.

²⁴⁶ [1965] 1 W.L.R. 1038.

²⁴⁷ [1996] A.C. 1129.

Exemplární náhrada neexistuje ve Skotsku, ale zvýšená ano. V ostatních jurisdikcích neexistují předmětná omezení a exemplary damages jsou dostupná pro většinu tortů na ochranu osobnostních práv (USA)²⁴⁸. Na Novém Zélandě je v zákoně Defamation Act 1992 stanoven pro přiznání exemplární náhrady test, a to, že se žalovaný choval s nehoráznou lhostejností, despektem k žalobcovým právům.²⁴⁹ V Irsku jsou punitivní náhrady přípustné tam, kde žalovaný věděl, že tvrzení je nepravdivé, nebo nebyl odpovědný ve vztahu k nalezení pravdy.²⁵⁰

Punitivní náhrada se nepoužije v případech misuse of private information, sloužící k ochraně soukromí. Tato žaloba není tortem, ale vychází z ekvity, v níž není přípustné exemplary damages, je tedy otázka, zda vycházet z historie, nebo ze statku, který je chráněn. Dále se neužijí při ochraně dle DPA a PHA. Exemplary damages nejsou přiznávány ve sporech vycházejících z Human Rights Act 1998 ani nejsou přiznávány Evropským soudem pro lidská práva.

Dosud nejcitelnějším zásahem bulvárních médií do práva na soukromí ve Velké Británii je případ prezidenta FIA Maxe Mosleyho. V březnu 2008 deník News of the World otiskl článek o jeho sadomasochistických orgiích s pěti prostitutkami. Článek byl o to kontroverznější, že obsahoval obvinění, že tyto orgie měly nacistickou tematiku. Článek byl doplněn fotografiemi z videa, které bylo tajně nahráno jednou ze zúčastněných prostitutek. Video a fotografie byly zpřístupněny na webových stránkách NotW. Max Mosley podal návrh na zákaz publikace uvedeného videa a fotografií a požadoval po NGN peněžitou náhradu za nemajetkovou újmu za zásah do soukromí – dle čl. 8 a „breach of confidence“. Přestože zákaz publikace byl odmítnut s odůvodněním rozsáhlé dostupnosti videa na internetu a ve sdělovacích prostředcích, Maxu Mosleymu byla přiznána peněžitá satisfakce v rekordní výši 60 000 liber (k přiznání zvýšené náhrady „aggravated damages“ blíže kapitola 5.5) a náhrada soudních nákladů. Co se týče exemplární/punitivní náhrady škody, soud ji v případě Mosley v NGN odmítl přiznat, neboť tento institut by byl v rozporu s čl. 10 Úmluvy a mohl by vytvářet tzv. *chilling efekt* ve sféře investigativní a politické žurnalistiky.

²⁴⁸ V Kanadě: *Hill v Church of Scientology of Toronto* [1995] 2 S.C.R. 1130; *Barrick Gold Corp v Lopehandia* (2004) 71 O.R. 416 Ont. CA.

²⁴⁹ *Television New Zeland v Quinn* [1996] 3 N.Z.L.R. 24 NZCA, ostatní torty *Bottrill* [2002] UKPC 44; [2003]

²⁵⁰ Čl. 30 Defamation Bill.

Soudce Eady J odmítl zavést punitivní náhradu škody do civilních sporů, neboť funkcí náhrady v civilním řízení je kompenzovat, nikoliv trestat.²⁵¹

9.5 Zmírnění či snížení náhrad

V obecné teorii smluvní odpovědnosti a odpovědnosti za torty se zmírněním *mitigation* rozumí povinnost žalobce k podniknutí kroků k minimalizaci ztráty z protiprávního úkonu. V oblasti ochrany cti a důstojnosti má tento pojem širší význam a obecně odkazuje na všechny prostředky, které snižují výši náhrady nemajetkové újmy a jsou v daném případě přiměřené.

9.5.1 Tvrzení částečné pravdy

V případě žalob na ochranu cti a důstojnosti není zapotřebí dokázat pravdivost všech uvedených tvrzení, je nutné unést důkazní břemeno u těch tvrzení, která zasahují do cti a důstojnosti žalobce. Porota může dospět k tomu, že obrana byla částečně pravdivá, ale ne dostatečně pravdivá. Žalobce tak bude úspěšný, avšak tyto okolnosti budou brány v potaz při určení výše náhrady nemajetkové újmy. V případě *Pumplin v Express Newspapers (No.2)*²⁵² byl žalobce, který registroval své auto na pětiletého syna, aby se vyhnul placení parkovného, popsán jako prohnáný, bezohledný podvodník. Žalobce uznal, že jeho chování je možné popsat jako prohnané a bezohledné, ale oponoval označení podvodník. Porota se tak musela vypořádat s tím, zda toto označení mohlo zasáhnout do žalobcovy cti. Porota dala žalobci za pravdu, nicméně mu přiznala ½ penny. V případě *Grobbelaar v NGN Ltd.*²⁵³ byl brankář Liverpoolu obviněn z přijímání úplatků k ovlivňování zápasů. Přestože porota neshledala, že by ovlivňoval utkání, House of Lords přiznal žalobci satisfakci ve výši 1 libry, neboť žalobce přijal úplatek a vstoupil do korupčního jednání.²⁵⁴

9.5.2 Relevantní informace z minulosti

Žalobcovu obranu založenou na ospravedlnění je možno užít za situace, že je zde reálná šance na vítězství. Je tak ve sporu obtížné získat povolení k uplatnění částečně pravdivých informací, které by mohly sloužit ke snížení výše satisfakce. V případě *Burstein v Times Newspapers Limited*²⁵⁵ byl žalobce popsán jako skladatel, který maří koncerty svým výtržnictvím. Žalobce tvrdil, že nikdy žádný koncert nezmařil, že se ze strany deníku *The*

²⁵¹ *Max Mosley v News Group Newspapers Limited* [2008] EWHC 1777 (QB).

²⁵² [1998] W.L.R. 116.

²⁵³ [2003] 1 W.L.R. 3024, HL.

²⁵⁴ Blíže kap. 9.6. Nominální náhrada.

²⁵⁵ [2001] 1 W.L.R. 579, CA.

Times nejednalo o hodnoticí úsudek, ale o tvrzení. Odvolací soud nicméně připustil při řízení skutečnost, že se žalobce zúčastnil koncertu, na jehož závěru se připojil k bučení. Obecné pravidlo z tohoto případu je, že čím jsou skutečnosti z žalobcova života blíže spojeny se ctí a důstojností, tím větší je šance na jejich připuštění a následné zhodnocení jako faktoru pro snížení satisfakce (*background context*).

V případě *Carpenter v Associated Newspapers Ltd.*²⁵⁶ byl žalobce obviněn, že sexuálními návrhy obtěžoval ženatého muže. Ve smyslu Burnsteinova principu bylo žalovanému povoleno uvést důkaz o žalobcově dřívějším vztahu s ženatým mužem. V případě *Ghannouchi v Houni Ltd.*²⁵⁷ byl žalobce obviněn ze spojení s teroristickou skupinou Al-Qaeda. Otázkou bylo, zda žalovaný, který se vzdal obrany kvalifikovaným privilegiem a důkazem pravdy, může ke zmírnění satisfakce uvést důkazy o přátelských vztazích s režimem Saúdské Arábie.

9.5.3 Žalobcovo jednání

V případě *Cassell v Broome*²⁵⁸ bylo stanoveno, že rovněž žalobcovo jednání je relevantním faktorem pro hodnocení výše satisfakce. Jednání je v tomto kontextu omezeno na jednání či opomenutí v době publikace a během soudního řízení. Vychází se z obecného principu, že žalobce musí učinit kroky vedoucí ke zmírnění dopadu zásahu. Prodleva v uplatnění svých práv vede k vyššímu zásahu. Dále se jedná o případ, kdy žalobce sám vyprovokuje difamační výroky. V případě *Gorman v Mudd*²⁵⁹ měla žalobkyně podíl na neslušné hádce mezi ní a žalobcem. Co se týče špatné pověsti žalobce, v případě *Scott v Sampson*²⁶⁰ soud konstatoval, že ji musí prokázat žalovaný. Jaký druh důkazů lze předložit, řešil soud v případě *Burstein v Times Newspapers*²⁶¹. Soud judikoval, že pouze důkazy, které jsou ve spojení s předmětem sporu, jsou relevantní.

9.5.4 Žalobcův výslech

Jestliže žalobce porotu nepřesvědčí o skutečnostech, které vedly k zásahu do jeho práv, tak přestože popře tvrzení žalované a tímto ona pozbývá relevanci při hodnocení porotou (soudce porotu poučí o nezahrnutí tohoto tvrzení do hodnocení), porota se i tak může přiklonit k celkové prohře žalobce.

²⁵⁶ Unreported November 30, 2002.

²⁵⁷ Unreported March 17, 2003.

²⁵⁸ [1972] 2 WLR 645, [1972] AC 1027, [1972] UKHL 3.

²⁵⁹ 1992. Unreported.

²⁶⁰ [1882] 8 QBD 491.

²⁶¹ [2001] 1 WLR 579.

9.5.5 Omluva

Priměřená omluva či nabídka omluvy může podstatně snížit výši satisfakce a rovněž snížit zásah do cti a pocitů. Omluva musí být upřímná nebo alespoň vyznít upřímně. Dále se přihlíží k době, za kterou k omluvě dojde. V případě *KC v MGN*²⁶² byl žalobce biologickým otcem dítěte P, Petera Connollyho, které zemřelo kvůli zanedbání péče úřadů. *The People* vydal článek, který nepravdivě obvinil žalobce ze sexuálního obtěžování a znásilnění 14ti leté dívky v roce 1970. Vydavatelství podle článku 2 Defamation Act 1996 nabídlo opravu a omluvu. K dohodě o výši kompenzace nedošlo. Vydavatelství namítalo, že pouze několik málo lidí mohlo identifikovat žalobce jako otce dítěte P. a že by byl příliš mladý na to, aby byl odsouzen pro znásilnění v roce 1970. Žalobce namítal, že článek byl uveřejněn v době, kdy probíhalo řízení o svěření jeho dalších dětí do jeho péče. Soud určoval výši náhrady nemajetkové újmy, přičemž došel k částce 75 000 liber. Argument, že žalobce nebyl identifikován, u soudu neuspěl. Čtenáři nemohli znát věk žalobce. S ohledem na rozsah čtenosti novin, který se pohybuje v rozmezí půl až 1,2 milionu, byla výchozí částka náhrady odhadnuta na 150 000 liber. Nabídka okamžité omluvy byla považována za zmírňující faktor při ohodnocení konečné částky, přičemž byla částka snížena o 50 % na 75 000 liber. Soud uzavřel, že zde byla dána větší váha závažnosti obvinění než tomu, že žalobce nebyl identifikován, nebyl známý a byl identifikovaný pouze malým počtem lidí.²⁶³

9.5.6 Dobrá víra

Do určité míry žalovaný může snížit výši prokázáním, že zveřejnil difamační tvrzení v dobré víře. Porota tak musí vážit, zda žalovaný měl odůvodněné důvody pro to domnívat se, že tvrzení je pravdivé.

9.5.7 Předchozí satisfakce

Za situace, že se již žalobce ve stejné věci zhojil na jiných osobách, např. vydavatelích stejného tvrzení či na vydavatelích společně odpovědných, porota výši satisfakce sníží. Další okolností, která může nastat za situace, že žalobce žaluje více osob a na předchozích již náhradu vysoudil, je, že se může objevit nová skutečnost, kterou žalovaní nedisponovali, to podstatně snižuje úspěšnost žalobce.

²⁶² [2012] EWHC 483 (QB).

²⁶³ MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, str. 820–900.

9.6 Symbolické zadostiučinění²⁶⁴

Mimořádně mírné – symbolické zadostiučinění je většinou chápáno jako jedna z forem morálního zadostiučinění, když přiznaná symbolická částka zadostiučinění není pro svou povahu schopna po obsahové stránce plnit funkci peněžitého zadostiučinění, tj. zadostiučinění vyžadujícího a přiměřeně zmírňujícího prostřednictvím peněz vzniklou nemajetkovou újmu.²⁶⁵ První rozsudky znějící na symbolické – nominální zadostiučinění²⁶⁶ lze datovat do 18. století a nejsou neobvyklým jevem ani v současné aplikaci principů common law.

9.6.1 Prostředek k určení práva

V průběhu vývoje se měnily praktické funkce nominálních náhrad. Historicky se užíval rozsudek s přiznanou nominální náhradou jako prostředek pro založení, určení a ochranu práva, obecně jakéhokoliv, nejčastěji však vlastnického práva k věci, půdě či nehmotným statkům. V případě *Patrick v Greenway (1796)*²⁶⁷ se žalobce domáhal zadostiučinění za neoprávněné vniknutí do žalobcovy rybářské oblasti, aniž by bylo tvrzeno nebo prokázáno, že žalovaný ulovil jakoukoliv rybu a způsobil tak škodu. Rozsudek tak sloužil k potvrzení zásahu do práva, ale i jako důkaz, že žalobce má toto právo, a to za účelem výstrahy pro případné budoucí rušitele. Uplatnění této funkce lze nalézt v rozsudku o více než sto let později. V případě *Hanfstaengl v W.H. Smith (1905)*²⁶⁸, týkajícím se ochrany autorských práv, žalobce neprokázal, že došlo ke škodě, nicméně byl potvrzen zásah do jeho autorských práv. Tato žaloba tak byla podána z toho důvodu, aby sloužila k prevenci před potenciálními závažnějšími zásahy.

Doposud nejvýstižněji a nejčastěji citovaný význam podal Lord Halsbury L. C. v případě *The Mediana (1900)*²⁶⁹. Nominální náhrada je technická fráze, která znamená, že je popřena jakákoliv škoda, ale potvrzuje se zásah do práv, který nezakládá nárok na náhradu škody, přesto opravňuje k vynesení rozsudku, neboť právo bylo porušeno.²⁷⁰ Právo nevyžaduje

²⁶⁴ Bliže ONDŘEJOVÁ, Eva. *Žalovaný je povinen nahradit žalované zadostiučinění ve výši 1 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku*, Bulletin Advokacie, č. 4/2014. ISSN 1210-6348.

²⁶⁵ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 193

²⁶⁶ Pojem nominální náhrada při neexistenci vhodného českého ekvivalentu a specifčnosti institutu nejvhodněji vyjadřuje anglický pojem *nominal damages*, v části literatury označované jako *token* nebo *derisory damages*.

²⁶⁷ *1 Wms. Saund. 346b*. Obdobně *Pindar v Wadsworth (1802) 2 East 154*.

²⁶⁸ *1 Ch. 519*.

²⁶⁹ *A.C. 113* v odstavci 116.

²⁷⁰ MCGREGOR, Harvey, Martin SPENCER a Julian PICTON. *McGregor on damages*. 18th ed. London: Sweet & Maxwell, 2012. ISBN 042184020X, str. 413–419.

škodu nebo újmu, ale *injuria*, tedy neoprávněný zásah do práv. V případě *The Mediana* se jednalo o to, zda vlastník lodi, která neúmyslně poškodila žalobcovu loď, odpovídá za škodu, resp. za možný ušlý zisk z užití lodi, když po dobu opravy byla k dispozici loď náhradní, přičemž ani tato loď nebyla v mezidobí využita. Soud konstatoval, že se nelze dovolávat toho, že došlo ke škodě, protože ke ztrátě na zisku nedošlo. Došlo bezesporu k zabránění realizace *ius utendi* jakožto základního oprávnění vyplývajícího z vlastnictví. Bylo tak na porotě přiznat výši, která odpovídá porušeným právům, což porota učinila ve výši nominální.

V rozvinutí teorie o účelu nominální náhrady pokračoval William Henry Maule, J. V případě *Beaumont v. Greathead* (1846)²⁷¹ popsal nominální náhradu jako institut, který neguje vše, co je reálná náhrada škody, ale upevňuje se tím porušení práva, které dává možnost rozsudku, že právo bylo porušeno. Obdobně *Brandeis Goldschmidt & Co v Western Transport* (1981)²⁷², v němž odvolací soud změnil náhradu škody na nominální náhradu ve výši pěti liber, neboť žalobce neprokázal, že by jednáním žalovaného vznikla škoda nebo byl poškozen v obchodních vztazích. Správný přístup je vnímat *injuria* jako oprávnění žalobce k rozsudku s nárokem na náhradu škody i tam, kde žalobce neutrpí škodu či ztrátu; takový rozsudek by měl znít na nominální náhradu.

9.6.2 Porušení smluvních závazků

Nominální náhrada se rovněž využívá v případech porušení smluvních závazků, a to za podmínky, že nebyla způsobena škoda. Poprvé byl tento závěr vyvozen ve věci *Marzetti v Williams* (1830)²⁷³, jehož podstatou bylo neopodstatněné neproplacení šeku bankou. Soud konstatoval porušení smluvního vztahu mezi bankou a žalobcem. V případě *Surrey County Council v Bredero Homes* (1993)²⁷⁴ žalobce namítal porušení smlouvy o prodeji pozemku, když ve smluvních ujednáních bylo mezi stranami dohodnuto, že na pozemcích žalovaná strana postaví sedmdesát domů a postavila jich sedmdesát sedm. Je však nutné nominální náhradu odlišit od přiznání náhrady škody v malém rozsahu. Pokud je někdo oprávněn požadovat byť malou náhradu jako kompenzaci za škodu, nejedná se o nominální náhradu.

²⁷¹ 3 D. & L. 636.

²⁷² Q.B. 864 CA.

²⁷³ 1 B & Ad. 415.

²⁷⁴ 1 W.L.R. 1361 CA.

9.6.3 Neunesení důkazního břemene

Nominální náhrada může být rovněž přiznána tam, kde je prokázáno, že došlo ke ztrátě, ale není prokázána její výše, neboť k jejímu stanovení nejsou poskytnuty dostatečné důkazy. Pro ilustraci se uvádí případ *Dixon v Deveridge [1825]*²⁷⁵ týkající se řádného nedodání zboží. Bylo postaveno najisto, že určitý objem zboží nebyl dodán, nicméně žalovaný neprokázal výši chybějící dodávky.

9.6.4 Specifické žaloby na ochranu osobnostních práv

V dalším vývoji si nominální náhrada našla místo v případech specifických žalob, pomocí nichž lze uplatňovat právo na ochranu osobnosti. Nejčastěji citovaným případem specifické žaloby ve svých počátcích a přiznání nominální náhrady je *Constantine v Imperial London Hotels (1944)*²⁷⁶. Skutkový děj tohoto případu se týká kriketového hráče ze Západní Indie, který se účastnil v roce 1943 zápasu v Londýně. Spolu s rodinou se ubytoval v Imperial Hotelu na Russel Square, bylo mu však sděleno, že v hotelu bude ubytován pouze na jednu noc, a to z důvodu stížnosti amerického důstojníka bílé pleti, ubytovaného ve stejném hotelu. Constantine hotel zažaloval pro nedodržení smlouvy o poskytování ubytování, projev diskriminace a urážku na cti a důstojnosti. Soud shledal porušení žalobcových práv, neboť poskytovatel ubytování měl povinnost poskytnout ubytování a nabídkou ubytování v jiném hotelu se své povinnosti nezprostil. Přestože žalobci nevznikla škoda, soud konstatoval porušení jeho práv. Byl tak oprávněn k náhradě, která představovala sumu ve výši pěti guineí. V daném případě byl citován případ *Ashby v White (1703)*²⁷⁷, v němž byl vysloven právní princip *injuria sine damno*, podle něhož jakékoliv porušení absolutního práva zakládá nárok na náhradu újmy, která může být pouze nominální, což bylo dále rozvedeno v judikatuře následujících století, předně v *Neville v London Express Newspaper Ltd. (1919)*²⁷⁸, který stanovil, že jestliže má žalobce právo, musí mít rovněž možnost jej obhájit a udržet a musí mít prostředek, jímž dosáhne uspokojení těchto práv.

V případě *Newstead v London Express Newspaper Limited (1940)*²⁷⁹ žalované vydavatelství publikovalo článek o soudním řízení s bigamistou Haroldem Newsteadem, třicetiletým mužem z Camberwell, profesí barmanem, což článek opomněl uvést. Ve stejném okrsku žil žalobce Harold Newstead, okolo třiceti, svobodný, pracující spolu s otcem v holičství.

²⁷⁵ 2 C.&P. 109.

²⁷⁶ K.B. 693.

²⁷⁷ 92 ER 126.

²⁷⁸ AC 368.

²⁷⁹ KB 377.

Zažaloval noviny pro ochranu cti a důstojnosti z důvodu, že se lidé v okolí začali domnívat, že se jedná o něj. Porota udělila žalobci náhradu nemajetkové újmy ve výši čtvrt penny, protože dospěla k názoru, že průměrně rozumní lidé by nemohli zaměnit žalobce s osobou, o které článek referoval, avšak noviny, byť nejednaly ve zlém úmyslu ani neodkazovaly na žalobce, měly uveřejnit více údajů k identifikaci odsouzeného bigamisty. Na rozdíl od jiných případů viz *Cassidy v Daily Mirror Newspaper (1929)* porota dospěla k názoru, že nedošlo k záměně, protože článek k žalobci nemířil a nebyly zde ani jiné skutečnosti, např. specifická jména, které by zakládaly spojení pouze s jednou konkrétní osobou.²⁸⁰

9.6.5 Náhrada jako morální odsouzení

Nominální náhrada se liší od náhrady „výsměchu“, která přichází v úvahu tehdy, když žalobcova práva byla zasažena, nicméně má porota či soud o žalobci natolik malé mínění, že si z morálního hlediska nezaslouží větší náhrady. Jedná se dále o situace, v nichž je cílem žalobců pouhé obohacení, resp. zpeněžení nemajetkové újmy.²⁸¹

Jako ukázkový případ přiznání pouhé nominální náhrady za účelem poukázání na žalobcovo nemorální chování, i přes opodstatněný oprávněný zásah do žalobcových práv, lze uvést případ *Dering v Uris (no2) (1964)*²⁸², jehož skutková podstata se týkala publikace knihy Exodus, jejímž autorem je Leon Uris. Kniha pojednává o vytvoření nezávislého státu Izrael. K vytvoření knihy autor vyslechl přes 1200 lidí, mnozí z nich přežili hrůzy koncentračního tábora Osvětim a vyprávěli mu příběhy, které se tam udály. Jeden z příběhů se týkal lékařských experimentů, které nacisté prováděli na židovských ženách a dětech, přičemž v knize zazněla pasáž: „*tady v bloku X dr. Wirths používal ženy jako pokusné králíky a dr. Schumann je sterilizoval kastrací a ozařováním, dr. Clauberg jim odebíral vaječníky a dr. Dering provedl 17 000 experimentů při operacích bez umrtvení.*“

Dr. Wladyslaw Dering byl polský lékař, který po druhé světové válce uprchl do Anglie. V roce 1939 byl jako člen polského odboje zatčen a umístěn do Osvětimi. Nejdříve pracoval jako dělník, ale v polovině roku 1941 se stal vězeňským lékařem a byl pověřen vedením operačního sálu v Bloku 21. Po válce byl umístěn na seznam válečných zločinců. Strávil devatenáct měsíců v Brixtonu ve vězení. Nikdy nebyl vydán zpět do Polska k potrestání a zemřel ve Velké Británii.

²⁸⁰ Např. *Hulton Co v Jones [1910] 1 KB 331*.

²⁸¹ PEARCE D., HALSON R. Damages for breach of contract: Compensation, Restitution and vindication, *Oxford Journal of Legal studies*, Vol. 28, No. 1 (2008), str. 73–89.

²⁸² 2 QB 669.

Dr. Dering podal v roce 1964 žalobu pro pomluvu (defamation) proti autorovi a vydavateli knihy. Jeho námitky spočívaly v tom, že ačkoliv prováděl operace, nebylo jich 17 000 a nikdy je neprováděl při vědomí. Dále tvrdil, že pouze poslouchal rozkazy nacistických lékařů pod pohrůzkou smrti. Autor i nakladatelství postavilo obranu na důkazu pravdy, přestože připustili, že nemohou prokázat všech zmiňovaných 17 000 operací, předložili seznam 130 osob, na kterých byly šokující operace provedeny. Trvalo dva roky, než právníci dokončili shromažďování důkazů a našli svědky. Seznam 130 osob prokazoval, že Dering buď sám operoval, nebo asistoval. Nebylo zcela prokázáno, že operace probíhaly bez anestetik, nicméně u bolestivého míšního umrtvení byly ženy při vědomí. Na straně žalovaných vypovídali jako svědci lékaři z Osvětimi s tím, že hlavní svědectví podala dr. Adelaine Hautval, francouzská lékařka, která byla zatčena nacisty v roce 1942 a která se odmítla účastnit operací židovských žen. Za toto odmítnutí nebyla vystavena trestu a byla jako lékařka přemístěna do Březinky.

Porota dr. Deringovi přiznala zadostiučinění ve výši půl penny, což byla tehdejší nejmenší možná mince s tím, že byl povinen zaplatit žalovaným náhradu nákladů řízení v řádech tisíců liber s odkazem na případ *Anglo-Cyprian Agencies v Paphos Industries (1951)*²⁸³, kde soud konstatoval, že žalobce, který získal pouze nominální náhradu, není ve sporu úspěšný v pravém slova smyslu a je na uvážení soudce s odkazem na konkrétní spor, zda žalobci náhradu nákladů řízení přizná.

Obdobný případ morálního odsouzení v podobě přiznání nominální náhrady představuje *Grobbelaar v News Group Newspapers Ltd (2002)*²⁸⁴. Sněmovna lordů rozhodovala ve věci brankáře Premier League, který podal žalobu na ochranu cti a důstojnosti proti vydavatelství NGN, které otisklo sérii článků, jimiž jej obvinilo z manipulování výsledků zápasů a přijímání úplatků za ovlivnění zápasů, a dále použilo nahrávku, z níž vyplývalo, že za 40 000 liber pustil tři góly. Novináři disponovali nahrávkou, na níž brankář přijímal úplatek ve výši 40 000 liber a přislíbil zmanipulování zápasu. Přestože porota v prvním stupni došla k závěru, že na základě znaleckých posudků nedošlo z Grobbelaarovy strany k úmyslnému propuštění gólů, ale tím, že úplatek přijímal s tvrzením a přislíbem, že zápas zmanipuluje, potvrdila Sněmovna lordů náhradu nemajetkové újmy v pohrdlivé výši 1 libry. Sněmovna lordů výši náhrady odůvodnila tím, že jeho reputace profesionálního sportovce byla zničena jeho

²⁸³ 1 All E.R. 873.

²⁸⁴ UKHL 40.

vlastním korupčním jednáním. Přiznání větší satisfakce by bylo v rozporu s duchem sportu, spravedlností soudů i veřejným pořádkem a morálkou.

9.6.6 Sankce za protiprávní jednání

Poslední předkládanou skupinu případů, v níž se nominální náhrada uplatní, lze charakterizovat jako „sankci“ za protiprávní jednání. Z aktuální judikatury lze uvést případ *Spiller v Joseph* (2009).²⁸⁵ Předmětem sporu na ochranu cti a dobré pověsti se stal rozpor mezi skupinou *The Gillettes*, jejímž jednatelem je C. Joseph, a pořadatelem společenských akcí Spillerem, který je jednatelem své společnosti. Ten umístil na webové stránky společnosti upozornění, že již s *The Gillettes* nespolupracuje, neboť skupina nedodrжуje smlouvy ani své pracovní závazky. Důvodem pro tato tvrzení byl jejich vzájemný osobní spor o platnost smlouvy. Žalobce požadoval náhradu nemajetkové újmy za poškození své pověsti jako seriózní skupiny a náhradu škody způsobené odřeknutím zakázek. Žalovaný postavil svou obranu na svobodě projevu, tedy svobodě vyjadřovat svůj názor. Soud konstatoval, že v daném případě čtenáři nemohli pochopit, že žalovaný odkazuje na jejich vzájemný spor a tato tvrzení tak objektivně měla dehonestující charakter, nicméně soud žalobci náhradu nemajetkové újmy přiznal ve výši 1 libry, neboť soudu předložil nepravdivý důkaz a svědectví o způsobené škodě. Tímto žalobce zneužil soudní ochranu a proces, když úmyslně podal nepravdivě podloženou žalobu s úmyslem získat majetkový prospěch. Ačkoliv se nepravdivý důkaz týkal nároku ve vztahu ke škodě a nikoli ve vztahu k nemajetkové újmě, nebylo by v souladu s právem a morálkou, aby bylo žalobci poskytnuto zadostiučinění ve vyšší částce.

9.6.7 Výše náhrady

Co se týče výše přiznávané sumy, ta se v průběhu času měnila. V raném období byla velmi nepatrná, nejprve šestipence *Feize v Thompson* (1808)²⁸⁶; poté jeden fartling *Mostyn v Coles* (1862)²⁸⁷. Výše 2 libry přetrvala zhruba sto let. V případě *Radford v de Froberville* (1977)²⁸⁸ Oliver J ocenil nominální náhradu na desetinu 40 šilinků, což je částka, jejíž historický původ tkví v královských soudech ze 13. století a jež slouží k vyloučení žalob, které zněly na nižší plnění.

²⁸⁵ EWHC 1152 (QB).

²⁸⁶ 1 Taunt. 121.

²⁸⁷ 7 H & N. 872.

²⁸⁸ 1 WLR 1262.

Na konci minulého století bylo běžnou praxí 5 liber, viz *Brandeis Goldschmidt & Co v Western Transport* (1981)²⁸⁹; *Dean v Ainley* (1987)²⁹⁰; *Surrey County Council v Bredero Homes* (1973)²⁹¹. V případě *Village Investigations v Gardner and Metcalfe* (2005)²⁹² byla částka 2 libry opět užita jako tradiční suma.²⁹³ Nicméně v případě *Grobbelaar* Sněmovna lordů přiznala náhradu ve výši 1 libry a tato částka byla přiznána i v roce 2012 ve věci *Spiller v Joseph* (2009). Lze tak uzavřít, že 21. století operuje s jednou librou.

Jak bylo výše uvedeno ve vztahu k náhradě nákladů řízení, žalobce, jemuž bylo přiznáno zadostiučinění v symbolické výši, není ve sporu úspěšný. Soud tak má diskreci, s ohledem na okolnosti případů a účastníků, náhradu nákladů řízení nepřiznat, nebo dokonce žalobci uložit povinnost uhradit náklady řízení žalované straně, jak tomu bylo v případě *Dering v Uris* (no2) (1964).

Je-li však potenciální újma natolik malá, že by ani symbolická náhrada neplnila svou roli, anglické soudy mají oprávnění odmítnout spor projednávat. Příkladem je případ *Kaschke v Osler* (2010)²⁹⁴, v němž Johanna Kaschke zažalovala pro urážku na cti a důstojnosti blogera Davida Oslera za post, v němž uváděl, že žalobkyně byla v 70. letech v Německu napojena na extremistickou skupinu. Soudce Eady J konstatoval, že smysl článku, jaký v něm vidí žalobkyně a jaký objektivně má, nemůže založit zásah v takovém rozsahu, jaký uváděla žalobkyně. Žalovaný na svém blogu dal žalobkyni prostor se vyjádřit a předmětný post stáhl. S odkazem na *Yousef Jameel and Dow Jones* (2005)²⁹⁵, v němž soud konstatoval, že jsou-li náklady na přeličení vyšší než potenciální náhrada, je soudní proces zcela nepřiměřený a jako takový by měl být pro neúčelnost zastaven, žalobu odmítl projednat. Konstatoval, že by bylo zneužíváním soudního procesu a zdrojů anglických soudů, kdyby tyto žaloby byly připuštěny k projednávání.

9.7 Náhrada škody

Jestliže žalobce utrpěl finanční ztrátu v souvislosti se zveřejněním difamačního tvrzení, může žádat obecnou náhradu škody nebo speciální škodu. Rozdíl mezi nimi je špatně uchopitelný

²⁸⁹ Q.B. 864 CA.

²⁹⁰ 1 W.L.R. 1729.

²⁹¹ 1 W.L.R. 1361.

²⁹² EWHC 3300.

²⁹³ BAKER, John H. An introduction to English legal history. 4th ed. Boston: Butterworths, 2002. ISBN 0406531013, str. 194.

²⁹⁴ EWHC 1075 (QB).

²⁹⁵ EWCA Civ 75.

a v praxi je velmi tenká linie pro rozlišení. Tam, kde žalobce utrpěl obecně ztrátu na svých profesních nebo obchodních ziscích, se jedná o obecnou škodu. Tam, kde je žalobce schopen prokázat konkrétní ztrátu, např. zmařenou smlouvu, ztrátu zákazníků, se jedná o škodu speciální. Náhrady je možné uplatnit zvlášť nebo společně, obecně platí, že musí být prokázané. Rovněž je-li obecná škoda požadovaná v celkové satisfakci za zásah do cti a důstojnosti, je třeba ji samostatně uvést.

V obou případech je žalobce povinen prokázat příčinnou souvislost a předvídatelnost následku publikace. Ztrátu lze vyčíslit ze ztráty příležitosti zisku, a pokud ztráta pokračuje, požadovat její náhradu do budoucna.

Problematické je stanovit, do jaké míry ztrátu zapříčinily i další faktory, jako např. ekonomická krize. Je nerozhodné, zda osoba, která ukončila s žalobcem spolupráci, obvinění uvěřila. Příkladem právnické osoby požadující náhradu škody je *Beta Construction v Channel 4*²⁹⁶, která byla obviněna z nedbalosti při nakládání s azbestem a z ohrožení zdraví občanů. Žalovaná strana se žalobci omluvila. Žalobce prokázal jednu zmařenou smlouvu a roční ztrátu. Dále byla soudem přiznána obecná náhrada škody. Odvolací soud připustil důkazy v mezidobí prokázaných odstoupení od smluv. Tam, kde by žalobce dodal podklady, které by byly nepravdivé či zkreslující, ztratil by nárok na přiznání náhrady nákladů řízení, přestože by byl ve stanovení zásahu úspěšný.

Rozhodování v těchto případech lze demonstrovat na případu *ReachLocal UK Ltd and another v Jamie Bennett and others*²⁹⁷, kde se řešila otázka obecné a speciální náhrady škody přiznané za zásah dobré pověsti společnosti. Žalobcem byla mezinárodní online marketingová společnost a její pobočky, které žalovaly bývalé spřátelené společnosti za kampaň, která měla za cíl zdiskreditovat žalobce. Jednání spočívalo v zasílání e-mailů zákazníkům žalobce, ve kterých tvrdily, že žalobce je podvádí. Následně byly rovněž v tomto duchu vytvořeny blogy a žalovaní zákazníkům dokonce telefonovali. Žalobce prokázal ztrátu zisku, když zákazníci zrušili objednávky na reklamní služby, a také předložil vyčíslení budoucí ztráty zisku, když ti samí zákazníci odstoupili od budoucích smluv na kampaň. Soud snížil tuto částku o 20 %, neboť zde mohly hrát roli i další faktory pro to, že zákazníci již nechtěli využívat služeb žalobce, a přiznal náhradu škody ve výši 241 945 liber, dále přiznal náhradu 60 278 liber jako sumu, již byla zaplacená kampaň k přesvědčení zákazníků, že mají u žalobce zůstat, a dále 66 600 liber jako náklady na najmutí PR agentury k napravení

²⁹⁶ [1992] CA.

²⁹⁷ [2014] EWHC 3405 (QB).

poškozené pověsti. Přestože žalobcům jako obchodním společnostem nemohl být způsoben stres a ostuda, která postihuje jednotlivce, soud konstatoval, že je nutné stanovit obecnou náhradu (*substantial general damages*) jako zadostiučinění, které bude nutné k vyvrácení těchto tvrzení. Byla tak přiznána satisfakce ve výši 75 000 liber. V defamation je vždy těžké vyčíslit přesnou škodu a prokázat příčinnou souvislost, a proto special damages nejsou časté. General damages se tak žádají častěji, ale i ve vážných případech se přiznávají v nižších částkách, než jsou náklady vynaložené na soudní řízení. Článek 1 Defamation Act 2013 stanovuje, že právnické osoby musí prokázat vážnou finanční ztrátu nebo pravděpodobnost vážné finanční ztráty, což v daném případě společnost prokázala – a nadto získala obecnou náhradu škody, která nemusí být žádána v přesné částce, neboť závisí na úvaze soudu.

9.8 Předběžné opatření²⁹⁸

Pokud žalobce v řízení žádá permanentní zákaz publikace, anglické soudy mohou vydat prozatímní předběžné opatření (*injunction*), kterým zabráni publikaci do doby konečného rozhodnutí ve věci samé. Pokud žalobce prohraje, bude muset uhradit vzniklou škodu žalovanému subjektu. Podmínky, na základě kterých může dojít k vydání předběžného opatření, byly stanoveny v případě *American Cyanamid Co. v Ethicon Ltd.*²⁹⁹ Předběžné opatření nezakládá řešení problému po právní ani faktické stránce. Nemůže být rozhodnuto předběžných opatření, pokud žalobce v řízení neprokáže, že má reálnou šanci na úspěch ve věci samé. Pokud by náhrada nemajetkové újmy byla jedinou možnou satisfakcí v případě úspěchu ve sporu, předběžné opatření není vydáno. Pokud by ale náhrada nemajetkové újmy nebyla dostačující, není důvod pro odmítnutí předběžného opatření.

K otázce vázanosti předběžného opatření se soud vyjádřil v případě *Ambrosiadou v Coward*,³⁰⁰ kde šlo o následující skutkový stav. Žalobkyně Elena Ambrosiadou je významnou podnikatelkou, u řeckého soudu se řeší opatrovnický spor mezi ní a jejím manželem Martinem Cowardem o jejich nezletilého syna. Coward zaslal svůj přípis soudu, kde popisuje soukromé a intimní detaily soužití s manželkou a synem, do padesáti britských vydavatelství. Žalobkyně podala návrh na vydání předběžného opatření zákazu publikace přípisu a žádala náhradu nemajetkové újmy. Soud jí vyhověl, když předběžné opatření zákazu nařídil. Mezi manželi došlo k mimosoudnímu narovnání, ve kterém se Coward zavázal, že nebude zveřejňovat soukromé údaje o žalobkyni a jejich synovi, dále uhradí náhradu

²⁹⁸ Mezitímní opatření (předběžná opatření) - Interlocutory nebo Intermediary injunctions.

²⁹⁹ [1975] Appeal Cases 396.

³⁰⁰ [2013] EWHC 58 (QB).

nemajetkové újmy ve výši 50 000 liber ve prospěch charity a náklady řízení. Sporem se stala dikce předběžného opatření, které rozhodoval soud tak, aby byla závazná i pro třetí osoby. Již ustálený princip vyplývající z případu *Jockey Club v Buffam*³⁰¹ stanovuje, že zatímco mezitímní předběžné opatření zákazu váže i třetí strany („*Spycatcher princip*“), neplatí to pro předběžné opatření, které se stane konečným. V případě *Hutcheson v Popdog Ltd.*³⁰² bylo konstatováno, že tento závěr nelze přijmout bez výjimky. Soud tak v daném případě posuzoval, zda je nezbytné vztáhnout zákaz i vůči třetím stranám a dospěl k závěru, že povaha informací je soukromá a intimní a nelze očekávat, že by jakákoliv třetí strana nevěděla o této povaze, a tudíž by informace zveřejnila. Zákaz tak platí jen pro žalovaného. Co se týče aktivní legitimace, v případě *Birmingham City Council v Shaft*³⁰³ je dlouhodobě ukotveno, že soud má pravomoc vydat zákaz uveřejňování informací pouze za účelem podpory práva a rovnosti práv. V případě *Warwickshire County Council v Matalia*³⁰⁴ Warwickshire County Council, tedy státní moc, je oprávněna získat toto předběžné oprávnění, neboť by jinak byla jako strana sporu znevýhodněna.

Aby účel předběžných opatření byl naplněn, přistupují soudy v souvislosti s vydáním předběžného opatření k anonymizaci účastníků. Zejména se anonymizace prováděla v případech ochrany soukromí, kdy je předmětem ochrana intimního života, nebo v případě defamace, když dochází ze strany odpůrců k vydírání. Nelze přehlédnout ani obchodní aspekt, pokud by informace způsobila krach společnosti. O žalobcích, již jsou anonymizováni jako v případě *XYT and BWE v Associated Newspapers*³⁰⁵, nelze uveřejnit nic, co souvisí s jejich soukromím a jejich vztahem mezi sebou. Dle soudce mají právo na to, sami si rozhodnout, jak a komu o svém vztahu povědí.

V případě *YXB v TNO*³⁰⁶ soudce nevyhověl návrhu na zákaz publikace článku žalobci, fotbalistovi Premier League. *The Sun* koupil příběh bývalé přítelkyně fotbalisty, se kterou měl krátký milostný román. Ta měla i dvě jeho intimní fotografie, které jí zaslal formou SMS. Fotbalový klub požádal o předpublikační zákaz, a to informací, že vůbec k sexuálnímu styku mezi nimi došlo, že existují inkriminované fotografie a že si je posílali. Odůvodnění návrhů bylo to, že se ho přítelkyně snažila již předtím vydírat a že zveřejnění bude mít

³⁰¹ [2002] EWHC 1866 (QB); [2003] QB 462; [2003] 2 WLR 178; [2003] EMLR 111.

³⁰² [2012] 1 WLR 782.

³⁰³ [2008] EWCA Civ 1186.

³⁰⁴ [2015] EWHC B4 (Ch).

³⁰⁵ [2015] EWHC 1162 (QB).

³⁰⁶ [2015] EWHC 826 (QB).

následky jak v jeho profesionální kariéře, tak v osobní sféře. The without notice application, tedy návrh bez oznámení protistraně, byl vydán, avšak v řízení žalobce neprokázal, že by bylo uveřejněním zasaženo do jeho soukromí. Nadto bylo prokázáno, že naopak žalobce vydíral žalovanou. Je právem žalované o svém životě mluvit, pokud nezasahuje do práv druhých osob.

9.8.1 Super-injunction

Super-injunction je předběžné opatření zákazu publikace, které má zabránit zveřejnění informací soukromé, intimní nebo utajené povahy. Původně bylo v common law užíváno těchto opatření k ochraně obchodních tajemství. Na rozdíl od předběžných opatření injunction, super-injunction zabraňuje uveřejnění faktu o existenci předběžného opatření a probíhajícího řízení. Super-injunction může být nařízeno tam, kde informace požívá silné právní ochrany. S ohledem na princip, který byl v anglickém právu ustanoven v roce 1641, kdy parlament zrušil *Court of Star Chamber*, který jednal bez veřejnosti, jsou super-injunctions silně kritizovány a je doporučeno je nahradit předběžným opatřením spolu s anonymizací účastníků, což povede k menšímu zásahu do svobody projevu a práva veřejnosti na informace. V případě *AMC v News Group Newspapers*³⁰⁷ byl první žalobce profesionálním sportovcem a druhá žalobkyně jeho manželka. Před manželstvím žalobce udržoval milostný vztah se ženou, která nabídla svůj příběh a detaily o vztahu s žalobcem vydavatelství NGN. Žalobci podali návrh na vydání předběžného opatření ve formě zákazu publikace, kterému bylo vyhověno, když soud provedl test proporcionality mezi právem na soukromí a právem na svobodu projevu. A dle Human Rights Act 1998 žalobci prokázali, že mohou mít v řízení ve věci samé úspěch. Soud konstatoval, že se jedná o informaci, která je soukromé povahy a požívá ochrany, a byť žalobce je osoba veřejného zájmu, neznamená to, že ztrácí kontrolu nad veškerými prvky svého osobního života. Ačkoliv je osobou, která je považována za vzor pro velkou část společnosti, jeho pozice a předchozí jednání neopravňuje zásah do jeho intimní sféry. Přičemž jednání, na které ženin příběh a článek poukazuje, neodhaluje nezákonnou činnost žalobce. I když není morální, že žalobce udržoval vztah se dvěma ženami krátce před svatbou, nejedná se o jednání, které by poškodilo společnost a společenské zájmy.

Z procesního hlediska je pro vydání předběžného opatření nutné, aby navrhovatel oznámil médiím s předstihem, kdy a kde bude jednání probíhat a kdo bude u soudu přítomen.

³⁰⁷ [2015] EWHC 2361 (QB).

Rozsudek musí být vyhlášen veřejně. Poté co navrhovatel obdrží předběžné opatření, musí dále pokračovat v řízení ve věci samé.

9.8.2 Předběžná opatření u harassmentu

Ochranu před tzv. *doorsteppingem*³⁰⁸ zabezpečují předběžná opatření zákazu přiblížení, zejména k osobám veřejného zájmu. V případě *Cheryl Cole XYZ and others* byl udělen zákaz na základě ochrany před harassmentem, kdy ji nikdo, resp. osoby neznámé, nemůže bez svolení pronásledovat v autě, na motorce nebo jinak, sledovat ji, odposlouchávat, přiblížit se na sto metrů k jejímu domu, fotografovat ji nebo její přátele či rodinu v místě jejího bydliště, na místech veřejnosti nepřístupných, jak odchází nebo přichází domů či její rodinu (*doorstepping*) nebo ji jinak pronásledovat. V případě *Styles v Photographer AAA and others* 2015 se spor týkal předběžného opatření zákazu proti harassmentu ze strany paparazzi fotografů. Harry Styles je zpěvák, který po úspěchu v soutěži X Factor založil chlapeckou skupinu. Paparazzi ho pronásledovali v hotelích, na letišti, v letadle. V průběhu řízení získal předběžné opatření vůči neznámým paparazzi. Ti, kteří byli identifikováni, souhlasili se zákazem, zákaz nicméně zůstal v platnosti vůči neidentifikovatelným fotografům, kteří jej bezdůvodně pronásledují na území Velké Británie.

9.9 Statement in open court

Jedním z dalších způsobů prostředků nápravy je vyjádření při veřejném zasedání soudu, v jehož rámci žalovaný deklaruje svou omluvu nebo připravenost omluvy. Lze rovněž potvrdit prohlášení strany žalující, která shrne případ a bere žalobu zpět s tím, že se žalovaný omluví. Jako příklady, kdy se potvrdí prohlášení o připravenosti omluvy žalované stany, slouží případ *Qadir v Associated Newspapers Ltd.*³⁰⁹, kdy zástupce žalobce Irfana Qadira, předního bankovního manažera, shrnul případ následovně: „V deníku *Mail on Sunday* byl v roce 2011 uveřejněn článek obviňující žalobce z křivé přísahy a nelegálního převzetí nočního klubu, v dalším článku referoval deník o soudním řízení, ve kterém tvrdil, že se podílel na hypotečním podvodu. V obou článcích se jednalo o nepravdivá obvinění. V průběhu soudního řízení dokonce sám soudce konstatoval, že žalobce se nepodílel na žádné transakci spojené s hypotékou, byla to tvrzení obviněného. Tyto články způsobily žalobci stres a ponížení a z těchto důvodů je dnes žalovaný zde, aby se omluvil a také aby uveřejnil

³⁰⁸ Vnikání novinářů do soukromí, až na práh domu, aby získali informace. Z rozhodování samoregulačního orgánu plyne, že *doorstepping* je etický jen tehdy, pokud nelze informaci získat jinými způsoby, a v případě, že je zde silný veřejný zájem.

³⁰⁹ [2012] EWHC 2606 (QB).

v příslušném deníku omluvu, uhradil náhradu nemajetkové újmy a náklady řízení.“ Zástupce žalované strany pouze potvrdí, co zástupce žalobce konstatoval.

V opačném postavení vydavatel deníku *The Daily Mail* uzavřel dohodu s žalobkyní Sally Morgan s tím, že se zavázal zaplatit 125 000 liber za nepravdivá tvrzení uvedená v článku, ve kterém obvinil žalobkyni z podvádění publika při její věštecké show v Dublinu. Článek popisoval události při show v Dublinu, když byla žalobkyně se dvěma dobrovolnicemi na pódiu a ty ji obvinili, že dva členové týmu žalobkyně ji ze zákulisí instruovali a ona následně to samé opakovala. Uvedly to dobrovolnice. Zjistilo se, že tyto osoby nepatřily k jejímu týmu, a neprokázalo se, že by naslouchátka měla. Vydavatelství se tak u soudu žalobkyni omluvilo za nepravdivá tvrzení, zavázalo se k náhradě újmy a nákladů řízení a k závazku do budoucna tato tvrzení neopakovat. Zástupce žalobkyně pouze potvrdil, že vyjádření zástupce žalované přijímá.

9.10 Summary judgement

The Defamation Act 2013 zavádí další způsob satisfakce za způsobenou újmu za zásah do cti a důstojnosti. V čl. 12 upravuje možnost soudu nařít žalovanému uveřejnění shrnutí rozsudku. Znění shrnutí, forma, načasování a rozsah závisí na dohodě stran. Pokud se strany nedohodnou na znění shrnutí, určí je soud a to na rozdíl od irského The Defamation Act 2009, který v čl. 28 upravuje možnosti uveřejnění omluvy, opravy a vynětí, což anglický zákon nezná. Existuje však možnost získat rozsudek na určení nepravdivosti. Tento raritní případ je užíván velmi zřídka, mezi příklady patří spor *Salman Rushdie v Evans and others* z roku 2008. Rushdie nechtěl podstoupit nákladný soudní spor a měl za to, že toto řešení urovná dvě základní práva, ke kterým vzhlíží, a to právo na čest a svobodu projevu.

9.11 Omluva

Konečně je možno žádat omluvu jako samostatnou satisfakci či v kombinaci s dalšími nároky. Pokud žalovaná strana navrhne žalobci omluvu a lze se z okolností, zejména závažnosti případu, domnívat, že bude soudem považovaná za dostatečnou, žalobce se odmítnutím vystavuje zamítnutí žaloby. Tento princip lze ilustrovat na případu, jehož předmětem bylo označení žalobce za „pokrytce“ v případě *Mawdsley v Guardian Newspapers Ltd*³¹⁰. Soud konstatoval, že je nutné hodnotit každý jednotlivý případ zvlášť. V

³¹⁰ [2002] EWHC 1780 (QB).

daném případě došlo ze strany žalované společnosti k omluvě, která byla žalobcem odmítnuta. Soud shledal, že omluva by byla dostatečná a žalobce omluvu odmítl bezdůvodně, čímž ztratil nárok na jinou satisfakci.

10 Etická samoregulace

Samoregulace tisku má ve Velké Británii historii dlouhou více než šedesát let. V roce 1953 byl ustanoven Press Council, jehož cílem bylo udržovat vysoké etické standardy novinářů a propagovat svobodu tisku. V průběhu 80. let však došlo v souvislosti se skandály některých médií k tomu, že parlament začal zvažovat uzákonění práva na soukromí a práva na odpověď a namísto Press Council ustanovil zákonem zřízený orgán dohledu, který by umožňoval sankcionovat porušení těchto práv. Za tímto účelem byla vytvořena komise, která v roce 1990 přednesla závěr, že by měl být zachován samoregulační režim, stávající Council nahrazen novým Press Complaints Commission (dále jen „PCC“) s tím, že tento orgán bude mít osmnáct měsíců na to, aby ukázal, zda je efektivní a není třeba upravovat systém zákonem. PCC byla ustanovena v roce 1991 a vydala Kodex závazného chování pro všechny vydavatele a editory. Press Standards Board of Finance byl zřízen po vzoru samoregulace reklamy a zajišťoval finanční podporu PCC, což bylo kritizováno pro přímé napojení na vydavatele, kteří prostřednictvím finančních prostředků mohli ovlivnit nezávislost PCC. Vládní zpráva z let 1995, 2003 i 2007 hovořila o úspěších PCC, když dostatečně zajišťuje standardy a chování novin a není potřeba zákonné úpravy ani přijetí zákona na ochranu soukromí. V souvislosti se skandály, které vypukly v roce 2011, byla ustanovena Levesonova vyšetřovací komise, která přinesla rovněž doporučení pro další směřování regulace tisku. Vyšetřovací komise měla za cíl zmonitorovat kulturu, praxi a etiku médií. V listopadu 2012 byla vydána dlouho očekávaná zpráva obsahující doporučení, jaké bude směřování samoregulačního orgánu. Závěr soudce Levesona bylo zřídit nový samoregulační orgán, avšak nezávislý na médiích a s novými pravomocemi zakotvenými v zákoně. V březnu 2012 paralelně zasedající společná komise parlamentu vydala doporučení posílit pravomoci samoregulačního orgánu tím, že by byl vybaven i pravomocí ukládat pokuty, ale jeho povaha by byla zachována jako čistě samoregulačního orgánu, který by řešil případné spory mezi dotčenými stranami rychle, efektivně a bez vysokých soudních nákladů. V březnu 2013 předložila koaliční vláda návrh nového zákona o ochraně cti a důstojnosti, návrh nového samoregulačního orgánu a návrh na úpravu civilního procesu ve věcech ochrany osobnosti. V návaznosti na tato doporučení byl vytvořen nový orgán The Independent Press Standards Organisation (dále je „IPSO“), který 8. 9. 2014 nahradil PCC.

10.1 The Press Complaints Commission

PCC pracovala na základě stížností proti obsahu novin, magazínů (včetně jejich webových stránek a audiovizuálního obsahu) a jednání novinářů pro porušení pravidel obsažených v kodexu. PCC asistovala jednotlivcům při hájení jejich práv předtím, než byl článek o nich otištěn. Na druhé straně PCC pořádala školení pro novináře k otázkám upraveným kodexem. PCC měla sedmnáct členů, z toho deset bez spojení s novinami či magazíny. Zbýlých sedm bylo z řad editorů. PCC veřejně zveřejňovala rozhodnutí o stížnostech, která dále slouží jako *best practice* pro členy. Veřejně kárala editory za porušení kodexu, odesílala varování před publikací, odesílala varování před harassmentem a zprostředkovávala narovnání mezi stranami. PCC však nezkoumala kvalitu, tón ani vkus obsahu. Mezi pravomoci a sankce PCC patřila dohoda o nápravě ve formě omluvy, uveřejnění opravy, odstranění článku, dále zveřejnění rozhodnutí vyjadřujícího porušení kodexu a veřejné kritiky ze strany předsedy PCC, kárný dopis, prověření, že došlo k nápravě s případným dalším disciplinárním řízením. PCC jednala i bez podané stížnosti, dozvěděla-li se o porušení kodexu z vlastní iniciativy. Kontaktovala dotčenou osobu a nabídla své služby. V případě souhlasu dotčené osoby s postupem započala PCC jednat, jako by stížnost byla podaná.

10.2 The Independent Press Standards Organisation

Samoregulační orgán The Independent Press Standards Organisation (dále jen „IPSO“) nahradil PCC a navázal na její procesy s tím, že přijímá od jednotlivců stížnosti na porušení kodexu ze strany tisku³¹¹. IPSO na rozdíl od PCC disponuje přímou pravomocí vymoci zveřejnění opravy a může ukládat pokuty za zvláště závažné a systematické porušení kodexu. Rovněž pomáhá s předpublikační výzvou a harassmentem. Kodex obsahuje ochranu před obtěžováním. Novináři se nesmí dotazovat, telefonovat, pronásledovat nebo fotografovat jednotlivce, jakmile byli požádáni, aby od tohoto jednání upustili. Pokud jsou vyzváni k odchodu, také nesmí přetrvávat na jednotlivcově vlastnictví a nesmí ho pronásledovat. IPSO jedná okamžitě, jakmile je požádáno o ochranu. Stížnost je podávána na formuláři, a to ve lhůtě dvanácti měsíců od uveřejnění. Nejprve je stížnost předána editorovi předmětného vydavatele, pokud do 28 dnů nedoručí k nápravě, IPSO začne vlastní šetření spojené s rozhodnutím o nápravě. IPSO nemůže jednat vůči novinářům televizních stanic ani zaměstnancům agentur, které nejsou jejími členy, nicméně někteří z nich se připojili k předpublikační a antiharassment proceduře IPSO. Stížnost se může týkat pouze obsahu

³¹¹ Reguluje 1500 titulů a 1100 online titulů.

článku, fotografií, dopisů čtenářů a moderovaných komentářů v diskuzích pod online články. Co se týče jednání novinářů, spadá sem jednání, které nerespektuje zákaz fotografování, obtěžování, užití skryté kamery, jednání, které narušuje smutek, či komunikace s dítětem bez souhlasu rodičů a odpovědných osob nebo jednání v místech, kde je nutno získat souhlas.

10.3 Editorský kodex

Všichni členové tisku jsou povinni udržovat nejvyšší profesionální normy. Kodex obsahuje preambuli spolu s výjimkami pro veřejné zájmy, které jsou uvedeny níže, nastavuje kritéria pro ochranu etických norem jak pro práva jednotlivce, tak i pro zájem veřejnosti na informace. Základem tohoto systému je samoregulace, ke které se průmysl zavázal. Je důležité, aby byl kodex uznáván nejen v tom, co bylo napsáno, ale také v jeho duchu. Neměl by být interpretován ani moc zúženě, aby neupustil od své povinnosti respektovat práva jednotlivců, ale ani moc široce, aby nadbytečně nezasahoval do svobody slova nebo aby nebránil publikacím, které by mohly veřejnost zajímat. Redaktoři a vydavatelé jsou povinni uplatňovat kodex v tištěných i online publikacích. Musí zajistit, že je kodex přísně dodržován všemi pracovníky redakce a i externími přispěvateli a těmi, kteří nejsou novináři v pravém slova smyslu. Během rozhodování sporů by redaktoři měli spolupracovat spolu s IPSO. Každá publikace, která poruší kodex, musí zveřejnit jasně a zřetelně celý rozsudek IPSO a také musí obsahovat v titulku odkaz na IPSO. S ohledem na vážnost kodexu, který používá, a na samoregulaci, která hraje stejně důležitou roli jako soudní systém, uvádím klauzule kodexu spolu s příklady jejich užití.

První klauzulí je „přesnost“. Tisk nesmí publikovat nepřesnou, klamavou nebo zkreslenou informaci, včetně fotografií. Jakákoli významná nepřesnost, klamavý výrok nebo zkreslenost se musí ihned po objevení opravit, a to zřetelně, a pokud je to v dané situaci vhodné, tak by se měla zveřejnit i omluva. Tisk může být zaujatý, ovšem musí jasně rozlišovat mezi komentářem, domněnkou a faktem. PCC a IPSO řeší z osmdesáti procent stížnosti právě na porušení první klauzule. Stěžovateli je namítána samostatně nebo spolu s dalšími porušeními ostatních klauzulí. Jedná se o případy, které nenaplňují takové intenzity nepřesnosti, aby byly způsobily způsobit vážnou újmu a být tak způsobily pro žalobu v rámci defamation.³¹²

³¹² Jako příklad může sloužit stížnost *Gibb v Sunday Mirror*, kdy předmětem bylo tvrzení v článku, že rodina po zesnulém členu kapely Bee Gees Robinu Gibbovi čeká na pozůstalost již tři roky kvůli sporu s daňovým poradcem. Ve skutečnosti byla pozůstalost již vyplacena. Po zásahu IPSO byla nabídnuta oprava a omluva (21. 5. 2015). Ve stížnosti *Joseph O'Leary v The Daily Telegraph* publikoval článek o neuskutečněných zákrocích, které zdravotní systém odhalil. Při citaci ministerstva zdravotnictví uvedlo třikrát vyšší číslo než bylo ve

Druhou klauzulí je možnost odpovědět. Musí být dána spravedlivá možnost reagovat na nepřesnosti, pokud je to v daném případě rozumné. Nejedná se však o právo na odpověď v chápání českého tiskového zákona.³¹³

Třetí klauzulí je soukromí³¹⁴. Každý má právo, aby byly jeho soukromý a rodinný život, domov, zdraví a korespondence respektovány, a to i v digitálních komunikačních prostředcích. Od redaktorů se očekává, že budou schopni odůvodnit případné zásahy do soukromí jednotlivce bez jeho svolení. Bude se brát ohled na zveřejněné informace samotným stěžovatelem. Je nepřijatelné pořizovat snímky jednotlivců na soukromých místech bez jejich svolení.³¹⁵

Čtvrtou klauzuli představuje obtěžování (harassment). Novináři se nesmí zapojovat do výhrůžek, obtěžování nebo vytrvalého pronásledování. Nesmí trvat na dotazování, telefonování, pronásledování nebo fotografování jednotlivců, jakmile byli požádáni, aby od toho jednání upustili. Pokud jsou vyzváni k odchodu, také nesmí setrvávat na jeho vlastnictví a nesmí ho pronásledovat. Pokud jsou dotázáni, musí prokázat svou identitu a koho zastupují. Redaktoři musí zajistit, že jsou tato pravidla jejich pracovníky dodržována a že nejsou použity žádné materiály, které nejsou v souladu s těmito pravidly.

Pátou klauzulí je zákaz zásahu do zármutku nebo šoku. V případech obsahujících osobní zármutek nebo šok, musí být jednání vůči jednotlivci vedeno se soucitem a diskrétně a publikace musí být zpracována citlivě. Toto neomezuje právo na zveřejňování soudního

skutečnosti zjištěno (6. 12. 2013 PCC). Ve stížnosti *Sean McGrath v Daily Mail* nesprávně informovalo o místu zločinu, když se nestal na univerzitní koleji, ale v pronajatém domě studentů (21. 11. 2013 PCC). Ve stížnosti *Alan Coleman v Daily Mail* se stěžovatel domáhal omluvy za popis k fotografii z pohřbu RAF veteránů, kdy osoby, které přijely na pohřeb na kole, nebyli členové Hells Angels with Poppies, ale The Royal British Riders Branch. Byla provedena oprava a omluva v online verzi článku. (20. 8. 2014 PCC). Rovněž celebrity se obrací na PCC se stížnostmi, pokud je o jejich osobě nepřesně informováno. Ve stížnosti *Christine Bleakley and Frank Lampard v Reveal* si dvojice stěžovala na článek v magazínu, který nepřesně referoval o jejich odjezdu do USA a pracovních aktivitách. V magazínu byla uveřejněna omluva. (14. 8. 2014). [cit. 2016-02-14] Dostupné na <http://www.pcc.org.uk/cases/index.html>, <https://www.ipso.co.uk/IPSO/rulings/IPS>

³¹³ V případě *Jirehouse Capital v Evening Standard* byla podána stížnost pro porušení klauzule 1,2,3,4,10 ve vztahu ke článku, který nepřesně informoval o zapojení společnosti do nekalých finančních transakcí Scotta Younga. Nebyla jí dána možnost se vyjádřit a vydavatelství disponovalo důvěrnými informacemi. Vydavatelství zveřejnilo opravu, že společnost deklaruje, že pan Young není je jich klientem. (7. 3. 2014 PCC)

³¹⁴ Soukromá místa mohou být i veřejně přístupná, pokud je na daném místě rozumné předpokládat právo jedince na soukromí.

³¹⁵ Ve stížnosti *Luis Tobenas v The Mail on Sunday* bylo namítáno porušení klauzule 1,3,9 Kodexu tím, že byla uveřejněna fotografie islamistického bojovníka z doby, kdy studoval na střední škole, a na fotografii byly i další spolužáci. Noviny zaslaly stěžovateli omluvný dopis a vypixelovaly obličej spolužáků v online verzi článku. (5. 9. 2014).

řízení či vyšetřování smrti. V případě zveřejnění informací o sebevraždě by neměl být zveřejňován příliš podrobný popis způsobu sebevraždy.³¹⁶

Šestá klauzule se týká dětí. Mladiství by měli být schopni navštěvovat školu bez neoprávněného zásahu. Dítě mladší šestnácti let nesmí být dotazováno na záležitosti týkající se svého blahobytu ani blahobytu jiného dítěte bez svolení zákonného zástupce a nesmí být fotografováno bez souhlasu svých zákonných zástupců. Žáci nesmí být osloveni nebo fotografováni bez souhlasu školních autorit. Nezletilí nesmí být zaplacení za materiály obsahující informace o poměrech dítěte. Ani rodiče nebo opatrovníci nesmí obdržet platbu za materiály o svých dětech či svěřencích, pokud to není v zájmu dítěte. Redaktoři nesmí využívat slávy, nechvalné proslulosti nebo postavení rodičů či opatrovníků jako ospravedlnění pro zveřejňování podrobností o soukromí dítěte.³¹⁷ S tím souvisí klauzule sedmá týkající se zveřejňování údajů o dětech v souvislosti se sexuálními delikty. Tisk nesmí, i kdyby to bylo v souladu se zákonem, identifikovat děti mladší 16 let, které se staly oběťmi sexuálních trestných činů. V jakékoli zprávě zahrnující případ o sexuálním trestném činu vůči dítěti nesmí být dítě identifikováno. Dospělý může být identifikován. Slovo „incest“ nesmí být použito, pokud by to mohlo identifikovat dětskou oběť. Musí být zajištěno, že nic ve zprávě nerozkrývá vztah mezi obviněným a dítětem.

Osmá klauzule upravuje veřejný prostor, a to nemocnice. Před vstupem do neveřejné části nemocnic nebo obdobných zařízení musí novináři prokázat svoji identitu a získat povolení od odpovědného vedoucího. Omezení mají zamezit dotazování ohledně zdravotního stavu jedinců nacházejících se v nemocnicích nebo obdobných zařízeních.

³¹⁶ Ve stížnosti *Leanne McGregor v Bishop's Stortford Observer* pro porušení klauzule 5 stěžovatelka brojila proti uveřejnění detailů manželovy sebevraždy. Ze strany vydavatele byla zaslána písemná omluva. (8. 8. 2014 PCC). Ve stížnosti *A woman v Western Daily Press* bylo namítáno porušení klauzule 1,3,5,12, když článek referoval o smrti stěžovatelčina přítele tak, že navozoval dojem, že s touto událostí měla něco společného. Dále že doprovodná fotografie zasahovala do jejího soukromí a způsobila jí citovou újmu, neboť nemohla nerušeně truchlit. Diskriminaci viděla v tom, že se článek zabýval její sexuální orientací, byť nebyla pro danou věc relevantní. Věc byla uzavřena zasláním písemné omluvy stěžovatelce. (25. 11. 2014 PCC). Ve stížnosti *Sandra Cross v. The Scottish Sun* bylo namítáno porušení klauzule 1 a 5 tím, že v článku týkající se smrti matky stěžovatelky byla chybně uvedena příčina úmrtí a o stěžovatelce bylo nesprávně referováno jako o těhotné a ještě čekající dvojčata. Byla nabídnuta omluva. (5. 9. 2014 PCC).

³¹⁷ Ve stížnosti *Kelly Robbie v Daily Echo* bylo namítáno porušení klauzule 3,5,6 zveřejněním fotografie stěžovatelčina syna a detaily o jeho zdraví v souvislosti s článkem o úmrtí jeho otce. Vydavatelství zaslalo omluvu a vypixelovalo obličej mladistvého. (21. 2. 2014 PCC). Ve stížnosti *Macarena Parada v Sevenoaks Chronicle* bylo namítáno porušení klauzulí 1, 3, 4, 6, 9, 12 uveřejněním článku týkající se údajného unesení dětí matkou do Španělska, když však ve skutečnosti manžel věděl, kde jsou, jednalo se o rozvodový spor. Článek nadto publikoval fotografie nezletilých dětí. Vydavatelství odstranilo předmětný článek (6. 12. 2013 PCC).

Devátá klauzule upravuje ohlašování trestného činu. Příbuzní nebo přátelé odsouzených nebo obviněných nesmí být identifikováni bez jejich svolení, pokud to není relevantní ve vztahu k případu. Musí se brát mimořádný zřetel na možné zranitelné postavení dětí, které jsou svědky nebo oběťmi trestného činu. Toto by však nemělo omezovat právo na podávání zpráv o soudním řízení.

Desátá klauzule řeší otázku užití tajných zařízení a předstírání. Tisk nesmí získávat nebo zveřejňovat materiály pořízené skrytými kamerami nebo tajnými odposlouchávacími zařízeními nebo odposloucháváním soukromých telefonních rozhovorů, čtením zpráv, e-mailů, neoprávněným získáním dokumentů či fotografií nebo získáním digitálních soukromých informací bez svolení dotyčných osob. Zapojování agentů nebo prostředníků může být ospravedlněno pouze v případě veřejného zájmu, a pouze pokud materiály nemohou být získány jiným způsobem.

Kodex v jedenácté klauzuli upravuje práva obětí sexuálního napadení. Tisk nesmí identifikovat oběť sexuálního napadení nebo zveřejňovat jakékoliv materiály, které by identifikaci mohly usnadnit, pokud neexistuje dostatečné ospravedlnění a pokud k tomu nejsou oprávnění.

Diskriminace je řešena v klauzuli dvanácté. Tisk se musí vyvarovat škodlivým nebo hanlivým odkazům na rasu, barvu pleti, náboženství, pohlaví, sexuální orientaci, psychickou nebo fyzickou vadu jedince. Podrobností o rase, barvě pleti, náboženství, sexuální orientaci, psychické nebo fyzické vadě by se mělo vyvarovat, pokud tyto podrobnosti nejsou podstatou kauzy.

Specifika ekonomické žurnalistiky řeší klauzule třináctá. Novináři nesmí užít informace, které získali v oblasti finančnictví, pro vlastní prospěch. Nesmí psát o akcích nebo o cenných papírech, o kterých vědí, že o jejich koupi má osoba podávající informace nebo její blízká rodina zájem, aniž by tento zájem odhalili redaktorovi nebo finančnímu redaktorovi. Nesmí kupovat ani prodávat akcie nebo cenné papíry, o kterých nedávno psali nebo o kterých zamýšlí v blízké budoucnosti psát, a to ať už přímo, nebo skrze prostředníky.

Klauzule čtrnáctá představuje ochranu zdroje. Dle ní mají novináři morální povinnost chránit důvěrné zdroje informací.

Propracovaný institut propojený s legislativní úpravou představují platby svědkům v trestním soudním řízení. Dle *The Contempt of Court Act 1981* (zákon o pohrdání soudem) svědci a ani

osoby, které by mohly být za rozumných okolností povolány k soudu jako svědci, nesmí obdržet žádné platby a ani nabídky finanční odměny od okamžiku, kdy je soudní řízení zahájeno a dokud trvá. Tento zákaz platí, dokud policie bezpodmínečně nepropustí podezřelého bez kauce nebo pokud není řízení přerušeno nebo dokud obviněný nepřizná soudu svoji vinu; nebo v případě, že obviněný odmítl přiznat svoji vinu či soud již vyhlásil své rozhodnutí. Pokud řízení není zatím aktivní, ale je pravděpodobné a předvídatelné, nesmí redaktor zaplatit nebo nabídnout platbu osobě, která by se mohla stát svědkem, pokud zveřejnění informace není ve veřejném zájmu a pokud byla provedena všechna rozumná opatření, aby finanční záležitosti nijak neovlivnily důkazy podané svědkem. V žádném případě nesmí platba záviset na výsledku řízení. Všechny platby nebo nabídky platby osobám, které poskytly důkazy, musí být odhaleny žalující straně a obhajobě. Svědek musí být uvědomen o tomto požadavku.

Šestnáctá klauzule upravuje platby pachatelům trestných činů. Platby nebo nabídky plateb odsouzenému nebo jeho společníkům (mohou zahrnovat rodinu, přátele i kolegy) za příběhy, obrázky nebo informace, které mohou vést k obohacení na zločinu, nesmí být provedeny přímo nebo prostřednictvím agentů. Redaktoři musí prokázat, že platba za tyto informace je ve veřejném zájmu. Pokud veřejný zájem nebude prokázán, materiál nesmí být uveřejněn.

Kodex přináší definici veřejného zájmu. Veřejný zájem zahrnuje: 1) Objevení nebo odhalení zločinu či závažné nečestnosti, 2) ochranu veřejného zdraví a bezpečnosti, 3) zabránění klamu veřejnosti určitými činy nebo výroky jednotlivce či organizace. Svoboda slova sama o sobě je zájmem veřejnosti.

Pro úplnost je třeba zmínit, že stížnosti vůči televizi a rádiu řeší OFCOM, stížnosti vůči BBC interní orgán BBC a reklamu *The Advertising Standards Authority* (ASA). Pro obsáhlost nejsou předmětem této práce.

Po třech letech od Levesonově vyšetřování byl v roce 2015 ustanoven orgán *Press Recognition Panel* (dále jen „PRP“), který je v souladu se závěry vyšetřovací komise příslušný k udělení licence samoregulačním orgánům, které se o licenci přihlásí, a který splňuje kritéria vyplývající z *The Royal Charter on Self-Regulation of the Press*. Pokud licenci orgán získá, je oprávněn k řešení sporů jednotlivců či organizací proti mediálním domům. Pokud tedy žalobce nemá dostatek finančních prostředků na soudní spor, lze se obrátit na licencovaný orgán, který bude disponovat jmenovanými arbitry. Arbitráž pak bude zpoplatněna paušální částkou 150 liber. V souladu s čl. 40 *The Crime and Courts Act 2013*

tak každý v případě defamation nebo invasion of privacy bude mít přístup k soudu. Pokud tedy mediální dům nebude součástí licencovaného samoregulačního orgánu a nepodřídí se arbitrovi, vystavuje se tomu, že v případě soudního sporu bude muset hradit náklady řízení rovněž žalobci.

IMPRESS projekt je jediný nezávislý regulační organ, který splňuje kritéria pro nezávislý a účinný výkon principů vyplývajících z The Royal Charter. Členové orgánu jsou nominováni nezávislým panelem v souladu s The Royal Charter. IMPRESS reguluje ta média, která se dobrovolně podřizují jejich kontrole. IMPRESS přijal za svůj Kodex IPSO (dříve PCC). Stížnosti tedy přijímá pro porušení jednotlivých ustanovení kodexu. V současnosti zaštiťuje patnáct menších vydavatelství, která mají rovněž internetovou mutaci svých periodik. PRP jim v roce 2015 udělila licenci.

11 Ochrana osobnosti na internetu

Případy týkající se ochrany soukromí či zásahu do cti a důstojnosti se přesouvají stále častěji na internet. Ať už se jedná o sociální sítě, internetové zpravodajské servery, nebo blogy. Primární odpovědnost se klade na autora předmětných tvrzení, nicméně není-li tento znám či se z ekonomických důvodů rozhodne žalobce žalovat platformu, na níž bylo tvrzení uveřejněno, platí pro odpovědnost zcela jiná pravidla než v tištěných médiích.

11.1 Odpovědnost ISP

V případě *Tamiz v Google Inc.*³¹⁸ Payam Tamiz zažaloval společnost Google Inc. v souvislosti s osmi komentáři, které podle něj zasáhly do jeho práva na čest a důstojnost. Tyto komentáře byly uveřejněny v dubnu 2011 na blogu „London Muslim“. Žalobce se stal předmětem zpráv v souvislosti s obviněním, že rezignoval na kandidaturu za konzervativní stranu v komunálních volbách v důsledku nevhodných poznámek, jež pronesl na adresu žen. Článek, ke kterému byly připojeny předmětné komentáře, se zabýval touto událostí. Titulek článku zněl: „Muslimský kandidát Payam Tamiz rezignoval poté, co nazval dívky prostitutkami“. P. Tamiz nezažaloval uživatele (vlastníka) blogu ani osoby, které příspěvky psaly.³¹⁹

³¹⁸ [2012] EWHC 449 (QB) ze dne 2. 3. 2012, potvrzený rozsudkem odvolacího soudu – [2013] EWCA Civ 68 ze dne 14. 2. 2013.

³¹⁹ Předmětné komentáře reagovaly na článek. První příspěvek měl pocházet od člověka, který žalobce znal, a obsahoval tvrzení, že žalobce byl obžalován z krádeže a je znám jako drogový dealer. Druhý komentář rovněž poukazuje na praktiky žalobce, obviňuje ho z pořádání párty s prostitutkami. Třetí komentář vyslovil domněnku,

Po obdržení dopisu Google Inc. dne 8. července 2011 kontaktoval žalobce s tím, aby své oznámení doplnil, zda jsou komentáře nepravdivé, neboť to z jeho podání nevyplývá. Dne 19. července. Google Inc. zaslal e-mail žalobci s dotazem, zda může oznámení zaslat vlastníkovu blogu, a žalobce byl dále upozorněn, že Google Inc. sám neodstraní komentáře. Odpověď žalobce dostal Google Inc. dne 22. července a toto přeposlal vlastníku blogu dne 11. srpna. Ten komentáře odstranil 14. srpna 2011.

Soud první instance shledal tři komentáře potenciálně difamační, ale na základě principu common law společnost Google Inc. není vydavatelem předmětných výroků a jako takový neodpovídá před oznámením ani po něm. Pokud by Google Inc. byl nazírán jako vydavatel, příslušela by mu v takovém případě ochrana zakotvená v čl. 1 zákona na ochranu cti a důstojnosti (Defamation Act 1996), protože podnikl veškeré kroky k tomu, aby kontaktoval blogera s předáním stížnosti poté, co se o ní dozvěděl. Doba mezi přijetím oznámení o protiprávnosti a odstraněním komentářů byla natolik krátká, že nemohla způsobit vznik odpovědnosti. V takovém případě by byla újma natolik triviální, že by byla v rozporu s principy, vyjádřenými v případě *Jameel (Yousef) v Dow Jones & Co Inc.* Konečně, pokud by byla potřeba posuzovat případ dle směrnice o elektronickém obchodu³²⁰, čl. 14 směrnice by představoval ochranu před stanovením odpovědnosti.

Google Inc. dává jasně najevo, že poskytuje svou službu v souladu s právem USA³²¹, a to zaručuje, že je difamační obsah odstraněn pouze tehdy, byla-li jeho protiprávnost stanovena soudem.

Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud nepovažoval činnost Google Inc. za zcela pasivní, neboť poskytuje platformu pro blogy, společně s reklamními službami. Platformu provozuje za vlastních podmínek, a pokud je uživatel nesplňuje, je oprávněn blog zrušit nebo na něj omezit přístup. To ho odlišuje od vyhledávače. Nevykonává však předběžnou kontrolu obsahu. Tím, že pouze umožňuje publikaci, se nejedná o primárního vydavatele blogu, neboť blog nevytváří a nemá kontrolu nad jeho obsahem. Není v pozici autora nebo editora ani v pozici vlastníka novin, kde byl difamující článek otisknut. Třetí osoby, uživatelé blogu, nejsou v žádném zaměstnaneckém vztahu ke Google Inc. Nejednají na základě příkazu

že žalobcových výroků podobného ražení bude víc. Další články, které jsou předmětem žaloby, se zabývají důvodem, proč žalobce nazval ženy prostitutkami.

³²⁰ Směrnice 2000/31/ES.

³²¹ Zde užíváno pro zjednodušení. V Google Terms of Service je uvedeno právo Kalifornie, U.S.A.

Google Inc. ani jeho jménem. Google Inc. nemá odpovědnost ani z pozice sekundárního vydavatele, který je činný způsobem analogickým distributorům.

Co se týče odpovědnosti po obdržení oznámení o protiprávním obsahu, odvolací soud je jiného názoru než soud prvního stupně. Názor se opírá o rozhodnutí *Byrne v. Deane*³²² z roku 1937, jež se týká difamačních veršů, které někdo vyvěsil na vývěsku v golfovém klubu a které tam zůstaly po několik dnů. Žalovaní byli vlastníci klubu i přesto, že se nejednalo o autory, odpovědnost jim vznikla na základě toho, že neodstranili obsah, přestože o něm věděli. Dle odvolacího soudu se Google Inc. v daném případě stal odpovědným za publikaci ve smyslu *Byrne v. Deane* poté, co obdržel upozornění. Je ale nutno přihlídnout ke konkrétnímu skutkovému stavu. Za situace, kdy mezi oznámením a odstraněním komentáře uběhlo pouze pět týdnů, byla tato lhůta natolik krátká, že nezakládá odpovědnost, nikoli však na základě toho, že by Google Inc. nebyl vydavatelem.

Co se týče otázky, zda podnikl řádnou péči po oznámení; tedy zda jednal s řádnou péčí, když oznámení přeposlal na vlastníka blogu, lze uvést: Pro určení, zda osoba jednala s řádnou péčí nebo měla důvod věřit, že to, co způsobila, nebo to, co vedlo k publikaci difamačního tvrzení, je nutné brát v úvahu rozsah její odpovědnosti za obsah výroku nebo rozhodnutí k publikaci, povahu nebo okolnosti publikace a předchozí jednání nebo povahu autora, editora nebo vydavatele. Odvolací soud potvrdil konstatování soudu prvního stupně, že Google Inc. vyhověl všem kritériím na řádnou péči, neboť neměl odpovědnost za komentáře ani za rozhodnutí je vydat. Delší časové období pro odpověď je způsobeno značným množstvím materiálu na serveru Blogspot.com.

Dosud nejcitelnějším zásahem bulvárních médií do práva na soukromí ve Velké Británii je případ prezidenta FIA *Maxe Mosleyho*.³²³ I přes úspěch ve sporu s deníkem *News of the World* se inkriminované fotografie objevovaly ve vyhledávacích Googlu. Max Mosley k tomu, aby dosáhl znemožnění přístupu k fotografiím z jednotlivých webů a vyhledávačů, podával měsíčně stovky žádostí (*take-down notice*) o stažení, což vedlo pouze k tomu, že se fotografie objevily na jiných serverech s jinou URL adresou. Max Mosley tak následně požadoval po Googlu automatické rozpoznání a zabránění přístupu k inkriminovaným fotografiím. Google argumentoval, že na to není dostatečně technicky vybavený, a poukazoval na čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

³²² 1937 1 KB 818.

³²³ *Max Mosley v News Group Newspapers Limited* [2008] EWHC 1777 (QB).

Max Mosley se v roce 2013 obrátil na francouzské soudy s žalobou, jejímž předmětem byl nárok na automatické odstranění předmětných fotografií z vyhledávače Google Images a zamezení zobrazení linků na servery, na kterých jsou fotografie uloženy. Pařížský soud mu dal 6. listopadu 2013³²⁴ za pravdu, když neuznal argumenty Googlu ohledně svobody projevu a nemožnosti zabezpečit automatický systém, přestože v jiných sférách, např. dětské pornografii, funguje. I přes čl. 32-3-4 zákona o elektronických službách³²⁵, kde je transformovaná směrnice o elektronickém obchodu, která zakotvuje omezení odpovědnosti serverů a zákaz monitoringu, pařížský soud argumentoval v neprospěch omezení odpovědnosti, týká-li se zásah soukromí.

Obdobně Max Mosley uspěl se svou žalobou v Německu, když Hamburský zemský soud 24. ledna 2014³²⁶ rozhodl, Google je spoluodpovědný za citelný zásah do soukromí Maxe Mosleyho, neboť nepodnikl kroky vedoucí k zabránění šíření inkriminovaných fotografií a tím jeho další stigmatizaci. Zobrazováním fotografií, byť v thumbnail, došlo k šíření, rozmnožování obsahu třetí strany. Google tak není původcem zásahu, ale společně odpovídá za šíření. Vyhledávač není pouhým pasivním, automatickým zařízením, nýbrž umožňuje sofistikované vyhledávání, fotografie ukládá, filtruje a zveřejňuje na svých serverech a tím spojuje s koncovými uživateli. Povaha fotografií Maxe Mosleyho je zjevně zcela protiprávní, neboť zasahují do intimní sféry žalobce a absentuje, i s ohledem na konečný rozsudek britských soudů, jakýkoliv veřejný zájem. *Notice and take down* postup nevedl ke splnění povinnosti Googlu a nezabránil dalšímu porušování základních práv žalobce. Nadto je nutné vzít v úvahu povahu Googlu, jeho velikost, pověst a sílu. Nelze jej vyjmout z odpovědnosti jen proto, že jiné vyhledávače či sociální sítě umožňují tyto fotografie rovněž vyhledat. Přestože Google argumentuje, že neexistuje software, který by dokázal fotografie filtrovat, aniž by nedocházelo k nadužívání či omezení svobody projevu, nepřesvědčil soud o tom, že podnikl kroky vedoucí k tomu, aby fungující software vytvořil nebo se o něj pokusil. Nadto neposkytl jiná řešení než *notice and take down* postup.

S ohledem na závěry těchto evropských rozsudků a poté, co soud (Queens Bench) 15. ledna 2015³²⁷ zamítl návrh Googlu, aby žaloba nebyla připuštěna, Google Inc., Google UK Limited uzavřely v květnu tohoto roku s Maxem Mosleyem mimosoudní narovnání, jehož obsah není

³²⁴ RG 11/07970.

³²⁵ Code des postes et des communications électroniques.

³²⁶ 324 O 264/11.

³²⁷ *Mosley v Google* [2015] EWHC 59 (QB).

veřejně dostupný. Žalobu Max Mosley opřel o závěry Soudního dvora EU v případě Google proti Španělsku³²⁸, kde soud konstatoval, že Google jako vyhledávač je zpracovatelem osobních údajů a jako takový je odpovědný za škodu způsobenou neoprávněným zpracováním citlivých osobních údajů. Soud odmítl argumentaci Googlu, že je pouhým pasivním vyhledávačem, na který se vztahuje omezení odpovědnosti dle směrnice o elektronickém obchodu. Dle čl. 10 Data Protection Act 1998 je každý, kdo je poškozen zpracováním svých citlivých údajů, kam patří i informace o sexuálním životě, oprávněn žádat náhradu po zpracovateli a správci osobních údajů. Dle soudu má žaloba šanci na úspěch před porotou, která bude rovněž posuzovat, zda je technicky možné, aby Google automaticky zabránil přístupu k jednotlivým fotografiím jako tomu činí u dětské pornografii. Konečný rozsudek ve věci nebyl vynesena z důvodu uzavření smíru.

11.2 Odpovědnost jednotlivců

Dalším obsáhlým prostorem pro spory na ochranu osobnosti jsou spory na sociálních sítích. Specifickým je obsah na Twitteru. Subjekt žaloby je zde jednoduše dohledatelný, je to autor tweetu, nicméně ze sdílení tohoto tweetu je možné vyvodit důsledky pro třetí osoby, neboť se tímto znovu uveřejňuje difamační sdělení. Odpovědnost za uveřejnění nenastává, bylo-li tvrzení uveřejněno bez vědomí původce. Obecně platí, že každé znovuzveřejnění zakládá důvod k žalobě a od okamžiku republikace běží promlčecí lhůta dvanácti měsíců. Poprvé se toto pravidlo objevilo v případě *Duke of Brunswick v Hamer*³²⁹, multiple publication přetrvával do přijetí The Defamation Act 2013.³³⁰ Odpovědností za tweet se zabýval soud ve sporu *McAlpine v Bercow*³³¹. V pátek 2. listopadu 2012 byla ve večerních zprávách na BBC odvysílána reportáž, která obsahovala vážné obvinění ze zneužívání dětí. Obviněným byl přední konzervativní politik z dob vlády M. Thatcherové. Nikdo konkrétní jmenován nebyl. Později vyšlo najevo, že oběť chybně identifikovala osobu, kterou měla být zneužívána. V sobotu a v neděli byla tato informace rozšířena médii, ale údajný násilník jmenován nebyl. BBC se následně lordu McAlpinovi omluvila a souhlasila se zaplacením odškodnění. V neděli 4. listopadu 2012 přidala Sally Bercow na Twitter příspěvek ve znění: „Proč je lord McAlpine populární? *Nevinná tvář*“. Lord McAlpine podal žalobu pro urážku na cti vzhledem ke zveřejnění tohoto tweetu více než 56 000 sledovatelům.

³²⁸ C-131/12 ze dne 13. 5. 2014.

³²⁹ (1849) 14 QB 185, [1849] EngR 915, (1849) 117 ER 75.

³³⁰ Blíže kap. 4.4.

³³¹ [2013] EWHC 1342 (QB).

Soud konstatoval, že reportáž v nočních zprávách na BBC viděl velký počet lidí, a že velký počet lidí o tom také četl v médiích (před 4. 11. 2012). Značný počet z nich užívá Twitter. Ve vztahu ke smyslu slov použitých v tweetu soud zopakoval principy týkající se přirozeného a obvyklého významu slov, který může zahrnovat důsledky a závěry, které si může ze slov vyvodit rozumný čtenář bez zvláštních znalostí.³³² „Přirozený obvyklý význam“ zahrnuje jak samostatná slova, tak i úsudky, které z nich lze vyvodit.³³³ Narážkou je naznačení na základě vnějších faktů (událostí) čtenáři dobře známých. Hlavní zásadou významu je rozumnost. Některé závěry jsou povolené, ale rozumný čtenář netouží po skandálu, úmysl vydavatele (původce) je irelevantní³³⁴.

Soud uzavřel, že rozumný čtenář by mohl spojit žalobce s večerní reportáží v podstatě ze dvou důvodů, a to z důvodu, že sledovatelé žalované na Twitteru se zajímali o politiku a současné dění, a dokonce i bez předchozí znalosti žalobce by lidé věděli (z užívání titulu lord), že byl ve veřejném životě význačnou osobou. Jinak v očích veřejnosti znám nebyl a zde se objevilo mnoho spekulací o identitě nejmenovaného politika, který byl prominentní před dvaceti lety. Strany se rozcházely v tom, co by měl znamenat výraz „nevinná tvář“. Soud uzavřel, že tweet ve svém přirozeném a běžném hanlivém smyslu znamenal, že žalobce je pedofil vinný ze sexuálního zneužívání chlapců svěřených do péče státu. Tweet měl význam „narážky“ a jednalo se o znovuuveřejnění nepravdivého a do cti zasahujícího tvrzení.³³⁵

Závěrem lze shrnout, že ochrana osobnosti je velmi propracovaným institutem, který má své historické kořeny, které určují specifika této ochrany. Nicméně přes rigiditu úpravy se anglický právní systém rozvíjí a hraje vedoucí roli při stanovování odpovědnosti nových komunikačních médií. Velká Británie rovněž přebírá stěžejní rozhodnutí Austrálie, Nového Zélandu a Kanady a je tak otevřena novým přístupům.

³³² *Jones v Skelton* [1963] 1 WLR 1362.

³³³ *Lewis v Daily Telegraph* [1964] AC 234, 258.

³³⁴ *Jeynes v News Magazines Limited* [2008] EWCA Civ 130.

³³⁵ Lord McAlpine uzavřel mimosoudní dohodu s BBC a ITV. Nemajetková újma, kterou dohodami získal byla ve výši 310 000 liber. Po uzavření dohody vzal zpět žalobu proti více než pěti stům uživatelů Twitteru, kteří jej jmenovali, když jeho původním záměrem bylo po nich požadovat morální satisfakci v symbolické výši 25 liber. Náhrada nemajetkové újmy ve vztahu k S. Bercow nebyla zveřejněna a byla poukázána na charitativní účely.

12 Trestní právo – exkurz

Trestní odpovědnost za pomluvu - *criminal defamation*, byla zrušena pro obsolentnost a rozpor se svobodou projevu v roce 2010. Ve vztahu k ochraně soukromí, podoby, osobních údajů a proti harassmentu lze nalézt ochranu v zákoně The Protection from Harassment Act 1997 (PHA), který upravuje harassment a stalking v trestní i civilní rovině. Pojem harassment zahrnuje veškerá jednání, která mohou způsobit znepokojení nebo utrpení, která jsou jako trestný čin uvedena v čl. 2 PHA, či jednání, která hrozí násilím a jsou uvedena v čl. 4 PHA. Ačkoliv harassment není specificky definován, čl. 7 PHA požaduje opakující se pokusy o nevyžádanou komunikaci a kontaktování oběti způsobem, který u rozumného člověka vzbuzuje utrpení či obavy.³³⁶ Ani u stalkingu není k dispozici přesná definice. V čl. 2a PHA se demonstrativně stanoví jednání či opomenutí, která jsou spojená se stalkingem, jako příklad je uvedeno sledování, pozorování oběti, vynucování si kontaktů různými způsoby zahrnujícími sociální média. Jednání vyžaduje stanovení harassmentu, musí cílit na jednotlivce nebo skupinu a mít v úmyslu způsobit obavy či utrpení. Zvláštní úprava harassmentu a stalkingu motivovaného rasovou nebo náboženskou nenávistí upravuje článek 32 *The Crime and Disorder Act 1998*.

Trestní odpovědnost za jednání online je předmětem zájmu posledního desetiletí. Bylo nutno reagovat na změnu prostředí a přizpůsobit stávající zákony či vytvořit nové skutkové podstaty trestných činů, které by reflektovaly změnu způsobu lidské komunikace.

The Communications Act 2003 má vážný dopad na uživatele sociálních sítí. Článek 127 odst. 1 stanovuje trestní odpovědnost za jednání, kterým pachatel prostřednictvím veřejné komunikační sítě zašle zprávu nebo jinou komunikaci ohrožujícího charakteru. Horní hranice trestní sazby za tento přečin je šest měsíců trestu odnětí svobody nebo maximální pokuta ve výši 5 000 liber.³³⁷ Tweet tak spadá pod definici elektronické veřejné sítě, a to z toho důvodu, že je přístupna všem, kdo se připojí k internetu.³³⁸ Obdobný trestný čin upravuje článek

³³⁶ Definice byla položena v případě *Plavelil v Director of Public Prosecutions* [2014] EWHC 736 (Admin).

³³⁷ Trestní řízení probíhá v Anglii a Walesu v prvním stupni před *Magistrates court* v případě obvinění z méně závažného trestného činu a před *Crown court* u závažnějších trestných činů. Porotní soudy jsou přítomny pouze u *Crown court*, resp. *Juvenile court*. Pokud obviněnému hrozí trest odnětí svobody vyšší než 6 měsíců, příslušným soudem je *Crown court*, v opačném případě *Magistrates court*. BLACKSTONE, W, *Commentaries on Laws of England*. [cit. 2016-02-14] Dostupné: <http://lonang.com/library/reference/blackstone-commentaries-law-england/bla-323/>.

³³⁸ *Chambers v DPP* [2012] EWHC 2157 (Admin). Stavební inženýr získal 70 000 liber jako náhradu nemajetkové újmy za kyberšikanu, která byla spuštěna jako štvavá kampaň na Twitteru. Kampaň trvala dva roky a během jednoho dne bylo zveřejněno více než 129 tweetů, dále zřídil falešný profil žalobce, který byl zaměnitelný s žalobcovým právním profilem.

1 zákona *The Malicious Communications Act 1998*. Ten stanoví, že pachatel se dopustí přečinu tím, že zašle druhé osobě dopis, elektronickou komunikaci nebo předmět jiné komunikace, který obsahuje výhrůžku, a důvodem tohoto jednání je úmysl způsobit adresátovi psychickou újmu nebo v něm vzbudit strach. Tento trestný čin se velmi podobá čl. 127 *The Communications Act*, shodnou má sankci, avšak je širší, neboť zahrnuje jakoukoliv komunikaci s cílem zastrašit recipienta, rovněž zahrnuje komunikaci pouze mezi dvěma lidmi. Dle čl. 127 *Communications Act 2003* a *Malicious Communications Act 1998* je pro vyvození trestní odpovědnosti nutné, aby sdělení, které je šířeno, bylo nemravné nebo hrubě urážející.

Královské státní zastupitelství (*Crown Prosecution Service*) má pravomoc podat obžalobu pro hrubě urážlivý (pohoršující) výrok dle *The Communications Act 2003*. Podmínkou je, že je nejen natolik urážející, ale že je nutností osobu trestně stíhat V případě *Paul Chambers v DPP*³³⁹, kde autor tweetu uvedl, že by mělo být letiště vyhozeno do povětří, pokud se nezlepší počasí a on nebude moci odletět, soud shledal, že nelze stíhat zjevnou nadsázku a osobní vyjádření pocitů.

Dle *The Communications Act 2003* skutkovou podstatu trestného činu naplní ten, kdo užije veřejné komunikační sítě ke hrubě urážlivé komunikaci. Komentáře na Twitteru tuto definici naplňují. Když je zpráva odeslána, nezáleží na tom, kolik lidí ji přijalo. Zákon není v rozporu se svobodou projevu. Satirický, skeptický nebo neslušný výrok, projev nepopulárního názoru na vážné i zcela banální téma, trapný, laškovný i vtipný projev nemohou naplnit skutkovou podstatu. Jako příklad lze uvést případ Daniela Thomase, profesionálního fotbalisty, který dne 30. července 2012 zveřejnil tweet o olympijských skokanech do vody Tomu Daleyomu a Peterovi Waterfieldovi a jejich sexuální orientaci. Tweet byl homofobní, urážející. Autor však tweet uveřejnil jako vtip a s vyjádřením svého názoru. Poté co byl rozšířen třetími osobami, jej okamžitě stáhl. CPS nepodala obžalobu.

V reakci na rozšiřující se trend zveřejnění soukromých fotografií za účelem pomsty a diskreditace dané osoby, tzv. revenge porn, anglický právní řád zavedl nový trestný čin v rámci zákona *The Criminal Justice and Courts Act 2015*. Článek 33 se vztahuje na fotografie offline i online, tedy šíření online i fyzickou distribucí. Informace, které jsou chráněny, jsou nejen fotografie či nahrávky, kde se lidé oddávají sexuální aktivitě, ale vše, co

³³⁹ [2012] EWHC 2157.

lidé obvykle veřejnosti neukazují, tedy kde mají důvodné očekávání soukromí. Předpokladem trestní odpovědnosti je úmysl způsobit poškozenému újmu. Horní hranice trestní sazby jsou dva roky. Důvodem přijetí byla nemožnost užití ochrany prostřednictvím PHA 1997 a úzké interpretace čl. 127 Communications Act 2003.

Trestněprávní odpovědnost lze kombinovat s civilněprávní, tak jako tomu je v případě *trollingu*³⁴⁰. V případě *The Bussey Law Firm PC & Anor v Page*³⁴¹ soud rozhodoval trolling advokátní kanceláře, když žalovaný na stránku Google Maps vložil komentáře, které obviňovaly kancelář z toho, že prohraje 80 % sporů a advokáti jsou neschopní. Soud přiznal žalobci náhradu nemajetkové újmy ve výši 50 000 liber.

Na základě *The Sexual Offences Act 1992* je chráněna identita oběti znásilnění. Nesmí se tak zveřejnit žádné údaje, které by vedly k její identifikaci. V roce 2012 v případě *Ched Avans* byla dívka znásilněna dvěma muži tak, že ji opili do bezvědomí. Na sociálních sítích ji devět osob identifikovalo a v trestním řízení jim za to byla uložena peněžitá pokuta. Ačkoliv britský systém chrání oběti, je výkon těchto práv problematický, pokud se tyto informace objeví na zahraničních serverech. Zákaz publikace informací, které mohou identifikovat osoby zúčastněné na řízení, byl předmětem sporu v případě *Aitken v DPP*.³⁴² Aitkenovi byla jako editorovi uložena povinnost zaplatit pokutu za uveřejnění článku o případu zaměstnance školy, který byl obviněn ze sexuálního zneužívání některých žáků. Byla jmenována i škola i přesto, že byl vydán zákaz na základě § 39 zákona *The Children and Young Persons Act 1933*. Podle *The Sexual Offences Act 1992* mají oběti znásilnění a obdobných závažných trestných činů doživotně zaručenou anonymitu. Média je nesmí jmenovat ani zveřejnit informace, které by vedly k jejich identifikaci. Jsou i případy, kdy by zveřejnění jména pachatele po ukončení procesu mohlo vést k identifikaci oběti. V rozsudku *R (Press Association) v Cambridge Crown Court*³⁴³ soud potvrdil, že v ojedinělých případech může mít anonymitu i pachatel a média nesmí zveřejnit jeho identitu. Nejedná se o prolomení

³⁴⁰ Termínem „troll“ se označuje uživatel internetu, který úmyslně narušuje diskusi/chat vkládáním nevhodného obsahu s cílem vyprovokovat ostatní účastníky chatu a rozpoutat emocionálně vypjaté ohlasy od ostatních účastníků diskuse. Výsledkem chování trolla je pak destrukce diskusního fóra, které se změní v prostor tzv. „hate speech“ čili nenávistné komunikace. Někdy se termínem trolling označuje též obtěžování jako takové.

³⁴¹ [2015] EWHC 563 (QB).

³⁴² [2015] EWHC 1079.

³⁴³ [2012] EWCA Crim 2434.

svobody projevu nebo nedůvěry k médiím, což jsou hodnoty, které jsou potvrzovány v judikatuře, ale o převahu silnějšího zájmu v podobě ochrany identity obětí.³⁴⁴

13 Procesní právo

13.1 Porotní systém

Rozhodování sporů porotou má ve Velké Británii staletou historii. Velká porota, zřízená roku 1179 Jindřichem II., měla ve středověké Anglii za úkol posoudit, zda existuje dostatek podkladů a důkazů pro to, aby mohlo být zahájeno soudní řízení před malou porotou. Ve Velké Británii bylo od velkých porot upuštěno v roce 1933.

Většina zemí náležejících do systému common law nahradila velké poroty institutem předběžného projednání žaloby, při kterém soud posuzuje důkazy týkající se údajného spáchání trestného činu a vydá rozhodnutí o tom, zda se soud před malou porotou bude konat.³⁴⁵

Malá porota ve středověké Anglii působila v druhé etapě řízení. Byla tvořena maximálně dvanácti muži a rozhodnutí vydávala v kooperaci s cestujícím soudcem. Porota nadále čítá dvanáct členů u *Crown Court* a *High Court*.³⁴⁶ V rozhodování platí zásada, že funkce malé poroty (*petit jury*) spočívá v posouzení skutkových otázek (*triers of facts*), přičemž právní otázky jsou ponechány na uvážení soudce (*trier of law*).

V odvětví civil law jsou hlavními prameny práva upravujícími způsob hlasování poroty *Juries Act 1974*, *County Courts Act 1974* a *Coroners Act 1988*, které rovněž připouští většinové verdikty, a to v závislosti na velikosti poroty, a dále *The Contempt of Court Act 1991* (dále jen „CCA“), zákon o pohrdání soudem, neboť ten má zabránit případné předpojatosti poroty, která si může udělat obrázek o vině či nevině žalovaného nikoliv na základě dokazování v soudním řízení, ale na základě referování informací v médiích.³⁴⁷

³⁴⁴ *R v B* [2006] EWCA Crim 2692.

³⁴⁵ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K. Právní dějiny 2. Státy západní Evropy a USA. Brno, Doplněk, 1999, str. 277.

³⁴⁶ KUKLÍK J., SELTENREICH, R. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Leges, 2011, str. 60n.

³⁴⁷ Klasickým případem pohrdání soudem je výslovné nebo konkludentní předjímání výsledků řízení, když jsou hodnoceny důkazy či vina žalovaného v médiích. Druhou skupinou jsou případy zveřejňování informací, které jsou před porotou utajeny. CCA povoluje zveřejnění materiálu, které by bylo jinak trestným činem, jestliže jde o aktuální zprávu o soudním řízení nebo zahrnuje diskusi o veřejných záležitostech. Podle čl. 1 CCA je jednání, které je způsobilé ovlivnit výkon soudnictví, trestným činem contempt of court, a to bez ohledu na úmysl pachatele. Pokud pachatel jednal s úmyslem ovlivnit soudní řízení, potom se jeho jednání bude posuzovat jako

V případě *Tim Yeo MP v Times Newspapers*³⁴⁸ soud rozhodoval, zda se bude případ řešit před porotou. Soud rozhodl, že žalobce není natolik důležitá veřejná osoba, aby byla ustanovena porota. The Defamation Act 2013 odstranil libel a slander ze seznamu tortů, které musí být řešeny před porotou, a rozhodnutí ponechává na soudu. Soud konstatoval, že dříve porota zasedala při řízeních s celebritami či sportovci, ale tyto osoby nedosahují takového stupně důležitosti pro společnost, jako jsou např. soudci či ministři. Toto rozhodnutí tak vykládá nárok na projednání případu porotou úžeji, než tomu bylo po staletí dříve, a to s odůvodněním, aby byla zachována rychlost a hospodárnost soudního řízení. Dřívější úprava v případech nactiutrhání publikovaného v tisku (libel), pomluvy a urážky na cti (slander), neoprávněného soudního stíhání (malicious prosecution), protiprávního uvěznění (false imprisonment), svedení a porušení slibu uzavřít manželství (seduction and breach of promise of marriage) a podvodu (fraud) ustanovovala porotu³⁴⁹, pokud případ nebyl složitý a náročný a nepotřeboval znalecké zkoumání.³⁵⁰ Právo na projednání případu před porotou je považováno za ústavní právo. V případě „*Seven Bishops*“ z roku 1688 soud konstatoval, že právo na projednávání případu porotou je ústavním právem, majícím místo v historii politického vývoje Velké Británie. Pokud noviny kritizují bohaté a mocné ohledně věci veřejného zájmu a následně jsou žalovány pro pomluvu, pak jejich vina, či nevina by měla být posuzována porotou, pokud o to noviny požádají i pokud to bude znamenat delší dokazování. Zničení reputace člověka má důsledky pro něj samého a jeho rodinu a přátele, poškození reputace např. ministra má důsledky pro celý národ, a proto by měl národ být součástí výkonu soudní moci. V případech *Rothermere v Times Newspapers Ltd*³⁵¹ či *Jonathan Aitken v the Guardian*³⁵² soud konstatoval, že každý člověk má právo na to, aby jeho případ byl rozhodován porotou, zvláště když kritizoval vládu nebo autoritu, která ve státě drží moc, či se jedná o otázku národního zájmu. Avšak soud v případě *Tim Yeo MP v Times Newspapers*³⁵³ odmítl argument deníku *The Times* pro ustanovení poroty, neboť dle soudu jednání žalobce a jeho zneužití postavení – lobbying, když byl předsedou Komise pro

trestný čin podle pravidel common law, jedná se o objektivní odpovědnost (strict liability). Ustanovení o objektivní odpovědnosti se uplatní jen v případě publikací, které za a) představují podstatné riziko, že proces nalézání spravedlnosti bude v konkrétním soudním řízení vážně narušen nebo ovlivněn a za b) jsou zveřejněny během probíhajícího trestního řízení. Blíže HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013. Praktík (Leges). ISBN 9788087576502, str. 258–266.

³⁴⁸ [2014] EWHC 2853 (QB).

³⁴⁹ COCKBURN, J a Thomas Andrew GREEN. *Twelve good men and true: the criminal trial jury in England, 1200-1800*. Princeton, N. J.: Princeton University Press, c1988. ISBN 0691055114, str. 220 n.

³⁵⁰ Čl. 69 The Senior Courts Act 1981.

³⁵¹ [1973] 1 WLR.

³⁵² [1997] EWCA Civ 1710.

³⁵³ [2014] EWHC 2853 (QB).

solární elektřinu v parlamentu, může být stejně dobře posouzeno soudem jako porotou. Porota zde nemá více znalostí či zkušeností a jiné výhody, které by soud neměl.

13.2 Příslušnost soudu

Ve spojených věcech *eDate Advertising GmbH proti X a Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Ltd.*³⁵⁴ Soudní dvůr Evropské unie rozhodoval příslušnost soudů v případě publikací na internetu a jejich dopadu.

Žalobci podali proti vydavatelství MGN žalobu k *Tribunal de grande instance de Paris*, kterou se domáhali náhrady nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv způsobený zveřejněním článků a fotografií osobního charakteru na serveru žalované strany. MGN uplatnila námitku nepřislušnosti uvedeného soudu s odvoláním na článek 2 a čl. 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech s tím, že na škodnou událost, pokud k ní došlo prostřednictvím tiskoviny, má být nazíráno tak, že nastala na všech místech, na nichž je uvedená tiskovina šířena. V důsledku toho, pokud je nosičem internetová síť, která je z důvodu svých technických vlastností všude přístupná a může být konzumován ze všech členských států, může být na takovou škodnou událost, jako je tato, nazíráno tak, že nastala na území pouze jednoho členského státu, pouze tehdy, pokud existuje dostatečná, podstatná či významná souvislost s uvedeným územím. V projednávané věci dle žalované strany neexistovala žádná dostatečná souvislost mezi sporným zveřejněním na internetu a údajnou újmou na francouzském území. Podle žalobců v původním řízení souvislost s francouzským územím vyplývá z okolnosti, že Olivier Martinez je Francouz, že ke sporným skutkovým okolnostem došlo ve Francii, že o ně má francouzská veřejnost nutně zájem a že mohou mít na tomto území určitý dopad. I když byl inkriminovaný článek vyhotoven v anglickém jazyce, je tento článek, který byl šířen na internetu, snadno srozumitelný francouzské veřejnosti. Soud rozhodl tak, že článek 5 bod 3 nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že v případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď u soudu členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace

³⁵⁴ Věc C-509/09 a C-161/10, rozsudek ze dne 25. 10. 2011.

zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, k němuž je žaloba podána.³⁵⁵

S ohledem na vysoká finanční zadostiučinění přiznávaná v Anglii a Walesu se stávají anglické soudy lukrativními pro vedení sporů. Zejména oligarchové či zahraniční podnikatelé, kteří se nechtějí domáhat svých práv v zemích, kde satisfakce nevede k citelné sankci, vyhledávají jurisdikci anglických soudů. Chování žalujících subjektů je označováno jako tzv. *forum shopping*. Podmínky pro přiznání jurisdikce a příslušnosti anglického práva se zpříšňují.

Ve sporu *Sloutsker v Romanova*³⁵⁶ soud přiznal bývalému ruskému senátorovi a prezidentu Izraelsko-židovského kongresu náhradu nemajetkové újmy v penězích ve výši 110 000 liber, a to za tvrzení, zveřejněné na blogu žalované v Rusku, označující ho za člověka, který si objednal vraždu jejího manžela. Soud konstatoval, že žalobce má silnou vazbu na Velkou Británii přestože žije v Izraeli a i přestože žalovaná publikovala blog v Rusku.

V případě *Lachaux v Independent Print*³⁵⁷ byl článek prvního žalovaného (Francouze) čten 3250 čtenáři ve Velké Británii a 1360 čtenáři na území Evropské unie. Soud uzavřel, že desítky, možná stovky Britů znaly žalobce a četly článek, který ho mohl poškodit. Nadto i ti, kdo ho neznali, mohli z článku nabýt negativní dojem o žalobci.

K tomu, aby byla stanovena příslušnost anglického soudu, je žalobce povinen tvrdit všechny rozhodné skutečnosti k prokázání, že anglické právo je právo rozhodné a anglické soudy jsou příslušné pro rozhodování. Tyto skutečnosti musí být pravdivé, jinak se žalobce vystavuje možnosti odmítnutí žaloby. V případě *Ahuja v Politika Novine*³⁵⁸ byla žaloba pro pomluvu za článek uveřejněný v časopise Politika, v srbském jazyce a na srbském serveru, odmítnuta i přesto, že žalobce doložil, že ve Velké Británii studoval, má zde sídlo jeho společnost, požívá zde dobré pověsti a rovněž na území Velké Británie došlo k cirkulaci článku. Podmínky k naplnění čl. 9 odst. 2 The Defamation Act 2013, tedy že Anglie a Wales jsou nejvhodnější místo, kde by měla žaloba být projednávána, jsou v souladu s judikaturou a doktrínou následující: doba, po kterou byl článek dostupný v Anglii oproti jiné zemi, závažnosti újmy, která byla žalobci způsobena v Anglii oproti újmě způsobené v jiné zemi, rozsah čtenářů

³⁵⁵ *eDate Advertising GmbH proti X a Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Ltd.*

³⁵⁶ [2015] EWHC 2053 (QB).

³⁵⁷ [2015] EWHC 2242 (QB).

³⁵⁸ [2015] EWHC 3380 (QB).

v Anglii v porovnání s jinými zeměmi. Je třeba rovněž doložit, zda je odůvodněno se domnívat, že žalobce by neměl spravedlivý proces v jiné zemi. Žalobce má povinnost uvést soudu všechny skutečnosti a pravdivě soud informovat o všem, co soud povede k rozhodnutí o příslušnosti. Pokud žalobce v daném případě zamlčel, ať už opomenutím, či úmyslně, že má srbský pas, že v Srbsku dosahuje značných příjmů, jedná se o klamání soudu a soud je oprávněn žalobu odmítnout, což v daném případě udělal právě z důvodu neuvedení všech okolností k osobě žalobce.

13.3 Žaloba

Každý má právo se v případě sám zastupovat, pokud se jedná o jeho právo. Queen's Bench Division of the High Court vypracovala praktického průvodce řízením v případech podání návrhu. Pro žalobce návrh obsahuje tři části. První sekci tvoří základní argumenty, nárok, kterého se domáhá, a vylíčení chronologie podání v řízení. Druhou sekci tvoří návrhy svědků a jiné důkazy. Třetí sekce obsahuje případy, na které žalobce odkazuje.

13.3.1 Identita žalovaného subjektu

Základním předpokladem žaloby je identifikace žalovaného subjektu. Pokud není známá, lze požádat soud o zajištění identity, příp. žalovat osoby neznámé. V případě *Brett Wilson LLP v Persons Unknown*³⁵⁹ se žalobce domáhal prostřednictvím Norwich Pharmacal Order informací, kdo je provozovatelem serveru. Tedy, kdo jej vlastní a kdo je editorem. K rozkrytí identity a získání identifikačních údajů je nutné soud požádat prostřednictvím tzv. *Norwich Pharmacal order*, jehož podmínky a principy byly stanoveny v případě *Novartis Pharmaceuticals UK Ltd v Stop Huntingdon Animal Cruelty & Ors*³⁶⁰. Sněmovna lordů stanovila, že pokud třetí osoba, která stojí mimo spor, má informaci týkající se nezákonného jednání, je povinna tuto informaci vydat soudu pro účely sporu dotčené osoby a škůdce. Skutková podstata sporu byla taková, že poškozená společnost vlastní patent k léku požádala třetí subjekt o informaci, kdo je jejím dodavatelem. Rozhodnutí se opírá o princip zakotvený již v devatenáctém století, tzv. *bill of discovery*. Užívá se tehdy, pokud je identita škůdce neznámá, žádost se podává u Queen's Bench Division nebo The Chancery Division u High Court of Justice podle procesního předpisu, soudního řádu *The Civil Procedure Rules* (dále jen „CPR“) 31.18. Stále více nabývá na intenzitě ve vztahu k provozovatelům internetových služeb k rozkrytí anonymních uživatelů.

³⁵⁹ [2015] EWHC 2628 (QB).

³⁶⁰ [2014] EWHC 3429 (QB).

Avšak i přesto, že odpovědné osoby nejsou zjištěny, lze žalovat osoby neznámé, a to pokud je dostatečně zřejmé, na koho se cílí. V takovém případě, např. u anonymních stránek, kde nelze provozovatele zjistit, lze použít rozsudek znějící na osoby neznámé k tomu, že je poskytovatel internetového připojení zablokuje. Takto je zabezpečena ochrana i před anonymy, kteří zasahují na internetu, aniž by se znala jejich pravá identita. Podání žaloby proti neznámým osobám umožňuje CPR 55.3(4) ve věcech harassmentu a ve sporech na ochranu soukromí a utajovaných informací. Praktický problém nastává v procesních podmínkách, které musí být naplněny, zejména doručení výzvy a návrhu žaloby. V případě *Kerner v. XY*³⁶¹ bylo konstatováno, že pokud není možné využít tradiční metody doručování, lze využít se souhlasem soudu alternativy, jako je kontaktní e-mail uvedený na serveru.

13.3.2 Předběžná otázka

Narůstá počet případů, ve kterých se navrhovatelé ještě před podáním žaloby domáhají u soudu vyřešení předběžné otázky ke stanovení významu difamujících slov. Do přijetí Defamation Act 2013 byl význam slov otázka faktická a jako taková přenechána k rozhodnutí porotě. Nadto bylo obecně uznáváno, že soud je vázán významem slov, který navrhl žalobce a jeho význam může jen zmírnit.³⁶² Změna nastala s The Defamation Act 2013, což dokládá případ *Barron MP & Others v Jane Collins MEP*³⁶³, ve kterém žalobci, místní labourističtí politici, zažalovali místní zastupitelkyni v souvislosti s jejím projevem, když ta jim položila otázku, zda si jsou vědomi rozsáhlého znásilňování dívek v Rotherhamu, když bylo za období šestnácti let zneužito na 1400 dětí. Soud v rozhodnutí o předběžné otázce rozhodl, že význam, který slova v předmětné komunikaci zastupitelkyně veřejnosti nesla, je ještě silnější než ten, který žalobci předložili. Známý princip ke stanovení předběžné otázky ohledně významu sporných slov byl položen v případě *Jeynes v News Magazines Limited*³⁶⁴. Ten zde konstatoval, že je rozdíl mezi zničením rodiny a zničením vztahu, když tam nejsou děti a manželství. Jako předběžnou otázku význam slov hodnotí soud v souvislosti s možnými obranami žalovaného.

V případě *Cruddas v Calvert*³⁶⁵ byl žalobcem bývalý ministr financí konzervativní strany a žalovanými novináři, kteří jej se skrytou kamerou navštívili s tím, že předstírali zájem

³⁶¹ [2015] EWHC 178 (QB) and [2015] EWHC 1247 (QB).

³⁶² Blíže MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W. V. H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library, 34.8.

³⁶³ [2015] EWHC 1125 (QB).

³⁶⁴ [2008] EWCA Civ 130.

³⁶⁵ [2013] EWHC 1427.

o poskytnutí finančního daru straně. V článku uveřejněném na základě této návštěvy uvedli, že za nabídnutý finanční dar straně žalobce úplatně (korupčně) nabídl možnost ovlivnit vládní politiku a získat neoprávněnou výhodu prostřednictvím setkání s premiérem a jinými ministry, a to i přesto, že přijetí těchto peněz by bylo v rozporu s volebním zákonem. Slovo „úplatně“ mohlo indikovat, že jednání ministra bylo trestným činem. Soud rozhodl, že se žalobce nedopustil trestného činu, tato slova tak mohla znamenat, že se trestného jednání dopouští a jako takové je toto tvrzení difamační.

Test pro stanovení difamačního významu slov, tedy přirozeného a běžného významu, je test zcela objektivní. Základním kritériem je význam slov. Je tedy nezbytné ze spektra možných významů vybrat ten, který vnímá hypotetický rozumný člověk, ne tedy ten, kdo výrazy sám četl. Nepřipouští se tedy důkaz, sloužící ke stanovení toho, jak byl výraz vnímán, takový důkaz je irelevantní. Ve sporu *Goddard LJ in Hough v London Express Newspapers Ltd*³⁶⁶ soud konstatoval, že žalobce má ve vztahu ke slovům prokázat pouze to, že byla zveřejněna. Nemůže navrhnout svědky, kteří by dosvědčili, jak těmto slovům rozuměli. Otázka je, jak slovům rozumí běžní rozumní lidé.

Otázky stanovení závažné újmy a významu slov jsou otázky předběžné a měly by být rozhodovány společně.

V případě *Cooke & Midland Heart Ltd v MGN*³⁶⁷ soud konstatoval, že ne vždy je nutné předkládat důkazy k otázce vážné újmy, neboť ta je v některých případech zcela zřejmá.³⁶⁸ V případě *Lachaux v Independent Print*³⁶⁹ soud konstatoval, že závažná újma se musí stanovit prokázáním míry pravděpodobnosti na straně žalobce. Podmínky k vážné újmě soud shrnul v případě *Theedom v Nourish Training Ltd*³⁷⁰. Kromě podmínek pro daný tort v common law je nutno stanovit závažnou újmu, která byla způsobena či mohla být žalobci způsobena na jeho pověsti. U právnických osob je nutné stanovit vážnou finanční ztrátu nebo její hrozbu. V případě právnických osob má být újma způsobena na pověsti, u člověka postačí na citech. Žalobce dále musí prokázat vyšší míru pravděpodobnosti, že tvrzení je způsobilé přivodit újmu. Není třeba prokazovat míru možné újmy důkazy, postačí odkaz na závažnost

³⁶⁶ [1940] 2 KB 507.

³⁶⁷ [2014] EMLR 31.

³⁶⁸ Obdobně *Donovan v Gibbons* [2014] EWHC 3406 (QB) a *Ames v Spamhaus Project Ltd* [2015] EWHC 127 (QB).

³⁶⁹ [2015] EWHC 2242 (QB).

³⁷⁰ [2015] EWHC 3769 (QB).

slov a jejich význam. Jednou z možností, jak stanovit, že žalobce utrpěl vážnou újmu online, je digitální analýza, která se zabývá tím, jaký měla publikace dopad online, a to z kvantitativního i kvalitativního hlediska. Tedy kolikrát a na jaké pozici se ve vyhledávači zobrazí difamující článek a jaký je jeho zdroj. Důkazy k ohodnocení výše újmy jsou předmětem stanovení výše nemajetkové satisfakce ve věci samé. Aplikační problém nastává se stanovením doby, ke které má být újma či její pravděpodobnost stanovena. Judikatura se klaní ke dni podání žaloby.

13.4 Rozhodnutí

Struktura anglických soudních rozhodnutí je otázkou zvyklostí. Rozhodnutí vrchních soudů vytváří precedenční právo.³⁷¹

Odůvodnění odvolacího soudu je založeno na zásadě zvýhodnění soudu v nalézacím řízení, odvolací soudy jsou omezeny na reprodukci důkazů. Proto je nepravděpodobné, aby skutková zjištění spočívající pouze na hodnocení důkazu svědka soudcem byla při odvolání prověřována. Naopak skutková zjištění odvozená z listinných důkazů jsou při odvolání přístupná k opětovnému uvážení. Koncové rozhodnutí musí obsahovat odůvodnění jak právního hodnocení, tak skutkových aspektů.³⁷²

Co se týče právních otázek, britské soudní odůvodnění se kloní k tomu, být pečlivá a vyčerpávající. To zahrnuje přezkoumávání všech souvisejících předchozích rozhodnutí. V některých případech se může srovnání precedentů rozšířit do jiných jurisdikcí common law (v Anglii je na ně pohlíženo pouze jako na nezávazná, ale potenciálně přesvědčivá nebo osvětlující rozhodnutí). Rovněž je nutné odkázat na rozhodnutí Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva.³⁷³

Soudci píší odůvodnění sami. Otázka faktické povahy obsahuje hodnocení svědků a znaleců. Z odůvodnění se mají snadno analyzovat argumenty. Soudy rozhodují o přípustnosti odvolání

³⁷¹ Občanskoprávní rozhodnutí v první instanci vydává samosoudce. U odvolání zasedá senát složený ze tří soudců. U Nejvyššího soudu, který v roce 2009 nahradil House of Lords zasedá 12 členů. Soudci vrchního soudu jsou rozděleni do kolégií, pro spory na ochranu osobnosti je příslušná Queens Bench Division. Rozsudky Queens Bench Division jsou precedenty.

³⁷² TICHÝ, Luboš, Pavel HOLLÄNDER a Alexander BRUNS (eds.). *Odůvodnění soudního rozhodnutí: The judicial opinion = Begründung von Gerichtsentscheidung*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011, Soudní rozhodnutí a povinnost odůvodnění: anglické právo, str. 27–49.

³⁷³ Odkaz na čl. 6 Úmluvy.

k vyšším soudům, a pokud je nepovolí, vyžádá se povolení od vyšších soudů. Nejvyšší soud řídí sám vlastní nápad.

Rozsudek se vyhláší na veřejném zasedání soudu, právní zástupci mají možnost vidět ověřenou verzi rezervovaného (*reserved*) rozsudku a navrhnout opravu písařských chyb, dnes za výjimečných okolností navrhnout nové důkazy. Rozsudky jsou dlouhé z důvodu analýzy předchozích rozhodnutí, popisu skutkového stavu, právního základu a vypořádání se s důkazy. Rozhodnutí obsahují číslování odstavců. Tato změna nastala během posledních desetiletí. Tento jednoduchý nástroj umožnil autorům učebnic identifikovat hlavní části důležitých autorit common law a ukončit tradici spoléhání se na autoritativní stránkování La Reports.³⁷⁴

V civilním řízení je možné získat summary judgement a není potřeba řízení, pokud má soud za to, že zde nejsou sporná tvrzení mezi stranami. Při aplikaci práva na nesporná fakta je jedna strana zcela v právu.

Britské právo nezná princip, že soudy nesou konečnou odpovědnost za stanovení právního základu jednání (*iura novit curia*), ale rozhodují v mezích argumentů předložených právními zástupci. Pokud soud bere v úvahu jiné skutečnosti, strany mají prostor se k tomu vyjádřit. Má-li být proveden větší rozsah právního průzkumu a nemají-li strany prostředky, lze ustavit právního zástupce jako *amici curiae*.³⁷⁵

13.5 Náklady řízení

Dle Civil Procedure Rules strany musí v průběhu soudního řízení stanovit rozpočet svých soudních nákladů. Ten je schvalován soudem. Náklady mohou vzniknout ještě před fází, kdy se rozpočet před soudem stanovuje, a tyto nepodléhají schválení, soud je však může brát v úvahu při stanovení přiměřenosti rozpočtu. Ke stanovení přiměřenosti a odůvodněnosti nákladů na různé fáze sporu by soud měl brát v potaz hodinovou sazbu a navržený předpoklad rozsahu hodin. Nad rámec těchto hodin lze započíst jen ty, které se ukázaly jako nepředvídatelné, jsou identifikovatelné druhé straně a nejsou považovány za nevyžádané.

V případě *Sylvia Henry v News Group Newspapers Limited*³⁷⁶ žalobkyně byla sociální pracovnící, která měla na starosti 17ti měsíční dítě, označené iniciálou P, a to od poloviny

³⁷⁴ Op. cit. 383.

³⁷⁵ Op. cit. 383.

³⁷⁶ [2013] EWCA Civ 19.

prosince 2006, přičemž chlapec zemřel za strašných okolností v srpnu 2007. V průběhu doby, kdy jej měla na starosti, se mnohokrát snažila o jeho umístění do náhradní péče. Po smrti dítěte deník *The Sun* uveřejnil 80 článků, včetně 11 na titulních stranách, kdy žalobkyni vinil z chlapcovy smrti, a dokonce založil petici, ke které se připojilo 1,6 milionu lidí, a vyzval ji, aby na svou funkci rezignovala. Po roce a půl soudního řízení se deník s žalobkyní mimosoudně dohodl. *The Sun* otiskl omluvu a zavázal se uhradit náklady soudního řízení. Dle CPR PD51D byly přiznány náklady ve výši 268 832 liber. *The Sun* se vůči vymezeným nákladům odvolal, neboť rozpočet obrany byl předem stanoven již v roce 2010 oběma stranami. Náklady však průtahy řízení ze strany *The Sun* rostly, žalovaný se vícekrát vyjadřoval a průběžně rozpočet neaktualizoval. Z těchto důvodů soud odvolání odmítl, protože náklady žalobkyně byly přiměřené obraně žalované. Toto odmítnutí vychází z principu, že obě strany mají mít rovné postavení k obraně a nebyl zde „good reason“, tedy vážný důvod pro odklonění se od tohoto principu.

Doposud nejvyšší soudní náklady stanovil soud v případě *Tim Yeo MP v Times Newspapers*, kdy byl rozpočet pro Tima Yea stanoven na 370 000 liber, o 189 000 liber méně než bylo požadováno. Rozpočet schválený pro Times Newspapers byl obdobný 346 000 liber. Soud tak nastavil prozatímní horní sazby u významných kauz.

14 Severní Irsko a Skotsko

14.1 Severní Irsko

Úprava ochrany osobnostních práv v Severním Irsku se výrazně neliší od úpravy anglického práva, uplatňovaného v Anglii a Walesu. Nicméně Severní Irsko se rozhodlo nepřijmout Defamation Act 2013. Nadále je tedy v její jurisdikci platný Defamation Act 1955 s novelizací v roce 2010, který vychází s anglického Defamation Act 1952.³⁷⁷

Rozdíly v aplikaci úpravy lze nalézt až v rozhodovací praxi. Liší se systém pro přiznávání náhrady nákladů soudního řízení, proto jsou náhrady nižší než u anglických soudů. Doposud nejvyšší přiznaná náhrada nemajetkové újmy byla 80 000 liber v případě *Gormley v Sinn Fein*³⁷⁸. Standardně v případech defamation rozhoduje porota o otázkách faktických, o otázkách právních soudce. Rozhodují na rozdíl od anglických soudů *country courts* ve sporech do 3 000 liber a jako soud odvolací High Court v Belfastu. Rovněž i zde dochází k ústupu od porotních procesů. Ve věcech defamation jsou přenášena rozhodnutí anglických soudů, nejvyšší instancí je anglický *The Supreme Court* (dříve *The House of Lords*).

Ve vztahu k ochraně soukromí a podoby je úprava rozhodování konzistentní s anglickými soudy. Soukromí je chráněno s přímým poukazem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod.³⁷⁹ V případě *King v Sunday Newspapers Ltd*³⁸⁰ žalobce podal žalobu pro publikaci sérii článků, které jej obviňovaly ze závažné trestné činnosti, vraždy a drogového dealerství. Žaloba byla postavena na tortech *misuse of private information* a *harassment*. Bylo vydáno předběžné opatření zákazu publikace fotografií ze svatby žalobce, na kterých byl on i jeho rodina, neboť to mohlo představovat zásah do jeho soukromí a bezpečnosti z důvodu povahy obvinění. Byl to první případ, kdy vrchní soud rozhodoval případ pouze na bázi ochrany soukromí.

Co se týče problematiky ochrany osobnostních práv na internetu. V případě *CG v Facebook Ireland Ltd and Joseph McCloskey*³⁸¹ získal žalobce, muž odsouzený za sexuální delikt, náhradu nemajetkové újmy ve výši 20 000 liber za *misuse of private information* a *harassment*, a to za zveřejnění facebookové stránky, která jej identifikovala jako sexuálního

³⁷⁷ Očekává se, že *The Defamation Act 2013* bude přenesen i do Severního Irska, a to z důvodů benefitu v ochraně veřejného zájmu a svobody projevu.

³⁷⁸ Unreported, NIQB, 14 December 2012.

³⁷⁹ Blíže DICKSON, Brice a Brian GORMALLY. *Human rights in Northern Ireland: the CAJ handbook*. Hat Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2015.

³⁸⁰ [2012] No NICA Ref GIR 8547.

³⁸¹ [2015] NIQB 11.

delikventa s názvem „Ochraňte naše děti před predátorem“. Tato stránka byla založena druhým žalovaným, otcem jedné z jeho obětí. Každá stránka obsahovala jeho fotografie, identifikační údaje a jeho zločin. Následovaly další posty a komentáře uživatelů s urážkami, výhrůžkami a informacemi o místě jeho pobytu. Případ odkázal na anglický spor ve věci *Green Corns Ltd v Claverley Group Limited*³⁸², ve kterém soud s pomocí DPA stanovil ten druh osobních údajů, který se pokládá za citlivý a jehož subjekt má právo na ochranu v souladu s čl. 8 Úmluvy.

14.2 Skotsko

Skotské právo se po mnoho staletí vyvíjelo nezávisle na právu anglickém, jedná se o právní enklávu. Utvářelo se pod nepřímým vlivem práva římského. Ve Skotsku sice nedošlo k přímé recepci práva římského, to však skotské právo (*Scots law*) ovlivnilo prostřednictvím práva kontinentálního, ze kterého skotské právo mnohé čerpalo. Do značné míry samostatný vývoj skotského práva pokračoval i po sjednocení anglického a skotského parlamentu v roce 1707, po tomto datu však začalo na skotské právo silně působit anglické právní myšlení. Rozdíly skotského a anglického práva jsou značné. Skotské právo je sice převážně precedenční, není v něm však rozlišení na common law a equity, které vzniklo jako specifický výsledek anglické historie. Zvláštním způsobem ovlivňování skotského práva je asimilace skotských právních institucí anglickými.³⁸³

Ochrana cti a důstojnosti - *defamation*, se v anglickém a skotské právu různí velmi málo. Rozdíly však nespočívají ve zdrojích úpravy těchto dvou práv, ale plynou z jejich historického vývoje. Skotské právo navazuje na kontinentální úpravu (*civil law*) a právo kánonické.³⁸⁴ Defamation law se nevyvíjelo z trestního práva, neboť pomluva ve Skotsku nebyla chráněna trestním právem od poloviny devatenáctého století. The Defamation Act 2013 reformoval právo na ochranu cti a důstojnosti a kromě několika výjimek je aplikováno i ve Skotsku.³⁸⁵ Ačkoliv se terminologie skotské a anglické úpravy různí (např. obrana pravdy je označovaná jako *veritas*), chápání institutů je totožné. Libel a slander se ve skotském právu nerozlišuje a jedná se o synonyma pro *defamation*. Pokud jde o verbální urážku, ochrana je zabezpečována prostřednictvím *verbal injury*, kam patří *slander on third person*, *false*

³⁸² [2005] EWHC 958.

³⁸³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. Beckovy právnícké učebnice, str. 219.

³⁸⁴ NORMAND Lord (1938). The Law of Defamation in Scotland. The Cambridge Law Journal, 6, str. 327–338. doi:10.1017/S0008197300129253.

³⁸⁵ Nadále je účinný Defamation Act 1952 a the Defamation Act 1996.

repression a *convicium*.³⁸⁶ Ve Skotsku se neuplatňují exemplary damages, dostupné jsou aggravated damages. Nárok vyplývající z ochrany cti a důstojnosti nezaniká se smrtí poškozené osoby. Mezi podmínky odpovědnosti nepatří zveřejnění třetí osobě. Pro naplnění zveřejnění postačí i pronesení difamujícího tvrzení osobě poškozené. Požadavek způsobení vážné újmy v čl. 1 Defamation Act 2013 nebyl převzat do skotské úpravy. Žalobu je nutno na rozdíl od anglické úpravy podat do tří let ode dne publikace. Náhrada nemajetkové újmy slouží především ke kompenzaci, kompenzuje se urážka poškozeného i újma na jeho pověsti. Co se týče obran, skotské právo z The Defamation Act 2013 nepřevzalo *honest opinion*, nadále operuje s Reynoldsovými privilegii. Podmínkou „*fair comment*“ není upřímnost úmyslu, ale postačí, že je relevantní k věci samé. Mezi obranu, která v anglickém právu není dostupná, patří „*fair retort*“, odůvodněné vrácení urážky. Rovněž se za difamující tvrzení nepovažuje výrok učiněný *in rixa* – učiněný v hněvu, výroky však nesmí být silně difamační.³⁸⁷ Tento protiútok však nesmí představovat difamující zásah. Přestože se skotské právo neodkládání od chápání vydavatelů a vysílatelů jako osob, které nejsou primárně odpovědné za zásah do cti a důstojnosti, pokud nemohli vědět o difamující povaze tvrzení (*innocent dissemination* v čl. 1 Defamation Act 1996), výjimka z odpovědnosti pro online vydavatele ve Skotsku není aplikovaná. Skotsko nepřijalo obranu v čl. 5 Defamation Act 2013.³⁸⁸ Co se týče procesního práva, příslušnost skotských soudů nastává tehdy, je-li difamující tvrzení zveřejněno ve Skotsku. Na rozdíl od anglického práva je žalobce povinen stanovit částku, kterou požaduje jako náhradu nemajetkové újmy, a soud nemůže překročit tento návrh. Žalobu lze projednávat u *sheriff courts*, což je ekvivalent anglických *county courts*. Před vydáním předběžného opatření zákazu publikace, označeného ve skotském právu jako *interim interdict*, je odpůrce, zejména vydavatel, vyslechnut.

Dalším civilním deliktem na ochranu osobnostních práv představuje ve Skotsku *convicium*. Pro naplnění je zapotřebí prokázat úmysl žalované strany způsobit poškozenému újmu veřejným posměchem či raněním citů. Nezáleží na tom, zda jde o pravdivé, či nepravdivé tvrzení. Zásada *veritas convicii excusat* neplatí. Žaloba je v moderní době již redundantní,

³⁸⁶ Blíže COOPER, F a D DYKES. The law of defamation and verbal injury. 2d ed. rev. and in part re-written. Edinburgh: W. Green and Sons, 1906.

³⁸⁷ V případě *Christie v Robertson* (1899) 1 F. 1155 obvinění z trestného činu vybočilo z mezí *in rixa*. Výrok „jsi lhář“ měl výjimku. Viz případ *Agnew v British Lgal Life Assurance Co Ltd* (1906) 8 F. 422.

³⁸⁸ CROOK, Tim. Comparative media law and ethics. London; New York: Routledge, 2010. ISBN 0203865960, str. 268–334. a MCINNES, Rosalind M, CLIVE, M Eric, MCKAIN, Bruce a Alistair J BONNINGTON. Scots law for journalists. 8th ed. Edinburgh: Thomas Reuters, 2010. ISBN 9780414016217.

největší rozmach byl v devatenáctém století a na počátku století dvacátého. Mezi klasické případy patří případy zveřejnění nemocí.³⁸⁹ V současném pojetí by uveřejnění těchto informací spadalo pod ochranu soukromí.

Ochrana soukromí a podoby je ve skotském právu zabezpečována instituty přejatými z anglického práva. Vývoj tortu *passing off* prostřednictvím equity nemá ve Skotsku svůj ekvivalent, neboť skotské právo nerozlišuje mezi právem a equitou. Ve skotském právu je možné podat žalobu na *passing off* na základě premisy, že každý má právo na to, aby se o něm nebo o jeho zboží nezveřejňovaly údaje, které jsou nepravdivé a mohou zasáhnout do jeho majetkových zájmů. Rovněž je závazek důvěry zakotven ve skotském právu a tort *breach of confidence* využíván v deliktním právu, nikoliv však jako v právu anglickém, v kategorii *equitable wrongs*.³⁹⁰ Ochrana soukromí je nicméně silněji chráněna než v anglickém právu, byť žalobci opírají své nároky o stávající tort. Vychází se z obecného *actio iniuriarum*.³⁹¹ Tort na ochranu soukromí nebyl ustanoven, soukromí stejně tak jako v anglickém právu není samostatně stojícím osobnostním zájmem.

Tím, že je Skotsko malá jurisdikce, žalobci, zejména z řad osob veřejného zájmu, nežalují své nároky u skotských, ale anglických soudů.³⁹² Tímto nemá Skotsko možnost svou judikaturu v této rychle se rozvíjející oblasti přizpůsobovat. Ve skotském právu je dostupná ochrana před harassmentem, The Harassment Act 1997 je však pro Skotsko platný jen v části týkající se civilního deliktu harassmentu, trestněprávní ochrana se na Skotsko nevztahuje.³⁹³

Ochrana podoby stejně jako v anglickém právu není legislativně zakotvena. Publicity rights není možné odvodit ani prostřednictvím common law. Ve Skotsku probíhají debaty s návrhem statutárně upravit publicity rights s ohledem na jeho hybridní povahu ve vztahu k předmětu ochrany.³⁹⁴

³⁸⁹ *Newton v Fleming* (1846) 8 D. 677.

³⁹⁰ REID, Elspeth. *Personality, confidentiality and privacy in Scots law*. Edinburgh: W. Green, 2010. ISBN 0414016815, str. 203–319.

³⁹¹ Blíže ZIMMERMANN, Reinhard. *The law of obligations: Roman foundations of the civilian tradition*. 1. ed. Cape Town: Juta & Co, 1990. ISBN 9065446737.

³⁹² Např. Vévoda Argyll, J. K. Rowling.

³⁹³ REID, Elspeth. *Personality, confidentiality and privacy in Scots law*. Edinburgh: W. Green, 2010, str. 59–60.

³⁹⁴ Blíže BLACK, Gillian. *Publicity rights and image: exploitation and legal control*. Portland, Or.: Hart, 2011. ISBN 184946054X.

15 Země Commonwealth

15.1 Austrálie

15.1.1 Ochrana cti a důstojnosti

Až do roku 2005 byla úprava defamation různá ve všech státech a teritoriích. V některých byla natolik striktní, že umožnila žalované obranu pouze tehdy, prokázali-li pravdivost tvrzení a zároveň, že tvrzení bylo uveřejněno ve veřejném zájmu. V roce 2005 byly přijaty *The Uniform Defamation Laws*, které navazují na dřívější úpravu, která vychází z anglického tortu defamation. Defamation je definováno jako zveřejnění nepravdivé informace týkající se osoby nebo její rodiny, které ohrožuje její pověst, může ohrozit její pracovní život nebo živnost anebo je osoba vystavena posměchu, ostudě a čelí tomu, že se jí lidé vyhýbají. Zveřejnění se děje vyřčenými slovy nebo slovy, která měla být čtena, a dále posunky, gesty či signály, a to před osobou jinou než žalobce. Pro stanovení žalobního návrhu je nutné prokázat tři skutečnosti. Za prvé že došlo ke zveřejnění. V případě *Jneid v Western Australian Newspapers*³⁹⁵ Nejvyšší soud The Western Australia shledal, že titulní stránka novin, která byla ve skleněném boxu, je akt publikace. Obsah titulní strany tak mohl mít dopad na vnímání čtenářů i bez odkazu na článek uvnitř novin. Titulní strana obsahovala fotografii žalobce a jeho bratrů s titulkem „Zbraně, drogy a peníze“. Článek na straně deset podával informace o zadržení a obvinění dvou bratrů z distribuce drog. Za druhé je nutno prokázat, že slova jsou difamující pro rozumného člověka a nesou jediný difamující význam, tzv. *single meaning*, i přesto, že význam slov mohou různí lidé vnímat odlišně. A třetí podmínkou je, že slova identifikují žalobce. Lhůta pro podání žaloby činí rok od publikace. S odkazem na případ *Dow Jones v Gutnick*³⁹⁶ každé zveřejnění na internetu znamená znovuzveřejnění a lhůta počíná běžet od tohoto data, aplikuje se tedy *multiple publication rule*.

Žalobu mohou podat fyzické osoby i právnické osoby, ty však s limitem do deseti zaměstnanců. To nebrání skutečnosti, aby žalobu podal ředitel společnosti či jednotliví zaměstnanci. Neziskové organizace mohou podat žalobu. V případě *North Coast Children's Home Inc. trading as Child & Adolescent Specialist Programs & Accommodation (CASPA) v Martin*³⁹⁷ pěstounská organizace a její dva zaměstnanci zažalovali žalovaného za publikaci postů a e-mailů na Facebooku, které je obviňovaly ze zanedbání péče dětí a jejich zneužívání.

³⁹⁵ [2015] WASC 68.

³⁹⁶ [2002] HCA 56.

³⁹⁷ [2014] NSWDC 125.

Soud přiznal náhradu nemajetkové újmy organizaci ve výši 50 000 australských dolarů a dvěma žalobcům aggravated damages po 100 000 australských dolarů, neboť tato obvinění měla vážný dopad na žalobcův zdravotní stav. Zesnulé osoby a jejich příbuzní nemohou podat žalobu pro defamation.

Mezi obrany po sjednocení úpravy a po vzoru anglického práva a vývoje judikatury náleží obrana pravdou, upřímný názor (*honest opinion*), nevinné zveřejnění, věc již jednou rozhodnutá či trivialita. K tomu je nutné prokázat, že žalovaný neměl zlý úmysl. Obranou je i kvalifikovaný projev. V případě *First Mildura Irrigation Trust (FMIT) v the Lower Murray Urban and Rural Water Corporation*³⁹⁸ se řešilo poškození dobré pověsti FMIT prostřednictvím zveřejnění dopisu ministra vod na stránkách společnosti. Dopis byl reakcí ministra na protesty, které se proti žalobci rozmohly kvůli investici státních peněz. Peníze, které ministerstvo žalobci poskytlo, měly sloužit k investicím do zavlažování, nikoliv na investování na americké burze nemovitostí, kde došlo ke ztrátě. Nicméně se ukázalo, že žalobce ztrátu nevytvořil a jednal s péčí řádného hospodáře. Žalovaný uveřejnil tento dopis na svých webových stránkách. Soud konstatoval, že dopis nelze hodnotit jako úřední dokument, což by představovalo výjimku z odpovědnosti za obsah, protože to byl subjektivní výraz názorů ministra. I přesto, že tento dopis byl zhlédnut pouze čtyřmi občany v daném regionu, obsah se šířil. V takovém případě došlo k zásahu do dobré pověsti a žalobci byla přiznána náhrada škody.

Rovněž australské soudy převzaly tzv. Reynoldsova privilegia. V případě *Harbour Radio Pty. Ltd. v Trad*³⁹⁹ měl žalobce K. Trad proslov v Hyde Parku v Sydney pro více než 5000 lidí, v němž kritizoval xenofobii vůči muslimům, zejména Radio 2GB. Na druhý den rádio ve svém pořadu výňatky proslovu odvysílalo a ve stejném duchu, jako byl učiněn projev, se vyjádřilo na Tradovu adresu. Soudy shledaly, že se jednalo o oprávněnou kritiku, která vycházela z proslovu, z názoru moderátorů a posluchačů na osobu žalobce.

Ve vztahu k damages soud přiznává obecnou náhradu nemajetkové újmy, special damages a aggravated damages. V případě *Flegg v Hallett*⁴⁰⁰ soud přisoudil rekordní náhradu nemajetkové újmy bývalému ministru Queenslandu Bruceovi Fleggovi ve výši 775 000 australských dolarů za úmyslně nepravdivá tvrzení na tiskové konferenci a interview proti

³⁹⁸ [2012] VSC 535.

³⁹⁹ [2012] HCA 44.

⁴⁰⁰ [2015] QSC 167.

žalovanému, jeho bývalému poradci. Spor započal v roce 2012, kdy ministr propustil svého poradce a ten dva dny poté svolal tiskovou konferenci, na které prohlásil, že ministr zneužívá svou funkci prostřednictvím svého syna, který je registrovaný lobbista, a to na základě toho, že si vyměnili několik e-mailů. Po uveřejnění těchto obvinění ministr rezignoval. Soud konstatoval, že se žalovaný nechoval rozumně, když neprovedl dostatečné ověření, co bylo obsahem e-mailů. Úmysl poškodit žalobce soud spatřoval v načasování dva dny po výpovědi a intenzitě, s jakou tato svá tvrzení předkládal veřejnosti. Soud přiznal zvýšenou náhradu právě s odkazem na úmysl žalovaného poškodit žalobce v pracovním životě a znásobení účinků tím, že tvrzení byla pronesena na tiskové konferenci a následně v rádiovém interview.

Při přijetí The Uniform Defamation Act v roce 2005 byl strop pro přiznání náhrady nemajetkové újmy 250 000 australských dolarů, dnes se nachází na částce 366 000 australských dolarů, přičemž částky mohou být navýšeny o tzv. aggravated damages, jako např. v případě *Cripps v Vakras*⁴⁰¹ (450 000 australských dolarů a dalších 100 000 australských dolarů aggravated damages) za porovnání žalobce, vlastníka galerie, s Hitlerem na webových stránkách žalovaných. Snížit lze náhradu, pokud žalovaný nabídne odpověď nebo kompenzaci tzv. *offer of amends*. V případě *Fairfax Media Publications Pty Ltd v Pedavoli*⁴⁰² však žalované vydavatelství nabídlo kompenzaci ve výši 50 000 australských dolarů. Tato kompenzace byla žalobkyní a následně soudem hodnocena jako nedostatečná. Tím, že se žalovaná společnost bránila u soudu i přesto, že se žalované omluvila a stáhla články, a to, že u soudu požádala o její výsledek, bylo hodnoceno jako přitěžující okolnost, která měla za následek přiznání aggravated damages ve výši 350 000 australských dolarů. V daném případě se jednalo o novinový článek o učitelce, která zneužívala na základní škole chlapce. Učitelka byla popsána jako dvacátnice, která učí angličtinu a drama. Žalobkyně jako jediná odpovídala tomuto popisu na předmětné škole, ale nejednalo se o ni. Soud uzavřel, že článek si stáhlo z Twitteru 1155 uživatelů a nakladatelství odmítlo tweetnout opravu. To by soud hodnotil jako dostatečnou nabídnutou kompenzaci. Další možností snížení výše náhrady nemajetkové újmy je špatná pověst žalobce. V případě *Benyon v Manthey*⁴⁰³ se žalobce prezentoval jako playboy se všemi atributy. Chůva jeho čtyř dětí jej nařkla z toho, že není vhodný člověk pro výchovu dětí, protože před zraky dospívající dcery fotil nahou manželku, na které bylo servírováno hostům sushi. Žalovaná, byť prokázala, že nahé snímky jsou

⁴⁰¹ [2014] VSC 279.

⁴⁰² [2015] NSWCA 237.

⁴⁰³ [2015] QDC 252.

v domě pořizovány, nebyla schopna prokázat, že u tohoto snímání byla nezletilá dcera. Nicméně jednání žalobce bylo vzato v potaz při stanovení výše náhrady, když ani on sám nesdělil, jaká újma mu byla způsobena.

Náklady soudního řízení jsou stejně vysoké jako v anglickém právu, pohybují se v řádu stovek tisíc australských dolarů. Na rozdíl od Velké Británie státy nadále vedou řízení před porotou.

15.1.2 Injurious falsehood

Tort *injurious falsehood*, volně přeloženo jako poškozující nepravda, nabývá opětovně na intenzitě v soudních sporech, kdy žalobce podává žalobu pro defamation zároveň s *injurious falsehood*. Tento tort je těžké naplnit. Aby žaloba byla úspěšná, musí být naplněny čtyři elementy: nepravdivost, uveřejnění, zlý úmysl a škoda. Pokud jeden z těchto elementů není naplněn, žaloba je neúspěšná, o čemž svědčí následující případy.

V případě *Keith Bradley & Anor v Min Li Wu*⁴⁰⁴ byla skutková podstata sporu tato: Žalovaný protestoval před budovou advokátní kanceláře s nápisy, které obsahovaly obvinění, že advokáti podvedli jeho dceru a požaduje vrácení 100 000 australských dolarů. Advokáti podali žalobu pro pomluvu a *injurious falsehood*, přičemž žádali náhradu nemajetkové újmy a zákaz dalšího uveřejňování těchto tvrzení. Žalovaný tvrdil, že tato obvinění nejsou nepravdivá, a popřel zlý úmysl, když se jednalo o hodnotící úsudek. Soud konstatoval, že nebyl prokázán zlý úmysl a škoda a žalobu pro *injurious falsehood* zamítl.

V případě *Seafolly Pty Ltd v Madden*⁴⁰⁵ stály na straně žalující a žalované dvě módní návrhářky plážového oblečení, kdy žalovaná rozšiřovala tvrzení, že žalobkyně jí ukradla nápady. Přestože bylo prokázáno, že tvrzení byla nepravdivá, že byla zveřejněna, a to se zlým úmyslem, žalobkyně neprokázala škodu ve svém podnikání, která by měla souvislost s těmito výroky.

V případě *Neville Mahon v Mach 1 Financial Services Pty Ltd*⁴⁰⁶ stavební společnost chtěla zabránit publikaci velkého množství e-mailů s tvrzeními o svém podnikání, které byly uvedeny na webové stránce žalované strany. Společnost získala předběžné opatření zákazu uveřejňování těchto tvrzení na webové stránce, odstranění webové stránky a zároveň

⁴⁰⁴ [2013] ACTSC 67.

⁴⁰⁵ [2012] FCA 1346.

⁴⁰⁶ [2012] NSWSC 651.

odstranění odkazů na webovou stránku. Poté co žalobce získal předběžné opatření zákazu, podal žalobu pro defamation a pro injurious falsehood. Soud požadoval, aby pro potřeby prozatímního předběžného opatření žalobce stanovil škodu, která mohla být uveřejněním těchto tvrzení způsobena. Nicméně žalobce nebyl schopen reálnou škodu prokázat, a proto byla žaloba odmítnuta, předběžné opatření zrušeno, neboť žaloba ve skutečnosti byla pro defamation. V tomto případě by to znamenalo zneužití tohoto institutu k jednoduššímu získání předběžného opatření zákazu, neboť u defamation je nutno při rozhodování o zákazu zvažovat svobodu projevu a právo na informace.

15.1.3 Ochrana online

Lidské spory se stále častěji přenášejí do virtuálního světa, avšak s následky v reálném životě poškozených. Proto ochrana nabývá na aktuálnosti a intenzitě a přibývají případy, které reagují na předmětné změny a řeší nově vyvstávající právní otázky. Australský právní řád reaguje na zvýšený nárůst soudních sporů týkajících se virtuální reality. Výsledky soudních sporů se snaží stávající právo přizpůsobit novým skutkovým podstatám, zejména je klíčová otázka odpovědnosti.

V případě *Trkulja v Yahoo! Inc. LLC & Anor*⁴⁰⁷ stál Michael Trkulja, australský občan, který se před čtyřiceti lety přestěhoval do Austrálie, a který se stal populárním bavičem a producentem, podporovatelem své církve. Yahoo! Inc. a Yahoo! 7 publikovaly o žalobci článek, který ho zařadil mezi devět největších kriminálních v Melbourne. Jeho fotografie byla zařazena mezi nájemné vrahy a dealery. Při hledání jména žalobce ve vyhledávači a po prokliku na článek byl hledající přesměrován na webovou stránku Melbourne Crime, kde se plný text nacházel. Po upozornění Yahoo! odkázalo žalobce, aby se obrátil přímo na správce webové stránky Melbourne Crime. Soud přiznal žalobci náhradu nemajetkové újmy ve výši 225 000 australských dolarů. K ohodnocení výše náhrady nemajetkové újmy soud konstatoval, že je nutno brát zřetel na tato kritéria: žalobcovu dobrou pověst, povahu difamačních tvrzení, konkrétní dopad na žalobcovu dobrou pověst, ohodnocení újmy na žalobcových citech a jednání žalovaného.

Podmínky odpovědnosti provozovatelů internetových služeb ve státech různí. Nejvyšší soud v South Australia rozhodoval případ týkající se odpovědnosti vyhledávačů v případě *Duffy v*

⁴⁰⁷ [2012] VSC 88.

*Google Inc.*⁴⁰⁸. Soud konstatoval, že Google Inc. je odpovědný za hyperlinky, které se zobrazí ve vyhledávači po zadání jména žalobkyně, a také za samo doplnění vyhledávače po zadání jména žalobkyně. Soud konstatoval, že Google Inc. je také odpovědný za republikaci difamujících údajů třetích osob tím, že umožňuje vyhledat hyperlinky ve svém vyhledávači. Tento rozsudek soudu nahradil závěr soudu v případě *Rana v Google Australia Pty Ltd*⁴⁰⁹, kde bylo konstatováno, že Google jako vyhledávač není odpovědný za hostování a vyhledávání webových stránek třetí osoby, na které jsou uvedeny nepravdivé a dehonestující informace o žalobci. Čl. 21 The Defamation Act 2005 (SA) obsahuje klauzuli o triviálních sporech. Pokud žalobci mohla být stěžejí způsobena újma, nelze se dovolávat ochrany dle tohoto zákona. Blog tedy může být vnímán za určitých okolností a v určitém kontextu jako médium, které nemůže být bráno vážně. Nicméně v *Prefumo v Bradley*⁴¹⁰ sociální média a blogy byly popsány jako prostředky okamžité komunikace, která může být po obsahové stránce vnímána jako difamační, a tudíž ohrozit či způsobit újmu.

K odpovědnosti za diskuze na online fóru se Nejvyšší soud The Australian Capital Territory vyjádřil v případě *Piscioneri v Brisciani*⁴¹¹, když shledal, že vlastník a administrátor online fóra ZGeek je odpovědný za diskuzi, která pomluvila advokátku.

K tweetům se soud vyjádřil v případě *Hockey v Fairfax Media*⁴¹², když ministr financí Joe Hockey uspěl ve sporu proti dvěma tweetům s konotací, že je na prodej. Soud mu přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 200 000 australských dolarů za obvinění, že přijímal platby od osob, které financovaly jeho politickou stranu za protislužbu ve formě ovlivnění jeho rozhodnutí jako ministra financí. Zvýšená náhrada byla odmítnuta z důvodu veřejného zájmu na debatě o věcech veřejného zájmu.

Harrod Sierodcki a jeho společnost Insolvency Guardian uspěli s žalobou na ochranu osobnosti a v dubnu 2015 získali rekordní náhradu nemajetkové újmy 260 000 australských dolarů a úroky za útoky na webové stránky Ripoffreport.com, kde se uvádělo, že je nevěrník, podvodník, kriminálník, podrazák a sociopat.

⁴⁰⁸ [2015] SASC 170.

⁴⁰⁹ [2013] FCA 60.

⁴¹⁰ [2011] WASC 251.

⁴¹¹ [2015] ACTSC 106.

⁴¹² [2015] FCA 652.

V případě *Dabrowski v Greeuw*⁴¹³ v Západní Austrálii získal manžel náhradu nemajetkové újmy ve výši 12 500 australských dolarů za nepravdivý a difamující komentář své bývalé manželky na Facebooku. Ta uvedla na svém Timeline, že od něj odešla po osmnácti letech domácího násilí, a že nyní chce jen ochránit své děti. Žalobce prokázal, že post vidělo několik svědků, konkrétně tři, kteří obvinění uvěřili. Žalovaná neprokázala, že by děti někdy byly žalobcem ohroženy.

15.1.4 Ochrana soukromí

Ochrana soukromí je zabezpečována různými formami v právu veřejném a soukromém. Komplexní úprava však chybí. *The Privacy Act 1988* (Cth) je základním předpisem v oblasti ochrany soukromí, nicméně jeho předmětem je spíše bezpečnost osobních údajů než soukromí obecně. Australský *Press Council* dohlíží nad dodržováním *Charter of Press Freedom* (2003) a *Statement of Privacy Principles* (2011), nicméně nedisponuje možnostmi nápravy, jako je peněžité zadostiučinění.

Existují následující skutkové podstaty tortů common law, které mohou mít za následek ochranu soukromí osoby.⁴¹⁴ Tyto skutkové podstaty chrání před fyzickým obtěžováním, sledováním osob a neoprávněným zveřejňováním osobních informací. Trespass nechrání před závažnými zásahy do soukromí, které mají za následek duševní útrapy, které nedosahují psychické nemoci.⁴¹⁵ Mezi tyto instituty patří zákony na ochranu před harassmentem a stalkingem, ty se však liší v různých spolkových státech. Např. Queensland a Victoria výslovně upravují ochranu před kyberharassmentem prostřednictvím elektronických zpráv.⁴¹⁶ *The Criminal Code Act 1995* (Cth) na federální úrovni upravuje ochranu před harassmentem, který se děje prostřednictvím elektronické komunikace. Novela *The Criminal Code Amendment (Private Sexual material) Bill 2015* zavádí na federální úrovni ochranu před *revenge porn*.

Breach of confidence byla po celá staletí základním prostředkem pro ochranu před zveřejněním utajovaných informací. Tajná informace je informace, která není dostupná veřejnosti, ale je známá jen omezenému množství osob.

⁴¹³ [2014] WADC 175.

⁴¹⁴ FLEMING, John G, C SAPPIDEEN a Prue VINES. Fleming's the law of torts. 10th ed. Pyrmont, NSW: Lawbook Co., 2011. ISBN 9780455217987, kap. 26.

⁴¹⁵ *Wainwright v Home Office* 2004 2 AC 406.

⁴¹⁶ Crimes Act 1958 (Vic) s 21A(2)(b), 45 Criminal Code Act 1899 (Qld) s 359A(7)(b). 46 Criminal Code Act 1995 (Cth) s 474.17.

Neexistuje ochrana před neoprávněným fotografováním nebo filmováním na veřejném místě, pokud toto jednání nenaplnňuje znaky stalkingu.⁴¹⁷

Tort breach of privacy, tedy zásah do soukromí, byl poprvé zmíněn jako možnost v případě *Australian Broadcasting Corporation v Lenah Game Meats Pty Ltd*⁴¹⁸ a byl uznán nižšími soudy v případě *Grosse v Purvis*⁴¹⁹ okresním soudem v Queenslandu a v případě *Doe v Australian Broadcasting Corporation*⁴²⁰ ve státě Victoria. Nicméně žádný vrchní soud nepotvrdil existenci samostatného tortu pro zásah do soukromí. V případě *Sands v State of South Australia*⁴²¹ bylo konstatováno, že je nutný další vývoj k utvrzení existence tohoto tortu.⁴²² V případě *Giller v Procopets*⁴²³ Nejvyšší soud státu Victoria konstatoval, že není nutné, aby bylo konstatováno, zda tento tort v common law existuje, a žalobu shledal důvodnou na základě breach of confidence.

15.1.5 Právo na podobu

Právo na podobu podobně jako v anglickém právním řádu není chráněno. Neoprávněné užití podoby člověka je chráněno pomocí *defamation*, *The Australian Consumer Law* pro klamavé obchodní praktiky či prostřednictvím *passing off*. Autorské právo není k ochraně užíváno. V případě *Henderson v Radio Corp Pty Ltd*.⁴²⁴ Nejvyšší soud v New South Wales řešil případ tanečníků, kteří podali žalobu pro passing off proti žalovanému, který umístil jejich fotografie bez jejich souhlasu na titulní stranu gramofonové desky. Ochrana prostřednictvím *defamation* byla užita v případě Andrewa Ettinghausena, známého hráče ragby, proti *HQ Magazine* (1991), který bez svolení uveřejnil jeho nahé fotografie. Soud uzavřel, že zveřejnění těchto fotografií vedlo k tomu, že byl vystaven posměchu, neboť ukazovaly i genitálie široké čtenářské základně. Toto uveřejnění snížilo jeho čest ve vnímání veřejnosti a veřejnost se mohla domnívat, že dal s uveřejněním souhlas. Samostatný tort však doposud neexistuje.

⁴¹⁷ *Halliday v Neville* (1984) 155 CLR 1.

⁴¹⁸ [2001] 208 CLR 199.

⁴¹⁹ [2003] QDC 151.

⁴²⁰ [2007] VCC 281 (2007).

⁴²¹ [2013] SASC 44.

⁴²² Soudce Tugendhat v případě *Goodwin v NGN Ltd* konstatoval, že je na stranách, aby soudci předložily argumenty, které povedou k vytvoření nového práva, které bude reflektovat změnu společnosti.

⁴²³ [2008] 24 VR 1.

⁴²⁴ [1960] 60 SR(NSW) 576, [1969] RPC 218.

15.2 Nový Zéland

15.2.1 Ochrana cti a důstojnosti

Ochrana cti a důstojnosti je upravena v zákoně *The Defamation Act 1992*, který navazuje na předchozí zákony a judikaturu. Ovlivněn je novozélandským *Human Rights Act 1993* (čl. 21) a *The Bill of Rights 1990* (čl. 14), které zakotvují ochranu svobody projevu a zneužití práva.

Dle čl. 15 *The Limitation Act 2010* se stanoví pro podání žaloby na ochranu cti a důstojnosti dvouletá lhůta ode dne uveřejnění difamujícího tvrzení. Jedná se o subjektivní lhůtu. Objektivní je stanovena na patnáct let. Podmínky pro odpovědnost za *defamation* jsou obdobné jako v právu anglickém. Tvrzení musí být difamační, veřejně pronesené a způsobit poškozenému újmu. Ochrany se rovněž tak nemohou domáhat vládní instituce a organizace, které jsou dotovány z veřejných prostředků. Obrany jsou pravda, komentář, privilegia. Existuje možnost samoregulace prostřednictvím *NZ Press Council* a pro internetové prostředí institucí *Online Media Standard Authority*. Mezi prostředky nápravy patří jednak *aggravated damages*, jednak i *punitive damages* v případě flagrantního porušení práva. Dále na rozdíl od anglického práva je možná oprava a deklarace porušení práva žalobce. Dostupná jsou i předběžná opatření. Kontroverzní je případ týkající se rozhodnutí o předběžném opatření ve věci *Earthquake Commission v Unknown Defendants*⁴²⁵, ve kterém bylo zabráněno zveřejnění databáze 83 000 stížností vůči Christchurchu. Nebyla zde vážena konkurující práva jako svoboda projevu, ale dle soudu zde byl veřejný zájem na nezveřejňování.⁴²⁶

Žalobci na Novém Zélandě mají jednodušší pozici, neboť na rozdíl od Velké Británie (čl. 8 *Defamation Act 2013*) a USA (*Firth v New York*)⁴²⁷ nadále existuje *multiple publication rule*. Tedy každé zveřejnění na internetu je novým zveřejněním. Na rozdíl od jiných států Commonwealthu, s odkazem na rozhodnutí *Polly Peck*⁴²⁸, žalobce nemusí prokazovat jediný obecně přijímaný význam, jaký může nést tvrzení, ale předmětem soudního sporu je význam, jaký přisuzuje výroky žalobce.⁴²⁹ Pokud výroky mají více významů, může soud jednat o všech z nich.⁴³⁰ Judikatura Nového Zélandu se odklání i od principu *common law*, dle kterého se význam slov posuzuje dle doby, kdy k jeho zveřejnění došlo, a ze zdroje, ze

⁴²⁵ [2013] NZHC 708.

⁴²⁶ Blíže TODD, Stephen a J BURROWS. *The law of torts in New Zealand*. 6th ed. Wellington [New Zealand]: Thomson Reuters, 2013. ISBN 0864727909.

⁴²⁷ 747 NYS 2d 69 (2002).

⁴²⁸ [1986] QB 1000 a dále Lucas-Box ([1986] 1 WLR 147) a Control Risks ([1990] 1 WLR 183).

⁴²⁹ Viz. *Television New Zealand v Haines* [2006] 2 NZLR 433 (CA).

⁴³⁰ *Murray v Wishart* [2014] 3 NZLR 722.

kterého vzešlo. V případě *Murray v Wishart*⁴³¹ však bylo konstatováno, že za určitých okolností žalobce může vyvodit význam slov z následných zveřejnění žalovanou osobou či jinými osobami.

Spory jsou řešeny před porotou, na rozdíl od Velké Británie či Austrálie, kde dochází k odklonu od soudních řízení před porotou. Dle čl. 19A zákona Judicature Act 1908 (NZ) má na Novém Zélandě žalobce právo na řízení před porotou. Co se týče odmítnutí triviálních žalob, které se promítlo v anglické legislativě v podobě testu způsobení závažné újmy v čl. 1 The Defamation Act 2013 a doktríny z případu *Jameel v Dow Jones & Co Inc*⁴³², žalovaný nemůže požádat v rámci předběžné otázky o odmítnutí žaloby pro nepřipustnost z důvodu triviality, tedy malého právního zájmu na ochraně žalobce.⁴³³

Na rozdíl od anglického či australského práva na Novém Zélandě není omezena výše pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích. V roce 1996 přiznala porota 1,5 milionu novozélandských dolarů, což bylo následně sníženo odvolací instancí na 650 000 NZdolarů ve sporu *Quinn v Television New Zealand HC Auckland*⁴³⁴. V případě *Siemer v Stiassny*⁴³⁵ však vrchní soud potvrdil částku 900 000 NZ dolarů.

Nový Zéland aplikuje striktní ochranu zakotvenou v The Defamation Act 1992 na provozovatele internetových služeb a blogery s tím, že zde není legislativně zakotvena obrana veřejného zájmu. Vývoj této oblasti práva je ponechán na judikatuře soudů.

Pokud se jedná o zveřejnění na internetu, v případě, že se tvrzení objeví v jednom příspěvku, ale dále tento příspěvek není sdílen a nově se dalším diskutujícím nezobrazuje, jedná se pouze o jedno zveřejnění. V případě *McGrath v Dawkins*⁴³⁶ se jednalo o příspěvky na Amazon.com. Amazon má nástroj pro vkládání komentářů, který umožní při každém nově vloženém komentáři vidět předchozí komentář. Provozovatel serveru je odpovědný za veškerý obsah, autoři komentářů jen za svůj komentář. Ten, kdo píše komentář poslední, je ovlivněn tím, co si přečetl od předchozích přispěvatelů. Autor je odpovědný za to, že změní

⁴³¹ [2014] 3 NZLR 722, 729-731.

⁴³² [2005] QB 946.

⁴³³ Blíže BURROWS, J a Ursula CHEER. Media law in New Zealand. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2005. ISBN 0195584996.

⁴³⁴ CP 1098/90, 26. 11. 1996.

⁴³⁵ [2011] 2 NZLR 361.

⁴³⁶ [2012] EWHC B3 (QB).

předchozí význam komentáře. Každý nově vložený komentář tak znovu obnoví předchozí a tím dochází k ustavičnému zveřejňování původního difamujícího tvrzení.

Přijetím zákona The Harmful Digital Communications Act 2015 byla zavedena zákonná ochrana před online komunikací, která způsobuje člověku újmu. Nový trestný čin způsobení újmy digitální komunikací je postižitelný až dvěma lety odnětí svobody a pokutou až do výše 50 000 novozélandských dolarů. Mezi znaky skutkové podstaty patří úmysl způsobit újmu, dále povaha tvrzení, které může způsobit újmu každému rozumně smýšlejícímu člověku, a za třetí způsobení újmy zveřejněním. Nově je možné podat stížnost proti online komunikaci k nezávislému orgánu, který stížnost prošetří a vyhodnotí, zda se nejedná o trestný čin. Soud může nařídit stažení a znepřístupnění materiálu, ukončení předmětného jednání, zákaz podněcování k šíření obdobné komunikace, zveřejnění omluvy nebo opravy, zveřejnění osoby autora, po níž lze požadovat omluvu a jinou nápravu. Zákon zavádí tzv. *safe harbour* pro provozovatele internetových služeb, kteří ukládají (hostují) na svých serverech závadný obsah třetích osob. K tomu, aby ISP nebyl odpovědný za soukromoprávní delikt ani trestný čin, musí prokázat, že poskytl autorovi závadné informace kopii upozornění poškozeného se stížností na obsah, a to nejpozději do 48 hodin od jejího obdržení. Dále, že autora poučil o právu podat vyjádření ve lhůtě 48 hodin od obdržení stížnosti. Pokud autor neodpověděl anebo nepodnikl žádné kroky k nápravě, je ISP povinen v rámci své obrany obsah třetí osoby odstranit. Pokud autor nesouhlasí s odstraněním informace, je povinen obsah na svém serveru ponechat a na žádost poskytnout žalobci údaje o autorovi, vedoucí k jeho identifikaci.

15.2.2 Ochrana soukromí

Existence tortu *invasion of privacy* byla poprvé naznačena v případě *Tucker v News Media Ownership Ltd.*⁴³⁷ Povaha a podmínky pro stanovení odpovědnosti za tento tort byly stanoveny v případě *P v D*⁴³⁸, když se musí jednat o zveřejnění údajů osobní povahy, jejichž zveřejnění může způsobit újmu předmětné osobě, přičemž zde není veřejný zájem na jejich publikaci. V průlomovém případě *Hosking v Runting*⁴³⁹ soud shledal, že existuje žalobní důvod pro ochranu před uveřejněním informací soukromé povahy. Nicméně soud nerozhodl, zda existuje deliktní odpovědnost za neoprávněný zásah do soukromí.

⁴³⁷ HC Wellington CP477/86 [1986] NZHC 216; [1986] 2 NZLR 716.

⁴³⁸ [2000] 2 NZLR 591.

⁴³⁹ [2005] 1 NZLR 1.

V případě *C v Holland*⁴⁴⁰ novozélandský vrchní soud poprvé uznal existenci tortu „*privacy upon seclusion*“, volně přeloženo jako narušení soukromí, a to v souvislosti s neoprávněným tajným filmováním žalobkyně ve sprše. Nový Zéland do roku 2012 uznával pouze tort na základě publikace osobních údajů. Případ se týkal 25leté žalobkyně, která spolu s přítelem vlastnila polovinu domu, druhou vlastnil žalovaný. Ten tajně umístil kameru do sprchy a pořídil záznam, jak se žalobkyně nahá sprchovala. Poškozená ho následně zažalovala za narušení soukromí civilní žalobou.

Žalovaný zjevně narušil soukromí žalobkyně, když ji filmoval v koupelně, kde mohla očekávat soukromí a kde se uchýlila k samotě, aby mohla být nahá. Toto jednání bylo vysoce urážející a takto by o něm uvažovali i další průměrní lidé. Otázka pro soud byla, zda by tort „*intrusion upon seclusion*“ měl být součástí právního řádu Nového Zélandu.

Soud provedl srovnání ochrany v USA a Velké Británii. V USA existuje tort „*intrusion on seclusion*“, jehož elementy jsou za a) úmyslný a neoprávněný zásah, za b) zásah je vysoce urážející pro rozumně smýšlející osobu, za c) předmětem zásahu je soukromí a za d) zásah způsobil utrpení, zarmoucení. Právě tato podmínka a míra intenzity zásahu je odlišná od anglického tortu „*misuse of private information*“, který je neobsahuje. Možná i v tomto ohledu bude pojetí tohoto tortu a potažmo ochrany odlišné od evropské doktríny, která pochází od Evropského soudu pro lidská práva. Velká Británie dosud s odkazem na případ *Wainwright v Home Office*⁴⁴¹ odmítá tort „*intrusion on seclusion*“ uznat. Nicméně tort „*misuse of private information*“ v sobě neobsahuje podmínku uveřejnění soukromých informací, pouhé natočení či uchování videa ze sprchy, jako v daném případě, by tento tort naplňovalo.

Soud konstatoval, že právo na zachování svobody a obrany před narušením je obecně uznáváno. Má stejné základy jako ochrana před zásahem do majetku nebo právo na osobní integritu. Bylo by tak vhodné a nebrání ničemu, aby i Nový Zéland ukotvil ekvivalent Severní Ameriky do svého právního řádu. Znaky tortu tedy bude tvořit jednání, které je úmyslné a dále neoprávněný zásah do soukromých hodnot, jako je intimní osobní aktivita, zejména tam, kde osoba očekává soukromí, a jednání je vysoce urážlivé pro rozumně smýšlející osobu. Toto v daném případě bylo naplněno. Tento rozsudek potvrdil vzrůstající

⁴⁴⁰ [2012] NZHC 2155) z 24. 8. 2012.

⁴⁴¹ Když soud odmítl uznat žalobní důvod v případě *Wainwright v Home Office* [2004] 2 AC 406, případ byl řešen ve Štrasburku. ESPL konstatoval poučení čl. 8 Úmluvy, když byla stěžovatelka donucena si svléct oblečení při vstupu do věznice (*Wainwright v United Kingdom* (2007) 44 EHRR 40).

trend ochrany soukromí na Novém Zélandě, oproti dosavadní rigidnosti úpravy v Austrálii. Nový Zéland adaptoval dva ze čtyř amerických tortů na ochranu soukromí.

Co se týče trestního práva, Nový Zéland zvláště s odkazem na případ *R v Williams*⁴⁴² uznává trestný čin, kterým pachatel zasáhne do soukromí oběti, naruší soukromé prostory osoby, neoprávněně si osobu nahrává, ať už nahrávku zveřejní, či ne. Co se týče sledování, neoprávněnost je předpokladem nezákonného sledování.

15.2.3 Právo na podobu

V případě *Hosking v Runting and others*⁴⁴³ se spor týkal zveřejnění fotografií dvojčat známého televizního moderátora při nákupu s jejich matkou. Rodiče požadovali zákaz zveřejnění fotografií. Soud konstatoval, že existuje tort „invasion of privacy“, ale v daném případě se nejednalo o fotografie a situaci, která by byla ofenzivní a mohla způsobit újmu. Nadto je nutné brát v potaz povahu osoby žalobce, který je osobou veřejného zájmu. Právo na podobu ve formě image right nebo publicity rights není v právu Nového Zélandu uznáno. Ochrany se lze domoci prostřednictvím autorského práva dle The Copyright Act 1994.

Tento princip byl potvrzen rovněž v roce 2015 v případě, kdy dva pracovníci měli sex na pracovišti, večer u rozsvíceného světla s roztaženými žaluziemi. Z protější restaurace byl výhled přímo do oken. Návštěvníci si pár natáčeli a následně vyvěsili na sociální síť. Na druhý den byly záběry a příběh ve všech novinách spolu s informacemi o dotyčných aktérech. K tomu, aby mohl být ustanoven tort „publication of private facts“, by musela dvojce splnit dvě podmínky. Za prvé měli důvodné očekávání soukromí a za druhé, že zveřejnění bylo velmi ofenzivní (blíže *Hosking v Runting*). Ofenzivnost není na místě tam, kde se zveřejnění informací děje v příznivém světle pro dotčenou osobu nebo uvádí věc důležitého zájmu. Zveřejnění, které se děje za účelem něčího zesměšnění nebo ponížení, je ofenzivní. Tato podmínka nebyla v daném případě splněna, i když co se týče očekávání soukromí, dle anglického práva fakt, že se jednání děje na veřejnosti, neznamená, že by nebylo chráněno. Voyérismus dle čl. 216G The Criminal Act 1961 jako trestný čin zde nebyl spatřován, neboť intimní snímek či video pořízené bez souhlasu osoby či bez jeho vědomí při jednání, při kterém se rozumně očekává soukromí, musí pro naplnění skutkové podstaty trestného činu obsahovat implicitní detaily pohlavního aktu. Nicméně V případě *Andrews v TVNZ*⁴⁴⁴ byl konstatován zásah do soukromí uveřejněním fotografií těl vyprošťovaných z auta.

⁴⁴² [2007] 3 NZLR 207.

⁴⁴³ [2004] NZCA 34 (25.3.2004); [2005] 1 NZLR 1; (2004) 7 HRNZ 301.

⁴⁴⁴ [2006] NZHC 1586.

15.2.4 Harassment

V případě *Flannagan v Sperling*⁴⁴⁵ soud nařídil blogerce natrvalo odstranit přes sto postů a komentářů vztahujících se k žalobkyni. Žalovaná na svém blogu uveřejňovala hrubě urážlivé výroky na adresu žalobkyně, která je profesí právničkou. Jednalo se o obvinění z krádeže, drogové závislosti, podvodu apod. Namísto klasické žaloby zde byl užit tort harassment a žalobkyně získala předběžné opatření zákazu další publikace. The Harassment Act 1997 podává demonstrativní výčet toho, co je považováno za obtěžování, kam patří jednání, když osoba podává o druhé ofensivní materiály, které se mohou dostat do pozornosti dalších osob. Soud zhodnotil, že opakující se posty dostupné veřejnosti na internetu jsou podřaditelné pod jednání harassment, neboť obsah těchto příspěvků dalece přesahuje výměnu názorů, která je běžně dostupná na internetu. Nicméně rozsudek zvedl vlnu nevole v řadách odborníků, neboť by takto docházelo k obcházení přísnějších podmínek pro získání předběžného opatření u žalob na ochranu cti a důstojnosti – defamation. Pro získání předběžného opatření byla stanovena kritéria v případě *B v Reardon*⁴⁴⁶.

15.3 Kanada

15.3.1 Ochrana cti a důstojnosti

Kanadské právo v ochraně cti a důstojnosti vychází a navazuje na anglický právní řád. Každá z provincií má svou vlastní úpravu vycházející z common law, kromě provincie Quebec, která je odvozena z francouzského Code Civil. Modelovou úpravu lze nejlépe demonstrovat na právu provincie Ontario, jejíž vyšší soud je považován za autoritu a hybatele změn.⁴⁴⁷ Na rozdíl od amerického práva je kanadské v oblasti defamation rigidní a nepodléhalo výraznému vývoji. Od roku 2005 však dochází k judikatornímu posilování svobody projevu. Kanadské právo nadto musí reagovat na novou oblast ochrany osobnosti na internetu, kde přejímá závěry amerického práva v souvislosti s odpovědností provozovatelů internetových služeb. Common law ochraňuje každého člověka od újmy, kterou mohou neoprávněné a opovržlivé výroky způsobit na jeho dobré pověsti. Všechny kanadské provincie mají vlastní defamation law (ta zahrnuje jak libel, tak i slander). Jde o složitý koncept založený na zákonících anglického common law a precedentů. Podmínkami defamation je sdělení

⁴⁴⁵ CIV 2012-090-986.

⁴⁴⁶ [2000].

⁴⁴⁷ Ontario Libel and Slander Act R.S.O. 1990, c. L.12.

difamačního výroku osobě odlišné od poškozeného, které jej může snížit v očích rozumně smýšlejícího člověka. O žalobě rozhodují vyšší soudy v provinciích⁴⁴⁸.

Urážku na cti, defamation, velmi jasně popsal rozsudek Britsko-kolumbijského odvolacího soudu ve sporu *Murphy v LaMarsh* v roce 1970⁴⁴⁹. O urážku na cti se jedná, pokud je někomu přisuzován hanebný čin, povaha, jednání či stav. Slova se považují za difamační, pokud jsou schopna vyvolat nenávist, opovržení nebo posměch vůči označenému člověku. Novodobější judikatura ji definuje tak, že se jedná o slova, která ponižují žalobce a jeho pověst v očích všeobecně rozumně smýšlejících jedinců ve společnosti.⁴⁵⁰ Žalobu lze podat ve dvouleté promlčecí lhůtě⁴⁵¹, ve vztahu k médiím ve lhůtě šesti týdnů ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o publikaci. V případě *Shtaiif v. Toronto Life Publishing Co. Ltd*⁴⁵² rozhodoval vyšší soud Ontaria otázku aplikace „single publication“ pravidla na online verzi časopisů a novin. Dle *The Libel Slander Act 1990* je pro žalobce stanovena 6týdenní lhůta od doby, kdy se dozvěděl o zveřejnění, a v této lhůtě vyzve žalobce žalovanou stranu k nápravě. Soudní řízení musí započít do jednoho roku od publikace. O žalobci byl zveřejněn nepravdivý článek jak v tištěném magazínu *Toronto Life*, tak na jeho online verzi. Žalobce zažaloval vydavatele za článek uveřejněný online po uvedené lhůtě. Soudy konstatovaly, že lhůta stanovená v *The Libel Slander Act* se vztahuje na tradiční média a jako taková se single publication rule nevztahuje na online verzi. *The Defamation Act 2013* ve Velké Británii naopak stanovuje roční lhůtu pro podání žaloby i přesto, že shodný článek je uveřejněn online. V případě *Weaver v. Corcoran*⁴⁵³ vyšší soud Britské Kolumbie judikoval, že vydavatel není odpovědný za diskuze a komentáře ve své online verzi k článkům.

Kromě civilního tortu nadále existuje i trestněprávní ochrana v *The Criminal Code*. Zvláštní druh defamation, diskriminující defamation, je upravena v *the Human Rights Code*.

Podmínky naplnění tortu defamation vychází z anglického práva. Soudy odmítly test úmyslu tak, jak je definován v rozhodnutí *New York Times Co. v. Sullivan*⁴⁵⁴. Dle soudu je právo na

⁴⁴⁸ Provincial/Territorial Superior Courts. Nad nimi stojí Provincial/Territorial Courts of Appeal. Nad nimi Supreme Court of Canada jako soud Nejvyšší, kterému podléhají teritoriální, rovněž tak federální soudy.

⁴⁴⁹ 13 DLR 3d 484.

⁴⁵⁰ Blíže BROWN, Raymond E a Jeremy S WILLIAMS. *The law of defamation in Canada*. 2nd ed. /. Scarborough, Ont: Carswell, 1994. ISBN 0459558625.

⁴⁵¹ *The Limitations Act*, 2002 S.O. 2002, c. 24, Sch. B.

⁴⁵² 2013 ONCA 405 (Ont. C.A.).

⁴⁵³ 2015 BCSC 165.

⁴⁵⁴ Blíže kap. 17.1.

svobodu projevu obsaženo a zaručeno v *Charter of Rights and Freedoms*⁴⁵⁵ a není tak nutno měnit stávající úpravu defamation. Všechny čtyři zákoníky (Britská Kolumbie, Saskatchewan, Manitoba, Newfoundland a Labrador) stanovují, že žalovaný bude shledán vinným, pouze pokud jednal úmyslně (výjimkou pro tuto podmínku je Manitoba) a jeho jednání nebylo ospravedlnitelné a v daném případě rozumné.⁴⁵⁶

Mezi obrany patří důkaz pravdy, kdy se pouze dokazuje pravděpodobnost, že výrok je pravdivý. Dále absolutní privilegium. Tato výsada neplatí pro ty, kteří daný výrok zopakují mimo parlament, soud nebo regulační proces. Tato obhajoba také umožňuje spravedlivé a přesné zprávy ze soudních řízení v médiích, jako například zprávy o soudním jednání.⁴⁵⁷ Obrana kvalifikovaným privilegiem se používá v případech, kdy za jiných okolností urážlivá poznámka byla sdělena třetí straně z poctivého důvodu a zcela bez zlého úmyslu. V případě *Caron v. A.*⁴⁵⁸ odvolací soud Britské Kolumbie konstatoval, že trestní oznámení a prověřování není chráněno jako absolutní privilegium, ale jako kvalifikované. Muž, který se stal podezřelým ze znásilnění, tak může žalovat člověka, který ho nařkl, obvinil a očernil. V daném případě se jednalo o muže, který byl obviněn ze znásilnění, když se nacházel ve vzdálenosti 100 km od místa činu. Jeho rodinný život byl zruinován. Fair comment je obranou, pokud se jedná o vyjádření názoru, nikoliv faktu a dále pokud je názor založen na dokazatelných skutečnostech a nebyl vyřčen ve zlém úmyslu.⁴⁵⁹

V případě *Grant v. Torstar*⁴⁶⁰ soud citoval rozhodnutí *Jameel & Ors v. Wall Street Journal Europe Sprl* a vytvořil novou obranu pro zveřejnění zodpovědné komunikace hájící veřejné zájmy, dostupné pro všechny, kteří chtějí publikovat materiál, který je ve veřejném zájmu. Koncept veřejného zájmu je pojat velmi široce. Veřejný zájem se nevztahuje jen na zprávy týkající se vlády a politických otázek, jako je tomu v Austrálii a na Novém Zélandu. Ani není nutné, aby žalobce byl osobou veřejnou, jako je tomu v USA od případu *Sullivan*. Obě tato pojetí definují veřejný zájem úzce. Kanadský veřejný zájem se tak vztahuje na všechny oblasti, od vědy, umění, životního prostředí, náboženství nebo morálky. Lze tak zveřejňovat

⁴⁵⁵ Součást The Constitution Act, 1982.

⁴⁵⁶ Z tohoto důvodu nejsou rozhodnutí vykonatelná v USA, kromě rozhodnutí Quebecu, který chrání široce svobodu projevu obdobně jako první dodatek.

⁴⁵⁷ Blíže MARTIN, Robert a G ADAM. A sourcebook of Canadian media law. 2nd ed. Ottawa: Carleton University Press, 1994. Carleton library series, 181.

⁴⁵⁸ [2015] BCCA 47.

⁴⁵⁹ *Crookes v. Newton* 2011 SCC 47, [2011] 3 SCR 269. V případě pomluvy blogerů *Baglow v. Smith* [2015] ONSC 1175, Nejvyšší soud Ontaria judikoval, že bloger, který umožňoval diskuzní fórum ke druhému blogerovi zakládá jeho odpovědnost jako vydavatele. Avšak zde se jednalo o fair comment.

⁴⁶⁰ [2009] SCC 61, [2009] 3 SCR 640.

výroky, i když jsou nepravdivé, pokud jde o šíření věcí veřejného zájmu. Tato obhajoba je použitelná, pokud jsou zprávy naléhavé, vážné a důležité pro společnost a pokud novinář použil spolehlivé zdroje a snažil se referovat o situaci objektivně. Pojem novinář byl soudem definován v širokém rozsahu smyslu a zahrnuje také blogery a každého, kdo zveřejňuje materiály užitečné pro veřejný zájem.

Obdobně jako v anglickém právu je za zásah přiznávána náhrada nemajetkové újmy, včetně zvýšené a punitivní. Exemplary (punitive) damages pro libel byly potvrzeny Nejvyšším soudem Kanady v případě *Hill v. Church of Scientology*⁴⁶¹. V daném případě soud konstatoval, že účelem je odstrašení mocných a bohatých od pomluv zranitelných obětí. Ochrana proti zásahům do cti musí být efektivní. Nejúčinnější je vědomí, že sankce ve formě punitivní náhrady může být pro žalovaného citelná. Hill byl státním zástupcem, který byl církví obviněn z klamavého jednání vůči soudci. Ontarijský odvolací soud obvinění považoval za nepodložené a nadto uveřejněné právním zástupcem církve. Žalobce získal jako náhradu nemajetkové újmy částku ve výši 300 000 kanadských dolarů, dále 500 000 kanadských dolarů jako zvýšenou náhradu (aggravated damages) a 800 000 kanadských dolarů jako punitive damages. Obdobně soud judikoval v případě *Leenen v. Canadian Broadcasting Corporation*⁴⁶² a *Myers v. Canadian Broadcasting Corporation*⁴⁶³ v souvislosti s obviněním, že dotčení kardiologové předepisovali léky, které nebyly vyzkoušené, a nedbali možných negativních vedlejších následků. Soud lékařům přiznal obecnou náhradu nemajetkové újmy ve výši 400 000 CA dolarů, dále 350 000 CA dolarů aggravated damages a 200 000 dolarů punitive damages.

V rámci ochrany cti a důstojnosti jsou dostupná předběžná opatření za striktně stanovených podmínek. Podmínky pro získání předběžného opatření byly stanoveny v případě *RJR-MacDonald v. Canada*⁴⁶⁴, modifikované v případě *Human Rights Commission v. Canadian Liberty Net*.⁴⁶⁵ Tvzení tak musí být zjevně difamující, za druhé nevydání předběžného opatření by způsobilo nenapravitelnou újmu a za třetí při testu proporcionality vychází předběžné opatření jako nejpříjemnější řešení. V případě *Niemela v. Google*⁴⁶⁶ Nejvyšší soud Britské Kolumbie zamítl návrh na vydání předběžného opatření ve formě celosvětového

⁴⁶¹ [1995] 2 SCR 1130.

⁴⁶² [2001] O.J. No. 2229 (Ont. C.A.).

⁴⁶³ [2001] O.J. No. 2228 (Ont. C.A.).

⁴⁶⁴ (Attorney General) [1994] 1 S.C.R. 311.

⁴⁶⁵ [1998] 1 S.C.R. 626.

⁴⁶⁶ [2015] BCSC 1024.

příkazu pro Google Inc. znepřístupnit jakékoliv difamující tvrzení o žalobci, advokátu z Vancouveru, který je ze strany bývalého klienta předmětem harassmentu po dobu více než tři let. V daném sporu soud neshledal naplnění druhé a třetí podmínky, neboť nebyla stanovena újma a společnost Google prokázala, že 90% vyhledávání jména žalobce se děje prostřednictvím kanadského vyhledávače Google a není tak potřeba zákaz vztahovat na celý svět. U žádosti o anonymizaci řízení je povinností strany upozornit média, v opačném případě by se jednalo o zásah do svobody projevu.⁴⁶⁷

15.3.2 Ochrana soukromí

Rovněž Kanada v roce 2012 v případě *Jones v. Tsige*⁴⁶⁸ zavedla tort „*intrusion on seclusion*“. Odvolací soud v Ontariu 18. 1. 2012 judikoval, že common law obsahuje rovněž tort pro zásah do soukromí. Žalovaná Winnie Tsige byla bankovní úřednice, která se dostala do sporu se svým bývalým přítelem, který byl bývalým manželem žalobkyně. Přes čtyři roky více než 174krát listrovala bankovní záznamy žalobkyně a získala o ní a o jejím bývalém manželovi osobní údaje, zejména výši úhrad výživného. Žádná z těchto informací nebyla zveřejněna. Žalobkyně podala žalobu pro zásah do soukromí a žádala náhradu škody. Soud první instance žalobě nevyhověl, když konstatoval, že tort invasion on privacy v common law neexistuje. Odvolací soud v Ontariu judikoval, že torty týkající se soukromí se dělí do čtyř skupin.⁴⁶⁹ Do první patří zásahy do žalobcova soukromí, samoty nebo jeho osobních záležitostí. Do druhé skupiny patří zásahy ve formě veřejného vyzrazení nepříjemných soukromých informací ze života žalobce. Třetí skupinu tvoří zásahy, resp. pozornost, která staví žalobce do špatného světla. Poslední skupinu patří jednání, kterým se přisvojuje žalobcovo jméno, podoba a další osobnostní statky.

Hodnota soukromí je chráněna Nejvyšším soudem v Kanadě, když čl. 8 Ústavy chrání legitimní očekávání soukromí (viz. *Hunter v. Southam*⁴⁷⁰). Závěr odvolacího soudu je, že existuje právo žalovat za zásah do soukromí, když je nutné přihlédnout k technologickému rozmachu, který se sebou přináší zvýšené riziko zásahu do soukromí, osobních dat, kam patří i citlivé finanční údaje. Základní elementy tortu byly převzaty z US Second Restatement of

⁴⁶⁷ Blíže A.M. v Toronto Police Service (2015 ONSC 5684).

⁴⁶⁸ [2012] ONCA 32.

⁴⁶⁹ William L. Prosser, HANDBOOK OF THE LAW OF TORTS, by William L. Prosser. West Publishing Co., St. Paul, 1941. Pp. xiii, 1309. 4 La. L. Rev. (1941), str. 808–812. [cit. 2016-02-14] Dostupné: <http://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol4/iss1/28>.

⁴⁷⁰ [1984] 2 SCR 145.

Torts⁴⁷¹. Pro odpovědnost postačuje nedbalost. Zásah do osobní sféry je neoprávněný, bez právního důvodu, pokud by každá rozumně smýšlející osoba tento zásah považovala za hrubě urážející a ponižující, způsobující stress, ponížení, duševní utrpení (např. zásah do soukromé sféry, jako je zdravotnická dokumentace, sexuální praktiky a orientace, deník nebo osobní korespondence). Prokázání majetkové újmy není povinným elementem tortu.

Soud k úvaze o náhradě nemajetkové újmy za zásah do soukromí dospěl k identifikaci pěti faktorů, které mohou sloužit k určení škody: 1) povaha, četnost, příležitost neoprávněného jednání, 2) dopad jednání na žalobcovo zdraví, blahobyt, společenskou, finanční a rodinnou sféru, 3) vztah mezi účastníky, 4) jakékoliv trápení, obtíže nebo ponížení, kterým trpí žalobce v souvislosti s neoprávněným jednáním, 5) jednání účastníků před a po zásahu, včetně omluvy nebo nabídky reparace ze strany žalovaného.

Soud k náhradě nemajetkové újmy v daném případě konstatoval, že jednání bylo úmyslné, opakující se a vyvstalo z nenávisti, zásah se týkal citlivých údajů ohledně finanční situace, nicméně nedošlo k uveřejnění ani jinému nakládání s těmito údaji a žalobkyně nepocítila žádné veřejné ponížení ani dopad na svou intimní sféru. Žalovaná se omluvila a vynaložila snahu stav napravit. Náhrada byla stanovena ve výši 10 000 kanadských dolarů.

Zásah do soukromí není legislativně upraven, je tak na soudcích, aby soudcovským právem zaplnili chybějící úpravu ochrany. Kanada se tak přiblížila modelu Spojených států amerických. Tuto tendenci lze nalézt i na Novém Zélandě ve věci *Hosking v. Runting*. Velká Británie soukromí chrání v důsledku čl. 8 Úmluvy a po vzoru ESPL požaduje „oprávněné očekávání soukromí“ namísto podmínky „hrubé ofensivnosti“, což je přísnější test pro stanovení povahy informace a proporcionality, zda informace nebyla ve veřejném zájmu.

Co se týče ochrany soukromí ve vztahu k ochraně osobních údajů, na federální úrovni existuje *The Privacy Act* a *The Personal Information Protection and Electronic Documentation Act* (PIPEDA). *The Privacy Act* upravuje právo člověka na přístup a opravu svých osobních údajů, které o něm shromažďují veřejné orgány. PIPEDA upravuje práva jednotlivců ve vztahu k soukromým organizacím, tedy upravuje přístup k informacím, které soukromé subjekty o jednotlivcích shromažďují či spravují ve vztahu k jejich obchodním aktivitám. Obdobné zákony jsou přijaty na úrovni provincií. Provincie Ontario přijala zákon

⁴⁷¹ Restatement lze chápat jako formalizované seskupení principů common law a závěrů judikatury (black letter law) k právním institutům, které jsou závazné pro soudce a právníickou obec. Reflektuje konsenzus o tom, co je právem, a požívá vysoké autority. Vydávány jsou American Law Institute.

na ochranu před žalobami, které mají záměrně umlčet žalované. anti-SLAPP law chrání veřejný zájem a svobodu projevu.

15.3.3 Právo na podobu

Právo na podobu, the right of publicity či také personality rights, zahrnuje právo jednotlivce na kontrolu komerčního užití jeho jména, podoby a dalších aspektů osobnosti. Je obecně pojímáno jako majetkové právo na rozdíl od osobnostního, a proto jako takové může přetrvávat i po smrti žalobce. Provincie Britská Kolumbie, Manitoba, Newfoundland a Labrador a Saskatchewan přijaly legislativu, která chrání komerční hodnotu osobnosti. Neoprávněné užití osobnostních atributů se děje pomocí zneužití osobního jména, podoby nebo hlasu bez souhlasu žalobce. Žalobce musí být identifikovatelný. Jednání musí být úmyslné. Není potřeba stanovit výši škody, nicméně jednání musí vést k získání či možnosti získat obohacení na úkor žalobce. Obranou je souhlas žalobce, užití za účelem ochrany práv osoby nebo jeho majetku. Dále pokud je zásah předvídaný zákonem, nařízený soudem či byl proveden v průběhu výkonu služebních povinností.⁴⁷² Právo k podobě bylo uznáno poprvé v Ontariu v roce 1971. V případě *Krouse v. Chrysler Canada Ltd*⁴⁷³ bylo konstatováno, že pokud má osoba tržní hodnotu ve své podobě a ta byla užita způsobem, který podporuje nějaký produkt, jedná se o neoprávněné přivlastnění podoby. V případě *Athans v. Canadian Adventure Camps*⁴⁷⁴ bylo osobnostní právo dále rozšířeno na fotografii a jméno. Avšak pokud se o určité osobě pouze píše, nejedná se o přivlastnění jejích osobnostních práv.⁴⁷⁵

16 Irsko

16.1 Ochrana cti a důstojnosti

Irsko ve své ochraně cti a důstojnosti navazuje na anglickou úpravu. Zásadním rozdílem však je ústavní zakotvení obou práv. V irské ústavě z roku 1937 v platném znění je upravena ochrana svobody projevu (čl. 40.6.1.) a právo na dobré jméno (čl. 40.3.2.) Dalším odklonem pak bylo přijetí nového *The Defamation Act 2009*, které přineslo řadu změn v hmotném i procesním právu ve vztahu k defamaci. Změnu prodělala dokonce definice defamace, kdy už se nejedná o zveřejnění nepravdivého tvrzení, které může osobě způsobit posměch či opovržení. Defamace je nově definována jako žaloba za tvrzení, které může snížit pověst

⁴⁷² Amy M. Conroy, "Protecting Your Personality Rights in Canada: A Matter of Property or Privacy?", (2012). [cit. 2016-02-14] Dostupné online: [UWO J Leg Stud 3<http://ir.lib.uwo.ca/uwojls/vol1/iss1/3>](http://ir.lib.uwo.ca/uwojls/vol1/iss1/3/).

⁴⁷³ 1973 40 D.L.R. (3d) 15 (Ont. C.A.), (1973) 13 C.P.R. (2d) 28.

⁴⁷⁴ 1977 CanLII 1255 (ON SC); 17 OR (2d) 425; 80 DLR (3d) 583.

⁴⁷⁵ Blíže *Gould Estate v. Stoddart Publishing Co. Ltd.*

dotčené osoby nebo o ní vytvořit negativní obraz u rozumně smýšlejících lidí⁴⁷⁶. Úmysl je irelevantní. Co se týče významu slov, odvozuje se od přirozeného a obecně vnímaného významu ve společnosti. Defamation má podobu *calumny*, *slander*⁴⁷⁷, *vilification* a *libel*. Nově je stanovena roční prekluzivní lhůta pro podání žaloby. Žaloby jsou projednávány před porotou i v případech, kde je žalováno pro více žalobních nároků.⁴⁷⁸ Nadále od roku 1840 platí (*Ahern v Maguire*) podmínka pro ustanovení defamation, a to, že je nutné zveřejnění alespoň jedné další osobě od poškozeného odlišné.

Původní common law obrany byly novým zákonem zrušeny, nicméně mezi obrany náleží stejný okruh jako v anglickém právu, kam patří zejména důkaz pravdy, absolutní a kvalifikovaná privilegia. K ochraně veřejného zájmu slouží upřímné vyjádření názoru, komentář, nabídka opravy či doplnění, omluva a nová obrana *fair and reasonable publication*, vycházející s Reynoldsových privilegií, kdy žalovaný musí prokázat, že zveřejnění bylo učiněno v dobré víře, ve veřejném zájmu a pro dobro společnosti.⁴⁷⁹ Zvláštností je *rumour* jako zvěst, fáma, kdy se rozlišují úrovně fám a odvozuje se možnost omezení odpovědnosti za šíření tvrzení, které o žalobci koluje.⁴⁸⁰ Novým zákonem bylo zavedeno pravidlo *single publication*. Od roku 2010 byl opětovně zaveden trestný čin *blasphemy* – rouhačství, za který lze uložit pokutu až do výše 25 000 eur. Zásadně se neliší ani prostředky nápravy, resp. sankce. Nejvyšší přiznanou náhradu nemajetkové újmy získala v roce 2014 konzultantka Monica Leech ve výši 1,87 milionu eur proti *Evening Herald*.⁴⁸¹ Irská nezávislá novinářská organizace podala stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva pro porušení práva na svobodu tímto rozsudkem, neboť suma je pro vydavatelství likvidační. Dalším případem byl spor *McDonagh v Sunday Newspapers*,⁴⁸² v němž byla přiznána částka 900 000 eur. I přesto, že nový zákon umožňuje žalobcům odvolat se pouze do výše náhrady újmy a povinností soudců je poučit porotu o kritériích pro stanovení výše, dochází k přiznání excesivních náhrad. Punitivní náhrady jsou v defamation dostupné v případech úmyslného

⁴⁷⁶ „Reasonable members“ of society namísto „right-thinking“ members of society. Uvádí se, že osoba, která je definovaná jako right-thinking, je osoba s vysokými morálními zásadami a tradiční morálkou. Pokud je tato striktní definice opuštěna, může být těžší stanovit pomluvu.

⁴⁷⁷ Nadále užívaný, v březnu 2015 tři sestry získaly každá 2500 eur jako náhradu nemajetkové újmy od společnosti The Mamas & Papas poté, co když v luxusním obchodě vypukla rvačka mezi neznámými muži, byly požádány, aby obchod opustily. Tím, že byly požádány, aby opustily obchod, bylo naznačeno, jako by byly ony odpovědné za to, co se stalo, a udělaly něco neoprávněného.

⁴⁷⁸ *Sheridan v Kelly* [2006] 1 IR 314.

⁴⁷⁹ CAROLAN, Eoin a Ailbhe O'NEILL. Media law in Ireland. Haywards Heath, West Sussex [U.K.]: Bloomsbury Professional, c2010. ISBN 1847660657. str. 177–305.

⁴⁸⁰ Blíže *Chase v News Group Newspapers* [2002] EWCA Civ 1772.

⁴⁸¹ *Leech v Independent Newspapers (Ireland) Ltd* [2014] IESC 79.

⁴⁸² [2015] IECA 225.

zveřejnění nepravých tvrzení a tím úmyslného způsobení újmy. Aggravated damages jsou dostupným prostředkem v případě kompenzace zvýšené újmy. Novým prostředkem nápravy je rozsudek na určení, který v common law není dostupný. Žalobce je tak oprávněn obrátit se na soud s návrhem na určení, že tvrzení je nepravdivé a difamující. Co se týče ochrany před harassmentem, legislativně doposud nebyla upravena.

Co se týče ochrany online, odpovědnost vychází ze směrnice o elektronickém obchodu a navazuje na anglickou judikaturu (*Godfrey, Flood v Times Newspaper*), je však striktnější. Pro zjištění identifikace se uplatňuje institut Norwich Pharmacal Orders. V případě *Mc Keogh v John Doe 1 & Ors*⁴⁸³ byl žalobce nesprávně označen jako zloděj na YouTube, Googlu a Facebooku a na mnoha dalších webových stránkách. Na videu, které třetí osoba nahrála na YouTube, byl identifikován jako člověk, který vystoupil v Dublinu z taxi bez zaplacení. Žalobce však byl v té době v Japonsku a bylo prokázáno, že se o něj nejednalo. Od roku 2011 se snažil, aby video a odkazy na jeho osobu byly z webových stránek odstraněny, neboť hrubě zasahovaly do jeho cti a důstojnosti, zejména diskuze byly vedeny urážlivým způsobem, přestože se veřejně nařčení bránil a přestože soud konstatoval, že se prokazatelně o něj nejednalo. Soud vydal permanentní zákaz publikace videa a materiálů vedoucí k identifikaci žalobce jako zloděje proti provozovatelům předmětných serverů, kteří byli doposud neochotni sjednat nápravu.

Ve vztahu k předběžným opatřením⁴⁸⁴ irská právní úprava kombinuje rozhodnutí anglických soudů (*Bonnard v Perryman*) s ústavní úpravou svobody projevu. Vrchní soud předběžně zakázal vydání knihy „When we dance“ Melanie Verwoerd, bývalé partnerky známého moderátora Gerryho Ryana, a to na základě návrhu jeho kamaráda Dava Kavanagha, který s ním byl noc předtím, než zemřel na předávkování kokainem. Nejvyšší soud předběžné opatření nakonec zrušil a kniha byla publikována. Dle článku 33 irského Defamation Act 2009 je žalobce oprávněn žádat soud o zákaz publikace, jestliže tvrzení je dle jeho názoru a) poškozující čest, důstojnost, pověst a za b) žalovaný nemá ve sporu obranu, se kterou by uspěl. Důvod pro bod a) musí být prokázán a splnit vysoké požadavky, neboť se zde střetává s právem na svobodu projevu. Soud tak musí pečlivě vážit, zda návrhu vyhoví. Svoboda

⁴⁸³ [2012] IEHC 95.

⁴⁸⁴ Prior restraints.

projevu je chráněna nejen čl. 10 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ale i irskou ústavou v čl. 40.6.1.⁴⁸⁵

16.2 Ochrana soukromí

Soukromí není explicitně ústavou garantováno, ale soudy jej judikatorně uznaly jako základní osobnostní právo vycházející z čl. 40.3.1. ústavy.⁴⁸⁶ Silně je přístup ovlivňován Úmluvou a rozhodnutími Evropského soudu pro lidská práva. Soukromí se vztahuje na žijící osoby, zejména na jejich domov, pracoviště, informace související s jejich rodinným stavem, vztahy, rodinou, zdravím či obchodními aktivitami.⁴⁸⁷ Doposud nebyl ustanoven tort chránící soukromí, byť debaty k přijetí australského modelu pokračují. Žalobcům je však dostupná žaloba pro zásah do soukromí a je umožněno se domáhat nápravy v podobě náhrady nemajetkové újmy v penězích.⁴⁸⁸ Povaha žaloby – *breach of privacy* – je dosud nevyjasněná, nejedná se o tort, ale spíše o přímou náhradu za porušení ústavního práva. Obava z ustanovení tortu tkví v neuchopitelnosti širšího jednání, na které by byl tort aplikovatelný. Byť doposud nepotvrzen Nejvyšším soudem, užívá se test vycházející z reformy Nového Zélandu a USA. Mezi kritéria posuzovaná pro stanovení, zda došlo k zásahu do soukromí, náleží za a) zda je jednání zvláště urážlivé pro osobu s obvyklou citlivostí, za b) zda osoba rozumně očekává soukromí, za c) zda zásah byl úmyslný, vědomý a neoprávněný. Ke stanovení povahy soukromé informace se irské soudy odkazují na autority anglické či australské judikatury⁴⁸⁹, jedná se zejména o informace o zdravotním stavu, intimním životě, informace týkající se dětí a zranitelných osob.⁴⁹⁰ S odkazem na rozhodnutí ESPL ve věci *Peck proti Velké Británii*⁴⁹¹ a *Campbell v MGN Ltd* je uznán zásah do soukromí i prostřednictvím fotografií či videonahrávek. Rozdíl je nutné činit mezi nárokem vyplývajícím ze způsobu zásahu do soukromí *per se* a nárokem vyplývajícím z povahy informace (*disclosure of private information*). Trestná povaha činnosti však nepožívá ochrany soukromí.⁴⁹² Obranou je především souhlas, vzdání se práva na soukromí, *estoppel* jako obrana těch, kteří spoléhají na předchozí souhlas, či konkludentní jednání žalobce. Veřejný zájem a svoboda projevu musí

⁴⁸⁵ *Evans v Carlyle* [2008] 2 ILRM 359, [2008] IEHC 143.

⁴⁸⁶ *McGee v Attorney General* [1974] IR 284; *Kennedy and Arnold v Attorney General* [1987] IR 587.

⁴⁸⁷ *Caldwell v Mahon* [2006] IEHC 86, *Gray v Minister for Justice* [2007] IEHC 52.

⁴⁸⁸ *Herrity v Associated Newspapers* [2008] IEHC 249.

⁴⁸⁹ *A v B plc* [2001] 1 WLR 2341, *Australian Broadcasting Corporation v Lenah Game Meats Pty* [2001] 185 ALR 1.

⁴⁹⁰ CAROLAN, Eoin a Ailbhe O'NEILL. Media law in Ireland. Haywards Heath, West Sussex [U.K.]: Bloomsbury Professional, 2010. ISBN 1847660657. str. 315–417.

⁴⁹¹ [2003] 36 EHRR 41.

⁴⁹² *EMI v UPC* 11. 10. 2010 unreported HC.

být i v případech práva na soukromí poměřována. Prostředky nápravy jsou obdobné jako v anglickém právu. Z Nového Zélandu je vypůjčena možnost příkazu zničení materiálu či vrácení zpět žalobci k zamezení možného budoucího zneužití.⁴⁹³ Dále je možné užít torty *breach of confidence, nuisance, trespass to land, negligence* v případě zanedbání řádné péče a v případě zneužití osobních údajů prostředky stanovené v *The Data Protection Acts 1998, 2003*.

16.3 Právo na podobu

Právo na podobu stejně jako v anglickém právu není chráněno a zabezpečuje se pomocí tortu *passing off*, ochrany prostřednictvím ochranných známek. Lze se nápravy domáhat i v rámci práva na soukromí.⁴⁹⁴ V případě *Campbell v MGN* nebo *Theakston v MGN* bylo konstatováno, že fotografie zasáhla do soukromí žalobců, i když článek týkající se soukromí žalobců byl ve veřejném zájmu, neboť fotografie zasahuje do soukromí více než publikace samotného jednání.⁴⁹⁵

Další země patřící do okruhu anglického práva, jako je Tanzanie, Jihoafrická republika, Malta nebo Indie, hrají rovněž roli při ovlivňování anglických soudů. S ohledem na rozsah této práce a významnost role těchto jurisdikcí je dále do výčtů zkoumaných zemí nezahrnuji.

17 USA

17.1 Právo na čest a důstojnost

Právo na ochranu cti a důstojnosti, tzv. *libel law*⁴⁹⁶, má své kořeny v common law a je ve většině amerických států obdobné.⁴⁹⁷ Ve své moderní podobě se však od common law odklonilo zejména v důsledku ochrany svobody v Prvním dodatku ústavy, přijatým v roce 1791, který zní: „*Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat*

⁴⁹³ *Rogers v Television New Zeland* [2005] NZHC 476.

⁴⁹⁴ TIERNEY, Niall. Image Rights: Time to create a new statutory regime and right in Ireland.

First Law, Irish Intellectual Property Law Quarterly. I advocate the introduction of a statutory Image Right in Ireland and provide an overview of jurisprudence in other countries. 2011. [cit. 2016-02-14] Dostupné z <http://www.tierneyip.com/tierney-ip/image-rights-time-to-create-a-new-statutory-regime-and-right-in-ireland/>

⁴⁹⁵ [2002] EMLR 22. Pohlavní akt.

⁴⁹⁶ Častěji užívá termín „libel law“ než v anglickém právu „defamation law“.

⁴⁹⁷ Ve své původní podobě rozlišovalo slander a libel a do začátku 18. století bylo předmětem ochrany trestního práva. Hojně citovaným rozhodnutím k prokázání brzkého odklonu od anglického přístupu k tomuto institutu se uvádí případ *Zenger* z roku 1735. John Zenger byl vydavatel týdeníku, ve kterém kritizoval nově zvoleného guvernéra New Yorku. Byl zatčen a souzen pro libel. Porota ho však shledala nevinným a poprvé v historii potvrdila obranu důkazu pravdy a právo na svobodu projevu.

zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd“. Zásadní odklon od anglického pojetí představoval případ *New York Times Company v. Sullivan*⁴⁹⁸, který tím, že stanovuje pro odpovědnost úmysl, znamenal ve své podstatě eliminaci žalob pro defamation. Nejvyšší soud totiž konstatoval, že První dodatek chrání rovněž nepravdivá tvrzení o veřejných činitelích, protože i omyl je nevyhnutelný ve svobodné debatě, která – pokud má plnit svůj účel – musí být chráněna svobodou projevu. Soud uzavřel, že žaloba na ochranu cti a důstojnosti bude obhajitelná pouze tehdy, pokud obvinění proti veřejnému činiteli bude učiněno se zlým úmyslem, který však musí žalobce dokázat. Ochrana cti a důstojnosti získala ústavní rozměr a každé rozhodnutí musí být poměřováno se svobodou projevu, zvláště jedná-li se o veřejné osoby nebo o předmět veřejného zájmu. Ačkoliv se žalobci snažili tento rozsudek zvrátit pomocí dalších žalobních nároků, spor *Hustler Magazine v. Falwell*⁴⁹⁹ přesvědčivě setrval na principu *New York Times Company v. Sullivan*. Žalobce, evangelický kněz, byl v magazínu *Hustler* vyobrazen, jak obcuje se svou matkou. Žaloval kromě pomluvy také pro úmyslné způsobení psychické újmy („*intentional infliction of emotional distress*“). Nejvyšší soud odmítl přiznání náhrady nemajetkové újmy, neboť osoba veřejného zájmu musí prokázat úmysl žalovaného způsobit psychickou újmu.

První dodatek nechrání projev na základě kvality, ale chrání i ten, který nemá žádnou cenu či je nemorální.⁵⁰⁰ To je rovněž jeden z důvodů, proč USA neuznávají rozhodnutí ve věcech defamation cizích států. V roce 2010 byl přijat zákon *Securing the Protection of Our Enduring and Established Constitutional (SPEECH) Act*⁵⁰¹, který má chránit americké autory, řečníky před libelturismem. Zákon zakazuje americkým soudům uznávat a vykonávat zahraniční rozsudky, které jsou v rozporu s právem na svobodu projevu, zaručeným prvním dodatkem. Byl inspirován případem *Ehrenfeld v. Bin Mahfouz*⁵⁰², v němž soud konstatoval, že nemůže zabránit výkonu britského rozsudku pro libel proti americkému občanovi, autoru knihy, ve které obvinil saúdského bilionáře z financování terorismu.⁵⁰³

⁴⁹⁸ 376 U.S. 254 (1964).

⁴⁹⁹ 485 U.S. 46 (1988).

⁵⁰⁰ *United States v. Stevens* 130 S. Ct. 1577 (2010).

⁵⁰¹ Pub. L. No. 111-223, 124 Stat. 2380 (2010).

⁵⁰² 518 F. 3d 102 (2d Cir. 2008).

⁵⁰³ ARMENDARIZ, David E., John P. BORGER, Russell HICKEY, et al. Recent development in media, privacy, and defamation law. Tort Trial [online]. 2015, 50(2), 415-543 [cit. 2016-03-07]. ISSN 15433234. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=103149474&scope=site>

S ohledem na rozsáhlost výkladu defamation law v předchozích kapitolách, zejména anglického práva, ze kterého americká úprava vychází, se nebudu dopodrobna věnovat tomuto institutu a poukážu především na zásadní rozdíly mezi anglickým a americkým modelem a nastíním nový vývoj směřování s ohledem na rozvoj komunikačních prostředků. Z případů budu odkazovat pouze na klíčové precedenty Nejvyššího soudu či států Kalifornie a New York, neboť jsou to především tyto dva státy, kteří reprezentují různé přístupy státní legislativy a rozhodování soudů k ochraně osobnostních práv v americkém právu.

V americkém právu musí žalobci unést důkazní břemeno a břemeno tvrzení v tom, že tvrzení je nepravdivé. V anglickém právu se nepravdivost presumuje, pokud žalovaný neprokáže opak. Stanovení zlého úmyslu na straně žalované je rovněž nezbytné pro přiznání punitivní náhrady škody. Co se týče pomluv veřejných osob, jako jsou státní úředníci, celebrity, osoby veřejně známé, žalobci musí prokázat úmysl žalované strany, resp. jeho či její povědomí o nepravdivosti tvrzení. Dalším výrazným rozdílem je nemožnost získat v americkém právním řádu předběžné opatření zákazu publikace předmětného tvrzení. Pro libel ani ochranu soukromí nejsou předběžná opatření dostupná, s výjimkou ochrany majetkových práv či práv s komerční hodnotou.⁵⁰⁴

Dalším rozdílem je posun k širší ochraně informování veřejnosti v rámci privilegií. Pokud vydavatel informuje uceleně a přesně dle zdrojů, které má k dispozici, neodpovídá za nepravdivost tvrzení. Rovněž za ni neodpovídá, pokud oprava informace nebo zpřesnění přišlo v době, kdy již redaktor neměl přístup k e-mailu i přesto, že informace dorazila před vydáním tvrzení.⁵⁰⁵ Co se týče otázky významu slov, na rozdíl od anglického práva nelze usuzovat na význam slov dle měřítek rozumně smýšlejícího člověka. Pokud je smysl tvrzení difamační a nelze vyvodit úmysl na straně původce tvrzení prezentovat tvrzení difamačně, původce sdělení za ně neodpovídá.⁵⁰⁶ Některé státy USA⁵⁰⁷ chrání zákonem rovněž online a studentskou žurnalistiku. V případě *Ollman v. Evans*⁵⁰⁸ byla stanovena široká interpretace pro názory, které jsou chráněné prvním dodatkem, jedná se nejen o vyjádření názorů, ale

⁵⁰⁴ SACK, Robert D. Sack on defamation: libel, slander, and related problems. 4th ed. New York City: Practising Law Institute, 2010. Practising Law Institute intellectual property law library. ISBN 1402414196, str. 12–33.

⁵⁰⁵ *Eubanks v Nw. Herald Newspapers*, 922 N.E.2d 1196 (Ill. App. 2010).

⁵⁰⁶ *Tomblin v WCH-TV8*, 210 WL 324429 (S.D.W.Va. Jan 21, 2010).

⁵⁰⁷ Kansas, Wisconsin, Maryland.

⁵⁰⁸ 750 F.2d 970 (D.C.Cir. 1984).

i komentáře, recenze, sloupky, editorially či karikatury. Zda je tvrzení výrazem názoru, nebo faktu, rozhoduje soudce, nikoliv porota.

Co se týče ochrany cti a důstojnosti na internetu, sblížení anglického a amerického modelu lze vidět na zavedení single publication rule v anglickém právu.⁵⁰⁹ Výrazný rozdíl je však v odpovědnosti za tvrzení pro provozovatele internetových služeb, tzv. hostingu. Dle čl. 230 *Communications Decency Act* (dále jen „CDA“) 1996, žádný poskytovatel internetových služeb není vydavatelem nebo řečníkem informací, které ISP poskytla třetí osoba. Tato ochrana byla zavedena z důvodu nejednotnosti rozhodování soudů ve vztahu k odpovědnosti ISP za nepravdivé výroky třetích osob na diskuzních, hodnotících a dalších serverech.⁵¹⁰ Chráněny jsou i servery, které vybízejí spotřebitele k podání hromadných žalob (*class action*) proti určitým obchodním společnostem. Rovněž nejsou odpovědní ani třetí osoby, které dále šíří nepravdivý či difamující údaj, jehož nejsou autorem, a to i přesto, že k němu přidávají svou poznámku.⁵¹¹ Jednalo by se o vážný zásah do svobody projevu.⁵¹² ISP je nicméně povinen zveřejnit identitu, resp. IP adresu svého blogera, pokud je soudem odkrytí identity nařízeno.⁵¹³ Soudy však přiznávají zvláštní ochranu anonymnímu projevu online a žalobce musí splnit kritéria stanovená v případě *Dendrite*⁵¹⁴, aby byla identita anonymního autora zveřejněna. ISP rovněž odkazuje na to, že jsou vázáni smluvně s uživatelem, že zajistí jeho soukromé údaje. Výjimku tvoří anonymní projevy, které mají ekonomický podtext, tedy týkají se obchodní společnosti. Pokud ISP ukládá (hostuje) obsah, který může vést k tomu, že by zde byla vložena videa inzultující obchodní společnost, tento projev není chráněn svobodou projevu.⁵¹⁵ Rovněž není chráněn obsah, který může v lidech vzbuzovat reálnou obavu. Ochranu Prvního dodatku ve vztahu k anonymnímu rapovému textu řešil Nejvyšší soud v případě *Elonis v. United States*⁵¹⁶, v němž konstatoval, že projev na internetu, i anonymní, požívá stejné ochrany jako projev učiněný jinou formou, chráněnou Prvním dodatkem, nicméně je nutné rozlišovat odpovědnost civilní a trestní. Rovněž nelze dovodit

⁵⁰⁹ Na rozdíl od anglického práva není zaslání hyperlinku k dokumentu, který byl publikován dříve republikací. *Salyer v. S. Poverty Law Ctr., Inc.*, 701 F. Supp. 2d 912 (W.D.Ky. 2009). Republikací není ani vydání Kindle edice difamačního obsahu, který byl dostupný dříve jen v knižní podobě. *Haefner*, 2009 WL 6346547.

⁵¹⁰ Např. *Zeran v. AOL*, 129 F.3d 327 (4th Cir. 1997).

⁵¹¹ Válečný veterán z Vietnamu poslal svým okruhům svých známých odkaz na článek s komentářem „přečte si to, jednou pravda vyjde najevo“. *Phan v. Pham* 182 Cal. App. 4th 323 (Cal. Ct. App. 2010).

⁵¹² Tato úprava omezení odpovědnosti se nevztahuje na autorská práva, ta je upravena v zákoně Digital Millennium Copyright Act of 1998.

⁵¹³ *Liskula Cohen v. Google, Inc* 2009 New York.

⁵¹⁴ *Dendrite Int'l, Inc. V Doe No. 3*, 775 A. 2d 756, 760 (N.J.Super. Ct. App. Div. 2001).

⁵¹⁵ Případ *Subway v. Quiznos*. Společnost Quiznos vyzývala uživatele ke vkládání videí s motivem proč je Quiznos lepší než Subway.

⁵¹⁶ 575 U. S. (2015).

odpovědnost vydavatelství za články, které obsahují popis o nebezpečném chování, a osoba, která takto jednala, si vážně poškodila zdraví.⁵¹⁷

Co se týče místní a věcné příslušnosti soudů v online případech žalob, příslušný je ten soud, kde má osoba či společnost místo působení.⁵¹⁸ Pokud tedy žalovaný ve svém příspěvku uvádí i adresu žalobce, je si vědom jeho místa působnosti a je tak odpovědný dle práva státu žalobce. Žalovaný se dopustí tortu v určitém místě také tehdy, pokud si osoba tvrzení přečte v tomto státě.⁵¹⁹

17.2 Právo na soukromí v USA

Právo na ochranu soukromí poprvé popsali Samuel D. Warren a Louis D. Brandeis v článku „*The Right to Privacy*“ vydaném v *Harvard Law Review* již v roce 1890, a to na základě podnětu vycházejícího z vlastní zkušenosti s médii.⁵²⁰ Deklarovali, že z nároku na osobní a majetkovou ochranu každého amerického občana plyne nezcizitelné právo „být nechán na pokoji“⁵²¹. Osobní informace mají být v první řadě v moci dané osoby, která má být schopna s nimi autonomně nakládat. Autoři připodobnili toto právo s tehdejší ochranou common law ve vztahu k autorskému právu, které dává autorovi právo rozhodnout se, zda své dílo publikovat, či ne, a dále právo zabránit neoprávněnému zveřejnění. Později restriktivně formulované právo šířeji vymezil L. D. Brandeis ve svém disentu ve věci *Olmstead v. USA*.⁵²² V tomto případě, který se týkal procesní přípustnosti důkazu opatřeného nezákonným odposlechem, většinové votum konstatovalo, že Čtvrtý dodatek Ústavy USA nebyl porušen, neboť se vztahuje pouze na prohlídku či zabavení věci, ale nikoli odposlech, kdy není dotčena hmotná podstata věci. Americké pojetí ochrany soukromí vychází z myšlenky ochrany před zásahy státu, nikoliv, jak tomu je v tradičním evropském pojetí, z kontroly podoby na veřejnosti.⁵²³

⁵¹⁷ *Herzeg v. Hustler Magazine, Inc.*, 814 F.2d 1017 (5th Cir. 1988). In: KOZIOL, Helmut a Alexander WARZILEK (eds.). *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien: The protection of personality rights against invasions by mass media*. New York: Springer, c2005. Tort and insurance law, vol. 13. ISBN 3211238352, str. 384–392.

⁵¹⁸ *Tamburo v Dworkin*, 601 F.3d 693 (7th Cir. III. 2010).

⁵¹⁹ *Internet Solutions Corp. v. Marsahll*, No. SC09-272, 2010 Fla. LEXIS 943.2010.

⁵²⁰ WARREN, Samuel D.; BRANDEIS, Louis D. *The Right to Privacy*. Harvard Law Review. 1890, vol. IV., no. 5. [cit. 2016-02-14] Dostupné na <http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3157&context=californialawreview>

⁵²¹ „The Right to be let alone“.

⁵²² U.S. Supreme Court, *Olmstead v. U.S.*, 277 U.S. 438.

⁵²³ *Image as personal property: How Privacy Law has influenced the right of publicity*, Robert T. Thompson, III, UCLA Entertainment law review, vol. 16:1.

Profesor William Prosser o několik desítek let později dále prohloubil Warrenovu a Brandeisovu teorii, když vymezil čtyři kategorie zásahů do soukromí.⁵²⁴ Do první kategorie patří zásahy do soukromí a samoty („*intrusion upon the plaintiff's seclusion or solitude*“), kdy se informace soukromé povahy získávají fyzickým zásahem, zásahem prostřednictvím elektronických zařízení, např. odposlechy, či neoprávněným tajným filmováním osoby. Podmínkou je, že osoba mohla legitimně očekávat soukromí⁵²⁵ a že přístup byl neoprávněný. Neoprávněnost byla předmětem rozhodování ve sporu *Florida Star v. B.J.F.*, v němž vydavatelství uveřejnilo jméno oběti sexuálního deliktu poté, co je získalo z policejní složky, kterou na tiskové konferenci zapomněl policejní důstojník. Jednalo se o jeho nedbalost, ale nedalo se vyvodit, že by novináři získali informaci neoprávněně.⁵²⁶ Tort je spáchán již samotným neoprávněným přístupem, ne až zveřejněním informací.

Ve druhé kategorii se jedná o zveřejnění pravdivých informací osobní povahy („*public disclosure*“), informací soukromé či intimní povahy, které nejsou v public domain nebo jsou známy jen úzkému okruhu lidí.

Třetí kategorii představuje zveřejnění údajů nepravdivých nebo podaných způsobem vytvářejícím zavádějící představu o předmětné osobě či skutečnosti („*false light*“). Tento tort je podobný defamation, ale pro jeho naplnění postačí nižší kritéria, neboť žalobce nemusí prokazovat újmu či škodu a ve většině států pro tento zásah není stanovena prekluzivní lhůta. Je nutné naplnit tyto podmínky. Za prvé, zveřejnění bylo učiněno s úmyslem referovat nepravdivě. Dále že je žalobce postaven do negativního světla a za třetí, že tvrzení je hrubě urážlivé. Osobní informace je nutné chránit i přesto, že jsou pravdivé, pokud závažně zasahují do práv osoby nebo vzbuzují oprávněnou obavu. Prosserovo dělení bylo převzato do *Restatements of torts*. Dle *Restatements of torts* § 652 D. tort na ochranu soukromí musí být žalovatelný pouze žijící osobou. Tato skupina případů stojí nejčastěji v kolizi se svobodou projevu.

⁵²⁴ Richards, Neil M. and Solove, Daniel J., Prosser's Privacy Law: A Mixed Legacy (March 11, 2010). California Law Review, Vol. 98, p. 1887, 2010; Washington U. School of Law Working Paper No. 10-03-06. [cit. 2016-02-14] Dostupné: SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1567693>

⁵²⁵ Kritérium legitimního očekávání soukromí, jak ho definuje Evropský soud pro lidská práva, má svůj původ v rozhodnutí Nejvyššího soudu US v případě týkajícího se čtvrtého dodatku *States v. Katz* 389 U.S. 347 (1967), kde bylo konstatováno porušení čtvrtého dodatku odposloucháváním telefonní konverzace. Soukromý telefon byl považován stejně jako domov za soukromý akt.

⁵²⁶ 491 U.S. 524 (1989).

Do čtvrté kategorie bylo zařazeno *right of publicity*, jako např. zneužití identity žalobce, zejména jeho jméno či podoba, což má také dopad na pocity člověka.⁵²⁷

Ačkoliv soukromí není na federální úrovni definováno, objevuje se jako ústavní právo jednotlivých států, např. Ústavy státu Kalifornie. Právo na soukromí se vyvíjí s rozvojem společnosti a přizpůsobuje se novým typům zásahů, kam např. patří zásahy bulvárních médií či stalking. Kalifornie přijala v roce 2015 *California Assembly Bill 1256*, který novelizuje *California Privacy Law* tím, že definuje nově osobní a rodinné aktivity dětí, které jsou na veřejných i soukromých školách, aktivity související s jakýmkoliv zdravotním zařízením tam, kde lze rozumně očekávat soukromí. Tímto zákonem se vyčleňuje okruh, kam se nesmí osobám zasáhnout – školy, nemocnice, což umožní, aby osobám, které chtějí narušit soukromí, bylo ve vstupu zabráněno. Zákon novelizuje *California Stalking Law*, když do stalingu zahrnuje rovněž sledování, které způsobuje emocionální stres. V rámci anti-paparazzi legislativy stát Havaj přijal zákon *Bill No. 465*, kterým definuje další způsoby zásahu do soukromí. Osoba, která zachytí nebo zamýšlí zachytit něčí podobu, zvukový záznam nebo fyzické vzezření jiné osoby při soukromé nebo rodinné aktivitě, při které se očekává soukromí, a to způsobem, který je pro každou rozumně smýšlející osobu urážející, jedná protiprávně. Odpovědný je nejen člověk, který se takového jednání dopouští, ale i média a agentury, které zaměstnávají dotyčného, a osoba, která bude publikovat nelegálně získaný obsah. Tento zákon vychází z kalifornské úpravy, která je velmi vstřícná vůči celebritám, což je naopak ve státě New York nepředstavitelné.

17.3 Right of publicity

Right of publicity jako právo na ochranu soukromí a podoby před komerčním užitím je nejpropracovanějším institutem právě v právu americkém. V tom se odlišuje od anglického práva a států Commonwealthu. Vývoj tohoto práva je charakterizován koncepční změnou přístupu k předmětu ochrany, od osobnostního pojetí k majetkovému.⁵²⁸ Ačkoliv právo na soukromí bylo originálně koncipováno jako právo na nedotknutelnost osoby, brzy začaly vystupovat majetkové aspekty této koncepce. Ekonomický aspekt osobnosti byl zdůrazněn v prvním z případů right of publicity, týkajícím se Thomase Edisona, jehož jméno bylo užito k inzerování lékařských přípravků, které vynalezl několik let předtím a prodal žalované společnosti. Převod vlastnického práva k vynálezu ovšem nedal žalovaným povolení k užití

⁵²⁷ PROSSER, William L. Privacy. *California Law Review*. 1960, Vol. 48, No. 3, str. 383–423.

⁵²⁸ J. Thomas McCarthy, 1 The right of publicity and privacy § 5:65 (2d ed. 2007). [cit. 2016-02-14] Dostupné z <http://heinonline.org>.

Edisonova jména a podoby ve spojitosti s lékem. Postupem času docházelo k rozličným způsobům užití žaloby na ochrana soukromí. Když moderátor v rádiu podal žalobu na zásah do soukromí za nedovolené užití jeho podoby k reklamním účelům, soud konstatoval, že jestliže něčí jméno nebo jiné aspekty osobnosti mohou být hodnotné pro účely reklamy, nemohou být užity bez souhlasu vlastníka. V jiných případech soud konstatoval, že ačkoliv právo na soukromí bylo zamýšleno původně k ochraně osobnosti proti nezákonným zásahům, náhrada škody může zahrnovat pokrytí tzv. majetkových zájmů, které jsou spojeny s osobností člověka, ačkoliv zásah do osobnosti, který byl základem pro žalobu, nebyl majetkový. To vedlo k vytvoření samostatného tortu, nezávislého na soukromí a spíše chránícího majetek, a to s odůvodněním, že primárním zájmem je ochrana před zásahem do zisku než zásahem do citů člověka.⁵²⁹ Jako majetkové právo je tak možné right of publicity zcizit, darovat či odkázat. Dalším základním problémem byla kolize s autorskoprávní a známkoprávní ochranou, která byla vyřešena přiznáním kvazimajetkového statusu right of publicity, které chrání před bezdůvodným obohacením.⁵³⁰ Co se týče náhrady újmy, odvozuje se od majetkové škody ve formě ušlého zisku, nikoliv jako náhrada za citovou újmu. Po smrti oprávněné osoby je možné, aby žalobu podali její příbuzní či obchodní společnost, která předmětná práva vlastní a spravuje. Postmortální ochrana je ve většině států upravena zákonem.⁵³¹

V prvních případech práva na soukromí nastaly koncepční problémy ve vztahu k osobám veřejného zájmu. To byl důvod, proč odvolací soud v New Yorku neumožnil obhájit právo na soukromí v případě *Roberson v. Rochester Folding Box Co.* (1902). Žaloby pro zásah do soukromí celebrit neoprávněným užitím jejich podoby soudy odmítaly s tím, že neutrpěly žádnou urážku ani psychickou újmu, protože celebrity svobodně poskytly ostatním svolení k užití své podoby k reklamním účelům samou podstatou svého postavení. Bylo presumováno, že se zřekly svých práv na soukromí. Soudy byly neochotné připustit existenci nového práva. Až v případě *Uhleander v. Henricksen*⁵³² bylo soudem konstatováno, že žaloba basketbalového hráče proti neoprávněnému užití jeho jména a statistik jeho sportovních úspěchů ve stolní hře nebyla žalobou pro zásah do soukromí, ale žalobou pro

⁵²⁹ Stacey L. Dogan & Mark A. Lemley, What The right of publicity can learn from trademark law, 58 Stan. L. Rev. 1161, 1162-82 (2006). [cit. 2016-02-14] Dostupné z <http://heinonline.org>.

⁵³⁰ Timothy P. Terrell & Jane S. Smith, Publicity, Liberty and Intellectual Property: A conceptual and economic analysis of the inheritability Issue, 34 Emory L. J. 1 (1985). [cit. 2016-02-14] Dostupné z <http://heinonline.org>.

⁵³¹ Kalifornie od roku 1985. Cal. Civ Code § 3344.1. (2007).

⁵³² 316 F. Supp. 1277 (D. Minn. 1970).

zneužití komerční hodnoty žalobcova jména, zdůrazňující peněžitou ztrátu žalobce více než nemajetkovou újmu. V případě *Zacchini v. Scripps-Howard Broadcasting Co.*⁵³³ bylo prvně provedeno jasné rozlišení mezi zásahem do soukromí a porušením right of publicity a nastal opětovný příklon k tomu, že right of publicity má prvky osobnostní, neboť i zásahem do majetkové hodnoty osobnosti, lze utrpět újmu na citech.⁵³⁴

Odpovědnost vyvstává, pokud si žalovaný přisvojil komerční hodnoty cizí osoby užitím jejího jména, podoby nebo jiných znaků pro komerční účely, a to bez jejího souhlasu. Oklamání nebo záměna mezi spotřebiteli není vyžadována. Zájem, který je chráněn, je nedotknutelnost hodnoty. Nedovolené užití musí dostatečně identifikovat žalobce, v tomto ohledu se toto právo liší od práva k ochranným známkám, kde odpovědnost nastává i přesto, že k podobnosti a záměně nedochází. Rozsah right of publicity se liší stát od státu, nejširší ochrana je poskytována ve státě Kalifornie prostřednictvím kalifornského občanského zákoníku. Kromě výše uvedených podmínek k uplatnění right of publicity je zde rozšířen pojem fotografie. Ta zahrnuje jakoukoliv fotografickou reprodukci, dále zahrnuje filmy, videa a zpravodajství, samozřejmě jedná-li se o komerční využití. Fotografie byla uznána jako imanentní hodnota člověka již v roce 1905 v případě *Paverisch v. New England Life Ins. Co.*,⁵³⁵ kde byl konstatován zásah do podoby žalobce tím, že jeho fotografii užila pojišťovací společnost ve své reklamě. Výjimky jsou stanoveny pro svobodu projevu. Právo existuje po dobu života a 70 let po smrti oprávněného, což znamená, že rovněž dědici mohou toto právo využít.

Existují dvě odlišné žaloby, které se mohou aplikovat na tato neautorizovaná užití, a to: 1) zásah do soukromí prostřednictvím zneužití jména či podoby („*missappropriation*“) a 2) porušení right of publicity, což je právo osoby na kontrolu peněžních prostředků z komerčního užití jeho či její osoby. Hlavní rozdíly a společné principy těchto žalob jsou ukázány na podstatných náležitostech žalob a aktivní legitimací k nim.

Pouze fyzické osoby se mohou soudit pro zneužití svého jména nebo podoby, ledaže osoba převedla svá práva na organizaci. Právnícké osoby se mohou soudit pro porušení ochranných

⁵³³ 433 U.S. 562 (1977).

⁵³⁴ Michael Madow, Private Ownership of Public Image: Popular Culture and Publicity Rights, 81 Cal.L.Rev. 127, 148-52 (1993). Dostupné z <http://heinonline.org> Blíže k pojetí soukromí jako aspektu lidské důstojnosti: Edward J. Bloustein, Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser, 39 N.Y.U. L. rev. 962, 971, 974, 1000-01 (1964). [cit. 2016-02-14] Dostupné z <http://heinonline.org>.

⁵³⁵ 50 S.E. 68, 69 (1905).

známek a nekalou soutěž, jestliže někdo využije jméno či značky společnosti pro komerční účely. V některých státech se celebrity nemohou soudit pro zneužití jména nebo podoby. Osoby, které nejsou celebritami, se zase nemohou soudit pro right of publicity. Nelze zasáhnout do soukromí zesnulé osoby, takže obecně nelze být žalován za zneužití jména nebo podoby zesnulé osoby. V mnoha státech lze být žalován pro porušení right of publicity zesnulé osoby, což nastává často u zesnulých celebrit.

Žalobce musí ustavit tři elementy, aby někoho mohl učinit odpovědným za nezákonné užití jména či podoby.

První z nich je užití chráněných atributů, jména či podoby. U jména nemusí být zmíněno celé jméno, stačí i část, která dostatečně identifikuje žalobce, rovněž i přezdívka, u podoby je to vizuální podobnost s žalobcem. Chráněny jsou rovněž další osobní atributy, jako je hlas, slogan⁵³⁶, podpis či třeba žalobcovo závodní auto. U celebrit také jejich projev, resp. umělecký výkon. Některé státy ovšem omezují odpovědnost za neoprávněné užití pouze vybraných atributů. Stát New York zahrnuje pouze jméno, portrét, obraz a hlas, stát Kalifornie zahrnuje jméno, hlas, podpis, fotografii a podobu.

Druhou podmínkou je komerční účel zneužití. Liší se v závislosti na tom, zda se jedná o right of publicity, či o žalobu pro zneužití. Right of publicity je právo osoby na kontrolu a výdělek z komerčního užití své identity. Žalobce musí dokázat, že žalovaný užil jeho jméno nebo podobu pro komerční účely. To znamená užití žalobcova jména nebo podoby pro účely reklamy nebo propagaci zboží či služeb nebo umístění žalobcova jména nebo podoby na nebo do produktu či služby, které se prodávají veřejnosti. Rovněž není možné užít cizí jméno tak, že např. podporuje cizí webovou stránku či blog, nebo cizí jméno užít jako název webové stránky či blogu, zvláště když se v něm objevuje reklama. Rovněž může být bráno za komerční účel situace, kdy se zřídí webová stránka o celebritě a přístup k ní dostanou pouze ti uživatelé, kteří zaplatí poplatek. Většina soudních sporů, které se vedou pro zásah do soukromí formou zneužití osobnostních atributů, rovněž obsahuje komerční využití žalobcovy identity, a to jak v reklamě, tak k propagaci produktů či služeb. Člověk je odpovědný rovněž za některá nekomerční využití cizího jména nebo podoby, a to pokud zneužívá žalobcovu identitu pro svůj vlastní prospěch. Případem může být odpůrce potratů,

⁵³⁶ Významným rozsudkem k tomuto atributu je *Hilton v Hallmark Cards* 599 F.3d 894, 899 (9th Cir. 2010). Paris Hilton žalovala společnost Hallmark poté, co společnost vytvořila pohlednici se scénami z její reality show „The simple life“ s nápisem „První den Paris jako číšnice“. Hilton žalovala pro porušení jejího right of publicity a porušení její ochranné známky na frázi: „That’s hot“.

který si zaregistroval doménu a založil e-mailové účty obsahující jména a přezdívky ideových odpůrců, těmi zasílal do odborných časopisů své názory, čímž zneužil tato jména pro svůj vlastní prospěch. Dále pak případ profesora, který vytvořil webové stránky s kritickými pohledy na své bývalé kolegy, kam odkázal spolupracující univerzity. Zneužitím osobnostních atributů však nejsou případy veřejné kritiky (i s fotografií kritizovaného), tedy obecné vyjádření názoru. Expresivní díla jako knihy, časopisy, a dokonce filmy jsou chráněny Prvním dodatkem, především jde-li o osoby veřejného zájmu. To lze ilustrovat na případu Martina Luthera Kinga a společnosti DreamWorks, která získala práva ke Kingově životu a projevům nacházejícím se v jeho pozůstalosti. Dvě ze tří Kingových dětí namítly neplatnost tohoto jednání a podaly žalobu. Right of publicity v tomto případě nemohlo zabránit výrobě a distribuci těchto snímků.

Poslední podmínkou je, že osoba nedala souhlas. Souhlas je komplexní obranou proti výše uvedeným žalobám. Při získání a následném užití fotografií z veřejně přístupných zdrojů na internetu je souhlas těžko získatelný. A může nastat kolize s autorským právem. Zde je tedy nutný souhlas i pořizovatele těchto fotografií. Souhlas je odvolatelný.⁵³⁷

Mezi klíčové precedenty moderního pojetí right of publicity patří případ *Christoff v. Nestlé USA, Inc.*⁵³⁸. Žalobce Russell Christoff pracoval jako profesionální model. V roce 1986 mu bylo za fotografii užitou v Kanadě vyplaceno 250 dolarů. O patnáct let později získala společnost Nestlé USA jeho fotografii od Nestlé Canada a využila ji na přebal značky Taster's Choice, dále na novinové kupóny magazínové přílohy ve 22 zemích. V roce 2002 poprvé zaregistroval svou podobu na obalu instantní kávy Taster's Choice společnosti Nescafé a společnost zažaloval pro right of publicity. Bylo mu přiřknuto zadostiučinění ve výši 15 milionů dolarů. Odvolací soud se zabýval otázkou promlčení, neboť bylo uplatněno pravidlo prvního užití, které stanovuje dvouletou prekluzivní lhůtu pro uplatnění práv u soudu. Nejvyšší kalifornský soud potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu v tom smyslu, že zneužití osobnostních atributů podléhá pravidlu jednotného a prvního užití a že doba pro podání žaloby je omezena, ale soud dále uvedl, že užití různých variant reklamní kampaně s využitím Christoffovy osobnosti není jednotným a prvním užitím, nýbrž je možné nazírat na každé

⁵³⁷ BEVERLEY-SMITH, Huw, Ansgar OHLY a Agnès LUCAS-SCHLOETTER. *Privacy, property and personality: civil law perspectives on commercial appropriation*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Cambridge studies in intellectual property rights. ISBN 0521820804, str. 47–93.

⁵³⁸ 62 Cal. Rptr. 3d 122 (June 29, 2007).

variantní užití v jiném médiu jako na užití samostatné, a tudíž se samostatným během promlčecí doby.

Rovněž v žalobách pro right of publicity soud musí poměřovat oprávněnost ochrany s prvním dodatkem. Šíři a komplexnost posuzování lze demonstrovat na následujícím případě.

*Arnold bubblehead dolls*⁵³⁹ znázorňovaly kalifornského guvernéra Arnolda Schwarzeneggera ve státnickém obleku, s nábojovým pásem přes rameno a kulovnicí. Bubblehead postavily vedle sebe vyobrazení Schwarzeneggera jako politika a jeho vyobrazení jako hollywoodského akčního hrdiny. Schwarzeneggerova produkční společnost Oak Productions Inc. (dále jen „OPI“) podala u losangeleského vrchního soudu žalobu na výrobce postaviček společnost Ohio Discount Merchandise Inc. (dále jen „ODM“) pro zneužití jeho jména, fotografie a podoby pro komerční účely. Guvernér se domníval, že prodejem postaviček ODM poškodila jeho right of publicity a dopustila se deliktu nekalé soutěže. Požadoval zadostiučinění ve výši bezdůvodného obohacení, stejně tak jako punitivní náhradu škody a konečně žádal zdržení se a upuštění od dalšího využívání jeho osobnostních práv. ODM argumentovala, že výroba Schwarzeneggerových bubblehead je ústavně chráněna Prvním dodatkem. ODM tvrdila, že postavičky jsou výrazem ústavně privilegované svobody projevu a jejich výroba a prodej nezasahují do guvernérova right of publicity. Soud konstatoval, že ačkoliv se zdá být rozsah right of publicity široký, je omezený komerčním účelem. Žalobce má právo na ochranu před zneužitím své podoby pro finanční obohacení v užším smyslu. Například může namítat, že výrobce steroidů nemůže používat jeho jméno, podobu nebo fotografii k reklamě na tyto produkty, porušil by tím jeho right of publicity. Případy, kde guvernér či akční hrdina nebude mít pravděpodobně možnost namítat zásah do right of publicity, budou případy užití jména, podoby či fotografie pro zpravodajské a jiné nekomerční účely. Zde je právo jednoznačně omezeno Prvním dodatkem.

Pro podporu své žaloby žalobce použil případ *Midler v. Ford Motor Co.*⁵⁴⁰ Ford najal imitátora zpěváka Bettea Midlera pro reklamu na podporu prodeje automobilů. Soud konstatoval, že imitování rozlišujících znaků, jako je hlas profesionálního zpěváka, je žalovatelné, jestliže je to užito pro komerční účely. Tento případ však soud odmítl, neboť zde

⁵³⁹ Překlad tohoto slova je velmi složitý, jedná se o postavičky či figurky s kývající se hlavou. Jejich hlava je vždy neúměrně větší než tělo. Jsou častým objektem sběratelů. V USA jsou velmi rozšířené při baseballových utkáních. Bubblehead může být cokoliv i kdokoliv. Z tohoto důvodu se budu nadále držet anglického výrazu.

⁵⁴⁰ 1988, U.S. Court of Appeals, 9th Circuit, 849.F.2d 460.

došlo k přetvoření rozlišujícího znaku do bubblehead. V případě *Winter v. DC Comics*⁵⁴¹ soud použil tzv. rozlišující test k rozhodnutí, za vydavatel porušil right of publicity dvou stárnoucích rockových hvězd tím, že zahrnul jejich podoby do komiksové knížky. Soud rozhodl, že komiksová kniha s přeměnou Edgara a Johnyho Wintera do Johnyho a Edgara Autumna obsahuje jednoznačně kreativní prvky. Komiks nelíčil žalobce doslovně, naopak zdeformoval jejich podoby k účelům parodie a karikatury. Soud přirovnal skutkovou podstatu k případu *Cardon v. Major League Baseball Player*⁵⁴², ve kterém soud rozhodl, že kartičky s podobami hráčů, které je karikaturují a parodují, zasluhují ochranu Prvním dodatkem. Kartičky měly porušit oklahomský zákon, který zakazuje užití bez souhlasu něčího jména nebo podoby ke komerčním účelům. Nicméně soud toto porušení odmítl z důvodu ochrany prvního dodatku, neboť tvrdil, že kartičky poskytovaly společenský komentář k veřejným osobám. První dodatek nikdy neomezoval noviny, knihy a jiné podobné projevy. I když tedy kartičky nejsou tradičním prostředkem vyjadřování, stále jsou pod její ochranou. Parodie je hodnotná forma sebevyjádření společenské kritiky. Omezení užití veřejných osobností pro parodii by bylo omezováním sdělování svých myšlenek a názorů. Povýšením right of publicity nad svobodou projevu by se cenzurovalo právo na kritiku. Závěrem soud podotkl, že to poslední, co by První dodatek toleroval, jsou zákony, které by veřejným osobám umožňovaly zabránit jejich kritice.

Vrátíme-li se zpět k případu guvernéra Schwarzeneggera a aplikaci tzv. rozlišujícího testu, postavička s oblekem a nábojovým pásem se zřetelnou disproporcí mezi hlavou a tělem rozlišující znaky naplňuje. Soud konstatoval, že tato figurka rovněž zprostředkovává umělcovo sebevyjádření jako formu společenské kritiky, která umožňuje autorovo vyjádření myšlenek. Parodie a karikatura vyplývají z vtipného spojení guvernéra a hollywoodského akčního hrdiny a měly by být chráněny prvním dodatkem. Tak jako kartičky s baseballovými hráči, postavičky s kývající se hlavou v sobě neobsahují pouze komerční projev kvůli tomu, že se prodávají za účelem zisku. Tyto postavičky vyjadřují umělcův a rovněž i zákazníkův pohled na Schwarzeneggera jako veřejnou osobu. Dokonce herec, který se spojil se show pro prezidentskou kampaň, nemůže zabránit komerčním vydavatelům obchodovat s jeho plakáty.

543

⁵⁴¹ 69 P 3d 473 (Cal. 2003).

⁵⁴² 443 F.Supp.2d 1077 (2006).

⁵⁴³ *Paulson v. Personality Posters Inc.* (1968) 59 Misc.2d 444, 299 N.Y.S.2d 501.

18 Ochrana osobnosti v českém právním řádu

18.1 Místo českého právního řádu v kontinentálním systému práva

První základy všeobecného osobnostního práva byly položeny v římském právu. V období středověku byla v právní sféře zabezpečována ochrana osobnosti člověka především trestním právem. Výrazný mezník v rozvoji ochrany osobnosti člověka znamenal rozvoj společenských poměrů, zejména hospodářství, vědy a techniky. Teoretickým základem vzniku moderní koncepce všeobecného osobnostního práva se v sedmnáctém a osmnáctém století staly v důsledku rozvoje racionalismu a osvícenství přirozenoprávní teorie. V tomto období také dochází k prvním významným vyhlášením práv člověka v různých zákonodárných aktech tehdejších hospodářsky rozvinutých států, jakými byly zejména Anglie, Amerika a Francie. Spolu s tím byl položen i základ práva, které je spjata s osobností každého člověka, neboli všeobecného osobnostního práva uplatňujícího se ve vztahu k jiným právním subjektům s rovným právním postavením – neboli v soukromoprávních, zejména občanskoprávních vztazích.⁵⁴⁴

S ohledem na růst majetkové stránky všeobecného osobnostního práva se do popředí dostala úloha občanskoprávních norem upravujících odpovědnost za majetkovou a následně nemajetkovou újmu. Občanskoprávní ochrana osobnosti je upravena přímo v občanských zákonících, resp. je doplněna ve speciálním soukromoprávním zákonodárství. Mezi základní občanskoprávní úpravy patří ochrana osobnostních práv v občanských zákonících Švýcarska, Francie, Německa či Rakouska. V rakouském právu je kategorie jednotlivých osobnostních práv člověka uznávána. Na základě všeobecného občanského zákoníku se konstruuje jednotné všeobecné osobnostní právo, v jehož rámci existuje okruh jednotlivých dílčích osobnostních práv. Československý stát převzal po svém vzniku v roce 1918 právní předpisy, které byly až do té doby platné na území bývalého Rakousko-Uherska. V českých zemích tak zůstal pro oblast občanského práva i nadále platný všeobecný občanský zákoník z roku 1811. Z dílčích osobnostních práv, která jsou zahrnována do rámce jednotného, všeobecného osobnostního práva, byla v tomto období upravována pouze jen některá z nich. Změnu v oblasti občanského zákonodárství přinesl občanský zákoník z roku 1964. Ustanovení § 11–16 u nás poprvé zakotvila obecnou (generální) úpravu všeobecného osobnostního práva jako jednotného práva a v jeho rámci úpravu jednotlivých osobnostních práv v určitém celku,

⁵⁴⁴ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 37–56

včetně úpravy jednotlivých základních prostředků ochrany.⁵⁴⁵ Další etapu rozšiřování ochrany osobnostních práv představovala rozhodovací činnost ústavního soudnictví a evropský vliv judikatury. Rozvoj občanskoprávní ochrany osobnosti člověka přinesl nový občanský zákoník. Lze konstatovat, že ochrana osobnostních práv v českém právním řádu je v souladu s principy, na kterých stojí i další evropské soukromoprávní úpravy, a český právní řád lze podřadit pod kontinentální úpravu.

18.2 Právní základy ochrany osobnosti člověka

V České republice je nejširší ústavněprávní základ pro úpravu osobního statusu člověka, a tím i pro jeho konkretizaci a rozvedení jak ve sféře veřejného práva, tak ve sféře soukromého práva obsažen v Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“).⁵⁴⁶ Prostředky ochrany veřejného a soukromého práva se při ochraně osobnosti člověka navzájem doplňují a vytvářejí komplexní systém její ochrany.

Ke konkretizaci a rozvedení ústavního vyjádření základních práv a svobod ve sféře soukromého práva dochází především v občanském zákoníku.⁵⁴⁷ Listina tvoří svým pojetím rovněž jednotný základ soukromoprávní, zejména občanskoprávní osobnostněprávní úpravy, a to jak úpravy práva na ochranu osobnosti, neboli všeobecného ryze osobního práva, resp. všeobecného osobnostního práva, tak úpravy zvláštních osobnostních práv.⁵⁴⁸

K dalším zákonům doplňujícím občanskoprávní úpravu všeobecného osobnostního práva uvádím s ohledem na obsah této práce zejména zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, který obsahuje právo na odpověď a právo na dodatečné sdělení. Dále zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který stanovuje odpovědnost za zásah do osobnostních práv a je upraven ve vztahu

⁵⁴⁵ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 37–56.

⁵⁴⁶ Zejména v ustanovení čl. 1 („Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“), čl. 3 odst. 1 („Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“), čl. 5 („Každý je způsobilý mít práva.“), čl. 6 („Každý má právo na život. Lidský život je hozen ochrany již před narozením.“), čl. 7 („Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.“), čl. 8 („Osobní svoboda je zaručena.“), čl. 10 („Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života. Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“).

⁵⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb.

⁵⁴⁸ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 17.

k internetovému prostředí. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb., zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a autorský zákon č. 121/2000 Sb. Úprava práva na informace je provedena v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Právo na informace může kolidovat s právem na ochranu osobnosti zejména tehdy, slouží-li jako zdroj informací užitých pro zásah do osobnosti člověka, jeho soukromí, cti a důstojnosti nebo osobních údajů.

Pokud jde o vzájemný vztah občanského práva a trestního práva, popř. správního práva při ochraně osobnosti člověka, je třeba obecně konstatovat, že právní prostředky občanského práva zaměřené na ochranu všeobecného osobnostního práva člověka mají s ohledem na širší působnost norem tohoto právního odvětví univerzálnější rozsah a dosah, a tím i širší účinnost nápravy než právní prostředky, kterými vzhledem ke svému specifickému zaměření disponuje trestní, popř. správní právo.⁵⁴⁹ Ochrana cti a pověsti má klíčový význam pro ochranu pověsti člověka, jeho vážnosti ve společnosti, kterou si celoživotně vybudoval. Trestněprávní ochrana však mnohdy neslouží tomuto účelu, ale pro prominentní osoby může sloužit jako nástroj pro umlčení kritiky. Je nutné nalézt rovnováhu mezi ochranou pověsti člověka a právem na svobodné vyjadřování a na informace. Trestní právo tuto hranici nemůže nalézt, trestní sankce jsou neproporcionální způsobené újmě, zvláště za situace, kdy jsou zde jiné možnosti nápravy. Trestní řízení je vedeno státními orgány, nepředstavuje náklady pro stížnost podávající osobu, což může vést ke zneužití. Naopak u civilněprávního řízení je silný konsenzus ohledně vhodnosti udělení finanční sankce jako náhrady nemajetkové újmy v penězích.

18.3 Všeobecné osobnostní právo

18.3.1 Všeobecné osobnostní právo v objektivním smyslu

Všeobecné osobnostní právo v objektivním smyslu lze vymezit jako souhrn stejnorodých právních norem, které upravují právo, resp. jednotlivá dílčí práva, jejichž předmětem je osobnost člověka jako celek, resp. jednotlivé hodnoty tvořící součásti celkové fyzické a morální integrity osobnosti každé fyzické osoby. Z teoretického a právněpolitického hlediska lze dovodit, že všeobecné osobnostní právo tvoří integrální součást občanského práva v objektivním smyslu, a tím i základní část širšího soukromého práva vůbec.⁵⁵⁰

⁵⁴⁹ Ibid., str. 30–31.

⁵⁵⁰ Ibid., str. 57.

V občanskoprávní teorii se názory na tuto část občanského práva liší zejména v otázce, jaké důvody hovoří pro to, zařazovat všeobecné osobnostní právo do systému občanského práva, a dále, zda existuje všeobecné osobnostní právo jako právo jednotné. K otázce první, podle již překonaného názoru autorů Ochrany osobnosti podle občanského práva, všeobecné osobnostní právo v objektivním smyslu tvoří součást občanského práva z toho důvodu, že i každý neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby jako celku může vyvolat – vzdor tomu, že hodnota osobnosti fyzické osoby nemá majetkovou povahu – majetkové následky, tj. vznik majetkové újmy. Jinak řečeno, i všeobecné osobnostní právo je podle tohoto názoru spjata s majetkovými aspekty – neboli i osobnostněprávní ochrana slouží koneckonců k ochraně majetkových zájmů fyzické osoby. Podle převládajícího teoretického pojetí, občanské právo v souladu s úsilím demokratické společnosti o všestranné uplatnění osobnosti fyzických osob upravuje v jednotném celku jak osobnostní právo, které má za svůj předmět hodnoty tvořící fyzickou a morální integritu osobnosti fyzické osoby, tak majetkové právo. Úprava občanského práva se týká osobnostních práv jak před jejich neoprávněným zásahem, tak i po neoprávněném zásahu. V obou fázích mají totiž jejich subjekty, obdobně jde-li o majetek, resp. jednotlivé majetkové hodnoty, vůči sobě rovné právní postavení. Co se týče druhé otázky, vychází se z pojetí všeobecného osobnostního práva jako práva jednotného. Přednost tohoto pojetí spočívá v prvé řadě v tom, že je tím účinně chráněna osobnost fyzické osoby ve svém nejúplnějším celku. Základní hmotněprávní podmínkou pro vznik sankcí za neoprávněné zásahy, které se dotýkají jednotlivých konkrétních hodnot osobnosti fyzické osoby, proto zůstává objektivní způsobilost těchto neoprávněných zásahů narušit integritu osobnosti fyzické osoby jako celek, tj. její osobnost ve fyzické a morální jednotě.⁵⁵¹

Všeobecné osobnostní právo je opodstatněně označováno jednak jako osobnostní, neboť jeho předmětem jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti v její fyzické (tělesné) a psychicko-morálněsociální jednotě a celistvosti, jednak jako všeobecné, neboť patří nerozlučně a neoddělitelně každé fyzické osobě jako jedinečné individualitě a suverénu. V rámci takto jednotně chápaného všeobecného osobnostního práva, zabezpečujícího v občanskoprávní sféře ucelené respektování mnohočetných hodnot osobnosti fyzické osoby i její všestranný rozvoj, existuje neuzavřený okruh jednotlivých dílčích všeobecných osobnostních práv, konkrétně zejména právo na tělesnou integritu (život, zdraví, tělo), osobní svobodu, čest,

⁵⁵¹ Ibid., str. 61–63.

důstojnost a dobrou pověst, jméno a soukromí. Proto se takto jednotně chápané všeobecné osobnostní právo označuje v literatuře jako monistické.

Zvláštními osobnostními právy (práva duševního vlastnictví) jsou naopak práva, která s každou fyzickou osobou neoddělitelně spjata nejsou. Je tomu tak proto, že tato zvláštní osobnostní práva vznikají až v důsledku projevu tvůrčí duševní schopnosti určité fyzické osoby jakožto tvůrce. U těchto práv nelze navíc přehlížet ani jejich další zvláštní (specifický) rys, a to jejich úzké sepětí s majetkovými právy.⁵⁵²

Právo na ochranu osobnosti, přesněji všeobecné osobnostní právo člověka upravuje občanský zákoník jako jednotné právo. Jeho funkcí je zabezpečit v občanskoprávní oblasti ochranu osobnosti člověka a jeho individuální integrity jako nutnou podmínku jeho důstojné existence i jeho svobodného rozvoje. V rámci jednotného práva na ochranu osobnosti člověka existují – jak bylo již řečeno – jednotlivá dílčí osobnostní práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých typických hodnot osobnosti fyzické osoby jako neoddělitelných součástí její celkové fyzické a zároveň psychickomorálněsociální integrity. Již z toho plyne, že jednotlivá dílčí práva na ochranu osobnosti člověka musí být chápána pouze jako demonstrativní. Tomu odpovídá i generální klauzule zakotvená v § 81 občanském zákoníku, jež v souladu s ideou přirozených práv člověka a jejich uznáním jako nezadatelných umožňuje pružné a životné rozšíření ochrany dalších hodnot všeobecného osobnostního práva. V tomto směru vystupuje při dotváření občanskoprávní ochrany osobnosti do zvlášť výrazného popředí úloha soudcovského práva.

Nový občanský zákoník (dále již jen „ObčZ“) ochranu osobnosti deklaruje v úvodním ustanovení § 3 odst. 2 písm. a), ve kterém jsou uvedeny základní právní zásady soukromého práva tak, že každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.

Základní právní úprava je obsažena v oddíle šestém (Osobnost člověka) v rámci druhé hlavy (Osoby) první části (Obecná část) – §§ 81 až §117 ObčZ, v oddíle pátém (Jméno a bydliště člověka) v rámci druhé hlavy (Osoby) první části (Obecná část) – §§ 77–80 ObčZ a v oddíle třetím (Způsob a rozsah náhrady) v rámci třetí hlavy (Závazky z deliktů) čtvrté části (Relativní majetková práva) – §§ 2951–2971 ObčZ. Občanský zákoník namísto fyzické

⁵⁵² ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I: § 1–459. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-004-1, str. 117.

osoby používá pojem člověk a hlásí se k přirozenoprávní doktríně, když v ust. § 19 deklaruje, že každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany. Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku.

18.3.2 Všeobecné osobnostní právo v subjektivním smyslu

Subjektivní občanská práva lze třídit podle jejich předmětu na „subjektivní občanská majetková práva“ a „subjektivní občanská osobnostní práva“. Druhou kategorií, tedy subjektivní občanská osobnostní práva lze dále rozdělit na všeobecné osobnostní právo a zvláštní osobnostní právo. Všeobecné osobnostní právo je spjata s každou fyzickou osobou. Zvláštní osobnostní práva naopak nejsou nerozlučně spjata s každou fyzickou osobou, ale vznikají až projevem zvláštní tvůrčí duševní schopnosti této osoby (právo autorské, právo výkonných umělců atd.). U těchto zvláštních osobnostních práv nelze přehlédnout jejich vztah k majetkovým právům, proto se někdy tato podskupina subjektivních osobnostních práv označuje jako tzv. osobně-majetková práva. Toto rozdělení na práva majetková a nemajetková nelze však ve všech směrech absolutizovat a beze zbytku od sebe oddělovat, a to i přesto, že mají v zásadě odlišný právní režim. Práva majetková a nemajetková se ve skutečnosti vzájemně ovlivňují a působení jednoho práva vůči druhému právu může být spojeno s právními následky. Tak např. určitý zásah do majetkového práva fyzické osoby může za jistých okolností vyvolat zásah do nemajetkového práva, resp. všeobecného osobnostního práva této fyzické osoby. Jestliže je tento zásah do nemajetkového práva neoprávněný a je objektivně způsobitelný způsobit, resp. objektivně způsobil, újmu nemajetkového práva, má tato dotčená fyzická osoba právo na ochranu svého subjektivního všeobecného osobnostního práva. O tom, že neoprávněný zásah do majetkového práva může vyvolat objektivní újmu nemajetkového práva, není pochyb. Složitější je v této souvislosti problematika týkající se oprávněného zásahu do majetkového práva a jeho vliv na její všeobecné osobnostní právo. Jinými slovy, lze si např. představit případ, kdy legální realizace právní normy projevující se zásahem do majetkového práva fyzické osoby může vyvolat újmu nemajetkového charakteru v rámci všeobecného osobnostního práva. Tímto se však značně relativizuje účelnost právní normy takového charakteru a v konkrétních případech je na místě posuzovat její ústavnost, a tedy její účinnost, a to i v rámci mezinárodních struktur.

Nelze však ztotožňovat oprávněnost zásahu do majetkového práva a z toho vyplývající případnou neoprávněnost zásahu do nemajetkového práva.

Všeobecné osobnostní právo v subjektivním smyslu znamená, že každá fyzická osoba má právní postavení suveréna ve vztahu k ostatním subjektům s rovným právním postavením, neboli že všichni ostatní musí toto jeho právo respektovat. Subjektivní občanské všeobecné osobnostní právo, resp. v jeho jednotném rámci subjektivní dílčí osobnostní práva lze definovat jako možnost každé fyzické osoby jako individuality a suveréna nakládat v mezích právního řádu podle svého uvážení co nejširše se svou osobností, resp. s jednotlivými hodnotami vůči ostatním subjektům s rovným právním postavením za účelem její realizace ve společnosti, jakož i ochrany jejích zájmů, potřeb a preferencí. Obsah všeobecného osobnostního práva má složku pozitivní, jde o oprávnění užívat a oprávnění disponovat, která jsou funkčně zaměřena k právnímu zajištění realizace osobnosti fyzické osoby. A složku negativní, v níž jde o oprávnění vzepřít se neoprávněným zásahům ze strany ostatních subjektů s rovným právním postavením.⁵⁵³

18.3.3 Třídění

Subjektivní občanská práva lze třídit podle různých kritérií. Jedním z nich je třídění subjektivních občanských práv na osobnostní a majetková. Zatímco subjektivní občanská majetková práva mají vždy určitý ekonomický obsah, neboť jsou bezprostředně podmiňována hospodářskými zájmy jejich subjektů, takže je lze při jejich porušení ocenit a v případě potřeby i obnovit ekonomickými a jím uzpůsobenými právními kategoriemi, subjektivní občanská osobnostní práva se upínají buď na osobnost každé fyzické osoby jako individuality, resp. na její jednotlivé hodnoty, aniž by byla bezprostředně podmiňována přímými ekonomickými zájmy subjektů, anebo na materiální výsledky tvůrčí duševní činnosti jako zvláštního projevu osobnosti určitých skupin fyzických osob v podobě zejména autorského díla, uměleckého výkonu, vynálezu, zlepšovacího návrhu aj. Subjektivní občanské osobnostní právo zabezpečuje nemajetkové (morální) zájmy fyzické osoby, které nepodléhají ohodnocení v penězích.⁵⁵⁴ Dalším kritériem je rozlišování na práva absolutní a relativní. V oblasti společenského života upravovaného občanským právem vznikají vedle subjektivních občanských osobnostních práv absolutní povahy v důsledku některých nově přistoupivších právních skutečností osobnostněprávní vztahy se subjektivními občanskými

⁵⁵³ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 92, 94.

⁵⁵⁴ Ibid., str. 89.

osobnostními právy relativní povahy. Těmito nově přistoupivšími právními skutečnostmi mohou být právní úkony, zejména dohody, zákonné licence a rovněž neoprávněné zásahy. U občanských osobnostněprávních vztahů působí subjektivní občanská osobnostní práva určitých oprávněných fyzických osob individuálně pouze vůči individuálně určitým povinným subjektům. Proto např. zasáhne-li kterýkoliv z individuálně neurčitých subjektů neoprávněně do subjektivního občanského osobnostního práva absolutní povahy jiné fyzické osoby, vznikne této konkrétní fyzické osobě jako oprávněnému subjektu právo vzepřít se původci neoprávněného zásahu za použití všech zákonem stanovených prostředků na ochranu jejího osobnostního práva.⁵⁵⁵

18.3.4 Povaha

Základním rysem subjektivního všeobecného osobnostního práva je, že toto právo je neoddělitelně spjato s osobností každé fyzické osoby jako individuality a suveréna, resp. s jeho jednotlivými hodnotami. Právo má s ohledem na svůj předmět nemajetkový charakter. Z toho plyne, že neoprávněné porušení či ohrožení osobnosti občana, resp. některé z jejich jednotlivých hodnot, se nikterak neprojevuje v majetkové sféře dotčených fyzických osob. Proto ani případně vzniklá nemajetková újma nemůže být bezprostředně vyjádřena, a tudíž ani hodnocena v ekonomických ukazatelích. Tento rys zkoumaného práva však nevylučuje, aby tam, kde do něho bylo neoprávněně zasaženo a kde v důsledku takového neoprávněného zásahu vznikla vedle nemajetkové újmy postižené fyzické osobě následně i majetková újma – škoda, nedošlo za splnění zákonných podmínek i k náhradě této majetkové újmy. Tento rys zkoumaného práva rovněž nevylučuje, aby v případech, kdy byla neoprávněným zásahem do subjektivního všeobecného osobnostního práva fyzické osoby způsobena pouze nemajetková újma, která však je z hlediska narušení vážnosti a důstojnosti této fyzické osoby natolik závažná, že ji nelze uspokojivě a tím účinně napravit žádným z nemajetkových prostředků ochrany, bylo možno přiznat postižené fyzické osobě zadostiučinění (satisfakci) i ve formě peněžitého plnění (tzv. materiální satisfakce).⁵⁵⁶ Právo patří fyzické osobě výlučně po celou dobu jejího života. Právo je nepřevoditelné a nezcizitelné, s tímto závěrem není v rozporu, jestliže fyzická osoba tam, kde to povaha osobního statku umožňuje, dovolí jinému subjektu použít určité skutečnosti z jejího soukromého života. S těmito dispozicemi totiž fyzická osoba nepřevádí na jiné subjekt samo všeobecné osobnostní právo. Právo je nepromlčitelné a neprekudovatelné jako celek, ale jednotlivé dílčí nároky jsou promlčitelné. Např. zdržovací

⁵⁵⁵ Ibid., str. 91.

⁵⁵⁶ Ibid., str. 96–97.

nárok nemůže být u soudu úspěšně uplatněn tehdy, jestliže v důsledku uplynutí času nebezpečí budoucího porušení či pokračování již odpadlo. Pokud jde o nárok na peněžité zadostiučinění, práva na odčinění způsobené újmy se dle ObčZ promlčují ve tříleté promlčecí době.⁵⁵⁷

18.4 Subjekty osobnostních práv

Subjektem všeobecného osobnostního práva může být toliko člověk. Pouze u něj lze v pravém slova smyslu hovořit o osobnosti. Právo na ochranu osobnosti podle § 81 ObčZ náleží jako všeobecné osobnostní právo každému člověku, i nezletilému, resp. plně nesvéprávnému. Nerozhoduje, zda je schopen posoudit závažnost své újmy.

Vznik většiny dílčích práv, tvořících součást všeobecného osobnostního práva člověka, spadá časově v jedno se vznikem právní osobnosti, způsobilosti mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§ 15 odst. 1 ObčZ). Způsobilost být subjektem osobnostních práv vzniká narozením, v některých případech je subjektivitou nadáno i dítě ještě nenarozené, avšak prokazatelně počaté, a to za předpokladu, že se narodí živé. Dítě je až do narození pokládáno za součást těla matky. Pokud se však narodí živé, subjektivita mu vzniká zpětně ke dni početí.⁵⁵⁸ Vznik některých dílčích osobnostních práv je však závislý na splnění některých dalších právních skutečností (např. u práva k podobě na zachycení podoby).⁵⁵⁹

Nově je oprávněna k ochraně osobnostních práv právnická osoba, pokud neoprávněný zásah do osobnosti člověka souvisí s jeho činností v této právnické osobě. Pokud dotčená osoba žije, tak pouze s jeho souhlasem a jeho jménem (§ 83 ObčZ).

Právní osobnost obecně zaniká smrtí, popř. prohlášením za mrtvého. Občanský zákoník tuto hranici u osobnostních práv prolamuje, když zaručuje tzv. postmortální ochranu.⁵⁶⁰ Český právní řád výslovně upravuje ochranu osobnostních práv člověka i po smrti. Předmětem tohoto práva je ochrana přetrvávajících hodnot zemřelé fyzické osoby před neoprávněnými zásahy znevažujícími památku, vzpomínku (pietu), jméno a význam zemřelé fyzické osoby i v době, kdy již není naživu, a kdy se již tudíž sama nemůže bránit. Jedná se zejména

⁵⁵⁷ Rozsudek NS 31 Cdo 3161/2008 ze dne 12. 11. 2008. Nutno upozornit na problematiku nepravé retroaktivity v ust. § 3037 ObčZ.

⁵⁵⁸ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I: § 1–459*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-004-1, str. 75.

⁵⁵⁹ *Ibid.*, str. 125–126.

⁵⁶⁰ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, 2004, str. 81.

o občanskou čest, lidskou důstojnost⁵⁶¹ a dobrou pověst⁵⁶², jméno, soukromí, podobu, projevy osobní povahy či tělesné pozůstatky⁵⁶³. Není rozhodné, stal-li se neoprávněný zásah do osobnosti zemřelé fyzické osoby ještě za jejího života, nebo až po její smrti ani zdali byla podána žaloba na ochranu osobnosti za jejího života, nebo až po její smrti.⁵⁶⁴ Občanský zákoník v ust. § 82 odst. 2 rozšiřuje okruh oprávněných osob tak, že po smrti člověka je oprávněna domáhat se ochrany jeho osobnosti kterákoli z osob jemu blízkých. Osoba blízká je specifikovaná v § 22 ObčZ. Výjimečnou možnost uplatnění práva na ochranu osobnosti bez jejího souhlasu stanovuje ust. § 83 ObčZ pro právnické osoby, a to za předpokladu, souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností v právnické osobě; za jeho života jej může uplatnit však jen jeho jménem a s jeho souhlasem. Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno, a aby byly odstraněny následky protiprávního jednání.

Občanský zákoník přejímá ust. § 579 odst. 2 ObčZ, zákona č. 40/1964 Sb. jako standardní ustanovení, běžné ve všech právních řádech, do ust. § 2009 odst. 2, což znamená, že právo na peněžitě zadostiučinění zaniká smrtí postižené osoby.⁵⁶⁵ Občanský zákoník však v § 1475 odst. 2 definuje pozůstalost tak, že ji tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Podle § 1475 odst. 2 spadají do pozůstalosti i subjektivní práva a povinnosti zakládající se pouze na osobních poměrech zůstavitele, pokud byly jako dluh uznány nebo jako pohledávka uplatněny tak, že to vede k určení nebo uspokojení nároku zásahem veřejné

⁵⁶¹ Rozsudek NS ČR sp. zn. 30 Cdo 3223/2011 ze dne 14. 5. 2013: nedůstojné zacházení v psychiatrické léčebně.

⁵⁶² Např. rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3176/2009 ze dne 31. 8. 2011: zásah do práva na občanskou čest a lidskou důstojnost zesnulého otce nepravdivým uvedením jeho jména ve spojení se jménem nacistickou minulostí kompromitované osoby.

⁵⁶³ Rozsudek NS ČR sp. zn. 30 Cdo 3361/2007 ze dne 31. 1. 2008: „Necitlivé a neopodstatněné zveřejnění fotografií zpodobňujících též ohořelé tělesné pozůstatky tragicky zesnulé osoby neoprávněně postihuje soukromí nejbližších pozůstalých, a tudíž je i zásahem do práva na ochranu jejich osobností. Je-li pak takovým zásahem současně např. znevážena samotná zemřelá fyzická osoba, pak přistupuje i možnost postmortální ochrany této osoby podle § 15 odst. 1 ObčZ.“ Obdobně ESPL ve věci *Hachette Filipacchi Associés proti Francii*, stížnost č. 12268/03, 23. 2. 2009.

⁵⁶⁴ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 81–87; obdobně rozsudek NS ČR sp. zn. 30 Cdo 3176/2009 ze dne 31. 8. 2011.

⁵⁶⁵ Srov. ELIÁŠ, Karel et al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Sv. 1. Praha: Linde, 2008. ISBN 97880720168, na str. 169: argumentuje, že zákon nároky nevyčleňuje; nelze tak oddělit, zda byla újma způsobena přímo postiženému nebo jeho blízkým. Odpírat přiznání nemajetkové újmy v penězích se proto musí nutně jevit jako nespravedlivé. Zmírnění nemajetkové újmy finančním zadostiučiněním neslouží ani za života postižené osoby jen jí samotné, ale např. i jejím rodinným příslušníkům. In contrario: FIALA, Josef, Milan HOLUB a Jaroslav BIČOVSKÝ. *Občanský zákoník – poznámkové vydání*. 12. vydání. Praha: Linde, a.s., 2006. ISBN 80-7201-602-4, str. 41.

moci. Důsledkem toho přejdou do pozůstalosti např. i zůstavitelova práva na bolestné, na satisfakci v penězích apod., byla-li za jeho života uznána nebo zažalována. Nová právní úprava občanského zákoníku, mění stávající praxi tak, že uplatněná subjektivní práva nezanikají a přecházejí na dědice.⁵⁶⁶ Tzn. podá-li osoba žalobu na ochranu osobnosti za zásah do osobnostních práv (např. poškození zdraví) a v průběhu řízení zemře, přechází právo na peněžité zadostiučinění na dědice. V takto pojaté koncepci je uplatněné a potažmo přiznané (vykonatelné) peněžité zadostiučinění majetkovým právem.

18.5 Omezení všeobecného osobnostního práva

18.5.1 Souhlas

Jednou z možností, jak zasáhnout do osobnostních práv člověka, aniž by se zároveň jednalo o zásah neoprávněný, je souhlas osoby s takovým zásahem, pokud je člověk oprávněn s těmito hodnotami disponovat. V určitých případech je osobnost člověka chráněna i proti své vůli.

Svolení člověka může být dáno formou písemnou, ústní nebo konkludentní. Souhlas s využitím jednotlivých hodnot osobnosti musí být dán pro jednotlivé atributy samostatně. Udělení souhlasu s využitím jednoho atributu není bez dalšího souhlasem s využitím souvisejícího atributu. Svolení je dáno v určitém rozsahu a k určitému účelu, který musí být člověku znám v době souhlasu se zásahem do osobnostních práv. Právní jednání, kterým člověk uděluje souhlas k užití hodnoty své osobnosti, je vázáno na několik hledisek, a to hledisko časové, věcné a místní. Jakmile se změní podmínky udělení souhlasu z jakéhokoli hlediska, bude již další zásah neoprávněný.

Smlouvy o využití hodnoty osobnosti jsou smlouvami kauzálními, tedy smlouvami vázanými na účel. Rozsah a účel využití hodnot své osobnosti, ke kterému fyzická osoba svolila, je v pochybnostech třeba vykládat restriktivně. Obecně by se dalo říci, že souhlas k zachycení některé z hodnot osobnosti na nosič informací není zároveň souhlasem ke zveřejnění těchto informací (např. podoby). Výjimku tvoří případy, kdy člověk s přihlédnutím ke všem okolnostem věděl o účelu zachycení hodnot své osobnosti a s tímto vědomím dal souhlas.

⁵⁶⁶ Původně právo zanikalo smrtí postižené osoby bez ohledu na to, bylo-li původcem neoprávněného zásahu již uznáno, či nikoliv, bylo-li zemřelou postiženou fyzickou osobou ještě za jejího života soudně či jinak uplatněno, či nikoliv, právě tak jako bylo-li o tomto právu před smrtí postižené fyzické osoby již pravomocně rozhodnuto, či nikoliv. Právo na peněžité zadostiučinění podle § 13 odst. 2 a 3 ObčZ podle tohoto pojetí zaniká dokonce v případě, byl-li již nařízen výkon rozhodnutí, avšak toto právo nebylo ještě za života postižené fyzické osoby úspěšně vymoženo. Tento přístup je odůvodněn tím, že přiznáním relutární náhrady někomu jinému by ztratilo svou satisfakční funkci, tj. zmírňovat nemajetkovou újmu právě dotčené fyzické osobě.

Souhlas se zásahem do osobnostních práv může člověk kdykoli platně odvolat. Toto platí i v případech, kdy se člověk zaváže, že svůj souhlas neodvolá.

18.5.2 Zákonné licence podle občanského zákoníku

Další možností, jak oprávněně využít hodnot osobnosti člověka, jsou zásahy bez ohledu na vůli dotčené osoby za podmínek stanovených zákonem, tzv. zákonné licence. Občanský zákoník stanovuje v ust. § 88–90 zákonné licence.

Podle licence pro úřední účely svolení není třeba ani v případě, kdy se podobizna⁵⁶⁷, písemnost osobní povahy⁵⁶⁸ nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije na základě zákona k úřednímu účelu, nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu. Obrazové snímky jsou součástí podobizny jako širšího pojmu, který obsahuje zachycení podoby člověka v jakékoliv formě.

Druhá skupina zákonných licencí je licence vědecká a umělecká a licence pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (tzv. reportážní-zpravodajská licence). Hodnoty, kterých je možné v rámci těchto licencí využít, jsou podobizny a obrazové či zvukové záznamy, nespádají sem písemnosti osobní povahy.

Občanský zákoník v ust. § 88 odst. 1 zavádí novou konstrukci, za které není třeba svolení člověka, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právech chráněných zájmů jiných osob.

Pro všechny licence platí, že zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka. V rámci těchto licencí se rovněž střetává ochrana osobnosti s veřejným zájmem, ten však v zákoně explicitně stanoven ani definován není.

⁵⁶⁷ Podobiznou se rozumí zobrazení – portréty individuálních rysů tváře nebo postavy člověka, na nichž je identifikovatelně zachycena jeho podoba, bez ohledu na použitou techniku. Podoba je chráněna jak u osob živých, tak u osob, které již nežijí. Obrazové snímky, resp. obrazové záznamy jsou pak jiná vyobrazení člověka, která však také umožňují danou osobu identifikovat, např. karikatura.

⁵⁶⁸ Písemnostmi osobní povahy se rozumí deníky, dopisy soukromé povahy, zápisky apod. Jedná se vždy o písemnosti, které jsou z hlediska autora, adresáta nebo jiné osoby, které se daná písemnost týká, chápány jako osobní, resp. soukromé povahy. Pod tento pojem (písemnosti osobní povahy) nespádá obchodní korespondence, úřední záznamy orgánů státní správy a samosprávy, jejich rozhodnutí apod.

18.6 Předmět

Předmětem všeobecného osobnostního práva jako jednotného práva, resp. v jeho rámci dílčích osobnostních práv je osobnost každého člověka jako individuality a suveréna, resp. jednotlivé hodnoty tvořící celistvost jeho osobnosti v její fyzické a morální jednotě.⁵⁶⁹

Generální klauzule, zakotvená v § 81 ObčZ uvádí z jednotlivých dílčích zejména právo na ochranu: a) života, zdraví b) důstojnosti člověka c) soukromí, d) projevů osobní povahy, e) vážnosti a cti f) práva žít příznivém životním prostředí. Rovněž je upraveno právo na jméno a pseudonym.

S ohledem na zaměření této práce dále budou rozvedeny jednotlivé srovnávané atributy, které však nevyčerpávají všechny dílčí atributy osobnostních práv.

18.7 Právo na jméno

Předmětem práva na jméno není jen osobní jméno a příjmení, nýbrž i jména a rodná příjmení, která mu podle zákona náleží. Každý člověk má právo užívat své jméno v právním styku, stejně jako právo na ochranu svého jména a na úctu k němu. Za týchž podmínek, které platí pro křestní jméno, je předmětem občansko-právní ochrany i část jména, popř. jen začáteční písmena. Předmětem práva na jméno je i pseudonym a někdy se zahrnuje i přezdívka a slogan, které jsou v souvislosti s nositelem tak známé, že jimi může být nositel jména identifikován, podmínkou přijetí je, že vejdou ve známost. Obsahem práva na jméno je výlučně právo člověka užívat k svému označení jméno, disponovat jím a bránit, aby někdo jiný toto jméno neoprávněně užíval, a to k jakémukoliv účelu, tedy právo na jeho ochranu. Své výlučné dispoziční právo realizuje subjekt práva svolením k užití, které udílí dispozitivním právním jednáním.⁵⁷⁰ Člověk, který byl dotčen zpochybněním svého práva ke jménu nebo který utrpěl újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, zejména neoprávněným užitím jména, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Je-li dotčený nepřítomen nebo je-li nezvěstný, nesvéprávný či nemůže-li z jiné příčiny uplatnit právo na ochranu svého jména sám, může je uplatnit jeho manžel, potomek, předek nebo partner, ledaže dotčený, ač svéprávný, dal výslovně najevo, že si to nepřeje. Co se týče rodinného příjmení, může se ochrany domáhat

⁵⁶⁹ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 120.

⁵⁷⁰ Ibid. str. 282-290.

samostatně manžel nebo jiná osoba dotčenému blízká, byť do jejich práva ke jménu přímo zasaženo nebylo.

Mezi zásahy do jména patří využití jmen ke komerčním, resp. reklamním účelům, záměny jmen v tisku či nepravdivá tvrzení, která mohou při identifikaci dotčené osoby právě díky jménu vést ke snížení její důstojnosti. Může také nastat situace, kdy by došlo ke shodě jmen použitých v reklamě se jmény skutečně existujících osob.

K tomu, aby bylo porušeno právo na jméno, nestačí, aby bylo např. v knize, filmu nebo reklamě uvedeno jméno shodné se jménem skutečně žijící osoby. Není totiž možné požadovat po autorech, aby si vymýšleli pouze jména, která dosud neexistují, jen proto, že konkrétní jméno již nějakého svého nositele má. Osoba by musela být pod jménem identifikovatelná. Např. pokud by ke jménu byl použit nějaký dodatek nebo by samo jméno bylo velmi neobvyklé. Na druhou stranu osoba, jejíž jméno bylo pro knihu, film apod. použito a která je takto identifikovatelná, nemusí mít v díle nutně shodné vlastnosti nebo shodný či podobný osud.

18.8 Právo na podobu

Právo na podobu zahrnuje právo na podobu v užším smyslu, tedy právo na zachycení vlastní podoby obrazem, a právo k podobizně, tzn. právo k hmotnému subjektu, na kterém je podoba člověka zachycena. Na rozdíl od práva na podobu, která vzniká již narozením každého člověka, vzniká právo k podobizně až okamžikem, kdy je podoba na podobizně zachycená již individualizovatelná.

Právo na podobu je jedním z nejporušovanějších osobnostních práv. Z toho důvodu je chráněno jak v rámci generální klauzule, tak rozvedeno v pododdílu 2 v ust. § 84–87 ObčZ.

Podoba člověka je chráněna za života i po smrti. Ochrana podoby po smrti znamená ochranu podobizen zachycených ještě za života člověka a zároveň ochranu podoby zesnulé osoby, tedy posmrtné masky.

Obsahem práva na podobu je užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k zachycení jeho podoby. Stejně jako ostatní osobnostní práva, má právo na podobu svou pozitivní a negativní složku. Pozitivní složka zahrnuje právo poskytnout souhlas s tím, aby jiný subjekt využil právo na podobu, negativní složka je právem bránit se proti neoprávněným zásahům. Pozitivní složka zahrnuje používání podobizny jakýmkoliv způsobem, a to v originále nebo

rozmnoženinách, a možnost udělovat svolení k takovému užití jiným subjektům. Negativní složka je právem bránit se proti neoprávněným zásahům.⁵⁷¹

Právo k podobizně podle občanského zákoníku není tímtéž jako právo k podobizně podle autorského práva. Autor je vlastníkem autorského díla a má právo s takovým dílem disponovat. Vzniku takového díla však přesto musí předcházet svolení zobrazené osoby. Jak již bylo zmíněno výše, v konkrétním případě může být za svolení považováno i samotné nebránění se zachycení podoby.

Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, a rozšiřovat jeho podobu je možné jen s jeho svolením. Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude podoba šířena, platí, že svoluje i k rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat. V pochybnostech je třeba vycházet z restriktivního pojetí rozsahu využití atributů osobnosti, je zde třeba vykládat v pochybnostech vůli zobrazené osoby úžeji. Jestliže tedy člověk dá souhlas s využitím svého práva k podobě, dává jej pouze pro určitý účel, tzn. souhlas s otištěním fotografie v odborném časopise není souhlasem k otištění v časopise bulvárním ani bez dalšího souhlasem k otištění opětovnému. Kdo k použití svolil, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu. Bylo-li však svolení udělené na určitou dobu odvolané, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil.⁵⁷²

Zvláštním druhem užití předmětu tohoto práva je užití podoby celebrit, sportovců či politiků pro podporu obchodování s doprovodnými produkty hlavního komerčního účelu., resp. podporu prodeje, tzv. merchandising (dále jen „merchandising“).

Osobnostněprávní ochranu poskytuje občanský zákoník jen proti neoprávněným zásahům do práva na podobu. Neoprávněným zásahem je také to, když snímek či podobiznu využije bez svolení zobrazené osoby osoba třetí s poukazem na to, že již daný člověk dal ke zveřejnění souhlas. Neoprávněnost zásahů do těchto práv vylučuje použití podobizen a obrazových snímků pro výše zmíněné zákonné licence. Při každém použití podobizen a obrazových snímků, ať k nim dochází na základě zákonných licencí, či na základě svolení či jiným

⁵⁷¹ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 291-307.

⁵⁷² Melzer F., Tégl P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek I. § 1–117. Praha: Leges, 2013, 151.

oprávněných způsobem, musí být zachovány dvě základní podmínky. Použití se musí stát vždy přiměřeným způsobem a dále použití nesmí být v rozporu s takovými osobnostními zájmy oprávněného, jichž je třeba vždy bezpodmínečně šetřit a které jsou tedy za všech okolností nedotknutelné.⁵⁷³

18.9 Právo na projevy osobní povahy

Právo na slovní projev spočívá ve výlučném oprávnění uplatnit svůj slovní projev (zejména jeho písemným či zvukovým zachycením nebo udělením svolení k takovému zachycení). Od tohoto práva je třeba odlišovat právo k záznamům slovního projevu, které se vyskytuje ve dvou formách: jako právo k písemnostem a jako právo k zvukovým záznamům. Zatímco přímým předmětem práva na slovní projev je tento projev sám jako osobnostní – nehmotný statek, je předmětem práv k uvedeným záznamům písemné nebo zvukové zachycení slovního projevu na hmotném substrátu. Občanský zákoník upravuje v rámci jednotlivých dílčích práv na ochranu osobnosti v generální klauzuli výslovně i právo na slovní projev pod označením právo na projevy osobní povahy, kam patří práva k hmotným zachycením těchto projevů, konkrétně právo na osobní písemnosti a právo na zvukové záznamy projevů osobní povahy, vztahující se k soukromí. Prvé právo vzniká již okamžikem projevu, právo k hmotnému záznamu projevu vzniká teprve okamžikem, kdy k zachycení tohoto projevu došlo. Pojmu písemnosti osobní povahy používá občanský zákoník ve smyslu soukromých písemností. Náleží sem zejména dopisy, deníky, zápisky a jiné osobní písemnosti, v nichž se projevuje vnitřní duševní sféra pisatele, a které zpravidla nejsou určeny k rozšiřování. Již pojmově sem tedy nenáleží písemnosti, k jejichž vzniku dochází v rámci výkonu povolání, činnosti obchodní, veřejné apod. Předmětem této ochrany tedy nejsou písemnosti jako hmotné věci, nýbrž jejich myšlenkový obsah a forma. Právo k osobním písemnostem se může vztahovat výlučně na písemnosti již existující. Je-li písemnost předmětem zkoumaného osobnostního práva, je nerozhodné, zda je, či není výsledkem duševní tvůrčí činnosti – neboli zda je dílem ve smyslu autorského práva. Z povahy předmětu i z funkce práva k hlasovému projevu vyplývá, že se toto právo nemůže vztahovat na takové projevy, k nimž dojde na veřejných shromážděních či jinak na veřejnosti v rámci činnosti úřední, obchodní apod. Zvláštností české právní úpravy je, že se použití všech písemností osobní povahy, stejně tak jako i užití zvukových záznamů projevů osobní povahy váže nejen na svolení toho, o jehož projev osobní povahy jde, nýbrž i na svolení osoby, jíž se projev týká. Jak vyplývá z těchto výkladů,

⁵⁷³ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 299–301.

základní podmínkou pro použití písemností osobní povahy je svolení té osoby, jejíž projev písemnost zachycuje. Stejně jako v jiných oblastech všeobecného osobnostního práva, poskytuje občanský zákoník osobnostní ochranu jen proti takovému pořízení nebo použití osobních písemností a zvukových záznamů osobní povahy, které je neoprávněné. Důvody vylučující neoprávněnost zásahu jsou i zde výše uvedené zákonné licence za uvedených podmínek.⁵⁷⁴

18.10 Právo na soukromí

Právo na osobní soukromí lze vymezit jako právo člověka rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným (pozitivní složka práva) a zároveň se bránit proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob s rovným právním postavením (negativní složka práva). Ve vztahu k ostatním dílčím právům osobnostně právní ochrany má toto právo povahu práva širšího a do určité míry i základního, neboť zásah do některých dalších dílčích práv (zejména do práva na jméno, podoby, projevu osobní povahy) bývá nezřídka zároveň zásahem do práva na ochranu osobního soukromí. Do práva na soukromí je řazeno judikaturou rovněž právo na rodinný život. Zásahy do soukromí člověka mohou být velmi rozmanité. Nejčastějším zásahem do práva na osobní soukromí však bude neoprávněné využívání skutečností soukromého života jiného člověka. Pro neoprávněnost využívání skutečností soukromého života je přitom nerozhodné, jakým způsobem jednající vědomost o těchto skutečnostech získal, tj. zda mu byly svěřeny oprávněným způsobem či zda se o nich dozvěděl nezákonným způsobem, ledaže by šlo o skutečnosti, o jejichž rozšiřování oprávněný sám rozhodl. Obsahem práva na soukromí je dispoziční právo subjektu ve vztahu k využití skutečností svého soukromého života. Co se týče oprávněnosti zásahu do osobního soukromí, český občanský zákoník žádné zákonné licence nestanoví. Je tomu tak proto, že zatímco podobizny a zvukové záznamy projevu osobní povahy mohou být i věcí veřejného zájmu, skutečnosti soukromého života zůstávají zásadně součástí osobního soukromí, což je vnitřní intimní sféra, takže věcí veřejného zájmu být zásadně nemohou. Jedinou, co do rozsahu jen relativně vymezenou výjimku, lze připustit, pokud jde o tzv. osoby veřejného zájmu.⁵⁷⁵ Právo na soukromí je možné porušit i využitím informací ze soukromého života

⁵⁷⁴ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 321–333.

⁵⁷⁵ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 334–345.

k reklamě či jiným komerčním účelům. Ust. § 86 ObčZ obsahuje zákaz zásahu do soukromí bez zákonného důvodu, demonstrativně se uvádí možné zásahy do soukromí: a) narušení soukromých prostor člověka bez svolení, b) sledování soukromého života, c) pořizování zvukového nebo obrazového záznamu o soukromém životě či využívání takových či jiných záznamů pořízených o soukromém životě člověka třetí osobou nebo šíření takových záznamů o soukromém životě. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy. Ochrana osobních údajů je součástí práva na soukromí s tím, že má samostatnou právní úpravu v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Jako samostatné právo jej vymezuje i Listina základních práv Evropské unie v čl. 8. Jejich ochrana je zajištěna na evropské úrovni a bude posílena nařízením 2012/0011. Pro ochranu osobních údajů byl zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů, působnost zákona je vymezena v ust. 3 zákona na ochranu osobních údajů. Ten dále vymezuje pojem osobní údaj a citlivý údaj a podává definici subjektu osobních údajů, jejich správců a zpracovatelů. Vymezuje jejich práva a povinnosti a sankce za jejich nedodržení. Zákon dále vymezuje, co se rozumí zveřejněním. V případě zneužití osobních údajů se lze domáhat nápravy prostřednictvím Úřadu pro ochranu osobních údajů a lze se souběžně domáhat soudní ochrany založené na obecné občanskoprávní úpravě ochrany osobnosti.

18.11 Právo na důstojnost, čest a vážnost

V současné době je právo na čest a důstojnost považováno za jedno z nejvýznamnějších osobnostních práv, kterému je poskytována zvláštní občanskoprávní ochrana. Občanskoprávní ochrana se poskytuje jen proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a tím ohrožují vážnost jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Čest člověka je hodnota, jejíž povaha je blízká tělesné integritě. Z této povahy vyplývá, že se obsah práva na čest vyčerpává především ve svém negativním obsahu, tj. v právu subjektu bránit se proti neoprávněným zásahům do své cti. K porušení práva na čest může dojít slovem, písmem, obrazem i jakýmkoli jiným jednáním zneuctvující (difamující, dehonestující) povahy. Dojde-li k porušení práva na čest obrazem, může jít současně o zásah do práva na podobu. I tehdy však, jestliže v takovém případě o zásah do práva na podobu nejde (zejména proto, že k užití podoby dal oprávněný svolení nebo že podoby bylo užito v rámci zákonné licence), může způsob užití podoby zakládat porušení práva na čest. K porušování práva na čest dochází zpravidla takovými skutkovými tvrzeními, která jsou nepravdivá. Zásadně může být ale podle českého práva poskytnuta občanskoprávní ochrana cti a důstojnosti i proti difamujícím

skutkovým tvrzením, která jsou pravdivá. Tak tomu bude zejména tehdy, jestliže pravdivá tvrzení jsou uvedena takovou formou či v takových souvislostech anebo za takových okolností, že objektivně vyvolávají dojem pravdu zkreslující, čímž působí difamačně. Porušení práva na čest může být způsobeno jen takovými skutkovými tvrzeními, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na cti. K další formě porušení práva na čest dochází prostřednictvím hodnotících úsudků – kritikou. Zatímco skutková tvrzení mají objektivní povahu a jako taková je lze ověřit, hodnotící úsudky jsou vždy subjektivní, neboť jsou výrazem názorů toho, kdo hodnotící úsudek pronáší. V tomto smyslu nemůže existovat kritika objektivní. Existuje jen kritika věcná a nevěcná. Proto je třeba rozlišovat mezi kritikou přípustnou neboli oprávněnou a mezi kritikou, která může tvořit podstatu neoprávněného porušení práva na čest.⁵⁷⁶

18.12 Právnícké osoby

Občanský zákoník obsahuje ochranu názvu právnické osoby v ust. § 135 ObčZ, které chrání název právnických osob, dobrou pověst a soukromí právnické osoby. V případě zpochybnění práva k názvu nebo jiného neoprávněného zásahu do práva k názvu se lze domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby. I přesto, že zákon explicitně neupravuje možnost domáhat se i dalšího zadostiučinění, např. ve formě peněžitého zadostiučinění, praxe vykládá toto ustanovení jen demonstrativně a právnické osobě umožňuje domoci se i náhrady nemajetkové újmy v penězích. Rovněž tak jako náhrady škody.

Přestože nejsou z výše uvedených důvodů právnické osoby nositeli osobnostních práv, mohou být nositeli povinností. Subjektivnímu osobnostnímu právu člověka totiž odpovídá povinnost ostatních osob, tedy i právnických, toto právo respektovat a zdržet se jakýchkoli zásahů do něj.

18.13 Prostředky ochrany

Ochrana osobnosti zakotvuje v rámci obecné úpravy všeobecného osobnostního práva člověka i zvláštní občanskoprávní sankce nemajetkové i majetkové povahy za újmu,

⁵⁷⁶ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 308–320.

spočívající v porušení či již v pouhém ohrožení osobnosti člověka. Tam, kde neoprávněným zásahem do osobnosti člověka chráněné všeobecným osobnostním právem došlo ke vzniku majetkové újmy – škody, která se do majetkové sféry postižené osoby již bezprostředně promítá a kterou lze v důsledku tohoto i přesně vyčíslit v penězích, vzniká vedle případných zvláštních občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu, včetně peněžitého zadostiučinění, i nárok z náhrady majetkové škody. Kumulace těchto nároků nemajetkové a majetkové povahy se považuje za přípustnou.

Prostředky ochrany před neoprávněným zásahem jsou vypočteny v ust. § 82 ObčZ. Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Náhrada nemajetkové újmy je obsažena v oddílu III části čtvrté – § 2951 odst. 2 ObčZ. Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Jedná se však o demonstrativní výčet možností způsobů ochrany.

Primární je přiznání morální satisfakce, a není-li to dostatečné, nastupuje zadostiučinění v penězích, přičemž je možné domáhat se obou forem zadostiučinění. Výslovně se mezi majetkovou újmu zahrnují duševní útrapy v ust. § 2956 ObčZ.

Kritéria pro stanovení způsobu a výše zadostiučinění jsou uvedena v ust. § 2957 ObčZ. Ta musí být určena tak, aby byly odčiněny okolnosti zvláštního zřetele hodné. Mezi demonstrativně vypočtená kritéria patří úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost nebo v důsledku diskriminace, obavy poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví.

Chráněny jsou sekundární oběti v ust. §2971 ObčZ, a to za zvláštních okolností, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné. Škůdce tak nahradí nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.

Mezi obecnou ochranu patří svépomoc či nutná obrana jako zvláštní druh svépomoci. Jedná se však o instituty svou povahou výjimečné.

Člověk se může domáhat, aby soud rozhodl, zda šlo o neoprávněný zásah. Je možné podat žalobu na vydání bezdůvodného obohacení. Občanský zákoník se výslovně zmiňuje o třech základních nárocích, které nachází své uplatnění v třech žalobách. Jde o žalobu negatorní – zdržovací, v níž se oprávněná osoba domáhá upuštění od neoprávněných zásahů. Žaloba odstraňovací spočívá v povinnosti osoby, která neoprávněně zasáhla do osobnostních práv, odstranit závadný stav, který nastal v příčinné souvislosti s jejím jednáním (resp. opomenutím). Na základě satisfakční žaloby může být osobě, která neoprávněně zasáhla do osobnostních práv, uloženo, aby poskytla dotčené osobě přiměřené zadostiučinění, a to buď ve formě nepeněžité, nebo ve formě peněžité. Tyto prostředky občanskoprávní ochrany osobnosti člověka lze podle naplnění jednotlivě stanovených zákonných podmínek v konkrétním případě buď užít samostatně, anebo kombinovat.

Zdržovací (negatorní) žaloba směřuje na nekonání (non facere). Nezbytnou podmínkou uplatnění této žaloby je, aby neoprávněný zásah do osobnostní hodnoty (musí být v žalobě přesně specifikován) dosud trval nebo pokračoval nebo aby existovalo konkrétní nebezpečí jeho opakování v budoucnu. V tomto směru má důkazní povinnost a povinnost tvrzení žalobce. Tento druh žaloby má značně preventivní (zabraňovací) povahu. Vzhledem k tomu, že žaloba směřuje na nekonání, nestanovuje se zde žádná pariční lhůta (lhůta plnění) a rozsudek je vykonatelný již samotným faktem nabytí právní moci. Soudní výrok musí taktéž být určitý.

Odstraňovací (restituční) žaloba oproti tomu směřuje zásadně na konání (facere). Z podstaty této žaloby pak vyplývá možnost jejího použití, jen pokud trvají následky neoprávněného zásahu (zásah sám již trvat nemusí) a pokud tyto následky zásahu je možné opravdu účinně odstranit (např. neoprávněně pořízená fotografie stále někde visí, přičemž je možné ji odstranit; odstranění difamačníku tvrzení se serveru)). Podstatou této žaloby tedy je restituovat – obnovit předcházející stav, přestože nemusí být touto žalobou napraveno vše. V rámci exekuce výkonu rozhodnutí zde připadá v úvahu uložení provedení určitých úkonů. Úkon či práce však může provést i někdo jiný než povinný ve stanovené lhůtě na náklad povinného (např. povinnost uveřejnit omluvu nebo soudní výrok v tisku na své náklady). Jelikož plnění směřuje na konání, použije se zde pariční lhůta na plnění po nabytí právní moci soudního rozhodnutí.

Třetím prostředkem právní ochrany osobnostních práv je žaloba satisfakční (na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění). Zadostiučinění může mít dvojí podobu, buď směřuje na prosté

morální nepeněžitě zadostiučinění, jež má finální podobu ve formě např. omluvy nebo prostého konstatování soudu, že byla porušena práva žalovaného, nebo může mít povahu peněžitě plnění – peněžitě zadostiučinění, které bude spočívat v požadavku, aby soud přiznal žalovanému určitý finanční obnos jakožto satisfakci (bolestné) za způsobenou újmu.⁵⁷⁷

18.13.1 Peněžitě zadostiučinění

Přiznání zadostiučinění v penězích soudem předpokládá splnění určitých, zákonem kvalifikovaných podmínek. Peněžitě zadostiučinění se tedy poskytuje v případech, kdy by nepeněžitě zadostiučinění nebylo dostačující a byla ve značné míře snížena důstojnost člověka nebo jeho vážnost ve společnosti. O tom, zda je morální zadostiučinění nedostatečné, rozhoduje soud na základě svého uvážení. Pro přiznání přiměřeného zadostiučinění v penězích jsou podmínky přísnější než v případě přiznání morálního zadostiučinění.

Obecně přijímanou skutečností je, že určení výše nároku na přisouzení náhrady nemajetkové újmy v penězích lze zjišťovat značně obtížně. Vesměs se proto uplatní postup podle ustanovení § 136 občanského soudního řádu a soud tuto výši určí podle své úvahy.⁵⁷⁸ I ta však podléhá hodnocení. Při rozhodování soud přihlíží ke všem okolnostem, za kterých k zásahu došlo. K těmto okolnostem patří okolnosti na straně toho, kdo do osobnostního práva zasáhl, tak i toho, kdo byl tímto zásahem dotčen. Lze se setkat také s názorem, že pod pojem všechny okolnosti případu lze podřadit také subjektivní okolnosti, tedy zavinění rušitele. Soud přihlíží k okolnostem a závažnosti újmy a poskytne přiměřené zadostiučinění za neoprávněný zásah do osobnostních práv. Korektivem je zde „přiměřenost“, která musí odpovídat okolnostem rovněž na straně žalované. Pokud by tento korektiv soud ve svém hodnocení nepoužil, neexistovala by již žádná efektivní zábrana proti neúměrným náhradám, což je v rozporu s čl. 10 a čl. 6 Úmluvy, jak je potvrzeno rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, neboť ten konstatuje, že národní právní řád musí mít mechanismus zabraňující excesivním náhradám nemajetkové újmy a potažmo zneužití institutu ochrany osobnosti, vedoucí k tzv. chilling efektu ve vztahu k médiím nebo likvidační efektu ve vztahu k jednotlivcům a organizacím. V četných rozsudcích českých soudů v případě zásahu do osobnostních práv je zákonný korektiv opomíjen, popř. díky své vágnosti vykládán různě,

⁵⁷⁷ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 143-201.

⁵⁷⁸ Drápal L., Bureš J. a kol. *Občanský soudní řád I, II, Komentář*. 1. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 908–913.

což vede k nejednotnosti, roztříštěnosti a nepředvídatelnosti práva jak pro poškozenou stranu, tak pro žalovaného.

Dle nové dikce občanského zákoníku při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Nový občanský zákoník operuje s korektivem „zásad slušnosti“, který může být stejně jako v případě přiměřenosti zneužíván k excesivnímu ohodnocení pekuniární satisfakce ať už ve prospěch žalobce, nebo naopak v jeho neprospěch. Zásada zákazu zneužití tak hraje významnou subsidiární roli, pokud soudy neaplikují předně jiné korektivy, jako je proporcionalita či veřejný zájem.

Řízení ve věcech ochrany osobnosti je řízením návrhovým. Z žaloby musí být patrné, jakému soudu se podává, kdo je osobou dotčenou na právech, proti komu se řízení má vést a samozřejmě čeho se žalobce domáhá. Je-li požadováno přiměřené zadostiučinění v penězích, je nutné stanovit částku, jakou žalobce požaduje. Soud je tímto návrhem vázán. Může jít tzv. pod petit a přiznat žalobci částku nižší, nad stanovenou hranici však přiměřené zadostiučinění přiznat nemůže. Podle § 153 odst. 2 o. s. ř., soud může překročit návrhy účastníků jen ve věcech, ve kterých je možné zahájit řízení i bez návrhu.⁵⁷⁹

V případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen majetková práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech, a to ve třech letech od zásahu. V případě, že žalobce podal žalobu poslední den lhůty k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích, a to za tvrzený citelný zásah do osobnostních práv, aniž by ve lhůtě tří let žalovanou upozornil, je nutno přihlížet k povaze satisfakce a plynutí času, byť nedošlo k promlčení. Právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích je jedním z dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti člověka. Vzniká tehdy, kdy morální satisfakce jako ryze osobní právo k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků protiprávního zásahu do osobnostních práv nedostačuje, a byť jde o satisfakci v oblasti nemateriálních

⁵⁷⁹ ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. vyd. Linde Praha a.s., 2009, str. 369-371.

osobnostních práv (obdobně jako u bolestného a ztížení společenského uplatnění či u stanovení hodnoty autorského díla nebo předmětu průmyslového vlastnictví), jeho vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy.⁵⁸⁰ Proto právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích promlčení podléhá.⁵⁸¹ Je-li obsahem nároku na náhradu nemajetkové újmy požadavek na zaplacení peněžní částky, pak princip právní jistoty vylučuje, aby plynutí času nebyly přiznány žádné právní účinky. Přípustnost námitky promlčení proti takovému nároku umožňuje přihlídnout k omezeným možnostem prosaditelnosti práva a obrany proti němu. Nicméně Ústavním soudem v nálezu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I ÚS 643/04 nastíněné podmínky, za kterých se v určitých situacích dá uvažovat o nemravnosti námitky promlčení, např. kdy je uplatnění této námitky výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by za takové situace byl zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva, je nutné zkoumat v každém jednotlivém případě. Občanský zákoník s účinností k 1. 1. 2014 rozšířil zpětně výklad pojmu osobnostních práv a prodloužil režim dosavadní úpravy se stanovením nového počátku lhůty. V některých případech tak může dojít k prodloužení v řádu několika let. Touto dikcí dochází k rozdílnému posuzování stejné věci. Tato úprava je výrazem pravé retroaktivity. Dle dikce ust. § 3037 občanského zákoníku, dozvěděla-li se osoba přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona o porušení svého práva na jméno, čest, pověst nebo o porušení obdobného soukromého poměru a o tom, kdo je porušil, nebo měla-li a mohla se o tom přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dozvědět, počne lhůta k zániku práva na jeho ochranu běžet ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. V případě, že se o porušení a o tom, kdo je porušil, dozvěděla přede dnem nabytí účinnosti nového občanského zákona nebo měla-li a mohla se o tom dozvědět, počne lhůta k zániku práva na jeho ochranu běžet ode dne nabytí účinnosti občanského zákoníku.

18.13.2 Předběžná opatření

Samotná soudní ochrana může spočívat v ochraně před zahájením řízení. Jde o předběžná řízení, kam v současné době spadá mimo jiné řízení smírčí. V rámci tohoto institutu lze navrhnout kterémukoli věcně příslušnému soudu, aby, pokud to připouští povaha věci, provedl pokus o smír. A pokud již k uzavření smíru došlo, aby jej schválil. Ochrana

⁵⁸⁰ Švestka J., Spáčil J., Škárová M., Hulmák M. a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 198.

⁵⁸¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/2009 ze dne 31. 8. 2010.

poskytovaná soudem v rámci řešení předběžných opatření je upravena v § 74 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Předběžné opatření lze naříditi pouze, je-li třeba prozatímně upravit postavení účastníků, nebo pokud zde existuje obava, že by byl ohrožen výkon rozhodnutí. V posledních letech dochází k nárůstu podání návrhů na předběžná opatření zákazu publikace informací o osobách veřejného zájmu, a to s odkazem na naléhavý právní zájem k ochraně osobnostních práv. Zdržovací výrok předběžného opatření má tak formu absolutního zákazu, který je formulován natolik široce, že je odpůrci znemožněno vykonávat základní ústavní právo na svobodu projevu, která je zaručena čl. 17 Listiny základních práv a svobod a obsažena v čl. 10 Úmluvy. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci. Nelze formulovat zdržovací výrok tak široce, že je odpůrce povinen zdržet se případných neoprávněných zásahů do osobnostních práv, ale byl by povinen zdržet se i uveřejnění sdělení, která nejsou způsobilá do osobnostních práv vůbec zasáhnout. Ne každé poskytování informací musí být způsobilé zasáhnout do osobnostních práv a je nutno v případě kolize osobnostních práv se svobodou projevu vážit, zda jednomu právu nebyla dána neodůvodněně přednost před druhým. Pokud test proporcionality soud neprovede, je možným korektivem zákaz zneužití práva. Obrana proti zneužívání, resp. zásahu do osobnostních práv nemůže spočívat v absolutních zákazech. Občanský zákoník i tiskový zákon mají dostatečné prostředky na ochranu proti zneužívání svobody slova a práva na informaci, jejichž smyslem je postihovat jednotlivé excesy, nikoliv stanovovat absolutní zákazy. Jednou ze základních náležitostí materiální vykonatelnosti rozhodnutí je, aby v něm byl vymezen rozsah a obsah povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí nařízen. Je tomu tak proto, aby vykonávací orgán věděl, co vlastně má být vynuceno, a aby nemusel teprve v průběhu vykonávacího řízení zjišťovat, co je obsahem uložené povinnosti.⁵⁸²

⁵⁸² Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 171/2012 ze dne 15. 5. 2012.

18.13.3 Bezdůvodné obohacení

Občanský zákoník obsahuje úpravu bezdůvodného obohacení v případě zásahu do přirozených práv člověka, zakotvenou v ust. § 3004 odst. 2 ObčZ. Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto zásahem do přirozeného práva člověka chráněného ustanoveními první části tohoto zákona, může ochuzený požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se jeho osobnosti dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu s takovým nakládáním.⁵⁸³ Je-li pro to spravedlivý důvod, může soud rozsah plnění přiměřeně zvýšit. Zpravidla se bude jednat o jméno, podobu, soukromí nebo písmenost osobní povahy, které jsou využity ke komercializaci za účelem vlastního prospěchu, ať už fyzické, či právnické osoby. Lze se domnívat s ohledem na předmět a účel ochrany, že bezdůvodné obohacení lze žádat kumulativně s nárokem vyplývajícím ze žaloby na ochranu osobnosti, např. pro zásah do cti a důstojnosti člověka.

18.13.4 Zproštění občanskoprávních sankcí

V případech, kdy člověk tvrdí, že byl poškozen difamujícím výrokem, může se ten, kdo takto zasáhl do osobnostního práva zbavit odpovědnosti tím, že prokáže, že uvedené informace byly pravdivé. Mluví se zde o tzv. důkazu pravdy. V praxi se lze setkat i s tzv. částečným důkazem pravdy, který spočívá v tom, že daná osoba odpovídá pouze za tu část difamujících informací, ohledně kterých se jí nepodařilo prokázat, že jsou pravdivé. V těchto případech však jde pouze o difamující výroky, nelze se totiž zprostit odpovědnosti v případě, že sice šlo o výroky pravdivé, ale byla jím zasažena jiná hodnota než čest nebo dobré jméno člověka (např. informace spočívají v sice pravdivých informacích, ale tyto informace se týkají soukromí, či dokonce intimní sféry člověka).

Pokud ohrožení (poškození) osobnostních práv bylo způsobeno osobou, která byla k tomuto využita fyzickou nebo právnickou osobou – zaměstnavatelem, odpovídá za tato ohrožení (poškození) zaměstnavatel. Osoba, která byla pro tento účel využita, odpovídá pouze zaměstnavateli v rámci pracovněprávních odpovědnostních vztahů. Jiná situace může nastat v případech, kdy ze strany zaměstnance došlo prokazatelně k excesu, tedy vybočení z činnosti zaměstnavatele. Za této situace by se dotčená osoba mohla domáhat sankcí vůči

⁵⁸³ Odkaz na § 40 odst. 4 autorského zákona. Blíže LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). *Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

takovému zaměstnanci.⁵⁸⁴ V případech, kdy nejde o zaměstnanecký vztah, má dotčená osoba možnost volby, zda se bude odpovědnosti domáhat na právnické osobě nebo fyzické osobě, která k jednání dala pokyn (např. vydavatel tisku), nebo na osobě, která se sama zásahu dopustila (např. autor článku). Vzhledem k tomu, že ne vždy je přímý původce dotčené osobě znám, je tato možnost volby velmi praktická a umožňuje efektivnější ochranu osobnostních práv. Jestliže je tato osoba dotčené osobě známá, je možné a zároveň i účelné, aby se dotčená osoba domáhala odpovědnosti na obou subjektech.⁵⁸⁵

18.14 Ochrana osobnosti na internetu

Osoby, jejichž osobnostní práva by mohla být porušena uveřejněním poškozující informace, jsou zvláště zranitelné v případě, kdy je nosičem informací internet. Univerzální dosah informace přispívá k tomu, že poškození může být citlivější než u informace zveřejněné například prostřednictvím tradičního nosiče informací. Vážnost poškození je v rozporu s mnohočetností použitých právních režimů, neboť díky územní rozptýlenosti se na osobnostní právo mohou vztahovat rozdílné vnitrostátní systémy a jím odpovídající vnitrostátní soudy příslušné k projednání sporu. Porušení osobnostního práva může být tudíž vážnější, zatímco jeho právní ochrana je díky existujícímu rozdrobení a právní nejistotě snížena. Na druhé straně nelze odhlédnout od skutečnosti, že povaha internetu neumožňuje monitorovat závadný obsah ani klást odpovědnost k tíži provozovatelům, kteří pouze ukládají obsah třetích osob.

Odpovědnost provozovatelů služeb informační společnosti (dále jen „ISP“) upravuje směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu, kterou provádí zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. Směrnice rozděluje ISP do tří skupin dle typu poskytovaných služeb a toto rozlišení sleduje i zákon o některých službách informační společnosti. Pro stanovení odpovědnosti za zásah do osobnostních práv je relevantní zejména třetí skupina ISP, což jsou poskytovatelé služeb spočívajících v ukládání obsahu poskytnutého uživateli (tzv. hostingové služby). Tato skupina provozovatelů je nejširší a zahrnuje veškeré služby, jejichž předmětem je uložení jakýchkoliv dat třetími stranami. Jedná se o weby, diskuzní stránky, blogy či sociální sítě. Poskytovatel služeb spočívajících v ukládání obsahu poskytovaného uživateli (tzv. hostingové služby) tedy spadá do režimu ust.

⁵⁸⁴ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, str. 164–166.

⁵⁸⁵ KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846, 2004, str. 143–201.

§ 5 zákona. Podle ust. § 5 zákona poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen za a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo za b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací. Poskytovatel služby odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele. Podle ust. § 6 zákona poskytovatelé služeb uvedení v § 3 až 5 nejsou povinni a) dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací, b) aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.

K subjektům, které lze žalovat pro zásah do osobnostních práv tak nastupuje další subjekt, a to provozovatel, který autorům difamačních tvrzení poskytuje platformu, kde se informace šíří. Odpovědnost je však díky povaze služby sekundární, nastupuje až tehdy, pokud nedostojí své povinnosti dané jí zákonem. V případě, že ani po obdržení notifikace o závadném obsahu neodstraní předmětná tvrzení, odpovídají za její šíření a potažmo za zásah do osobnostních práv. Po vyřešení otázky odpovědnosti a oznámení tak zbývá vypořádat se se stanovením doby k učinění přiměřených kroků vedoucích k odstranění nebo znepřístupnění protiprávního obsahu. Dle dikce zákona: „neprodleně poté“, co se dozvěděl o prokazatelně protiprávní povaze informace. Z evropské úpravy a ze souhrnné zprávy Evropské komise k odpovědnosti ISP vyplývá, že členské státy neupravují časový limit pro odstranění nebo znepřístupnění závadného obsahu. Stanovení časového horizontu tak závisí na posouzení jednotlivých případů s přihlédnutím k zásadě proporcionality, zvláště k právu na svobodu projevu. Kritéria k posouzení přiměřené a rozumně požadované doby jsou mimo jiné přesnost oznámení, množství diskuzních příspěvků, dostupnost odpovědných osob, kontaktování právního oddělení, externí právní služby, rozhodnutí editorů, vyjádření odpovědných redaktorů, kontakt jednotlivců a veřejný zájem.⁵⁸⁶ K tomu, aby provozovatel internetových služeb hostingového typu byl odpovědný dle směrnice o elektronickém obchodu, je nutné stanovit, že nepřekročil meze pasivního zprostředkovatele obsahu třetích

⁵⁸⁶ Odpovědnost za diskuze rozhodnutí Městského soudu v Praze č. j. 66C 132/2010-196 ze dne 2. 8. 2011, Vrchního soudu v Praze č. j. 3 Co 135/2011-268 ze dne 3. 4. 2012. Odpovědnost za internetové stránky rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 197/2010-82 ze dne 2. 3. 2011.

osob a není založen za účelem zisku. Pokud ano a umožňuje anonymní vkládání obsahu třetích osob, které jsou nadto zjevně protiprávní, odpovídá automaticky.⁵⁸⁷

ISP je také možné žádat o zpřístupnění identifikačních údajů o uživateli, který je původcem sdělení. A to zejména v případech, kdy poškozená osoba chce žalovat i o náhradu škody či z důvodu nekalosoutěžního jednání. Jedná se o případy poškozujících recenzí, sextingu.

18.15 Ochrana osobnosti v trestním právu

Ochrana cti a pověsti má klíčový význam pro ochranu pověsti člověka, jeho vážnosti ve společnosti, kterou si celoživotně vybudoval. Oběti pomluvy nebo falešného obvinění mohou trpět vážnými psychickými, osobními a profesními důsledky pomluv, pokud by nemohly adekvátně reagovat na pomluvu, mělo by to vážný dopad do uvedených sfér trvale. S ohledem na toto odůvodnění nadále v českém právním řádu přetrvává doplňková trestněprávní ochrana osobnostních práv, a to ve skutkové podstatě trestného činu pomluvy v ust. § 184 trestního zákona, zák. č. 40/2009 Sb. A dále neoprávněného nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv, porušení tajemství dopravovaných zpráv, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí upravených v hlavě druhé trestního zákona. Trestný čin pomluvy je naplněn, jestliže pachatel o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. Sdělením se rozumí zpřístupnění informace alespoň další osobě odlišné od poškozeného. Dojít k tomu může jakýmkoliv způsobem – písemně, ústně, prostřednictvím internetu (na sociálních sítích, blogu, webové stránce), rádia, televize, tiskem – v posledně jmenovaných případech se zpříšňuje postih. Nepravdivý je údaj, který je v rozporu se skutečností. Sdělení pravdivých informací, byť uveřejněných s úmyslem člověka poškodit, není pomluvou ve smyslu trestního práva, ale ochrana je na místě prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti. Objektem je pouze jednotlivec. Nechrání se kolektiv, instituce, úřady nebo právnické osoby. Rovněž pachatelem může být pouze fyzická, nikoliv právnická osoba. Co se týče úmyslu, postačí, je-li pachatel srozuměn s tím, že údaj je nepravdivý, a je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost pomluveného ve společnosti. Trestem je odnětí svobody až na jeden rok. V případě spáchání činu tiskem, televizí nebo na internetu až na dva roky nebo zákazem činnosti. V případě méně škodlivého jednání se může jednat o přešůpek proti občanskému soužití dle zákona o přešůpech, zák. č. 200/1990 Sb.

⁵⁸⁷ *Delfi AS proti Estonsku* (stížnost č. 64569/09) před Velkým senátem Evropského soudu pro lidská práva.

19 Komparativní srovnání

19.1 Recepce práva

Právní komparaci lze vnímat i jako analýzu vývoje a procesů vypůjčování cizího právního myšlení a principů. Recepce cizího právního myšlení vůbec je jedním z nejdůležitějších faktorů vývoje práva. Tento pozitivní přístup k tzv. *legal transplants* není přijímán všeobecně. Skeptici usuzují, že právní transplantáty nelze jednoduše vytrhnout ze svých základů a přesunout do jiného právního systému. Především je nutné zabývat se historií, kulturou a společenskými hodnotami dané země. Některá právní normy jsou neprenositelné a výpůjčky v praxi nefungují.⁵⁸⁸ Existuje celá řada důvodů pro převzetí cizího práva. Mezi typy recepce patří recepce zákonodárství jedné jurisdikce právní úpravou jiného právního řádu či recepce soudcovského práva. U recepce soudcovského práva nastává otázka, zda se soudy státu převzetí při interpretaci recipovaného práva mají držet judikatury státu původu. Je zřejmé, že při interpretaci recipovaného práva je třeba vzít v úvahu inspiraci praxí a teorií státu původu. To ovšem neznamena, že existuje povinnost tuto cizí interpretaci přebírat. U recepce zákonodárství vyvstává otázka, zda s ohledem na hospodářské a sociální prostředí lze chápat institut stejně.

Mezi kontinentálním evropským občanským právem a právem common law to nebyla a není rozdílnost hospodářských, sociálních a kulturních základů, které by mohly sloužit jako překážka úspěšné recepce. Naopak lze tradičním způsobem odkázat na to, že to je zcela specifický vývoj, který odlišuje common law zásadním způsobem od kontinentální právní kultury, a dále specifická právní struktura common law, která komplikuje vzájemné obohacování těchto dvou systémů. Jak to prokázal především Reinhard Zimmermann, je však třeba tuto nezanedbatelnou překážku relativizovat. Ve skutečnosti je totiž možné prokázat celou řadu vzájemných propojení mezi kontinentálním právem a právem common law.⁵⁸⁹

Institut ochrany osobnostních práv prodělává vývoj směřující k její širší a účinnější ochraně v systému common law i v kontinentálním pojetí. I přes historické a společenské zvláštnosti jednotlivých právních řádů lze s ohledem na globálnost rozvoje nových společenských poměrů, zejména v komunikaci a technice vyzorovat jednotnost v postupném uznávání

⁵⁸⁸ Základní problémy právní recepce, Ernst A. Kramer, překlad prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc, přednáška PF UK, CPK ze dne 18. 2. 2016.

⁵⁸⁹ Základní problémy právní recepce, Ernst A. Kramer 18. 2. 2016. Např. kontinentální systémy převzaly právní instituty, jako je trust, do svého zákonodárství. Common law zase tzv. *consideration* z kontinentálního pojetí.

jednotlivých dílčích práv člověka a spolu s tím i k rozšiřování a upevňování ochrany osobnosti člověka proti nově se objevujícím celosvětovým zásahy.

Ve vztahu k novým komunikačním prostředkům lze sbližování shledávat v evropském komunitárním právu a judikatuře Soudního dvora Evropské unie.⁵⁹⁰ Přejímání soudní judikatury znamenalo v této oblasti významnou etapu. Díky judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a vlivu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod dochází v právních řádech evropských zemí ke sbližování práva. V instituci jako je ochrana osobnosti lze pozorovat výrazné sbližování v soudní praxi.

19.2 Dopad judikatury ESPL na common law a na český právní řád

Velká Británie a Česká republika jako smluvní strany Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobod mají povinnost přiznat každému, kdo podléhá její jurisdikci, práva a svobody zaručené touto Úmluvou. Stížnosti jednotlivců, nevládních organizací či skupin osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou projednává Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“). Rozsudky Soudu jsou právně závazné. Soud může konstatovat, že došlo k porušení Úmluvy a zároveň může stěžovateli přiznat udělení spravedlivého zadostiučinění.

S ohledem na to, že anglické právo neuznává všeobecné osobnostní právo, je pro právní praxi obzvláště obtížné aplikovat a vyvozovat závěry z rozhodnutí Soudu. Praktické vymáhání práv obsažených v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod nastalo až přijetím Human Rights Act 1998. HRA stanovil povinnost pro soudy přizpůsobit common law tak, aby zabezpečilo ochranu práv fyzických osob vyplývajících z čl. 8 Úmluvy. Přijetím HRA tak došlo k převratnému vývoji ve vztahu k ochraně soukromí.⁵⁹¹

Judikaturou Soudu došlo k posunu v oblasti práva na podobu v anglickém právním řádu.⁵⁹² Právo na podobu a test proporcionality ve vztahu ke svobodě projevu a práva na podobu byl proveden v rozsudku *Von Hannover proti Německu* č.2⁵⁹³. Evropský soud pro lidská práva posuzoval, zda publikace článku o zdraví knížete Rainiera a o způsobu, jakým tráví čas jeho děti, spolu s fotografií přispěly k veřejné debatě a zda informační hodnota měla zvláštní

⁵⁹⁰ Jako příklad slouží směrnice 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu).

⁵⁹¹ Blíže kap. 5.1.

⁵⁹² Blíže kap. 5.

⁵⁹³ Stížnost č. 40660/08 a 60641/08 ze dne 7. 2. 2012.

důležitost. Další otázkou bylo, zda fotografie spadala do soukromé sféry a zda měli stěžovatelé legitimní očekávání soukromí. Soud konstatoval, že svoboda projevu zahrnuje oprávnění publikovat fotografie. Ochrana důstojnosti a soukromí musí být brána v potaz tam, kde se jedná o citlivé fotografie. Soud uzavřel, že test proporcionality provedený národními soudy byl proveden v souladu s judikaturou Soudu. Kritérii, která jsou relevantní v projednávaném případě, jsou: a) přínos do debaty o veřejném zájmu, b) jak známá je osobnost a co je předmětem zprávy, c) předchozí jednání dotčených osob, d) obsah, forma, rozsah a důsledky zveřejnění, e) okolnosti, za kterých byly fotografie pořízeny. Rozsudek Soudu je od roku 2014 citován anglickými soudy ve vztahu k právu na podobu, které je předmětem sporu.⁵⁹⁴ Samostatné právo však doposud uznáno nebylo. Další z potenciálních otázek, které mohou mít dopad na ochranu osobnostních práv v anglickém právu, je rozhodování Soudu ve věci postmortální ochrany. V případě *Genner proti Rakousku*⁵⁹⁵ Evropský soud pro lidská práva opětovně deklaroval postmortální ochranu za výroky, které hrubě urážely zesnulého. Postmortální ochrana je doménou kontinentálního práva a anglické právo jej striktně odmítá. Soud však konstatoval, že zesnulá osoba má právo spadající pod ochranu čl. 8 Úmluvy.

Evropský soud pro lidská práva ovlivňuje rovněž český právní řád tím, že se ztotožňuje z určitými principy vycházejícími z common law. Odkazem na judikaturu Soudu dochází k její aplikaci i v českém právu. Reynoldsovo privilegium a kritéria stanovená pro obranu v případě *Reynolds v Times Newspapers Ltd*⁵⁹⁶ jsou hojně citovány Ústavním soudem. V nálezu IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2001 ve věci ochrany práva na zveřejnění informací o činnosti soudců jako osob působících ve veřejném životě či v nálezu I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 ve věci práva na ochranu osobnosti, Ústavní soud odkazoval na Reynoldsova kritéria.⁵⁹⁷ Předmětem rozhodování byla i funkce a účel náhrady nemajetkové újmy a místa punitivní či zvýšené náhrady nemajetkové újmy v českém právu. V nálezu Ústavního soudu I. ÚS 1586/09 ze dne 6. 3. 2012 soud konstatoval, že „v českém právním prostředí se výše těchto náhrad nemůže blížit náhradám přiznávaným z titulu právního institutu punitive damages (či obdobnému institutu exemplary damages) aplikovaného v angloamerickém

⁵⁹⁴ Blíže případ *Weller*.

⁵⁹⁵ Stížnost č. 55495/08 ze dne 12. 1. 2016.

⁵⁹⁶ [2001] 2 AC 127.

⁵⁹⁷ Dále srov. Nález k zásahu do práva na ochranu osobnosti a dobré pověsti výkonem práva petičního III. ÚS 346/06 ze dne 19. 12. 2007, ke svobodě projevu výkonného umělce ve vazbě na ochranu osobnosti druhého soutěžitele I. ÚS 823/11 ze dne 6. 3. 2012.

prostředí v rámci tort law, kde jsou v obdobných případech ukládána plnění i v řádu desítek či stovek milionů dolarů jako soukromá sankce žalovanému a současně vysoká odměna úspěšnému žalobci, který se nebál podstoupit riziko a nepříjemnosti spojené s vedením sporu a přispěl tak k uplatnění prevenční funkce práva a čistotě veřejného života, za což mu náleží vysoká odměna navíc. Na druhou stranu je ovšem nezbytné uvést, že s ohledem na skutečnost, že v angloamerickém právním prostředí nepanuje shoda nad tím, zda je v soudních sporech řešících konflikt svobody projevu s osobnostními právy žádoucí přítomnost institutu punitive damages, jejichž přiznání bývá vnímáno jako nepřiměřené omezení svobody projevu, aniž by tím současně docházelo ke zvýšení ochrany osobnostních práv, je z tohoto důvodu často dávána přednost uplatnění institutu přiznání zvýšené náhrady újmy (tzv. aggravated damages). Tamní soudy k tomuto institutu přistupují zejména při zvážení konkrétních (přítěžujících) okolností, za nichž byla difamační informace zveřejněna, jaké pohnutky a motivy vedly škůdce k jejímu zveřejnění a jak intenzivní zásah do osobnostních práv zveřejnění či šíření difamační informace představovalo pro daného poškozeného. Faktory jako zlý úmysl, zášť, závist, odmítnutí omluvy či zlehčení způsobu poskytnuté omluvy, opakování a zintenzivnění daného zásahu či chování škůdce v době před i v průběhu soudního sporu je nezbytné považovat za přítěžující okolnosti odůvodňující uložení zvýšené náhrady újmy. Institut přiznání zvýšené náhrady újmy (aggravated damages) ve spojení s obecnými compensatory damages tak plní nejen funkci satisfakční, tj. nahrazují či alespoň zmírňují újmu vzniklou poškozenému v souvislosti se zveřejněním či šířením informací difamačního charakteru, ale právě i funkci odstrašující („deterrent“) a sankční („punitive“).⁵⁹⁸ Soud uzavřel, že náhrada nemajetkové újmy v penězích má plnit i funkci preventivně-sankční. Tímto rozhodnutím se tak ke kompenzační funkci peněžité satisfakce postavila i funkce preventivní a sanční, přičemž punitivní náhrada byla odmítnuta a zvolena zvýšená náhrada. Výraz této funkce byl promítnut legislativně v ust. § 2971 ObčZ. Nicméně je nutno zdůraznit, že zvýšená náhrada újmy má v pojetí anglického práva funkci kompenzační. Kompenzuje se zvýšená újma.

Vliv common law lze shledat i ve formě satisfakce za zásah do osobnostních práv učiněný pro komerční účely. Nové ustanovení bezdůvodného obohacení v ust. § 3004 odst. 2 ObčZ pamatuje na případy zásahu do osobnostních hodnot v případě jejich neoprávněného nakládání.

⁵⁹⁸ Obdobně rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 1231/2011 ze dne 12. 12. 2012.

20 Závěr

Lze shrnout, že základní rozdíl mezi úpravou ochrany osobnostních práv v common law a kontinentálním pojetí, představovaným českým právním řádem (systém „civil law“), je ve způsobu pojetí osobnostních práv. V českém právu je konsenzus v chápání jednotného všeobecného osobnostního práva, v angloamerickém pojetí jsou osobnostní práva chráněna jednotlivě na základě speciálních žalob. Osobnostní práva tak nejsou upravena v generální klauzuli, jako je tomu v českém právním řádu. Ten se vyjímá na rozdíl od jiných kontinentálních úprav, jako je Francie, Německo, Itálie či Španělsko v tom, že díky generální klauzuli zabezpečuje všechny možné a budoucí aspekty a není nutno přijímat speciální legislativu k úpravě jedné z nich. Nicméně i přesto, že v common law neexistuje generální klauzule ani speciální zákonodárství, lze se účinně domoci nápravy za případný zásah. Rozdíl však je v rozsahu a v míře ochrany.

Mezi základní atributy osobnosti patří zejména právo na čest a důstojnost, právo na soukromí a právo na podobu. Právo na čest a důstojnost je nepropracovanější a nejstarší úpravou v obou systémech práva. Principiální rozdíly lze spatřovat v podmínce toho, co je difamující, kdy common law operuje s kritériem průměrného rozumně smýšlejícího člověka, které v českém právu v oblasti ochrany osobnosti doposud nebylo užíváno.⁵⁹⁹ Podmínka zveřejnění ve smyslu *single publication rule* naopak byla ve většině států common law přizpůsobena kontinentální úpravě. Mezi klíčový rozdíl patří obrana žalovaných v podobě důkazu pravdy, kdy v common law se jedná o absolutní obranu, v českém právním řádu může být i pravdivé tvrzení za určitých okolností difamující. Svoboda projevu je v zemích common law vymáhána důsledněji, test proporcionality⁶⁰⁰ a veřejný zájem je zákonem či ústavně zakotvený. Rozdíly lze nalézt v přístupu k osobám veřejného zájmu, kdy zejména politici nepožívají ochrany svého soukromí tak jako v kontinentálních úpravách. V USA dokonce veřejná osoba ztrácí ochranu soukromí v případě, že se natolik exponuje, že již nelze hovořit o jejím soukromí.

Co se týče ochrany soukromí, ochrana se různí v zemích common law. Pokud se podíváme na anglický model, do nedávna nebylo soukromí chráněno speciálním tortem, ale ochrany před

⁵⁹⁹ Občanský zákoník operuje s pojmem osoby s rozumem průměrného člověka (ust. § 4 ObčZ), osoby průměrných vlastností (ust. § 2912 ObčZ).

⁶⁰⁰ V případě *Re S* [2005] 1 AC 593 soud konstatoval čtyři principy pro test proporcionality mezi svobodou projevu a právem na soukromí. Za prvé žádné z těchto práv nemá přednost před druhým. Za druhé pokud jsou hodnoty v konfliktu, musí se hodnotit specifický zájem na dodržování práv. Za třetí musí být ospravedlněn každý zásah do práv. Za čtvrté test proporcionality musí být proveden u obou práv.

zveřejněním soukromých informací bylo možno se domoci prostřednictvím žaloby pro porušení důvěry – „*breach of confidence*“, potažmo prostřednictvím žaloby pro zneužití soukromých informací „*misuse of private information*“. Kromě tradičních institutů bylo možno se domoci ochrany soukromí přímo odvoláním na čl. 8 Úmluvy. Velká Británie je vázána judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, což vedlo ke korekci striktního pohledu na meze soukromí. Zejména bylo přijato interpretační vodítko Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu ke třem sférám soukromí, a to intimní, osobní a pracovní. Naopak britský právní řád ovlivňuje jiné jurisdikce v otázce odpovědnosti za porušení soukromí na internetu, tedy odpovědnosti uživatelů sociálních sítí a poskytovatelů internetových služeb. Nicméně otázka, zdali je soukromí chráněno dostatečně, nabývá na aktuálnosti s ohledem na probíhající návrhy na změny zákona o ochraně cti a důstojnosti či zákonné úpravy samoregulace. K ilustraci výše zmíněného vlivu judikatury na utváření hranic pojmu soukromí mohou sloužit dva nedávné případy z královské rodiny. Fotografie nahého prince Harryho, pořízené na privátní hotelové párty v Las Vegas, se britské deníky rozhodly neuveřejnit s ohledem na možný zásah do jeho soukromí a rozhodly se dodržet etický kodex, který označuje za nepřijatelné publikovat soukromé fotografie osob bez jejich souhlasu. *The Sun* se tři dny po prvním uveřejnění fotografií na serveru *Tmz.com* rozhodl snímky zveřejnit. Rozhodnutí bylo odůvodněno veřejným zájmem na publikaci, neboť jeho fotografie již byly v public domain, dostupné milionům lidí na zahraničních serverech. Je posláním tisku informovat veřejnost o otázkách aktuálního dění, tudíž osoby ve Velké Británii, které nemají přístup k internetu, by neměly mít omezeno právo na utváření si svých názorů a na plnou informovanost o osobě, která reprezentuje zemi v zahraničí. Nadto *The Sun* argumentoval, že princ Harry ztratil důvodné očekávání soukromí, jestliže se párty účastnilo větší množství neznámých lidí. Proti *The Sun* nebyla podána žaloba a uveřejnění dle PCC nebylo v rozporu s kodexem. Opačný závěr, tedy že zde neexistuje veřejný zájem na zveřejnění, tisk zaujal v případě intimních fotografií vévodkyně Kate, které byly pořízeny na privátní dovolené, trávené v ústraní.

Dalším z významných rozdílů je pomocná funkce samoregulačních orgánů, která má silnější postavení než v kontinentálních úpravách. Ve většině popsanych zemí byla zrušena trestní odpovědnost za pomluvu, což je odlišuje od českého právního řádu, kde trestní pomluva přetrvává. Obecně však úprava nově vznikajících trestných činů (stalking, kyberstalking) vykazuje podobnost systémů.

Silný konsenzus lze spatřovat v silícím tlaku na ochranu ekonomických aspektů osobnostních práv.

Konečně co se týče možností nápravy, nároky jsou principiálně obdobné v obou právních systémech, rozdílná je však výše přiznávaných náhrad nemajetkové újmy. Základními důvody je rozdílnost soudních systémů a nákladů soudního řízení.

Český právní řád díky pojetí ochrany osobnosti jako jednotného všeobecného práva neklade na žalobce takové nároky jako ve Velké Británii. Není tedy nutné skutek podřazovat pod různé žalobní důvody a náprava je tak rychlejší a s ohledem na finanční náročnost soudního sporu i dostupnější. S přibývajícím vzájemným ovlivňováním a přebíráním institutů z common law je nutné si v této oblasti uvědomit, že prostředky ochrany osobnosti v common law podléhaly zcela jinému historickému vývoji a jsou zasazeny do širšího kontextu právních institutů, s nimiž tvoří součást. Kontinentální státy uvažují o zavedení punitivní náhrady škody do civilních sporů, tato je však v britském právním řádu vyhrazena jen omezenému počtu případů, do nichž ochrana soukromí nepatří. Naopak Velká Británie uvažuje o uzákonění práva na odpověď, pro něž nemá vytvořeny procesní podmínky.

Prostupnost těchto systémů v oblasti ochrany soukromí je omezena. Čím však je možné obohatit českou soudní praxi, je propracovaný systém testu proporcionality s odkazem na veřejný zájem s právem na svobodu projevu.

Institut ochrany osobnosti je dynamicky se vyvíjející oblastí, zvláště s ohledem na nové komunikační možnosti společnosti. Výklad této disertační práce přinesl ucelený praktický a teoretický výklad ochrany osobnosti v systému common law a v českém právním řádu. Lze konstatovat, že bez znalosti historického vývoje v anglickém právním řádu by nebylo možné zcela správně pochopit podstatu úpravy v common law a je zcela překvapivé, jak se právo v ochraně osobnosti v čase zásadně nezměnilo.

Dovolím si učinit krátký výtah ze sto deset let staré publikace, který v návaznosti na současnou právní úpravu a soudní precedenty poslouží jako převodník k učiněným závěrům.

Pokud se vrátíme časem na začátek minulého století, ochrana osobnosti, jako tomu přetrvalo dodnes, byla zabezpečena speciálními žalobami, žalobou pro pomluvu tzv. *libel*. Podle práva anglického je urážlivý onen výrok, který určitou osobu vydává nenávisti, posměchu neb

opovržení, nebo za následek má její odstranění nebo opomíjení, nebo zamýšlí poškodit ji v jejím úřadě, povolání nebo obchodě.⁶⁰¹ Libel může být spáchán písmem, tiskem, malbou, kresbou, sochou i znameními. Právo anglické rozlišuje urážky podle trvání. Pokud jde o urážku gestem, taková by netvořila skutkovou povahu libelu, nýbrž by byla pouhý *slander*. Libel je urážka znameními spáchaná, má-li znamení ráz trvalosti, např. v procesu *Monson v Tussauds Limited* z roku 1894. Do muzea paní Tussaudové, které je majetkem akciové společnosti, dostala se i vosková socha pana Monsona. Časem postavena byla do bezprostřední blízkosti vystavených vrahů. Monson pokládal za to, že není dostatečného opatření, aby nebyl s vrahy směřován, a žaloval pro urážku znameními spáchanou. V těchto případech byl shledán libel znameními spáchaný.⁶⁰² Aby žalobce dosáhl náhrady škody pro libel, nemusí prokázat, že mu urážkou byla způsobena nějaká újma. Bouček v této souvislosti uvádí, že tato konstrukce je pro rakouské právo nepochopitelná a hájí anglickou koncepci, postavenou na principu, že útočník musí nést plně rizika za způsobenou újmu. Škoda materiální, kterou uražený pomluvou utrpěl, obvykle nedá se přesně prokázat, nikdo není s to, aby vystihl, kdo všechno hanlivý článek četl, jaký dojem v něm vyvolal, kolika informacím v něm obsaženým uvěřil. Tím méně se dá v penězích odvážit újma immateriální na cti způsobená.⁶⁰³ A protože se škoda nedá určit přesnou cifrou, přisuzuje se obnosem, který vyjadřuje možné maximum. Žalobci nenáleží také zpravidla dokazovati urážlivý úmysl žalovaného. I urážky v žertu nebo nedopatřením způsobené zavazují k náhradě škody. Poučný po této stránce je případ *Cook v Ward*⁶⁰⁴. Žalovaného, kromě případů výslovně uvedených, neomlouvá *bona fides*. Kdo nepravdivé nařčení opakuje, je stejně zodpověden jako původce jeho, neboť dodává původní pomluvě opakováním spíše větší váhy.⁶⁰⁵

Žalobce dokázati musí, že on byl uražen, a to osobně. Netřeba teprve dokládati, aby osoba uražená uvedena byla jménem, stačí, když průvodním řízením bylo prokázáno, že ona byla myšlena. Vyžaduje se přesný důkaz, a nepostačuje, jako u nás, osvědčení, že někdo snad mohl urážlivý výrok i na žalobce vztahovati. Ve sporu *Eastwood v Holmes* byl v žalobě za

⁶⁰¹ BOUČEK, Václav. *Ochrana cti dle práva anglického*. Právní rozhledy č. 1. Příloha. 1905, str. 1.

⁶⁰² Ibid., str. 2. Další spor *Eyre v Garlick* r. 1878 projednávaném, žalobce shledával libel v tom, že obžalovaný postavil proti jeho dveřím šibenici.

⁶⁰³ Ibid., str. 3.

⁶⁰⁴ Žalobce vykládal v kruhu přátel o sobě historku, jak v kterémsi hostinci, když zasedala porota, byl pokládán za zločince Jacka Ketcha. Jeden z posluchačů vypravování vyšperkoval a uveřejnil v časopise a následek byl, že Cookovi dostalo se přezdívky Jack Ketch. Žalobě Cookově bylo vyhověno; soudce Tindal ve svém poučení porotcům daném dokazoval, že je veliký rozdíl, vypravuje-li někdo o sobě veselý příběh v kruhu svých známých anebo uvádí-li se takovýto příběh ve známost celého světa novinami.

⁶⁰⁵ Ibid., str. 4.

základ položen výrok „všichni právníci jsou zloději“, který neměl úspěchu. Žaloba pro urážku na cti umírá s uraženým. Čest mrtvého hájiti nikdo není legitimován. Jen kdyby pozůstalí prokázali, že pohanou mrtvého vlastně oni byli pohaněni, mohou vystoupiti na ochranu vlastní své cti. Stejná zásada platí i pro urážku panovníka, kdyby byl uražen, musel by žalovat sám. Odsouzení pro urážku některého mrtvého krále, u nás tak časté, je v Anglii čirou nemožností.⁶⁰⁶ Otázku, zda pohana něčí živnosti, obchodu, zboží, výrobků opravňuje k žalobě, vyřešil případ *Linotype Co Ltd v British Empire Type-Setting*, ve kterém bylo stanoveno, že úsudek o zboží může jen zboží samého se dotýkati, avšak může zasáhnouti i osobu obchodníkovu nebo výrobcovu. Mohou-li obchodní společnosti a právnické osoby býti uraženy a žalovati řešil případ *Metropolitan Saloon Omnibus company v Hawkins*, kde bylo zásadně rozhodnuto, že nemohou býti uraženy obviněním ze skutků, kterých jen fyzická osoba může se dopustiti. O její mravnosti proto nikdo nebude hůře smýšleti, avšak může se takovým výrokem změnit počet držitelů sezonních lístků.⁶⁰⁷

Žalobce dokázati musí, že urážka stala se veřejně. Na rozdíl od našeho práva stačí, když o libelu zvěděla jen jediná osoba, arcit' osoba od uraženého rozdílná. Do r. 1895, kdy vydán byl *Summary Jurisdiction (Married Women) Act*, manželka nemohla žalovati manžela pro urážku na cti, poněvadž dle zákona manželé byli jedno individuum. Zákonem uvedeným žena byla osamostatněna, a dosáhla-li ve smyslu jeho povolení odděleného bydliště, může, byla-li manželem uražena, podati na něho žalobu.⁶⁰⁸

Žalobce musí dokázati, že urážku spáchal obžalovaný nebo osoba, za niž je zodpověden. Zaměstnavatel odpovídá za libel zřízencem uveřejněný, stalo-li se uveřejnění s jeho souhlasem nebo k jeho příkazu nebo byl-li zřízenec všeobecně oprávněn za zaměstnavatele jednati. Přesně vymezeno je ručení za libel při časopisech: z jejich obsahu jsou zodpovědni majitel, vydavatel, redaktor, i tiskař, třeba obsahu ani neznali. Vedle zaměstnavatele zůstává z libelu zodpověden i zřízenec, třeba jednal jen na přímý rozkaz zaměstnavatele, „neboť zodpovědnosti za nezákonný čin nezabavuje ani příkaz králův“, vyslovil se už v roce 1693 ve sporu *Sands v Child a spol.*⁶⁰⁹

Mezi obrany žalovaného proti žalobě soukromoprávní patří zejména důkaz pravdy. Provádění důkazu pravdy, který se nezdařil, pokládá se za přitěžující okolnost, která na výši присouzené

⁶⁰⁶ Ibid., str. 6.

⁶⁰⁷ Ibid., str. 8.

⁶⁰⁸ Ibid., str. 10.

⁶⁰⁹ Ibid., str. 11.

náhrady má znamenitý vliv. Nicméně, důkaz pravdy nestačí, je-li omyl nepodstatný. V případě *Alexander v North-Eastern railway company* byl v plakátovaném rozsudku omylem trest vězení udán na 3 neděle. Omyl o jeden týden trestný čin v očích čtoucího obecnstva nijak nezvětšoval.⁶¹⁰

Další klasickou obranou je *fair comment*. Jedním z práv anglického občana je právo vysloviti se plně a svobodně o všech věcech, týkajících se státu nebo jeho jako státního občana. Přednáseti stížnosti a kritisovati, třeba velmi přísně, je možné činnost muže veřejně působícího. Beztrestný je každý projev, který někdo bona fide a „fair“ způsobem činí o záležitostech veřejných. Při kritice veřejných záležitostí platí presumpce, že kritika byla dovolená; přesvědčí-li žalovaný soud o tom, že kritisoval veřejnou záležitost, je prost povinnosti prováděti důkaz pravdy o správnosti svých vývodů. Chce-li tedy žalobce docílití odsouzení, musí převzítí břemeno důkazní o tom, že kritika nebyla „fair“. Jen kritika, jen projevený úsudek je chráněn, ne tvrzený fakt. V případě *Merrivale v Carson* soudce konstatoval, nechť nejširší volnost je ponechána myšlení a úsudku a pak ať sbor mužů normální soudnosti rozhodne, byl-li by poctivý muž pronesl takový úsudek.⁶¹¹ Pokud jde o kritiku literární, soudcové angličtí úzkostlivě střeží její svobodu. Ve sporu *Mc' Quire v Western morning news company lmt* z roku 1903, kritik žalovaného časopisu napsal o kuse „*The major*“ posudek, ve kterém kus nazval „třítaktovou hudební absurditou“, složenou z nesmyslů“. Porotci nemají práva, aby na místo úsudku kritikova o ceně literárního díla kladli úsudek svůj vlastní, a aby z toho hlediska rozhodovali o tom, je-li kritika fair čili nic.

Projevy privilegované absolutně chráněné jsou ku prospěchu obecnému, kam patří projevy poslanců v parlamentu, projevy učiněné v řízení před soudy civilními, všechny zprávy (reports) o soudních líčeních, uveřejněné v časopisech současně s líčením. Odedávna vyvozuje se též imunita všech projevů ústně nebo písemně učiněných, ať od poslanců, ať od osob třetích, před parlamentními komisemi, a peticí parlamentu podaných.⁶¹² Dále mezi privilegované projevy patří ty učiněné v řízení soudním, v případě *Royal Aquarium Society v Parkinson* (1892) soud přisvědčil, že ani strany, svědci, právní zástupci, porotci, ani soudce nemohou být stíháni ani civilně ani trestně pro slova na soudě pronesená.⁶¹³ Aby zpráva ze soudní síně používala imunity, musí být poctivá a přesná. Privilej se vztahuje jen na vlastní

⁶¹⁰ V případě *Cook v Field* bylo konstatováno, že důkaz pravdy o nařknutí ze zločinu musí býti tak proveden, aby nařknutý mohl býti pohnán před soud bez předchozího výroku veliké poroty. Ibid., str. 12.

⁶¹¹ Ibid., str. 15.

⁶¹² Imunita zaručena poslancům skrz The Bill of Rights (1689).

⁶¹³ Ibid., str. 17.

zprávu (report), nikoliv také na komentář. Původce projevu podmíněčně privilegovaného zodpovídá z něho, prokáže-li žalobce zlý úmysl.

Co se týče prostředků nápravy, anglické právo nezná povinnosti redaktorovy uveřejniti nějakou opravu, nemá předpisů, v jaké formě a lhůtě má býti zaslána a uveřejněna. Časopis je soukromým majetkem a nikdo nemá práva majiteli poroučet, co v něm má uveřejniti. Porušil-li ovšem majitel listu a ti, kdož s ním jsou zodpovědní, sféru práv osob třetích, nesou z toho následky.⁶¹⁴

Doba promlčení činí šest let a počíná zpravidla dnem uveřejnění. Je-li uražená osoba za mořem, promlčení počíná teprve tím okamžikem, kdy překážka odpadla. Kdo libel znovu uveřejnil, nemůže se odvolávat na to, že libel vydán byl před více než šesti lety. Smrt sporných stran nepřekáží rozsudku, nastala-li po výroku porotců.⁶¹⁵

Žaloba trestní pro libel existuje a rozsudek vydaný na trestní žalobu není určen, aby učinil zadost uraženému, nýbrž aby zachován byl veřejný pořádek. Definice trestního libelu má podmínku, že úmyslem urážejícího je vyvolati porušení veřejného pořádku.⁶¹⁶ Kdo uveřejní libel, o jehož obsahu ví, že je nepravdivý, potrestán bude vězením do dvou let a trestem peněžitým, jehož výši soud vyměří podle volného uvážení.

Mezi obrany obžalovaného patří důkaz pravdy, až do roku 1843 pravdivost obsahu libelosního článku nebo dopisu nečinila jej beztrestným. I tak musí obžalovaný prokázat, že uveřejnění bylo v zájmu veřejném. Důkaz pravdy naráží na přečiny rouhání (blasphemy) či pobuřování. V případě *Regina v Ramsay and Foote* (1883) soud vyložil porotcům, že zachovávají-li se meze slušné kontroverze, i samy základy náboženství mohou býti podrývány, aniž se kdo dopouští rouhání.⁶¹⁷ Surové urážky náboženství a panovníka, vybízení k politické vraždě ani v Anglii nejsou trpěny.

Při urážce slovy neb gestem způsobené - slander, uražený nemůže domáhati se zadostiučinění trestní žalobou, která naprosto a bezvýjimečně je vyloučena, ale civilní žalobou o náhradu škody. Na rozdíl od žaloby pro libel, žalobce až na čtyři případy zvláště stanovené prokázati musí škodu jemu vzešlou, škodu materiální, psychické utrpení důvodem pro náhradu není. Oprávněna je žaloba pro ztrátu klienta, pacienta, zákazníka, pro ztrátu místa nebo nedosažení

⁶¹⁴ Ibid., str. 30.

⁶¹⁵ Ibid., str. 34.

⁶¹⁶ Ibid., str. 36.

⁶¹⁷ Ibid., str. 40.

místa, pro ztrátu bezplatného pohostinství, pro zmařený sňatek nebo způsobený rozvod.⁶¹⁸ Žaloba o náhradu škody pro slander je přípustná, i když žalobce nedokáže nějakou škodu, za a) obvinil-li žalovaný žalobce z trestného činu, ten musí být stíhán vězením⁶¹⁹, za b) nařkl-li žalovaný žalobce, že stížen je odpornou nemocí nakažlivou, a tím se lidé nařknutému vyhýbali⁶²⁰, dále za c) v případě pomluvy vztahující se na úřad, povolání nebo živnost či za d) jedná-li se o pohanu žen, např. obvinění z cizoložství nebo nemravnosti.⁶²¹

⁶¹⁸ Ibid., str. 44.

⁶¹⁹ Nestačí k žalobě pouhá nadávka (*Barnett v Allen* 1858 a *Thompson v Bernard* 1807).

⁶²⁰ Malomocenství, mor (*Taylor v Perkins* (1607; lepra) a *Villers v Monsley* (1769; mor) a pohlavní nemoci (*James v Rutlech* (1599) a *Villers v Monsley* (1769) prohlášeno, že difamující nejsou. *Carslake v Mapledoram* (1788), Ibid., str. 40–45.

⁶²¹ Ibid., str. 43–49.

21 Shrnutí

Předložená disertační práce si kladla za cíl předložit komparativní srovnání právního institutu ochrany osobnosti ve dvou právních systémech, a to v common law a v kontinentálním právu, jehož je český právní řád představitelem. Komparace byla systematicky vedena na koncepčním zakotvení ochrany osobnosti a pojetí osobnosti v obou právních řádech. Na základě extrahování obecné koncepce byl proveden výklad ochrany jednotlivých osobnostních atributů, a to cti a důstojnosti, soukromí, včetně harassmentu, podoby a osobních údajů. S ohledem na to, že právo common law zabezpečuje ochranu jednotlivých aspektů osobnosti samostatnými žalobními nároky, byl výklad rozložen do kategorií dle těchto žalobních návrhů.

Výklad byl proveden metodou systematickou, historickou a komparativní. Historický vývoj je nutný pro správné pochopení podstaty ochrany nejen z hlediska hmotného, ale i procesního práva. Systematický a teleologický výklad se zaměřil na legislativu a judikaturu v daných právních řádech a komparativní metodou byly položeny základy pro zhodnocení shod a rozdílů mezi danými právními systémy.

Výklad jednotlivých oblastí ochrany osobnostních aspektů byl založen na zkoumaných aktuálních případech, které vývoj právního řádu přizpůsobují změnám společenským podmínkám. Výklad se dále přesunul k prostředkům nápravy způsobené újmy, morální i materiální, a bylo nutno blíže zkoumat procesní instituty, které jsou pro dané žaloby přípustné. Krátký exkurz byl proveden do práva veřejného, a to trestního, neboť zejména v souvislosti s novými možnostmi zásahu do osobnostních práv pomocí elektronické komunikace, právní řády musely přizpůsobit právo vážným důsledkům, které mají virtuální zásahy do reálného života obětí. Další oblastí elektronického prostředí je otázka odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnostních práv, v souvislosti s odpovědností provozovatelů internetových služeb, autorů anonymních tvrzení či postavení běžných osob, jako jsou blogeři a uživatelé sociálních sítí.

Samostatnou kapitolu tvoří představení samoregulačního systému v common law, který doplňuje soudní ochranu občanů proti zásahům do svých osobnostních práv. Opět bylo nutno vysvětlit důvody vzniku samoregulace s odkazem na přístup k soudu. Nastíněn byl vývoj samoregulačních orgánů, jejich pravomoce, působnost a rozhodovací činnost, která ovlivňuje soudní ochranu a rovněž tak legislativu.

Z práva anglického se výklad pro ucelenost přesunul do skotské právní enklávy a do práva Severního Irska. Byly nastíněny hlavní rozdíly a odklony od anglického právního řádu. Výklad dále pokračoval představením právní úpravy osobnostních práv ve vybraných právních řádech zemí Commonwealthu, které mají dopad na vývoj práva anglického a amerického. Mezi ty patří Nový Zéland, Austrálie a Kanada. Zkoumány byly hlavní rozdíly a důvod jejich významnosti v common law. Výklad byl systematicky veden pouze u zkoumaných oblastí, a to k ochraně cti a důstojnosti, soukromí a podoby. Následoval výklad Irska a USA. V USA byl předmětem především popis hlavních rozdílů. Výklad si nevzal za cíl představit komplexní problematiku úpravy osobnostních práv v právu americkém, nicméně doplnit výklad anglického práva tak, aby nedocházelo k časté záměně práva amerického a anglického v jedno. Klíčovým rozdílem se stalo pojetí odpovědnosti a svobody projevu a dále právo na ochranu komerčního využití osobnostních práv, která je v právu americkém nejvíce propracovaná.

Pro potřeby komparace byl vybrán jako představitel kontinentální úpravy český právní řád. Práce se věnovala obecnému pojetí všeobecného osobnostního práva v historickém a současném kontextu. Dále se výklad přesunul k jednotlivým dílčím osobnostním právům a jejich ochraně. Výklad se zabýval prostředky nápravy, které jsou v českém právním řádu dostupné a poukázal na aplikační a procesní obtíže.

V komparativním shrnutí byla provedena analýza ovlivňování těchto právních řádů v posledních desetiletích, zejména v souvislosti s recepcí práva a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvoru Evropské unie. Na praktických příkladech byly nastíněny aplikační problémy z toho plynoucí, včetně možností obohacení obou právních řádů, kam patří především veřejný zájem a test proporcionality na straně common law a právo na odpověď a přístup k soudu na straně kontinentálního práva. V závěru pak byly shrnuty hlavní klíčové principy obou právních řádů, rozdíly a společné znaky.

Pro výklad byly užívány klíčové historické i aktuální soudní spory. Překlady cizojazyčné literatury, zákonů a judikatury byly provedeny původně, přičemž některé výrazy byly ponechány z důvodu nemožnosti nalezení českého ekvivalentu. K historické metodě sloužil i jediný český zdroj, a to příručka k právu na ochranu cti v právu anglickém, publikovaná před sto deseti lety.

22 English Summary

The aim of the doctorate thesis is to present the comparative comparison of the legal institute of protection of personal rights in two legal systems, in the Common law and in the Continental law (Civil Law) with the Czech legal order as a representative. The comparison was dealt systematically on the legal grounding of the personality protection and on the concept of the interpretation in both legal systems. On the basis of the extract of general conception, the protection of single personal attributes were presented, among them honour and dignity, privacy, harassment, image and personal data. Due to the specific feature of the Common law which protects each personal aspects through the specific claims – torts, the presentation was divided into categories according to the torts.

The presentation was carried out the systematic, historical and comparative methodology. The historical development was important for correct understanding of the protection not only from the material perspective of law but also from the procedure. The systematic and teleological reading was focused on the legislation and case law in set jurisdictions. The comparative methodology laid down the grounds for assessment of conformity and distinctions of examined legal orders.

Explanation of single areas of protected aspects of the personality was based on researched current legal cases which adjust the development of the legal order to the changes in society. The paper than examined the remedies for immaterial harm, among them material and immaterial. It was necessary to further examine procedural institutes that are acceptable for the claims. A brief excursus was done to the public law - the criminal law because of the new means of infringement of personal rights through the means of electronic communication and the legal orders had to adapt to much severe violations of personality and impact that the virtual infringements have on the real lives of the individuals. The other area of the electronic environment is the question of the liability for the illegal infringement of personal rights, with regard to liability of internet service providers, authors of anonymous statements of the position of common citizens such as bloggers and social media users.

Separate chapter deals with the self-regulatory body in Common law that creates complementary protection for the personal rights infringement. It was necessary to explain the reasons for development of self-regulatory system with the notes on the court system and the access to court in Common law. The development, powers, scope and decision making of

the self-regulatory body was outlined also in respect of its impact on the court protection and legislation.

The main concern of the thesis is on the English law, for the comprehensiveness the Scottish legal enclave and the Northern Ireland legal order was included. The main diversions from the English law were described. The paper then went on presenting the legal regulation of the personal rights protection in selected main Commonwealth representatives that have an impact on the law development in English and American law. Among them belong New Zealand, Australia and Canada. The research focused on main differences and the background reasons in Common law. The explanation was systematically divided according to the examined areas – defamation that protects honour and dignity, privacy and image rights. The paper then explored the jurisdiction of Ireland and USA. The thesis's aim was not to produce complex explanation of the US regulation in respect of personal rights but to complement an English law so that the main differences were highlighted. The key difference is the strong protection of freedom of expression and the the right to publicity as a protection of the commercial value of the personality.

For the aim of the comparison with the Civil law system, the Czech legal order was chosen. The paper focused on the general interpretation of the general personal right in historical and contemporary context. The presentation moved to each single personality aspects and its protection and the remedies available in the Czech legal system. The application and procedural difficulties were mentioned.

In comparative summary the analysis of influence of both legal orders in past decade was assessed, especially in connection with the law adoption and the case law of the European Court of Human Rights and CJEU. The practical cases have shown the applicable difficulties as well possible enrichment of both systems in respect of public interest definition, proportionality test from the Common law and the right to reply and access to court from the Civil Law. The conclusion summarized the key principles of both systems, differences and common features.

For the thesis the key historical as well as current topical case law was used. The translations of the books, research papers and case law was done originally. Some of legal terms are used in English without translation for the impossibility to find the Czech equivalent. For the historical methodology the only one available Czech source, dating 1905 was used.

23 Anotace

Se vzrůstajícími globálními zásahy do osobnostních práv je nutné znát i úpravy rozdílných států, zejména ze systému angloamerického, neboť dopady těchto zásahů lze pocítovat v domácím prostředí, ale vymahatelnost bude nastávat v právních řádech cizích států. Konečně prostřednictvím rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva se tyto systémy začínají prolínat i v oblasti ochrany osobnostních práv a prvky common law se dostávají do právních řádů a judikatury kontinentálního práva, včetně České republiky. Disertační práce představuje komplexní úvod do problematiky ochrany osobnosti v systémech common law, zejména v právu anglickém, zemí Commonwealthu, USA a Kanady, která doposud nebyla zpracována pro potřeby české odborné veřejnosti. Práce přináší teoretickou koncepci institutu ochrany osobnosti v common law a její základy pro potřeby vysvětlení rozdílů zkoumaných systémů. Danou problematiku uvádí na klíčové judikatuře, vedoucí k ukotvení principů common law. Práce pracuje s aktuálními případy a problémy, které právní řády řeší v 21. století.

24 Abstract

With the increased global infringement of personal rights, it is necessary to be aware of the protection in the different legal systems, especially Anglo-American. Even if the consequences are to be felt in the domestic legal order, the enforceability is recognized under the foreign legal order. The protection is worldwide and through the case law from the European Court of Human Rights the two legal systems – Common law and the Civil Law are penetrating the legislation and the case law in respect of the institute of the protection of personal rights.

The doctorate thesis presents the complex introduction to the area of protection of personal rights in the Common law, especially in English law, Commonwealth countries and USA that has not been presented yet for the Czech legal professionals. The thesis explains theoretical concept of the Common law and its background for the purpose of explanation of differences of examined legal orders. The institute is explained on the key historical case law that led to establish the Common law principles. The thesis uses the current and topical legal cases and problems that the orders face in the 21st Century.

25 Zdroje

Literatura

APLIN, Tanya Frances a Francis GURRY. *Gurry on breach of confidence: the protection of confidential information*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199297665.

BAKER, John H. *An introduction to English legal history*. 4th ed. Boston: Butterworths, 2002. ISBN 0406531013

BEAN, David a Isabel PARRY. *Injunctions*. 10th ed. London: Thomson Reuters/Sweet & Maxwell, 2010. ISBN 9781847038999.

BEVERLEY-SMITH, Huw, Ansgar OHLY a Agnès LUCAS-SCHLOETTER. *Privacy, property and personality: civil law perspectives on commercial appropriation*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Cambridge studies in intellectual property rights. ISBN 0521820804

BEVERLEY-SMITH, Huw. *The commercial appropriation of personality*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. Cambridge studies in intellectual property rights. ISBN 9780521052528.

BLACK, Gillian. *Publicity rights and image: exploitation and legal control*. Portland, Or.: Hart, 2011. ISBN 184946054X

BLACKSTONE, W, *Commentaries on Laws of England, Volume I: Of the Rights of Persons* (1765), The Lawbook Exchange, Ltd.; Reprint of 3rd Revised edition, 2003, ISBN 1584773618

BOUČEK, Václav. *Ochrana cti dle práva anglického*. Právní rozhledy č. 1. Příloha. 1905

BROWN, Raymond E a Jeremy S WILLIAMS. *The law of defamation in Canada*. 2nd ed. /. Scarborough, Ont: Carswell, 1994. ISBN 0459558625

BRÜGGEMEIER, Gert, Aurelia COLOMBI CIACCHI a Patrick O'CALLAGHAN (eds.). *Personality rights in European tort law*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. Common core of European private law. ISBN 9780521194914.

BURROWS, J a Ursula CHEER. *Media law in New Zealand*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2005. ISBN 0195584996

CAROLAN, Eoin a Ailbhe O'NEILL. *Media law in Ireland*. Haywards Heath, West Sussex [U.K.]: Bloomsbury Professional, c2010. ISBN 1847660657.

CLAYTON, Richard a Hugh TOMLINSON. *Privacy and freedom of expression*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 9780199579730.

COCKBURN, J a Thomas Andrew GREEN. *Twelve good men and true: the criminal trial jury in England, 1200-1800*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, c1988. ISBN 0691055114

COOPER, F a D DYKES. *The law of defamation and verbal injury*. 2d ed. rev. and in part rewritten. Edinburgh: W. Green and Sons, 1906

CROOK, Tim. *Comparative media law and ethics*. London ; New York: Routledge, 2010. ISBN 0203865960.

DEAKIN, S, Angus Charles JOHNSTON a B MARKESINIS. *Markesinis and Deakin's tort law*. 6th ed. New York: Oxford University Press, c2008. ISBN 0199286574

DICKSON, Brice a Brian GORMALLY. *Human rights in Northern Ireland: the CAJ handbook*. Hat Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2015

DRÁPAL, Lubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

ELIÁŠ, Karel et al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Sv. 1. Praha : Linde, 2008. s. 1043. ISBN 97880720168.

FIALA, Josef, Milan HOLUB a Jaroslav BIČOVSKÝ. *Občanský zákoník - poznámkové vydání*. 12. vydání. Praha: Linde, a.s., 2006. ISBN 80-7201-602-4

FLEMING, John G, C SAPPIDEEN a Prue VINES. *Fleming's the law of torts*. 10th ed. Pyrmont, NSW: Lawbook Co., 2011. ISBN 9780455217987

GOLDBERG, David, Gavin SUTTER a Ian WALDEN (eds.). *Media law and practice*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-955936-7

HERCZEG, Jiří. *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013. Praktik (Leges). ISBN 9788087576502

HOLDSWORTH, William Searle, GOODHART, A a Harold Greville HANBURY (eds.). *A history of English law*. 7th ed. London: Methuen & Co., 1966.

KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072014846

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1996. Beckovy právní učebnice. ISBN 80-7179-089-3

KOZIOL, Helmut a Alexander WARZILEK (eds.). *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien: The protection of personality rights against invasions by mass media*. New York: Springer, c2005. Tort and insurance law, vol. 13. ISBN 3211238352.

KOZIOL, Helmut, Reiner SCHULZE a Luisa ANTONIOLLI. *Tort law of the European Community*. 1st ed. New York: Springer, c2008. ISBN 9783211775851

KOZIOL, Helmut, SEETHALER, J., THIEDE, J. *Medienpolitik und Recht II*. Jan Sramek Verlag, Wien 2013, ISBN: 978-3-902638-63-2

KOZIOL, Helmut, WILCOX Vanessa (eds.). *Punitive Damages: Common law and Civil Law perspectives*, Springer, Wien-New York, 2009.

KUKLÍK J., SELTENREICH, R. *Dějiny angloamerického práva*. 2. vyd. Praha : Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-87-5

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9

LAVICKÝ, Petr, *Přehled judikatury ve věcech zásad soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-018-9.

MARTIN, Robert a G ADAM. *A sourcebook of Canadian media law*. 2nd ed. Ottawa: Carleton University Press, 1994. Carleton library series, 181

MCGREGOR, Harvey, Martin SPENCER a Julian PICTON. *McGregor on damages*. 18th ed. London: Sweet & Maxwell, 2012. ISBN 042184020X

MCINNES, Rosalind M, Eric M CLIVE, Bruce MCKAIN a Alistair J BONNINGTON. *Scots law for journalists*. 8th ed. Edinburgh: Thomas Reuters, 2010. ISBN 9780414016217.

MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013-. ISBN 978-80-87576-73-1

MILMO, Patrick, W ROGERS a Clement GATLEY. *Gatley on libel and slander*. 11th ed. / by joint editors Patrick Milmo, W.V.H. Rogers. London: Thomas Reuters, 2008. Common law library. ISBN 9781847034922.

MURRAY, Andrew. *Information technology law: the law and society*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, UK, 2013. ISBN 9780199661510

PEARCE D., HALSON R. *Damages for breach of contract: Compensation, Restitution and vindication*, Oxford Journal of Legal studies, Vol. 28, No. 1 (2008)

REED, Chris. *Computer law*. 7th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 9780199696468.

REID, Elspeth. *Personality, confidentiality and privacy in Scots law*. Edinburgh: W. Green, 2010. ISBN 0414016815

ROGERS, W. Winfield and Jolowicz on tort. 12. ed. London: Sweet and Maxwell, 1984. ISBN 0421325909.

SACK, Robert D. *Sack on defamation: libel, slander, and related problems*. 4th ed. New York City: Practising Law Institute, 2010. Practising Law Institute intellectual property law library. ISBN 1402414196.

SMITH, Graham. *Internet Law and regulation*. 4th ed. Sweet & Maxwell. ISBN 9780421909908.

SMITH, John Guthrie. *The law of damages: a treatise on the reparation of injuries, as administered in Scotland*. 2d ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1889

SMITH CALLENDER, Robin. *Celebrity and Royal Privacy, the Media and the Law*. Sweet & Maxwell. 2015. ISBN-10: 0414050878

ŠKÁROVÁ, Marta. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou: podle stavu k 1.9. 2009. 4. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.9. 2009*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-769-0.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I: § 1 - 459. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-004-1

TICHÝ, Luboš, Pavel HOLLÄNDER a Alexander BRUNS (eds.). *Odůvodnění soudního rozhodnutí: The judicial opinion = Begründung von Gerichtsentscheidung*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011. ISBN 9788087488058

TICHÝ, Luboš. *Základní lidská práva v jednotlivých právních odvětvích*. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha 2006, ediční středisko v nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC. ISBN: 80-85889-81-1

TODD, Stephen a J BURROWS. *The law of torts in New Zealand*. 6th ed. Wellington [New Zeland]: Thomson Reuters, c2013. ISBN 0864727909.

VOJÁČEK, L., SCHELLE, K. *Právní dějiny 2. Státy západní Evropy a USA*. Brno, Doplněk, 1999 s. 277

VOJÁČEK, L. *Urážky, pomluvy, nactiutrhání. Ochrana cti v československém trestním právu*. Vojáček, Ladislav. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. ISBN:80-86861-51-1

WARBY, Mark, MOREHAM Nicole, CHRISTIE Iain. *Tugendhat & Christie on the Law and Practice of Privacy and the Media*, 2nd ed. Oxford University Press, 2011. ISBN: 978-0199685745

ZIMMERMANN, Reinhard. *The law of obligations: Roman foundations of the civilian tradition*. 1. ed. Cape Town: Juta & Co, 1990. ISBN 9065446737

ZUCKERMAN, A. *Zuckerman on civil procedure: principles of practice*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2006. ISBN 0421919108

Odborné články

ARMENDARIZ, David E., John P. BORGER, Russell HICKEY, et al. RECENT DEVELOPMENTS IN MEDIA, PRIVACY, AND DEFAMATION LAW. Tort Trial [online]. 2015, 50(2), 415-543 [cit. 2016-03-07]. ISSN 15433234. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=103149474&scope=site>

BALÍK, Stanislav, Zamyšlení u příležitosti 800. Výročí Velké listiny svobod), BA, č. 5, ISSN 1210-6348

BERRYMAN, Jeff, Injunctions Contra Mundum: The Ultimate Weapon in Containment (September 29, 2014). (2014) 26 Intellectual Property Journal 289-314. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2667242>

BLOUSTEIN, Edward J., Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser, 39 N.Y.U. L. rev. 962, 971, 974, 1000-01 (1964).

BORGER, P., GROSBONG, L., KISSINGER, A., Larsen J., LEATHERBURY, T., MAST, K., Von HORN, C., WALKER, T., ZANSBERG, D., Recent developments in media, privacy and defamation law, Tort and Insurance Practice Law Journal, Winter 2011 (46:2).

BRETT, Wilson, Cyberbullying, Online Harassment and Twibel – The State of Play in 2015, <http://www.brettwilson.co.uk/defamation-privacy-online-harrassment/cyberbullying-guide/>

BURGESS, Craig. Criminal Defamation in Australia: Time to Go or Stay? Murdoch University Law Review [online]. 2013, 20(1), 1-21 [cit. 2016-03-07]. ISSN 18392393. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=96929758&scope=site>

CONROY, Amy M., "Protecting Your Personality Rights in Canada: A Matter of Property or Privacy?", (2012) 1:1 online: UWO J Leg Stud 3<http://ir.lib.uwo.ca/uwojls/vol1/iss1/3>.

DOGAN, Stacey L., LEMLEY, Mark A., What The right of publicity can learn from trademark law, 58 Stan. L. Rev. 1161, 1162-82 (2006).

FLEMING, 'Retraction and Reply: Alternative Remedies for Defamation' (1978) University of British Columbia Law Review 12.

GERVAIS, Daniel J., HOLMES, Martin L., Fame, Property, and Identity: The Scope and Purpose of the Right Of Publicity (December 31, 2014). Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal, Vol. 25, No. 1; Vanderbilt Public Law Research Paper No. 15-7. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2556066>

GOLDBERG John C.P.& Zipursky Goldberg, Torts as Wrongs, 88 TEX. L. REV. 917, 919 (2010).

HAYNES, R., Footballers Image Rights in the New Media Age, Stirling Media Research Institute, University of Stirling, European Sports Management Quarterly, Vol. 7, 2008

CHEUNG, Anne S. Y., Defaming by Suggestion: Searching for Search Engine Liability in the Autocomplete Era (May 27, 2015). in "Comparative Perspectives on the Fundamentals of Freedom of Expression" (Andras Koltay, ed), Forthcoming; University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2015/018. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2611074>

JANEČEK, Václav, Sankční náhrada škody, Právník, 2013, č. 10, s. 989

KRAMER, Ernst A., *Základní problémy právní recepce*, konference PRF UK, 18.2.2016.

KÜHN, Zdeněk. Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná, aneb, Patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. Závaznost rozhodování ústavních soudů. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004., s. 39-46. ISSN 8070433051.

MACCALLUM, Walter. Defamation actions and social media: Where are the risks? Governance Directions [online]. 2015, 67(11), 677-679 [cit. 2016-03-07]. ISSN 22034749. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&an=111644404&scope=site>

MACKEY, Jared A., Privacy and the Canadian Media: Developing the New Tort of 'Intrusion Upon Seclusion' with Charter Values Western Journal of Legal Studies, Vol. 2, No. 1, 2012, University of Toronto – Faculty of Law

MADOW, Michael, Private Ownership of Public Image: Popular Culture and Publicity Rights, 81 Cal.L.Rev. 127, 148-52 (1993)

NEILL, Brian, RAMPTON, Richard, ROGERS, Heather, ATKINSON, Timothy, EARDLEY, Aidan, Duncan and Neill on Defamation 4th ed., LexisNexis Butterworths, 2015

NORMAND Lord (1938). *The Law of Defamation in Scotland*. The Cambridge Law Journal, 6, str 327-338. doi:10.1017/S0008197300129253.

POSNER, Richard A., Misappropriation: A Dirge, 40 Hous. L. Rev. 621, 634 (2003).

PROSSER, William L. Privacy. California Law Review. 1960, Vol. 48, No. 3, s. 383–423.

PROSSER, William L., HANDBOOK OF THE LAW OF TORTS, by William L. Prosser. West Publishing Co., St. Paul, 1941. Pp. xiii, 1309. 4 La. L. Rev. (1941) Dostupné: <http://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol4/iss1/28>

PULKRÁBEK, Zdeněk: Odpovědnost za citovou újmu v americkém deliktním právu, Právní rozhledy 8/2003

RICHARDS, Neil M., HUGHES, Kirsty, The Atlantic Divide on Privacy and Speech (August 20, 2015). Andrew T Kenyon (ed), Comparative Defamation and Privacy Law (Cambridge Press 2015).. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2648307>

RICHARDS, Neil M., SOLOVE, Daniel J., Prosser's Privacy Law: A Mixed Legacy (March 11, 2010). California Law Review, Vol. 98, p. 1887, 2010; Washington U. School of Law Working Paper No. 10-03-06. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1567693>

SCOTT, Andrew. Flash Flood or Slow Burn? Celebrities, Photographers and Protection from Harassment (2009), Media & Arts Law Review 14 (4)

SLOOT, Bart van der, Privacy as Personality Right: Why the ECtHR's Focus on Ulterior Interests Might Prove Indispensable in the Age of 'Big Data', Utrecht Journal of International and European Law, Vol. 31, No. 80, pp.25-50, February 2015, University of Amsterdam – Institute for Information Law (IViR), SSRN

SMITH Robin Callender, Freddie Starr ate my privacy:OK!, Queen Mary Journal of Intellectual Property, Vol. 1 No.1, March 2011

SPELLMAN, R.L. Fact or Opinion: Where to Draw the Line. 9 Comm. & L. 45 (1987)

TERREL, Timothy P., SMITH, Jane S., Publicity, Liberty and Intellectual Property: A conceptual and economic analysis of the inheritability Issue, 34 Emory L.J. 1 (1985).

THOMSON, Robert T., Image as personal property: How Privacy Law has influenced the right of publicity, III, UCLA Entertainment law review, vol. 16:1. [uclalaw_elr_27124](http://escholarship.org/uc/item/5v91z41v). Retrieved from: <http://escholarship.org/uc/item/5v91z41v>

TIERNEY, Niall. Image Rights: Time to create a new statutory regime and right in Ireland. First Law, Irish Intellectual Property Law Quarterly. I advocate the introduction of a statutory Image Right in Ireland and provide an overview of jurisprudence in other countries. 2011. Dostupné z <http://www.tierneyip.com/tierney-ip/image-rights-time-to-create-a-new-statutory-regime-and-right-in-ireland/>

TORT LAW - DEFAMATION - NEW YORK APPELLATE DIVISION HOLDS THAT THE IMPUTATION OF HOMOSEXUALITY IS NO LONGER DEFAMATION PER SE. - Yonaty v. Mincolla, 945 N.Y.S.2d 774 (App. Div. 2012). Harvard Law Review [online]. 2013, 126(3), 852-859 [cit. 2016-03-07]. ISSN 0017811X.

WARREN, Samuel D.; BRANDEIS, Louis D. The Right to Privacy. Harvard Law Review. 1890, vol. IV., no. 5.. Dostupné na <http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3157&context=californialawreview>

Zprávy

The Report into the Culture, Practices and Ethics of the Press, Leveson, 29.11. 2012. The Stationery Office (TSO), ISBN 9780102981063

Report of the Committee on Super-Injunctions: Super-injunctions, Anonymised Injunctions and Open Justice, 20.5.2011

Report of Joint Committee on Privacy and Injunctions, (HC 1443 2010-2012), 27.3.2012

Judicial College, Guidelines for the assessment of general damages in personal injury cases (12th ed, OUP 2013), p. 8

Practice Direction: Committal for Contempt of Court – Open Court, <https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2015/03/practice-direction-committals-for-contempt.pdf>

26 Judikatura

Velká Británie

A v B plc [2002] EWHC Civ 337; [2003] Q.B. 195

AAA v Associated Newspapers [2013] EWCA Civ 554.

AM v News Group Newspapers [2012] EWHC 308 (QB).

Argyll v Argyll [1967] Ch 302.

Ashley v Chief Constable of Sussex [2008] UKHL 25.

Associated Newspapers Group plc v NGN [1986] RPC 515.

Bloomsbury Publishing Group and JK Rowling v NGN [2003] EWHC 1205 (Ch).

Bonnard v Perryman [1891] 2 Ch 269 (CA).

Campbell v MGN [2004] UKHL 22 odvolání [2002] EWCA Civ 1373

Cassel v Broome [1972] AC 1027.

Contostavlos v Mendahun [2012] All ER (D) 152 (Apr).

Cream Holdings Ltd v Banerjee [2004] UKHL 44.

Cruddas v Adams [2013] EWHC 145.

Desmond v Foreman [2012] EWHC 1900 (QB).

Doherty v Allman (1878) 3 App Cases 709.

Donoghue v Stevenson [1932] AC 562.

Douglas v Hello (CA) [2005] EWCA Civ 595.

Douglas v Hello (No 8) [2007] UKHL 1.

Douglas v Hello [2007] UKHL 21.

Douglas v Hello! Ltd [2006] QB 125.

DPP v Chambers [2012] EWHC 2157 (Admin).

Dylan, John Paul and Bowie Weller v Associated Newspapers [2014] EWHC 1163 (QB).

Rocknroll v NGN [2013] EWHC 24.

ETK v NGN [2011] EWCA Civ 439.

Francome v MGN [1984] 2 All ER 408.

Frazer-Woodward plc v BBC [2005] EWHC 472 (Ch).

Gartside v Outram [1857] 26 LJ Ch 113.

Gilbert v Star Newspaper [1894] 11 TLR 4.

Goodwin v NGN [2011] EWHC 1437 (QB)

Gordon-Cumming v Wilson (1891).

Green v DB Group Services (UK) Ltd [2006] EWHC 1898 (QB).

Greene v Associated Newspapers [2004] EWCA Civ 1462.

Hayes v Willoughby [2013] UKSC 17.

Howlett v Holding [2006] EWHC 41 (QB).

HRH Prince of Wales v Associated Newspapers [2006] EWHC 11 (Ch).

HRH The Prince of Wales v Associated Newspapers (No.3) (CA) [2006] EWCA

Hutcheson v NGN [2011] EWCA Civ 808.

Hyde Park Properties v Yelland RPC [1999] 116(18) 655 – 672 and Case No. 1999/0459/3 Court of Appeal.

Irvine v TalkSport [2003] EWCA Civ 423.

Jameel v Wall Street Journal [2006] UKHL 44.

JIH v NGN [2010] EWHC 2979 QB.

JIH v NGN [2011] EWCA Civ 42.

JIH v NGN [2012] EWHC 2179 (QB).

John Terry (formerly LNS) v Persons Unknown [2010] EWHC 119 (QB). John v Associated Newspapers [2006] EWHC 1286 (QB).

Kaye v Robertson & Sport Newspapers Ltd [1991] FSR 6.

Kennedy v The Charity Commission [2014] UKSC 20.

KGM v NGN [2010] EWHC 3145 (QB).

King v Sunday Newspapers Ltd [2010] NIQB 107; [2011] NICA 8.

Law Society v Kordowski [2011] EWHC 3182 (QB).

Max Mosley v News Group Newspapers Limited [2008] EWHC 1777 (QB)

McAlpine v Bercow [2013] EWHC 981 (QB).

McKennitt v Ash [2005] EWHC 3003 (QB).

McKennitt v Ash [2006] EWCA Civ 1714.

MNB v NGN [2011] EWHC 528 (QB).

Mohamed Al Fayed v Assistant Coroner for West London [2008] EWHC 713.

Monson v Tussauds Ltd [1894] 1 QB 671.

Murray v Big Pictures (UK) Limited [2008] EWCA Civ 446

Murray v Express Newspapers plc and Big Pictures (UK) [2007] EWHC 1908 (Ch)

Ntuli v Donald [2010] EXCA Civ 1276

Prince Albert v Strange [1849] EWHC Ch J 20 (08 February 1849); 41 ER 1171, 1 McN & G 2, [1849] EWHC Ch J20, (1849) 2 De Gex & Sim 652.

Pro Sieben Media AG v Carlton Television [1998] EWCA Civ 2001. Probyn v Logan Low J KBD (1914) P No 1594.

R v Debnath [2005] EWCA Crim 3472.

R v Goldstein [1983] 1 WLR 151.

R v Harwood [2012] EW Misc 27 (CC) (20 July 2012).

R v K [2011] EWCA Crim 1843.

R v Major (Tara) [2010] EWCA Crim 3016.

Re Guardian News and Media Ltd [2010] UKSC 1.

Reynolds v Times Newspapers [2001] 2 AC 127.

Rio Ferdinand v MGN Limited [2011] EWHC 2454 (QB).

Ryan Giggs (previously CTB) v NGN and Imogen Thomas [2012] EWHC 431 (QB)

RJW and SWJ v Guardian News and Media [2009] EWHC 2540 (QB). Rookes v Barnard [1964] HC 1129.

SKA and PLM v CRH and Persons Unknown [2012] EWHC 766 (QB)

Spelman v Express Newspapers [2012] EWHC 239 (QB)

Terry (formerly LNS) v Persons Unknown [2010] EWHC 119 (QB). Theakston v MGN [2002] EWHC 137(QB).

Thomas v NGN [2001] EWCA Civ 1233.

Times Newspapers v MGN [1993] EMLR 443.

Ting Lan Hong v XYZ [2011] EWHC 2995 (QB).

Tolley v Fry [1931] AC 333.

Trimingham v Associated Newspapers [2012] EWHC 1296 (QB).

Tulisa Contostavlos v Michael Mendahan and others [2012] EWHC 850 QB

Vidal-Hall & Ors v Google Inc [2014] EWHC 13 (QB).

Woodward v Hutchins [1977] 1WLR 760.

ZAM v CFW and TFW [2013] EWHC 662 (QB)

Severní Irsko, Skotsko

CG v Facebook Ireland Ltd and Joseph McCloskey [2015] NIQB 11.

Green Corns Ltd v Claverley Group Limited [2005] EWHC 958.

King v Sunday Newspapers Ltd [2012] No NICA Ref GIR 8547.

Newton v Fleming (1846) 8 D. 677.

Austrálie

Benyon v Manthey [2015] QDC 252.

Cripps v Vakras [2014] VSC 279.

Dabrowski v Greeuw [2014] WADC 175.

Dow Jones v Gutnick [2002] HCA 56.

Duffy v Google Inc. [2015] SASC 170.

Fairfax Media Publications Pty Ltd v Pedavoli [2015] NSWCA 237.

First Mildura Irrigation Trust (FMIT) v the Lower Murray Urban and Rural Water Corporation [2012] VSC 535.

Flegg v Hallett [2015] QSC 167.

Giller v Procopets [2008] 24 VR 1.

Harbour Radio Pty. Ltd. v Trad [2012] HCA 44.

Henderson v Radio Corp Pty Ltd. [1960] 60 SR(NSW) 576, [1969] RPC 218.

Hockey v Fairfax Media [2015] FCA 652.

Jneid v Western Australian Newspapers [2015] WASC 68.

Keith Bradley & Anor v Min Li Wu [2013] ACTSC 67.

Neville Mahon v Mach 1 Financial Services Pty Ltd [2012] NSWSC 651.

North Coast Children's Home Inc. trading as Child & Adolescent Specialist Programs & Accommodation (CASPA) v Martin [2014] NSWDC 125.

Piscioneri v Brisciani [2015] ACTSC 106.

Prefumo v Bradley [2011] WASC 251.

Rana v Google Australia Pty Ltd [2013] FCA 60.

Seafolly Pty Ltd v Madden [2012] FCA 1346.

Trkulja v Yahoo! Inc. LLC & Anor [2012] VSC 88.

Nový Zéland

C v Holland [2012] NZHC 2155) z 24. 8. 2012.

Control Risks [1990] 1 WLR 183.

Flannagan v Sperling CIV 2012-090-986.

Hosking v Runting [2005] 1 NZLR 1.

Lucas-Box [1986] 1 WLR 147.

McGrath v Dawkins [2012] EWHC B3 (QB).

Murray v Wishart [2014] 3 NZLR 722, 729-731.

Polly Peck [1986] QB 1000.

Quinn v Television New Zealand HC Auckland CP 1098/90, 26. 11. 1996.

R v Williams [2007] 3 NZLR 207.

Tucker v News Media Ownership Ltd. HC Wellington CP477/86 [1986] NZHC 216; [1986] 2 NZLR 716.

Kanada

Caron v. A. [2015] BCCA 47.

Grant v. Torstar [2009] SCC 61, [2009] 3 SCR 640.

Hill v. Church of Scientology [1995] 2 SCR 1130.

Human Rights Commission v. Canadian Liberty Net. [1998] 1 S.C.R. 626.

Hunter v. Southam [1984] 2 SCR 145.

Jones v. Tsige [2012] ONCA 32.

Krouse v. Chrysler Canada Ltd 1973 40 D.L.R. (3d) 15 (Ont. C.A.), (1973) 13 C.P.R. 28.

Leenen v. Canadian Broadcasting Corporation [2001] O.J. No. 2229 (Ont. C.A.).

Murphy v LaMarsh v roce 1970 13 DLR 3d 484.

Myers v. Canadian Broadcasting Corporation [2001] O.J. No. 2228 (Ont. C.A.).

Niemela v. Google [2015] BCSC 1024.

RJR-MacDonald v. Canada (Attorney General) [1994] 1 S.C.R. 311.

Shtaif v. Toronto Life Publishing Co. Ltd 2013 ONCA 405 (Ont. C.A.).

Weaver v. Corcoran 2015 BCSC 165.

Irsko

Kennedy and Arnold v Attorney General [1987] IR 587.

Leech v Independent Newspapers (Ireland) Ltd [2014] IESC 79.

McDonagh v Sunday Newspapers [2015] IECA 225.

McGee v Attorney General [1974] IR 284

Mc Keogh v John Doe 1 & Ors [2012] IEHC 95.

USA

Cardon v. Major League Baseball Player 443 F.Supp.2d 1077 (2006).

Dendrite Int'l , Inc. v. Doe No. 3, 775 A. 2d 756, 760 (N.J.Super. Ct. App. Div. 2001).

Ehrenfeld v. Bin Mahfouz 518 F. 3d 102 (2d Cir. 2008).

Elonis v. United States 575 U. S. (2015).

Hustler Magazine v. Falwell (376 U.S. 254 (1964).

Christoff v. Nestlé USA, Inc. 62 Cal. Rptr. 3d 122 (June 29, 2007).

Midler v. Ford Motor Co. 1988, U.S. Court of Appeals, 9th Circuit, 849.F.2d 460.

New York Times Co. v. Sullivan (376 U.S. 254 (1964).

Ollman v. Evans 750 F.2d 970 (D.C.Cir. 1984).

Olmstead v. USA. 277 U.S. 438.

Paverisch v. New England Life Ins. Co. 50 S.E. 68, 69 (1905).

Uhleander v. Henricksen 316 F. Supp. 1277 (D. Minn. 1970).

Winter v. DC Comics 69 P 3d 473 (Cal. 2003).

Česká republika

Rozsudek NS sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 ze dne 12.11.2008

Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3223/2011 ze dne 14.5.2013

Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3176/2009 ze dne 31.8.2011

Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3361/2007 ze dne 31.1.2008

Rozsudek MS v Praze č.j. 66C 132/2010-196 ze dne 2.8.2011

Rozsudek Vrchní soud v Praze č.j. 3 Co 135/2011-268 ze dne 3.4.2012.

Rozsudek Vrchní soud v Praze 3 Cmo 197/2010-82 ze dne 2.3.2011.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/2009 ze dne 31.8.2010.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 171/2012 ze dne 15.5.2012.

Nález Ústavního soudu III. ÚS 346/06 ze dne 19.12.2007

Nález Ústavního soudu I. ÚS 823/11 ze dne 6.3.2012.

SDEU

eDate Advertising GmbH proti X a Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Ltd. Věc C-509/09 a C-161/10

ESPL

Delfi AS proti Estonsku, stížnost č. 64569/09

Genner proti Rakousku, stížnost č. 55495/08

Hachette Filipacchi Associés proti Francii, stížnost č. 12268/03

Max Mosley proti Velké Británii, stížnost č. 48009/08

Von Hannover proti Německu, no. 2, stížnost č. 40660/08 aa 60641/08

27 Zákony/Statutes

Civil Procedure Rules 2015, Civil procedure rules, The White Book, Vol. I., Sweet & Maxwell, 2012

Communications Act 2003

Communication Decency Act 1996 (USA)

Contempt of Court Act 1981

Copyright, Designs and Patents Act 1988

Crime and Disorder Act 1998

Criminal Justice and Courts Act 2015

California Civil Code 2007

Data Protection Act 1998

Defamation Act 1996

Defamation Act 2013

Defamation Act 2009 (Irsko)

Defamation Act 1992 (Nový Zéland)

Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004

Freedom of Information Act 2000

Harmful Digital Communications Act 2015 (Nový Zéland)

Human Rights Act 1998

Libel and Slander Act 1990 (Ontario)

Malicious Communications Act 1998

Malicious Damage Act 1861

Protection from Harassment Act 1997

Regulation of Investigatory Powers Act 2000

Serious Organised Crime and Police Act 2005

Sexual Offences Act 1992

Trade Marks Act 1994

Uniform Defamation Laws 2005 (Austrálie)

US Second Restatement of Torts

European Convention on Human Rights 1950, Cmd. 8969

Charter of fundamental rights of the EU (2012/C 326/02)

Zákon č. 89/2012 Sb.

Zákon č. 46/2000 Sb.

Zákon č. 480/2004 Sb.

Zákon č. 101/2000 Sb.

Zákon č. 231/2001 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb.

Zákon č. 106/1999 Sb.

Zákon č. 40/2009 Sb.

Zákon č. 141/1961 Sb.

Zákon č. 99/1963 Sb.

Zákon č. 200/1990 Sb.

Směrnice 2000/31/ES

Nařízení Rady (ES) 44/2001

28 Použité zkratky

CPR – Civil Procedure Rules

CDA – Communications Decency Act

DPA – Data Protection Act

FOIA – Freedom of Information Act

HRA – Human Rights Act

IPSO – Independent Press Standards Organisation

ISP – Internet Service Provider

Listina – Listina základních práv a svobod

Listina EU – Listina základních práv a svobod Evropské Unie

NZ – New Zealand

ObčZ – Občanský zákoník

PCC – Press Complaints Commission

PHA – Protection from Harassment Act

RO – Restrain Order

Úmluva – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

29 Klíčová slova

Osobnostní práva, ochrana osobnosti, common law, pomluva, komparatistika, náhrada nemajetkové újmy, právo na podobu, právo na soukromí, ochrana cti a důstojnosti, harassment, samoregulace, anglo-americké právo, anglické právo, Austrálie, Nový Zéland, Kanada, USA, Irsko, Severní Irsko, Skotsko, Velká Británie

Personal rights, protection of personal rights, Common Law, defamation, legal comparison, damages, image rights, right to privacy, defamation, harassment, selfregulation, anglo-american law, English law, Australia, New Zealand, Canada, USA, Ireland, Northern Ireland, Scotland, United Kingdom